

KRONIKA PULKAVOVA.

---

enigma polární

Tato kronika jest od počátku české země i o všech knížetech i králích, ješto jsú zpravovali svými časy. A takž pak k přikázání slavného Karla čtvrtého Římského císaře ze všech kronik všech klášterův, ješto shledány mohly býti, skrze Přibíka, syna Dluhojova z Tradenína, mistra školního od svatého Jilje řečeného Pulkaava v český hlahol z latinského, jakž najlépe mohlo býti, jest přeložena. I jest znamenati, že všechny věci básnivé a nepravé jsú opuštěny, a což pravého a jistého jest, položeno; neb ty všechny věci dříve řečený císař s velikú plností v latinskú, velmi krásnú řeč shromazditi jest kázal. Svě země činy máš zvěděti, neptaje se na noviny jiných zemí všelikterých, neb divův některých. Potom pak to učiníš, jezdíš sem i tamo po novině. Ale mudří tak pravie, ktož rád své viděti chce zdravie, aby v své zemi ptal se na noviny, nebaje vlaské kučiny. Ale již něchtěl-li by dobrým slúti, ten ktož chce přes moře plúti, nechtěl-li by tam v daleké vlasti, v nichž mnozí bývají v strasti i) berú na se obyčeje, o nichž tato kronika nepěje? Neb kakéžkoli staří páni tam nebyli poznáni, však slula ctná družina, v jiných zemích o nich novina prochodila v té dráze v slovútnosti. Protož prosím vaše ctnosti, by mě neposúdil v tom, že sem pověděl o tom; bych pravil totiž daleko bývání, jenž vítězství jest znamení¹⁾.

X) Když *) synové lidščí na poli Senar tak řečeném po potopě nepamatovali, ani rozomem svým

srozoměli slibu božímu, jenž k Noe k otci k jich učinil byl a rka: Již nikakéž nezabladím světa potopami vodními a stvoření všelikakého, ale položím duhu mů v oblacích nebeských, i bude zalíbenie mezi mnú a zemí, — ale oni nedoufanie k bohu jmajíce, bojiece se opět budúcie potopy pro bázeň města a věže na velmi velikú výsost dělali jsú se snažili; tehdy však všemohúcí buoh, treskce jich nemúdrost a velebnost z své božské moci ukazuje [1^b] na tom místě ihned jazyky jich ve dva a v sedmdesát řečí rozdělil jest. A protož ta jistá věž jmenována jest Babel, ješto se vykládá jazykóv pohaňenie. Tu jest na tom místě jedna řeč slovanská, ješto nakázaným²⁾ příslovím slovanská slove, počátek svůj vzala, od kteréžto jisté řeči lidé toho jazyka Slované jsú nazváni. Nebo v jazyku jich slovo latině se die verbum, a slova latině verba slovú. A takž od slova nebo od slov nazváni jsú ti lidé Slované.

Prvá přemluva. O průchodu těch lidí a o osobení zemí rozličných.

Pro^b) nežto ti jistí Slované odšedše s toho jistého pole Senar, jdúce skrzě Kaldejskú zemi, i přišli jsú do té země, v niež nynie Řekové přebývají. Potom další průchod činiece jedniem mořským výtažkem neb zátokú podle větčieho moře vešli jsú do Byzancie, ješto nynie Konstantinopolim slove, do těchto zemí, to jest do Bulkarie, do Rassie, do Servie, do Dalmacie, do Charvatcie, do Bosiny, do Karantie, do Stirie a do Karnyoly,

^{a)} Srovnej na str. 3. a 4. — ^{b)} Srovn. na str. 4. a 5.

¹⁾ Předmluva až potud jdoucí je z rkp. Litoměř. Text ostatní je z rkp. R. Mezery, jež v rkp. tomto vznikly vyříznutím starých obrázkův, vyplněny jsou textem vzatým z rkp. L., položeným do závorek rohatých. Co kde jinak je změněno v textě a podle kterého rukopisu, bývá poznamenáno pod čarou. — ²⁾ tak R, L, Lit.; doleji nakaženým R 6^b.

v ktorýchžto zemiech až do dnešnieho dne přebývají. Takž pak i byl jest jeden člověk v Charvátiech jménem Čech, jenžto pro vraždu nad jedním pánem znamenitým půčením z těch krajin z Charvatské země postúpiv i s bratří a s tovařistvem svým, bral se [2^a] jest hledat sobě vlasti nové, v niežto by bezpečně bydliti mohl. A tak s miesta na miesto bera se až k Dunaji i přišel jest. Odto vad pak bral se jest do té vlasti, jesto nyní Čechy slovů česky a německy Bemen. Nazvána jest tato země Bohemia latíně od jmene božieho; neb v slovanském jazyku od toho jmene Boemia buoh se jmenuje, i v českém také. A tak tiem výkladem od jmene božieho Boemi neb Čechové jsú řečeni. Bohemia latíně se die a slovansky Čechy¹⁾, a takž od prvého bydlitele Čecha nazvána jest Čechy tato země. Kterýžto Čech s svými bratří a s svým tovařistvem nalezl jest tuto zemi beze všeho bydlitele, nalezl jest lesy porostlu²⁾ jsúce všicku, a plnu zvěři v těch lesiech. Tak pak osadil se jest s svú čeledí na jedné vysoké hoře, jesto obecným příslovím slove Říp. Neb s té jisté hory veliká roveň se všech stran země seziřena móž býti, i jest ta hora mezi řekama Vltavú³⁾, Labem a Ohří. Tu jsú najprv počeli přebývati a zemi orati v Čechách. Ti jistí lidé najprve tu jedli želudy a planá jablka a jiné plané ovoce lesné, zvěř a ryby. Ale qbíle ani semen ani vína ani kterého pitie, jímž by se opiti mohli, neměli jsú, ale vodu studenú pijiechu; všecko jim obecno biesě vespolek, i také ženy jakés rúcho lněné a [2^b] vlněné neznamení⁴⁾ na sobě nosiechu, a zimě v zvieřecích a v ovčích kožiech miesto kožichov chodiechu; nižádném zákonu nebo právu nic nevědiechu; jedno tak [podle přirozeného obyčejě živi biechu. Bratr pak Čechov nebo tovařis jménem Lech, jenž s ním přišel biesě, přešel jest přes sněžné hory, jesto Čechy dělé s Polskem, i uziřel jest velmi velikú a dlúhú až do moře roveň; i posadil se jest tu, a tak pokolením svým naplnil ji. Toto také jest znamenati, že v slovanském jazyku roveň Polsko jest, to se jmenuje v latinském campi plani. A tak ta země nazvána jest Polsko od veliké rovně polské, neb

v nie dědina velmi velikým rovnem leží. Potom pak z jeho pokolenie někteří brali jsú se do Rus, do Pomeranie, do Kašubie, až právě] do Dačské země a do končin mořských na poledne. A tak všecko jazyka naplnili jsú sobú i dělali a orali tu. Jiní pak opět z Čech brali jsú se k té vodě, jesto Morava slove, a tu jsú sobě Moravu osobili. Brali jsú se také do Míšně, do Budišínska, do Bramburka, do Lužanska; a v těch ve všech zemiech přebývati se jeli. Tyto všechny byly jsú plání porostlé a přebývatele v sobě žádného neměli. Jichžto jsú se znova dělati jeli a v nich přebývati, jakžto i dnešní den přebývají.

Druhá přemluva. O povýšení země skrzě prvé kniežě Přemysla [3^a] a o rozplození zemsčém znamenaj.

• Když⁵⁾ pak ti jistí Slovanové neb Čechové přes mnohé časy tak živi biechu jakžto lidé sprostní v své chudobě, na dědinách i na jiném zboží rozbohacovati jsú se jeli; pro něžto lakomství srdce jich ihned popadlo jest tak velmi, že sváry, vraždy i jiné zlé věci tak mezi sobú pácháchu. Protož potřebie jest bylo, aby k někomu útočišče měli, jenžto by jě v hromadu jednal. A když také sváry činiechu od pravdy blúdiece, tak pak zvolili sobě jednoho múdrého člověka, šlechtného a ctného, v súdiech spravdného, k úkladom⁶⁾ všech svárov múdrého. dobře bohatého, jménem Kroka. Ten jistý Krok první tvrz v České zemi učinil byl v Stebně. A pravie pak také někteří, že jest měl bratra jednoho jménem Kraka, jenžto jest Krakovský hrad i město udělal a jemu jmě⁶⁾ své Krakov vzděl. On jistý Krok zpravoval jest zemi, ne jako kniežě, ale jakožto súdcě od obce volený zemi ctně jest spravoval. Jenžto jest po své smrti po sobě tři dcery ostavil. Jedné prvorozené říekali jsú Běla; jakožto jiní pravie, slula jest Kazi. Ta jistá Běla udělala jest ten hrad Bělinu a té vsie vlasti povýšila jest. Ta jistá Běla byla jest ve všem lékařství dospělá, byla přirození všeho kořeníe znající, i uzdravovala jest od rozličných neduhov

¹⁾ Viz str. 5—7.

²⁾ Bechy R, L. — ³⁾ porostly R, L. — ⁴⁾ wultawu R. — ⁵⁾ neznamene; neznamenye L. — ⁶⁾ vklady R, k vkladom L. — ⁷⁾ gme R (tak i jindy).

lidi mnohý; [3^b] neb k nie jako k slovútnému lékařu útočišče jmějěchu všichni z té krajiny. Druhá sestra jejie slula jest Tetka; ta jest hrad Tetín svým jmenem udělala, čarodějnice a věštkářka ¹⁾ veliká byla jest. Nebo všechny krádeže i ztráty rozličné svými věštby ona lidem ukazováše. A protož ta všechna vlast v svých ztrátách k nie se utíkáše. Třetí pak byla jest nazvána Libuše. Ta svým rozumem nad všechny vynikáše; neb jest ta byla prorokyně, duch proročí ²⁾ v sobě májíc, převědující a rozpravující svými věštby budoucí věci. Ta jest byla v súdech nad jiné moudřejší, mravy i skutky tišejší. Ta jistá Libuše udělala jest Vyšehrad; pro něžto místo otcě jejího Kroka zvolila ji sobě země za soudci. A když udělala Vyšehrad, nejprve i zpravovala jest českou zemi po mnohých časy. Potom pak v časích přihodilo se jest, že dva zemeniny pro některé jmění svár mezi sobú jsta pozdvihla, a tak před Libuší oba v súde stala prosiece, aby je spravedlivým soudem rozsúdila. Kterážto Libuše když při jich přěslyšala, sličnú moudrostí pravdu zvěděvši, jednomu pravdu učinila, vinného pravým soudem potupivši. Tehdy ten, jenž potupen byl, proto že v přátelích mocnější byl, jal se jest volati a říka: Ej běda tidi našemu, že všechny vlasti muži zpravují, ale ny žena zpravuje. Tehdy vešken [4^a] lid, jenž tu stojíše, volal jest a říka: Kněze chcemy jmieti, jenž by nás zpravoval, jako jiné vlasti zpravují se. To když Libuše uslyšala, kázala jim mlčeti i pověděla jim takto: Mužie, přidežte zajtra ke mně a jít vaše žádání naplním. Tehdy když nazajtrie před Libuší přijidechť, kněžete jsú opět žádali. K nimžto Libuše takto mluvila jest: U milosti a přátelství měkcě a lehčě jako žena vás jsem zpravovala. Nuž pak nyní již mužě kněze budete jmieti, jenž v silnéj moci hlavy vaše skrotí a podle své vůle vás súditi bude, jehožto moci nebudete moci se protiviti. Povýší mezi vámi i poníží, kohož bude chtieti. Proti kterážto řeči páni i vešken lid obecně všichni zvolachu ³⁾ a říkú: Kněze vždy chcemy jmieti. A proto že ta jistá Libuše prorokyni bieše, prosili jsú je, aby jim některého za kněze dala. Jenžto k nim odpověděla: Pojměte kón můj biely a vložte naň králové rúcho, složte s něho dolův uzdu; a

k kterémužkoli člověku pójde a podle něho stane, toho sobě vezmete za kněze a mně za mužě. Toť vám dávám na znamení: když k tomu muži přijdete, naleznete jeho, an na železném stole snied. Kterážto páni chtieci Libušino kázání naplniti, poslavše posly s Vyšehradu za kónem jsú brali se. [4^b] Kterážto kón po polích, po horách, po dolech tékav šemo tamo přiběhl jest druhý den blízko k téj vsi, ješto Staříce slove, ješto se nazývá město stadné, i stal tu. Jest vzdáli od Vyšehradu ta ves jednak za deset mil, a sedí na té vodě, ješto Bělina slove. Tu jsú nalezli jednoho člověka jménem Přemysla, ješto se vykládá přemysli ⁴⁾, an oře ha poli dvěma voloma pstrýma. A to pole i na dél i na šíř jmí v sobě dvěje hony a jest okrouhlé a černé, všechno bielym polem obkřčené. I mluvili jsú k němu a říkúce takto: Kněze naše jsí, rozvěz voly a vsed na kón, pojedíž s námi; vsedeš na kněžecí stolicí tobě připravenú, neb vešken český lid za kněze tě sobě učinil. On uslyšav ta slova jich, ihned voly rozvázal, kterážto voly ihned v rychlosti kams přestá zaběhla a více potom nejsta viděna. Muž pak ten jistý Přemysl, jenž tak od pluha povolán byl na kněžství, osten ten jistý, jímžto voly bodieše, v zemi jest ihned vsterčil, kterážto osten z sebe tři ratolesti ihned vypustil a jal se kvíti a plod ořechový dobře uzrálý nésti. Z kterýchžto ratolestí dvě sta uschle a třetí rostla a rozšířila se velmi, jakožto dnešní den viděno mōž býti. Neb na každé léto na nie ořechové rostú, kterážto ořeši za mnohá léta ani zhynúti ani zetleti ani zpráchnivěti mohú, a červ [5^a] také v nich nikdy nalezen nebývá. To když se tak stalo, vzal jest Přemysl radlici a položil na ni chléb a sýr, i jal se s nie jiesti. To když uzřechu panští poslové, ti rozpomanuli se o Libušině řeči, ješto jim dříve o tom pravila, než se stalo. Pakž kolivěk diviechu se tomu, však jeho otázati nesmějěchu toho času, co by ty věci mienily. A když pak odjedl Přemysl, vsedl jest na kón i jel s nimi. A když s ním biechu na cestě, otázali jsú jeho, bylo-li by hodné, aby jim pověděl, co by ten osten mienil, ješto kvetl a ovoce nesl, a ješto dvě ratolesti uschle a třetí plod nesla a velmi se rozšířila. Odpověděl jim: Tři knězata vyndú

¹⁾ hwezdarzka L. — ²⁾ v R, L není. — ³⁾ v R následuje muzye. — ⁴⁾ přemýšlející Vr:

z života mého, dvě brzo zhyneta, ale třetí kniežě i kněžství jeho i na šírokost a dlúhost slavně kvísti bude a velmi velebné ovoce z sebe vydá. Pravi vám to také, byste byli mne nechali pole toto doorati, na němž sem oral, mé pokolenie mužské v tomto kniežetství vždy by bylo ostalo; ale že před časem přišli ste, plod můj mužský pohyne. A to buď vám na znamenie, když ten plod pohyne, vnuk bude mstítí děda. Byl jest také vzal s sobú Přemysl své škarpály a mošnu z lýk udělanú, o něžto když byl otázán, odpovéděl jest: chci, aby toto věčně na Vyšehradě bylo chováno, a nezhynet aniž zetlé, aby viděli náměstkové moji, že jsú z chudoby pošli a na kniežecí [5^b] stolicí posazeni, a tak pak aby nepýchali. Nebo pyšní ponížení bývají pro své zaslúženie, a pokorní povýšení pro svú ctnost. A též věci i dnes pilně chovají na Vyšehradě. A ten den před korunováním krále českého kanovníci u procesí přijímající krále škarpaly jemu ukazují a mošnu na pléci vzdievají, aby měl pamět, že jest z chudoby pošel a tak nepýchal. Takž Přemysl kniežě s svým tovařistvem přijel jest na Vyšehrad i byl slavně od Libuše i vřech pánov obecně na kniežecí stolicí posazen a Libuši za mužě dán.

Třetí přemluva. O vzdělání Pražského hradu.

Potom^{a)} pak jednoho dne Libuše prorokyně před svým mužem a před množstvím pánov, jenž tu stáchu na Vyšehradě, prorokovala jest těmito slovy: Vizíť já město, jehož slovútnost nebes dotýká; věz to v lesě má posazenie, jehožto od tohoto místa vzdálenie za třidceti honov jest cíle. Tot Vltava dělí svým rozdílem směle. To jisté město od pólnočnie strany má potok velmi hluboký jménem Bruska, od poledne pak vysokí jedna a dlúhá hora opokovatá velmi jménem Petřín. Ta hora svú výsostí nad jiná místa tu vyniká, a tak ta hora zchrēbtíla se až právě do tohoto potoka Brusky. Když tam pak přijdete, prvního člověka, kteréhož [6^a] naleznete, mluvte k němu, a což vám prvé slovom odpovie, tiem

jistým jménem toho slova tomu městu vzdějte, a tu na tom místě hrad založte a dílem jej dokonajte. Kterížto poslové přikázanie panie své chtiec naplniti přišli jsú k tomu místu, i nalezli na něm člověka, an dřevo teše. Jehožto co by činil otázali. Odpovéděl jest a řka: Práh dělám. Poslové pak znamenavše to místo připravovali jsú stavenie k hradu, a tak tomu městu Praha vzděli, točís práh po slovanském jazyku vzděli jsú. Vrátivše se poslové rozpravili jsú Libuši ty všěcky věci, a ona pak povědě řkúc: Dobře stalo se jest. Nebo pod nízký práh častokrát páni vělicí sklánějí se. A tak z příchody té věci tiem jménem ten hrad Prahu jest nazván. Tak jest prorokovala Libuše o tom jistém hradu řkúcí: I v budúcích časech vyndeta z toho hradu dvě zlatie olivě, jichžto výsost sedmého nebe dosáhne; a té jistie olivě po všem světě divy rozličnými budeta se stkvieti. Tú dvú olivú v obětech a v darích všěcko pokolenie české následovati budú, i také jiná pokolenie všěcka. Jedna z těch (oliv bude nazvána většie slí^a)¹⁾ a druhá bojovné utěšenie. Jakož se jest i stalo to potom. Neb slavné kniežě svatý Václav mučedlník boží nazván jest Venceslaus, ještě jazykem slovanským [6^b] Václav slove, a tak z toho slova vykládá se většie sláva neb velikost slávy; a blahoslavený pak Vojtěch mučedlník, druhý biskup Pražský, jehož jmě vykládá se zástupové utěšenie neb vojenské; na tom hradě jsú se stkvěli svým přiebytkem i stkvějí se svým svatým odpočíváním. Tato svatá mužě tak jsta toto časné sbožie múdrě přeběhla, že s odplatú mučedlníkovú nebeského přiebytku již sta dosáhla. Na tom jistém hradě mnoho těl svatých i jiné svátosti mnohých svatých apoštolov, mučedlníkov, zpovědlníkov, děvic i svátosti mnohé božieho umučenie i jeho slavné matky Marie jest shromážděno, a nábožně ta svátost schována i čest se jie děje, že křesfanové věrní k tomu jistému prahu, těch svatých navščevující, tu kdež biskupová stolice jest, tak pro duchovenie věci jakž také pro světské ze všie země i ze všech jiných vlastí, né, takměř ze všeho světa kajíce se běžie a svú hlavu pod ten práh pod-

^{a)} Viz na str. 7 a 8.

¹⁾ Lit.; v R a L je za to: slula slawa.

klaníj, proňežto správně ten hrad Praha jest nazván, ješto v slovanském jazyku práh slove. A tak pak od toho slova nakaženým¹⁾ jmenováním od jinorozených lidí Praga neb Praha nazván jest.

*Čtvrtá příměluva. O práviech, ješto Libušě
(s) svým mužem učinila v zemi.*

Kněz Přemysl, jenž byl prorok veliký, s Libuší svú ženú, jenž jest věštkářka byla, vzemše radu [7^a] v hromadu i učinili jsú práva, jimižto po dnešní den země se zpravuje.

O tom hradu, jemuž dějí Libic.

Potom²⁾ pak Libušě udělala jest hrad blízko od Labe podle toho hradu, ješto nynie slove Kolín na Labi, jemužto Libic říkají. Tu po své smrti jest pohrabána. Ten jistý hrad potom po dlúhém času byl jest Slavníkov, hrabie urozeného, jenž byl otec sv. Vojtěcha, jenž také tu s mateří svatého Vojtěcha s svú ženú pohrabán jest po své smrti.

*Šestá příměluva. O zabyloství oněch dievek, ješto
divně své věci činily, jakožto Vlasta i také jiné
dievky.*

Když³⁾ pak Libušě umřela a v Libici pohrabána byla, povzdvihla se jedna dievka v pýše jménem Vlasta, jenž lakomství ku panování mající jako paní jejie Libušě někdy zemi zpravovala, tajně povolala k sobě všech dievek i mluvila k nim takto: I vieste-li, že paní naše Libušě, když živa byla, zemi tuto [7^b] zpravovala jest? Proč bych já s vámi také jie nezpravovala? Neb já všechna tajemství jejie vědě, a také sestry jejie Tetky všechna kúzla umějí. Znají také koření i všechna lékařství umějí k zdraví i k nemoci, jakožto Běla sestra jejie uměla jest. Protož že jich umění nade všechny jiné (jáz) najlép rozomějí, chtějí⁴⁾ vy pak nynie spřísáhnúti se se mnú a mně věrně pomáhati a se mnú spravedlně státi? Nadějí⁵⁾ se (já), že na všech věcech mužóm panovati budem. Tehdy pak ihned všechny dievky odpověděly jsú: Tato řeč, ješto ty mluvíš, nám se velmi dobře líbí. Kterážto Vlasta uhledavši sobě

jeden čas hodný, dala jest dievkám jedno pitie uměním učiněné píti, kteréhožto nápoje mocí a okušením všechny ty jisté panny jaly jsú se mužóm, bratróm, otcóm i rodičkov tak velmi nenáviděti, až právě do smrti jim nepřějiechu. A všechno pokolenie mužské v nenávisť velmi ukrutně jmějiechu jako pravé vrahy. Toho jistého také času ženy a panny jezdiechu na koniech na lov i k jiným ke všem skutkóm, i také jako mužie všem jiným mužským obyčejóm obyčáchu. Jednoho pak zajisté času knieže Přemysl, jenž prorok bieše, viděl jest u vidění jednu dievku s jinými mnohými dievkami jie se naderžijícími, ana podáváše jemu plné číše krve. aby ji pil. Pro kteréhožto [8^a] vidění všechny pány i všechny starosty lidské svolal jest, a zjeviv jim vidění toto i řekl jest k nim a rka: Bojte se, od takových žen a od dievek veliké nehody a ohavenství přijíti v časech; neb veliké svobody pójčili jste jim, a aby skutkov mužských nenadržely se, nebráníte jim toho, ani brániti tbáte. Kterážto slova ti jistí páni mimo se pustivše, ani jich co tbavše, dievkám a ženám přepustili jsú k jich vůli drzost jmieti.

Potom pak ne po mnohém času ta jistá Vlasta zprávcě těch žen a těch dievek chtieci silnějie proti mužóm ty dievky vzbuditi, dala jim jest to jisté pitie kúzlem učiněné po všie české zemi opět píti, kterýmžto nápojem k mužské smrti překrutným protivenstvím lity biechu.

To když tak učinila byla, s dievkami a s ženami, lstivú radu učinila jest, aby točíš nočního času, když by mužie spali, po všiej zemi v svém odění přípravny jsúce se všech stran na muže se řtily a je v tom spaní otrápily, a tak všechny zbily a zmordovaly a jich koně i oděnie jim odjaly. A tak pak aby se připravily a ohradily k bojování Vyšehradu, na němž knieze Přemysl přebýváše. Pro něžto stalo se jest, když podle svého chtění a podle své vůle všechny mužě staré i mladé zbily biechu, shromazdily jsú se všechny v hromadu na pole, a tak proti Přemyslovi vyjedše hrad Vyšehradský [8^b] mocně oblehly jsú, a proti tomu hradu na vrchu jedné veliké hory hrad velmi tvrdý vzdělaly jsú i vzděly jsú tomu

^{a)} Srovnej na str. 8 a 9. — ^{b)} Srov. na str. 9 a 10.

¹⁾ Srovnej nahoře na str. 211. poznámku 2.

hradu Děvín. Neb v slovanském i v českém jazyku děvečky slovů děvice, a protož ten hrad od děvic nazván jest jménem Děvín.

Toho také času ty jistě dievky tak velmi silny biechu, že velikým počtem nad mužě vynikáchu, tak jakž mužie jich množství a jich moci ani potkáním na poli, ani nikakž jinak ovšem odolati jsú nemohli.

Sedmá přemluva. O boji, ješto dievky s mužmi braly.

Když^{a)} ta jistá Vlasta ten jistý hrad Děvín udělala a s svými [pannami naň se vzebrala a jej oděním i dobrými štíty, meči, lučištemi i jinými věcmi brannými špižovala, tehdy ihned zemené s svým rytierstvem brali jsú se před kniežě Přemysla na Vyšehrad řkúce jemu: I proč těchto žen panování nad sobú trpíme? Umyslili sme zajisté, neb na pole bojem s nimi se bítí a snítí, nebo silnú mocí valně hrad jich Děvín oblehnúti. Jimžto Přemysl, jenž duch prorocký v sobě jměješe, to povědév vecé: Odstup to ode mne, bych já s] vámi jěl, nebo vy všichni přemoženi budete, a já s mým pokolením, když bych s vámi v tom boji byl, také bych zahynul. Tehdy zemené neobráťivše se na tu řeč, ješto Přemysl mluvil, se vším svým vojskem i se vši svú mocí proti dievkám k tomu hradu Děvínu neopatrně a nemůdrě brali jsú se byli. [9^a] To když Vlasta vévodice a kněžna těch panen opatři, k svým pannám směle a udatně mluvila jest a řkúc takto: Ej moje milé čvařísky, viemť to, že Amazonitské tak řečené ženy proti Cyrovi a Alexandrovi vítězný boj povzdvihly jsú byly, pronežto stalo se jest, že v králevství Saba tak řečeném a v jiných ve všech vlastech Amazonských panny a ženy nad mužmi vítězně panují; pronežto zajisté, by ženy mužóm vítěznými skutky nebyly se zpačovaly, to panování nikdy ženám nebylo by dáno. Protož vezmúc dobrou mysl a posilnění chutně oblecte se v oděnie a vezměte braň v svoji rucě, a vyvolte smrt, abychom tyto mužě, ješto našemu panování se protivie, ukrutnú smrtí zhubily a je pod se podro-

bily. Jiežto řeči všechny dievky povolivše razichu se k oděni, a tak k boji se připravivše a s tím dveřě hradové otevřechu, na pole vyjedú, jako lvice lačné lidské krve prolitie žádající. Tak pak na poli velikým valem a seršením, u přepěvné oděnie jsúc oděny na mužě se chutně obořichu. U kteréhožto bojě sendení nebo sběžení Vlasta na svůj helm prvním cukem svým mečem najprvnějšíe ze všech sedm mužów vítězně zabila jest; pronežto pak ihned tovařísky jejie, strojce nebo hauptmanicě¹⁾ zástupové Mlada, Hodka, Svatava, Vracka, Radka, Častava, Trštava²⁾ jedúce. na mužský zástup jsú se řítily, a tak všechny mužě, kteříž [9^b] neutekli, mečem a jiným oružím jsú zbily. Takž pak zbivše a přemohše mužě, panny ty jistě mocně všicku zemi i všechny vsi beze vše vzpory plenichu. Toho také času pod nevěrnú lstí za přimířím krásné a chytré panny ty jistě zvachu jinochy mladé, pány urozené na svůj hrad na Děvín, každá k svému řkúci takto: U milování tvém velmiž tůžím. Protož žádáš-li mě mieti v manželskú vieru sobě, chciť tvá manželka býti. Aj totoť tajemství tobě zjevují, žeť má paní Vlasta takého a takého dne jistě na takú cestu přichystala se jest, na kteréžto cestě když mocně přijedeš a budeš ji moci přemoci, mě ihned za ženu sobě tu vezmeš. Takými zajisté slovy a výmysly lstivě veliké škody mužóm učinichu; neb když již k tým jistým určeným miestóm přijediechu, od těch jistých dievek ukrutně sú zhubeni, jakžto mnohým pánóm i čeledínóm jich stalo se jest. Jednoho také času nevěrným úmyslem poslaly jsú ku pánóm zemským vzkazující takto jim: Pravímť vám to, žeť nás jest teskno; v takém úsilí a v takém bojování již více přebývati nechcem; neboť ženy smy, jimžto neslušie nad mužmi panovati. Aj tot již přistúpíte k hradu k Děvínu bezpečně, z nás učiníte, což vám líto jest. Kterúžto řeč páni kniežeti Přemyslovi donesli jsú [10^a] rozpravující ty věci. Jimžto on odpověď a řka: Neroďte, neroďte jim věřiti, pod nevěrným zakrytím svú lahodnú řečí oklamajít vás. Ale však páni té jistě rady kniežete svého opustivše, všechny mužě shromazdili jsú, kteréž koli

^{a)} Srovnej na str. 10 a 11.

¹⁾ hauptmanyczie L; hautmanycze R. — ²⁾ Trzstawa R, L.

mohli jmiati. A tak v noci tú cestú, ktorúž jim dievky ukázaly, na hrad na Děvín vešli jsú. A tu všickni od dievek, ješto z tajných stráží řítily se na ně, ukrutně jsú jě zbily.

Osmá přiemluva. O Ctiradovi, kterak od dievek oklamán jest, znamenaj.

Potom^{a)} pak po takém lítém a ukrutném mordu těch jistých panen v českéj zemi toho času nižádný pán znamenitý nebieše živ ostal. mimo jediného Ctirada, mužě múdrého a mnoho cností slovutného, kterýžto Ctirad pro jedné svády úklad přeč jeti mienieše neb mějieše. To pak ty jisté panny špehěře poslavše, když zvěděchu, hroznú a velikú lest vymyslichu sobě tiemto činem, že jednu dievku velmi krásnú, jménem Šárku, v jednom u velikém lesu, ješto tehdy bieše, v němžto převelicí biechu dolové, uvázachu k jednomu dřevu tu Šárku, položivše flašku medu podle nie a trůbu lovcovu tak, aby, když by ten jistý Ctirad svú cestú jel a k tomu se miestu přiblížil, kdež dievka uvázána bieše, lstivým islovy od nie oklamán [10^{b)}] jsa pro jejie rozvázanie i také pro medové napitie i pro té trůby zatrúbenie na tom miestě s ní odpočinul. A tak lestným jich výmyslem z tajných stráží, v nichž jeho ukrutně čakachu, dievky ty jisté vyraziec se toho slovutného pána, jehožto samého jedinkého, ješto zostal byl, báchu se zabíti přeukrutně. Pro něžto stalo se jest takto. Když ten jistý Ctirad k tomu jistému miestu přiblíži se, dievka ta jistá uvázaná k dřevu, pozdvihši hlasu svého, jala se jest volati a rkúc: Mój milý pane! Aj toť ukrutné dievky tejto země, proto že sem jich tovařistvie jakožto jiné nechtěla se nádržeti, nemilostivě k tomuto dřevu mě jsú přivázaly. Proněžto napomínám tvú ctnost i prosím tebe, aby mě rozvázal a z jich rukú vyprostiti ráčil, neb ony mocnú tvú jězdu po tejto cestě uslyšěvše tě pro strach a pro bázeň přeč jsú utekly. A tak já sama nebožička tuto ukrutně uvázána trpím.

K těm slovóm ten jistý pán Ctirad milosrdenstvím slitovav se nad ní, sedl jest dolov (s) svého koně i rozvázal jest ji, také slibujě jie,

že ji chce ctně k jejím přátelóm dovésti, tak jakž ona prosieše. A když již by rozvázána nešlechetnice nešlechetná, prosila jest jeho lstivě, aby málo tu s ní odpočinul a toho medu, jenž tu stáše, aby se napíti ráčil. To on když učini, prosila jest jeho opět, aby v trůbu, jenž tu ležieše [11^{a)}] vesele zatrúbil. Jenž trůbu vzem i jal se v ni trúbiti. Tehdyž pak ty jisté ženy a dievky, ješto se skryly biechu v lesě, zvěděchu to tiem trúbením, že již Ctirad přijel. A tak pak rychle z tajničných stráží ty dievky naň se obořichu, a ty všěcky, kteříž s ním biechu, ukrutně jsú jě zbily a samého Ctirada jemše podle předměstie Vyšehradského hradu přivedly jsú jej a před kužem Přemyslem na kolo vzbivše ohavně jsú jej zahubily, ty přenectné dievky. V tom jistém nízkém dole, jemuž nynie Botieč dějí, toho jistého času, kteréhož od těch dievek tak nemilostivý učiněn jest skutek; slyšení jsú mnozí diablové tomu smějice se, pro tak velikú zlost a zlobu té dievky Šárky a tovařišek — jejích. A protož ten jistý dól, ješto jest za Břevnovským klášterem, do dnešního dne Šárka jest nazván od jmene té jisté dievky Šárky.

Devátá přiemluva. Kterak (by měly)¹⁾ každému oko pravé vylúpiti a palec uřezati pacholíkovi, kterýž by se narodil, aby se nebránil.^{b)}

Když pak ty jisté panny žádné přiekazy více nejmějiechu, svolachu se všěckny urozenějšíe a většíe mezi sobú i učinichu prikázanie mezi sobú, aby každému pacholíku, kterýž by se narodil na svět, ihned palec pravý uřezaly a oko levé vylúpily, aby tak bez palce meče vytrhnúti nemohl, a také bez oka jsa ke všie brani [11^{b)}] a zvláště k střělbě aby nešvaren byl a nesličen brániti se. Nad to více ustavily jsú, aby každá z nich podle své libosti a podle svého chtění mužov požívaly, když by žádost měly, aby se s nimi objímaly a s nimi pojhrávaly k onomu podobenství a k obyčěji, jakožto amazovské ženy v království Saba k svéj libosti mužě pojímaly a ten obyčej měly. Kteréhožto vypovědění mužie ti, ješto zostali biechu, slyšiece to, ihned měli útočište k kniežeti svému Přemyslovi a prosiece

^{a)} Srovn. na str. 11 a 12. — ^{b)} Srovn. na str. 12 a 14.

¹⁾ Připsáno rukou jinou, černě.

jeho rady i pomoci o téj věci, a řkúce tak: Nebudeš-li raditi, v těchto věcech a k tomu nepřizíš sličnú pomocí, věz to, že již potom těm jistým pannám v jich panování poddámy se. Tehdy kněz Přemysl toto (uslyšav) a radu učiniv, poslal k těm dievkám na Děvín, tuto věc jim věděti dávajě a řka: Již čas jest, abych se vašemu panování poddal, a hrad Vyšehradský abych u vaší moc a v zpravování poddal, pročežto abyste se u ve-ň uvázaly, račte dívky poslati, jakož se vám bude sdáti za podobné. To když dívky uslyšechu, ihned rychle s velikým množstvím dievek poslaly jsú na Vyšehrad. Kteréžto když tam přijědechu, všelikterú potřebu tělesnú nalezly jsú, takž i jedly a pily velmi lakomě, i opily jsú se násilně velmi. To když se tak stalo, [12^a] tehdy ihned Přemysl z tajných stráží svých tu přichystaných mužů ven vypustil a je všechny zbíti káza; muže pak ti, ješto je zbili biechu, vzemše oděnie a koně jich pojemše, na jiné (jeli, aby je zbili, silně jsú se připravili. To když uslyšě Vlasta, kněžna jich, hněvem roznetivši se násilně velmi, vyjela z hradu svého Děvína, s těmi jedinké pannami, ješto po nie rychle jediechu. A když před Vyšehrad přijěde, muže dobře oděni jsú v ono oděnie oněch panen zbitých, jim bez strachu opřechu se. Vlasta pak mnějíci, by zástupové oděných panen ihned v zápětí po nie jeli, s tovařískami s těmito svými na muže se oboři. A tuž pak v tom boji ona (s) svými dievkami na špici bojové najprve sama jest zabita. A když pak zástupové jiných dievek k tomu miestu přijědechu, vidúce první zástup pobit, všechny jako smysla zbychu; na něžto muže oddavše se, vítězsky všech jiných popudichu, a tak ženúce je až na hrad na Děvín s nimi jsú v hrad vtekli, a kteréž koli tu nalezli, všechny jsú zbili a zahubili přeuhrutně. A tak v české zemi ta bláznivá válka ženská byla dokonána a ohavný konec vzala. Sedm let ty dívky v české zemi panovaly jsú, jichžto nemilostivá ukrutnost a bláznovství mnohé ctuě vdovy, panny a jiné ženy mrzala jest, neb jich nešlechtnost [12^b] velmi nenávidiechu, ani komu dobrému líba bieše jich nemúdrost přehavná.

Desátá příměluva. O dokonání Přemyslovu a o způsobení jeho synův po něm, když jest byl on umřel^a).

Kniežě Přemysl prvý v zemi prorok veliký, když po mnohé časy zemi českú zpravoval, potom jest umřel. Na jehožto místo syn jeho Nezamysl¹⁾ tak řečený vstúpil. Toho Nezamysla jméno vykládá se jako nic nezamysliv; nebo on nic nového nezamyslil jest, ale v otcově ustavení všech dní života svého byl jest živ a zpravoval lid svůj v pokoji. Jehožto syn Mnata na jeho místo vstúpil, a ten jest také v pokoji lid zpravujě i umřel. Na něhožto místo syn jeho Vojen vstúpil po jeho smrti. Ten jistý Vojen měl jest dva syny, jednoho Umysla a druhého Vlastislava, mezi něžto zemi rozdělil českú: Umyslavovi Prahu a české vévodství dal jest, a Vlastislavovi Luckú krajinu, ješto nynie Žatecko slove, poručil jest. Z kteréžto Vlastislava vyšel jest Vladislav, jenžto těch časův s Neklanem, vévodú českým, mnohé bojě jměl jest, jakž potom bude pověděno. Na onoho místo Umyslava vstúpil jest byl syn jeho po něm Křizomysl²⁾. Tito všickni pokojně zemi zpravovali jsú [13^a] a nižádní skutci jich nejsú popsáni v kronikách, ani mohú nalezení býti. Takž pak potom syn Křizomyslův, jménem Neklan, zpravoval jest zemi, jehož jmě vykládá se nezaklaný, a to zajisté spravedlné jméno tomu příhodné bylo; ten výklad, neb tak velmi jest byl strašivý, že v nižádném boji ani v pobití nemohl ani chtěl býti, ani také viděti mohl, by se kto před ním bil. Takž pak když on vévodú bieše, Vlastislav vévoda lučanský války převeliké Pražanóm činil a mnohé bojě proti nim obdržoval, kakžkolivěk z pokolenie pražských neb českých kniežat byl, mezi kterýmižto boji poslední tento vypraven bude.

O boji mezi Pražany a mezi Lučany, točíš Žatečany, kterak se jest stal^b).

Mezi Lučany a Pražáky na poli, jemužto dějí Tursko³⁾, stal se jest boj ten. I jest také toto znamenati, že také Žatecko v pět krajin roz-

^a) Srovnej na str. 13. — ^b) Srovn. na str. 13—15.

¹⁾ Nezamyšlyl R. — ²⁾ Krzyzomyl R i L; v jiných rkp. Křesomysl. — ³⁾ Trufko R, Turfko L.

děleno jest bylo. Prvá krajina měla své posazení podle potoka, jemužto říkají Rymina; druhá jest měla své posazení i své mezě s obou stranů Ústie; třetí okolo potoka, jemužto říkají Brusinka; čtvrtá Podlesie jest nazváno, posazená jsúci na mezi té řeky, ješto Mžě jie dějí; pátá pak prostřed nich byla jest, ježto Lúka říkají, překrásná v opatrnosti a k užitku velmi plodonosná, a tak od skutku jmě své jest vzala. Nebo český lúka [13^b] latíně pratum se jmenuje, točíš utěšené opatření. Pronežto té jisté vlasti lidé, dříve než Žatec udělán byl, jmenovali jsú se lučanský lid. Nad těmi lidmi byl jest vévoda Vlastislav, muž bojovný a v radách velmi lstivý. Ten jest udělal město, ješto je svým jménem nazval Vlastislav, mezi dvěma horama, z nichžto jedniej říkají Mednek a druhé Přípek, mezi dvěma krajinoma, to jest mezi Bělinskem a mezi Litoměřickem; kteréžto město zdí dobrou obehnal jest. Ten jistý Vlastislav povzdvihl jest boj proti Pražákóm a mezi svými také jest učinil ustavenie, ktož by koli z jeho lidí na vzrůstu délí byl nežli meč, a když by jemu kázáno bylo k boji, an nepřišel, aby jemu hlava ihned sřata byla. Potom pak k svým takto jest mluvil: Buďte udatní. mé milé rytieřstvo, u vaší rukú boj tento jest. Dříve nejeden jste svítězili; již pak nyní také skutky čiňte rytieřské, nynieť ¹⁾ potřebie oděnie, abyste je již nyní k rytieřskéj okrase nesli, ale radějšě sokoly, krahujce, řarohy a jiné ptactvo, ješto (k) kratochvíli a k utěšení příslušie, s sobú neste, jimžto masa nepřátelův našich, ač stačiti moci budú, k jedení dámy, nebo jisté ku prsem máteř nepřátelův našich miesto jich synův ščeňátka přisadímy, a takž súsedy nesčastné ven vyplevemy od nás. Zatiem pak žena jedna, jenž pastorka [14^a] jmějieše, takto k němu jest pravila: Víem to, žet lid český boj obdrží; ale ty aby sám utéci mohl na dokonání, dám ti tuto radu: prvního nepřitele tvého, kteréhož v boji potkáš, raň jej a uši jeho obrěže vložíš v tvú tobolku, a tak mezi koňskýma nohama i před sobú učině kříž mečem tvým na zemi, vsedíš na kóň, obrátíš pleci zase nikakěž neohlédaje se, tak ledva když jiní všickni zbiti budú, sám jedva utečeš. On pak věda, že macecha jeho plna jest věštby, slíbil jest to učí-

niti, jakž jest i učinil. Bieše také toho času mezi Pražany jedna žena věšticě ²⁾ veliká, jenžto vévodě Neklanovi a lidu jeho poradila jest, aby skrzě obět oslovú bohy okojili, kteréhožto osla kázala jest zabíti a na mnoho čiestí rozdělití a ode všeho vojska tak snědenu býti; ježto k téj jisté ženě radě učinili jsú tak.

Mezi tím pak ten vévoda český, jenž tak strašivý bieše, povolav tajně k sobě jednoho rytieře jménem Styra, ctného, vítězného a silného, v své oděnie, málu některým dav věděti, jeho obíekl a na svůj kóň vsadil, i přikázal jemu, aby proti nepřátelóm v jeho podobenství bojoval a před svým vojskem k bojování napřed táhl. Jenžto on ochotně učiniti slíbil, ale také od vévody slib přijí, aby jeho na nejvyšším místě nebo hoře kázal pohrabati, [14^b] ačby se jemu tu sníti událo. Tak pak i jel jest napřed (s) svým vojskem na to určené pole, i přijel jest najprvnějši k jednomu chřibu, jenž vynikáše prostřed toho pole. Vlastislav pak také přijel jest s druhé strany s svým vojskem. On pak zajisté a lidé jeho ptáky rozvázavše, jich množstvím povětříe jsú naplnili. Potom boj mezi sobú počechu a takž ten udatný rytieř, jenžto v odění a v podobenství kniežete svého Neklana přijel bieše k bojování, napománu jest své vojsko, aby udatné a smělé skutky činili a sebe mužně bránili. A tak s tím ten rytieř na nepřátele se vítězně oboři i je se s nimi mužně obierati. A když jednak všickni zbiti biechu, on s svými boj jest opdržal, a v tom také boji mnohými ranami raňen jsa i umřel jest a na tom místě jest pochován, jakž byl prosil. Kteréžto miesto do dnešního dne slove dub silného rytieře. S oné pak strany všickni zbiti biechu mimo onoho jediného, jenžto k naučení macechy své z bojě byl utekl. Jenžto domov vrátiv se nalezl raňenu jsúce ženu svú. A když snažně opatřil jest, nalezl ji raňenu jsúce v prsech a uší nemajíce. Tak vzem uši z tobolky onoho jistého nepřitele svého, ješto mněl, by jej v boji zabil, ženy své uši nalezl jest. Čechové pak všedše do té země plenili jsú ji a zkazili města jejie, ničehož nic ovšem v niej [15^a] neostavili a kořisti mnohé s sobú pobravše. A mezi jinú věcí u jedné báby nalezli jsú také syna Vlastislavova, vévody lučí-

¹⁾ nynie = nenie, není. — ²⁾ wyfećcie R, wiefćcie L.

ského ¹⁾, i přinesli jeho kniežeti svému Neklanovi, jenžto nad dietětem slitovav se, jeho zahubiti nechtěl, ale město jménem Dračov na rovni postaviv na břehu té vody, ješto Ohře slove podlé vsi řečené Postoloprty, tu kdež nyní jest klášter svatě Mařie, to jisté dítě jednomu jménem Durinkovi, ješto jest z Srb rodem byl, chovati a zpravovati poručil jest. Tehdy ten jistý Durink za otcě jeho Vlastislava zdravě choval jeho. Potom pak Durink ten jistý mně, by na tom vévodě Neklanovi vděčnú službu učinil, to dítě sobě poručené vedl na tu vodu na Ohři, neb toho času zamerzlá bieše a čistým ledem se popala. A když k místu své vůli podobnému přijde, řekl jest dietěti takto: Paniče, patříž pod tento led, kterak pod ním rybiček mnoho jest. Dítě když se skloni a patřiti počě, sekýrú, jižto pod pláštěm tajně nosieše, jeho zabil a jeho hlavu dolův srúbil, v čistú rúchu obinul i donesl kniežeti svému a řka jemu: Tě samého i tvě také bezpečny sem chtěl učiniti, aby dítě mně poručené k letóm nepřijda a na otcovu smrt nezpomana snad nemstilo se. Aj toť hlavu jeho před tě přinesl sem, odplaty za to žádajě. Kniežě pak Neklan (s) svými pány toho času [15^b] za stolem sedě. Když tak hrozný účinek uslyšě a hlavu syna Vlastislavova spatři, lekl se velmi, a tak se pány toho jistěho Durinka smrti hodna jsúce přísúdil jest, i řekl k němu takto: Pro ten skutek tvój tak nelepý toto tobě buď za odplatu: nebo sobě s veliké skály slom hlavu dolův, anebo se na dřevě oběs, neb tvým vlastním mečem sám se zabí. Kterýžto Durink súd kniežete svého uslyšav, ihned zúfav na olši se jest oběsil; kterážto olše doňevadž nebyla srubena, pro tu příhodu Durinkova jest olše slula. A tak pak kniežetství Vlastislavovo i pokolenie jeho ohavné dokonanie vzalo.

*Dvanástá capitola. O přibězích [českých kniežat a o křstu prvěho kniežete v Čechách a o Svato-
plukovi králi Moravském ^{a)}].*

Když pak vévoda Neklan dni své přěbyl, potom jest umřěl. Na jehožto místo Hostivít syn

jeho vstúpil jest. Pak také po jeho smrti vstúpil jest syn jeho Bořivoj, jenž jest prvý byl křesťan v české zemi. Až do tohoto místa tato kronika jest popsána, jakožto o těch pohanských, ješto viery křesťanské ješte neměli, a také není léty božími rozdělena. Ale již nyní, jakž najlépe moci bude býti, pod léty od božieho narozenie rozdělena bude.

Tuto se počíná o Bramburciech. Neb kronika bramburská [16^a] k české jest přijednána v rozličných miestech rozličnými časy, podle dříve řečeného ciesaře Karla zjednáníe. ^{b)}

Jakožto kronika bramburská líčí a kronika Martinova, řečeného skladatele, vypravuje a sjednává se léto od narozenie syna božieho po osmi stech létech a po sedmíneztma, když v bramburském markrabství lidé ješte biechu smiešení Slované a Sasicové pohanských obyčejův nádržiec se a modlám modléce se, král římský Jindřich řečený, syn Ottův vévody saského, zdělav stany na ledu a tak Bramburky mocné vybojoval a všěcky vlasti podle Labe svému panství podrobil.

Bořivoj ^{c)} vévoda český křesťen jest s ženú svú svatú Lidmilú od s. Metudia, moravského arcibiskupa za těch časův, [16^b] v nichžto Arnolphus ciesařem byl. A ten jistý křest návodem krále Svatopluka u Velehradě v tom městě stal se jest. Neb toho času vévoda český pod moravským králem jest byl. Těch také časův pod krále moravského byle sta této dvě zemi, to jest Polsko a Rusko. I jest také znamenati, že těch časův Velehrad byl jest hlava všie země moravské. Stalo se jest pak toho léta, že král Svatopluk nespravedlně boj povzdvihl proti pánu a kmotru svému ciesaři Arnolfovi. Pro něžto s zástupem všěch německých zemí s jedné strany a Uhry s druhé strany proti němu u velikém zástupu shromazdil jest. Král pak Svatopluk vida, že ciesařovi ostati nemůže na poli, z prostředka všeho vojska kradmo přeč jest postúpil, a tak tajně vsed na svůj kón odtovad přeč bral se jest. I přibral se k jednomu městu na vrch jedné hory vysoké, jiezto

^{a)} Srovnej ýa str. 15. — ^{b)} Tamtéž. Tento přípisek zvláště je významný pro poznání, jakým způsobem tak zvaná „Brandenburgica“ dostala se do druhé recense kroniky Pulkavovy. — ^{c)} Tamže str. 15—17.

¹⁾ luczyfkeho R, L.

riekajú Rembot¹⁾. Tu na tom jistém mieste trie pústeníkové toho času prebývali; pro nežto král Svatopluk, aby zatajen a nepoznan mohl býti, kón svůj jest zabil a meč v zemi pokopal. A to tak učiniv s těmi pústeníky oholiv sě, rúcho pústenície na sě vzem v tovaříství jest byl tak dlúho, až právě ten čas přišel a ta hodina, že životem svým byl bezpečen ovšem. Tehdyž pak král tepru, kto by on byl, těm pústeníkóm zjevil sě jest, že jest král. A potom pak skoro umřel jest. [17^a] Jehožto království po jeho smrti synové jeho krátkých časův a dosti nešťastně drželi jsú. Neb syn jeho, jenžto²⁾ po jeho smrti království zpravoval, jednoho svátku chtě lovití blízko podle Velehrada v jednom lese, jemuž Křěčín³⁾ říekají, vzkázal arcibiskupovi svatému Metudioví, aby jeho s velikú mši čekal, donevadž by sě s lovú nevrátil. Jehožto blažený arcibiskup až právě blízko ku poledni čekal, a když sě jest pak obával, aby služby božie neobmeškal, jal sě jest mšě svatě slúžiti, krále nedočakav. Král pak když s lovú vrátil sě, uslyšav, že by arcibiskup mši slúžil a již tělo božie vzdvihal, rozhněvav sě velmi se psy a s lovci v kostel všed, ryk a pohrom trubami lovcovými a skolením psovým velmi veliký učinil jest. A tak s tím povykem až k oltáři přišed, muži svatému Metudioví arcibiskupovi posmieval sě jest a s tím ven vyšel z kostela. Pro kteréžto posmievanie a porúhanie dokonav mši arcibiskup krále jest kľel a po všiej zemi po moravské službu boží zapověděl, a to učiniv vzdvihl sě do Čech k vévodě Bořivojovi, jehožto pokřtil a v svatěj viere potvrdil byl. Odtud pak bral sě jest do Říma, tu kdež bratra svého s. Cyrilla nalezl, ješto byl dříve před tím krále Svatopluka pokřtil a všie moravské země v svatěj viere potvrdil a křest svatý dal. I byl po sobě svatého [17^b] Metudia arcibiskupa tu v zemi pro rozšírenie svatě viery ostavil. Ten jistý svatý Cyrillus moravskou zemi na křesťanskú vieru obrátil i také mnohé jiné vlasti slovanské. Ten také s. Cyrillus tělo s. Klimenta papežě, učedníka svatého Petra apoštola z mramorového kostela, kterýž to andělé někdy jemu na moři vzdělali biechu, ale

pak potom pro hřiechy lidské, když to miesto mořské přeschlo bylo, z hrobu jeho vzal jest a s sobú do Moravy přinesl. A potom pak když z Moravy přech šel, bral sě jest do Čech, tělo s. Klimenta s sobú nesa, kteréžto tělo s. Klimenta na Vyšehradě v kostele za tři léta choval jest. Potom pak bral sě jest do Říma s tím tělem svatým, tu pak uprosiv odpuštenie od papežě založil jest kostel v Římě svatému Klimentu, a tak tu tělo jeho i položil jest. Tu v tom také kostele s. Cyrillus s bratrem svým s. Metudem své kosti složili jsú. A od toho jistého kostela až do dnešnieho dne kardinal jeden píše sě. Tento také s. Cyrillus někďajšieho času vida tvrdost a nevěrenie moravských a slovanských lidí, prosil jest papežě, aby odpustiti ráčil, aby mšě a jiné služby božie všechny slovanským jazykem slúženy mohly býti. Nebo nemohl jest věděti, kterým jiným činem v svatěj viere mohli by stvrzení býti. Kterúžto prosbu papež v smiech jest obrátil. A když pak o to [18^a] s kardinaly a s mnohými biskupy mnohé řeči a rozmysly byly, ihned v rychlosti hlas povzněl s nebes a řka: Všelikterý duch chval (Hospodina a všickni jazykové jemu sě vyznávajíte. Tehdy papež ten div veliký uslyšav, na věky ustanovil jest, aby slovanským jazykem mšě svatě, jiné také služby božie slúženy byly; a tak po arcibiskupstvích a po vlastech, to jest v spalenském, v raguninském⁴⁾ a v jadriském, a po všech jich biskupstvích i po mnohých také biskupstvích jiných. Také arcibiskupové i jiní biskupové i všickni kněžie té řeči mšě i jiné služby božie slúžili, jakožto až i do dnešnieho dne v slovanském jazyku slúžie.

Čtvrtánádstá přímľuva. O zkažení a o konci králevství Moravského i stolice jeho, i také o opravení toho králevství a o převezení do Čech po mnohých létech *).

Když pak ten jistý král moravský, syn Svatoplukův někdy řečeného krále moravského, od s. Metudia arcibiskupa kľet jsa malý čas potom živ byl, království své moravské promerhal neb

*) Srovnej na str. 17.

¹⁾ Rembot R, L, Lit. — ²⁾ gehozto R, L i Lit. — ³⁾ Krzyeczyn R, Krziczyn L. — ⁴⁾ w ragunynfem R, w ragunenfem L.

ztratil jest skrzě to. Kterěžto královstvie tak jest bylo roztrháno, že diel měli Uhrové, diel Rakusené, diel Polanové, velikú svú mocí a panstvím jako po kusech mezi sě rozdělili jsú, a tak královstvie moravské ovšem zkaženo, ~~popleněno~~ ^{roztrháno} bylo jest a město [18^b] Velehradské z kořen také zbořeno jest bylo. Potom pak král i královstvie i také arcibiskupstvie v Moravě ovšem potuchlo ¹⁾ a viec býti přestalo. Ale však potom pak královstvie moravské po devadesáti a po dvú letú, to jest léta od narozenie syna božieho po tisící po osmídcát a po šesti létech skrzě Jindřicha třetieho ciesaře tiem jménem jmenovaného s povolením a s radú kniežat ciesařských navráceno jest a do Čech přeneseno. Nebo ten jistý ciesař Jindřich vévodu českého Vratislava králem jest učinil a země české královstvie ustavil, a z moravského královstvie markrabstvie jest učinil. A to jisté markrabstvie s kniežetstvími jinými mnohými vévodstvími i také s zeměmi, kteréžto za časův Svatoplukových, poslednieho krále moravského, k moravskému příslušiechu království, českému království i koruně české poddal a podrobil jest. Jakožto potom o navrácení a přinesení toho královstvie, potom tu, kdež sě tu čte o Vratislavovi prvém králi českém, plnějie bude pověděno.

Patnáctá přímľuva. O přieběziech vévody Bořivojových, prvěho křestana ^{a)}.

Vévoda Bořivoj věrně a snažně s svatú Lidmilú s ženú svú, jenž jest byla dcera Slajborová ²⁾, kniežete ze Bzena ³⁾, jemužto nynie Mělník riekajú, jakž najdále [19^a] mohl v svém kněžství vieru křestanskú jest vzplodil a rozšířil a šťastně svých časův jest zemi spravoval po přijetí křtu svatého. Jměl jest také tento Bořivoj z ženy z své z svatě Lidmily syny dva, jednomu jsú riekali Spytihněv a druhému Vratislav. Po smrti pak Bořivojově, prvěho křestana vévody českého, Spytihněv syn jeho kniežetstvie jest přijal, a potom pak po jeho smrti Vratislav bratr jeho kniežetstvie České zpra-

voval. Ten jistý Vratislav založil jest kostel ve jmě svatého Jirě na hradě na pražském, tu kdež jest po své smrti položiti sě kázal. Tento Vratislav pojal sobě ženu, jiežto riekali Drahomíř, z těch ukrutných lidí lučanských, jenžto tvrže nežli křemenie k věření viery svatě byli jsú, a to z té vlasti, jiežto riekali Stodor. Ta jistá Drahomila ⁴⁾ urodila jest dva syny, jednoho svatého Václava, bohu i lidem pro jeho ctnost a svatost velmi líbezného; druhého pak Boleslava, pro jeho zlobu a pro vraždu bratra svého všemu světu mrzkého a ohyzdného.

O umučení s. Lidmily, české dědičny ^{b)}.

Když pak viera křestanská v české zemi sě vzmáháše ⁵⁾ a tak Vratislav po smrti Spytihněvově bratra svého přijal bieše vévodstvie české země a z své ženy Drahomily dva syny urodil, svatého [19^b] Václava jednoho a druhého Boleslava, ta jistá Drahomila všemi činy i obyčejóv pohanských modl nádržala sě jest. Když pak zatíem slavné knieže Vratislav umřěl, své babcé svatě Ludmile to slavné dietě s. Václava i země zpravování poručil jest. Ale Drahomila pak, žena Vratislavova, chovala jest druhého syna Boleslava zlostivého, a jeho vždycky k obyčejóm a k modlám pohanským strojěci nutila. Ale přěblahoslavená s. Ludmila, vdova a dědička české země, najprvnějši květ a kámen drahý v Čechách vzrostl drahú vóni v svéj zemi, předrahú chuť dávající, vnuka svého s. Václava v křestanské viere učeníem svatého písma naučila jest. Mezi tiem milostivý utěšitel, dárcě štědrý, host dobrotivý a přěochotný duch svatý, srdce tohoto dietěte utěšeného rozvložil a všecken život jeho tak velmi roznietil, že od něho jiskry svatého učenie i přskladu dobrého užitku věčného mezi milostivými a spravedlivými lidmi jako světla předrahá stkviechu sě z jeho úst přěs'adkých, jimiž milostivě a ochotně mluvil jest. Nebo však jeho svatým kázáním všěcka česká země jakožto karbunkulem předrahým a přěsvětľým jest] osviecena, z mračna

^{a)} Srovnej na str. 17 a 18. — ^{b)} Srovn. na str. 18.

¹⁾ potuchlo Lit.; L a R potychlo. — ²⁾ Slajborowa R, L; Slavibora Lit. — ³⁾ z Bezna L. — ⁴⁾ Drahomila R, Drahomyrz L. — ⁵⁾ rozmáháše Lit.

temných bludů v světlost poznání viery svatě průchod vzemši, myslí [20^a] i životem čistotu svatů měl jest spravedlnosti viery křesťanské, až zjevně přede všemi zvěstoval ji modlitbami, bděním, almužnami i milostivými skutky, v Hospodinu pokoren a pilen jsa nade všecko jiné své tovarišstvo vynikáše. Stalo se jest zatiem, že ta jistá závistná a zlobivá Drahomila, žádající povýšena býti v kniežetství českém nad svú svekru Ludmilu, přemrzké a překrutné morděře dva, jednoho jménem Tuma a druhého Kumona poslala na hrad na Tetín, aby svatú Lidmilu zaškrtiec umučili, jenžto jsú učinili. Ale Kristus Hospodin, když tak zaškrcena byla, koronoval ji korunú zlatú a na nebesa ráčil ji vzieti.

Sedmánaste přimluva. O přiebytku a o zpravování a o umučení s. Václava^{*)}.

Potom pak přemrzká zlostivice ta jistá Drahomila, hněvající se na [20^b] věrné křesťanky krále nebeského (jim se vždy protivila a je rozhonila¹⁾). Ale syn pak její prvorozený sv. Václav naučení a viery křesťanské potvrzení babky své svaté Lidmily silně jest držal, křesťanky, ježto se rozprehli biechu, v hromadu svolávajě a jim všem skutky milosrdné ukazujě, múky a vína ke mšem svatým svýma rukama a svým úsilím zvláštním dobýváše, mlátě pšenici a hrozny vinné vydavujě rukama svýma i obětováše, aby čest a chvála bohu rozšířena byla. Nosil jest také na svú ramenú svatú vdovám, sirotkóm i jiným nedostačným drva i jinú potřebu času nočního. Potom pak v tom času jistém vévoda kúřimský vida pokoru svatého toho mužě, vzhrzal jím jest a povrhl zasě, zemi jeho a vévodství jal se nátiskóv činiti a ji hubiti, tak že jako připuzen jsa s. Václav zástup lidí sebrav, lid svůj chtě obrániti pevně na poli utkal jest jeho; jímžto vévoda kúřimský i s jeho zástupem vzhřeď jest a tak potkav jeho, vzkázal jemu, že chce s ním boj vzieti. Jemužto s. Václav poslal jest posly a rka takto: Když žádáš vévodství mé mieti, proč by tito zbiti byli v boji, nad nimižto ty pán chceš býti? Jáť nežádám nad tvými krve prolitie; ale když

žádáš se mnú boj mieti, (bíva se sama²⁾); přemůžeš-li mě samého jediného, a tak nad těmito nade všemi nad jinými panovati budeš; pakli já tě [21^a] přebojiji svým životem, nechať také všickni tvoji panství mému poddáni budú. Vévoda kúřimský velmi vesele pod tú jistú zámuvú svolil s ním sám a sám bojování, zaručiv toho bojě dostání s obú stranú obojiego vojska. Točíš nadál sie na hledění a na jeho pokořě, by jemu snadně přišlo jeho přebojovati; nalit pak duch svatý silnější byl bojovník, jenž v něm přebýváše. A když již oba s obú stranú i s. Václav i vévoda kúřimský vypravichu se k tomu jistému sědání, vojsko s obú stranú stáše přihlédajíc a dívajíc se tomu. Tehdy když s. Václav potěze na pole, anjelé nebesčí s obú stranú obapol s ním tiehniechu a kříž stkvúci před jeho tváří napřed přědčieše. Tehdy když vévoda kúřimský ten div opatři, ano jej anjelé vedú, padl jest ihned před ním k jeho nohám a prosě s. Václava, aby jemu odpustiti ráčil jeho zaviňenie. K němužto s. Václav povědě takto a rka: Beť se do svého domu u pokoji a měj na svém sboží dosti. Nebt já tvého nežádaji.

Potom pak jiného času, když s. Václav k ciesařovu dvoru od ciesaře byl pozván, ciesař jeho i také jiná kniežata poctivě jsú přijeli; a tak v radu ciesařovu vždycky jest byl povolán. Tak pak zatiem jednoho jitra pro práci a pro úsilé, ješto v noci činieše na modlitbách Hospodinu [21^b] slůžě, před ciesaře přijíti prodllil jest drahně dlúho, takže ciesař s jinými kniežaty mněli jsú, by on pro pýchu přijeti k nim nechtěl. Pro nežto ciesař i jiná kniežata, když by pozdě přišel, aby nižádný proti němu nepovstal, ani jeho v radách myslili poctiti, točíš v radu vzieti. Zatiem pak když s. Václav přišel v ciesařovu a v kniežecí radu, viděl jest ciesař s. Václava, ano anjelé jej mezi sobú vedú a kříž zlatý na jeho čele prielišným bleskem stkvieše se, kterýžto div ciesař uzřev, ihned k jeho nohám padl jest i s kniežaty, jemu se pokořijě. Pak jest ihned prosil sv. Václava, což by kolivěk chtěl na něm žádati, že jemu chce ochotně to vše dáti. Tu pak s. Václav prosil jest, aby jemu dal ruku svatého Víta;

^{*)} Tamže str. 18—20.

¹⁾ připsáno nad textem rukou pozdější; v L jest to v textě. — ²⁾ přidáno z rkp. L.

jenžto dal jest ciesař jemu. A tu pak s. Václav do Prahy nesl tu ruku svatú a udělal jest kostel na čest pánu bohu a s. Vítu na hradě. I prosil blaženého Wolfganga ¹⁾ biskupa řezenského, jenž v duchovních věcech zemí vládnieše toho času a v zemi českéj jako místo biskupa bieše, aby ráčil přijeti a posvětití toho kostela jistého. Jemužto blažený Wolfgangus odpovéděl jest a řka: I čili zda žádáš mne, synáčku můj, jakž zajisté tento kostel jistý tvůj, jehož ty žádáš, aby posvěcen byl, viděl sem [22^a] u vidění před Hospodinem, že jest udělán a povýšen a jest hlava i bude vše české země a k němu útočište bude ve všech duchovních lidech i věcech, jakožto k najvyššího povýšené stolici ²⁾. Neb tu biskupstvie a arcibiskupstvie potom v budúcích časiach bude. Ale však nad to k tvéj vůli a k žádosti chci rád poslati, aby ten jistý kostel byl posvěcen. A tak jest ten kostel bohu na čest a svatému Vítu na hradě posvěcen.

Potom pak jiného času stalo se jest, když jedné chvíle s. Václav nočního času bosýma nohama jde k kostelu prostřed zimy, an^o všeckna země pomrzla bieše a všechny cesty sněhem zalivaly se biechu, rytíř jeho, jenž tajemství jeho vědieše, jmenem Podiven, jdiesě za ním, v jehož nohy, an obuv dobrú na nich jmějieše, taká se jest zima řítla a na jeho se nohy razila, že jie nikakěž trpěti nemožieše pro velikú ukrutnost. Jemužto s. Václav znamenav i povéděl: Stavěj nohy své v mých noh šlepeji. Jenžto učinil ten jistý rytíř, jakž jemu přikázal muž svatý. A tak pak ihned toho jistého rytieře nohy v šlepejích s. Václava rozhríely jsú se, že potom více na nich ižádné zimy necítil jest, ale šlepěje svatého Václava všechny zkrvaveny biechu. Neb dar ducha svatého jmajě, vešken milostí boží rozniecen bieše a [22^b] tak prameny a paprsky rozličného milosrdenství na všě strany od sebe v rozličných skutcích milostných vypušťováše. Neb toto přeslavné kniežě s. Václav v také štědrosti oddal se bieše, že dietky mladé pohanské, jenžto robotě poddány biechu, kupováše k svobodě, a tak k službě hožie je přijednáváše milosti jeho na čest.

Také jest s. Václav žaláře, okovy, šibenice i jiná věžňová místa zkažoval, bojě se toho, aby nižádného člověka nikterak krev nadarmo neprolila se. Toto knieže bohu i všem lidem přemilé mnoho věcí spravedlivých, než jsú se staly, předpovídal a je jistú jistotú ukazováše, jakž toho mnohými věcmi doličováno jest za jeho ještě zdravie, pro něžto mezi jinými mnohými věcmi, jenžto mu buoh zjevil, přenesenie babky jeho svatě Ludmily mučedlnice dóstojné, jenžto tělo přěsvatě tak, jakž jemu zjeveno bylo, nalezeno jest bylo a ižádné poskverny na sobě nejmajě čelo a přěkrásno, jakoby tepru pohrabáno bylo. Kteréžto tělo sv. Václav s velikým náboženstvím i s velikú pokorú poctivě, jakž to slušie, přenesl jest do kostela svatého Jiře na hrad, tu kdež i dnešní den odpočívá.

Potom pak tento dóstojný dědic český s. Václav radostí nebeských žádajě, těmito věcmi zemskými zhrzějě, poslal [23^a] posly ku papeži, aby jemu ráčil dáti odpušćenie, aby zákon svatého Benedikta na se mohl přijeti a kniežetství své v českéj zemi bratru svému Boleslavovi vzdáti a tak slúžiti Hospodinu bez přiekazy.

Ale zatiem pak ten ukrutník jako pes vsteklý závistiv jsa jeho dobrým skutkóm, ještě on činieše, panství zemského žádajě a na nebeské radosti netbajě, kniežetství jeho silně žádal. A tak spěšně k ohavnému hříechu, k zahubení bratra svého se jest přimiesil. A tak toto přeslavné kniežě, když byl pozván na hody od svého bratra tu do Starého Boleslavě na svůj hrad lestně, ale on pak smrt svú přěvěděv jako tichá ovčička milostivě na svú smrt jel. A tak pak od toho svého bratra nemúdrého a světského sveden jsa s tohoto světa, raduje se a veselí se, Hospodinu chválu vzdávajě.

Nebo když již (s) svými rytíři večeřieše za stolem sedě, povéděl jest k nim a řka: Zajtřejší den dá-li böh, to jest u vigiljí s. Michala probošta rajskeho, pro milost krále nebeskeho, jenž jest za ny umřieti ráčil na s. kříži, bracháčkové moji, smrt umučenie mého trpěti budu; kterýžto s. Michal duši mú, když z těla pustím, pánu bohu donese a ohlásí. Proněžto jezte a píte a kvaste

¹⁾ Wolfganga R. — ²⁾ Lit.; R a L mají: najvyššímu povýšené stolice.

935 dnes i hodujte se mnú; neb' již více na tomto světě pitie tohoto tělesného s vámi nebudu píti. Tak pak zatím s. Václav vstav od večere ihned na modlitby oddal se, Hospodinu všemohúcemu děkuje nábožným srdcem a za své hříechy učinil jest zpověď. A tak pak kněze prosil, aby jeho rozhrěsil. A tu modlil se a plakal až do půl noci. Potom velmi nábožně na celé svaté jitřní byl v pokorě a v náboženství. *A* když již jako zář vzhodí se, tehdy pak toto slunce přespravedlné, túto zář vešken svět osvětlijící, ne toto světlo, ale tělo božie přepokorně přijal jest. *A* tak již osvěcen jsa a připraviv se jako dennice jitřnie osvětlen jsa strachy noční všechny mužné utkal. A tak bratra svého nemilostivého a ukrutného uziřel, an se k němu bere z temnosti, ochotným pozdravením jeho pozdravil, a tak od něho jakožto někdy Abel od Kaina byl jest ražen. Zatím pak, když jemu ránu da, postúpil jest vzpět i padl zase, nemajíc moci nad božím mužem. Ale s. Václav chtě dobrovolně obětovati se Hospodinu a obět, duši svú, proň chutně chtě položit, vrátil jemu jest meč a řka k němu: Tak vůle ta tvá buď v tvú ruku. Kterýžto zlostník zlost větší k zlosti smiesiv a umysliv, jakožto medvěd lýt z jeskyně opět řítí se s svým tovařistvem na svatého muže a jakožto ješterka své maso a svú krev vlastní sleptati žádajě, na svého na vlastního bra[24^a]tra (s) svým tovařistvem jest meč svůj vytrhl. A tak ihned jeho sú umrtvili, bohu duše a tělo zemi nechavše, přeč odešli. Kteréhožto blahoslaveného muže krev na vraždu bratra svého před Hospodinem volající, neb nižádnú lidskú moudrosti ani kterým uměním nikdy mohla jest setřena býti.

Téhož zajisté času, když umučenie s. Václava tak se děje, Kristus Hospodin králi dáckému zjeviv se na kříži napomanul jest jeho tak, jakž by rád od něho smilování obdržal, a chtě jmieti, aby na čest mučedníka jeho s. Václava kostel založil a udělal. Jakžto jest i učinil skutkem. Toho také času přemrzká a ohavná Drahomíra máte svatého Václava jakožto ona druhá Jezabel ¹⁾ v starém zákoně byla, jenž ukrutenství přenemilostivého Athalie následovše: Takéž tato

935 jistá na svú na vlastní krev, na svého syna králevice věřla jest a jeho nevinné krve prolitie způsobila jest, to věz syna svého prvorozeného s. Václava k umučení připravila. A tak jakožto ona dva Dathan a Abiron, ješto je země za živa požřela neb pohltila, od země jest pohlcena na pravé silnici před Pražským hradem stranu západu slunečného, jakožto i dnešní den znamenie a škudliny znamenány mohou býti téj jisté věci. To [24^b]-*vařistvo* pak toho ukrutníka Boleslava, bratrobivce s. Václava ohavnú a mrzkú smrti zbiti a zhubeni jsú časy svými.

Umučen a zahuben jest svatý Václav od svého bratra Boleslava v Starém v Boleslavi léto od narození syna božieho po devieti stech letech a bez jednoho po třidcetech letech, čtvrtý den toho měsiece listopadu.

Osmánáctá příměluva. O přenesení do Prahy svatého Václava a o svěcení kostela Pražského a o poslání syna svého ¹⁾.

Léto od narození syna božieho po devieti stech a po třechdcetech, po umučení již svatého Václava, vévody českého, toho času, kteréhož ukrutný Boleslav zemi Českú zpravováše, posvětil jest kostela Pražského Michal biskup řezenský.

O poslání.

Léto od narození syna božieho po devieti stech letech a po třechdcetech jednom tento Boleslav syna svého Strachkvasa poslal jej byl do Řezna na učenie časův svatého Emeramma ²⁾.

938 Léto od narození syna božieho po devieti stech letech a po třidceti a po dvě čtvrtého dne toho měsiece února přeneseno jest tělo Václava z Starého Boleslavě do Pražského kostela k prikázání nemilostivého kniežete Boleslava bratrobivce. A to proto, aby se divové nedáli jeho slovutné svatosti, jenž bůh činí skrze něho pro jeho svaté zaslúžení [25^a]. Ach kterak toho času bratra svého ukrutného zúfalú a tvrdú mysli zamračil byl ³⁾, když světlo toto nad světly jinými světlejší času svého přenesenie noční temnoty

^{a)} Srovnej na str. 20—21.

¹⁾ Jezabel Vrat. — ²⁾ Emeramina R. — ³⁾ podle Lit.; v R smysl pokažen.

— osvietilo a temné žaláre Pražské objesnilo a všechny vězně z těch žalárův zprostito. Zajisté také na jeho s. přenesení vůz ten i se všemi, na němž tělo svaté přivezeno bylo, a tak stvory svými to jest vodními, přirozením to jest zemnatým¹⁾, a povětřím při jeho svatém přinesení král nebeský uctiti jeho ráčil. Neb tak jakž jest stvořiteli svému právě a věrně slúžil, takéž stvoření na jeho přenesení jemu poslušno bylo a slúžilo. Neb když jeho nesiechu, divným činem a způsobením tělo jeho přes dva potoky to jest přes Rokytnici a přes Vltavu, tak jako bohu libo bylo, bez lodie na onu stranu se všemi přepřlulo; země se také potřásla; povětří také z těla jeho, jenž tři léta v zemi ležalo, toho času, když to tělo z hrobu vynímachu, převelmi chutnú vůni z sebe vydalo, tomu vévodě přěšťastnému na čest a na chválu. A když se to stalo, tak pak tělo jeho, když odtažad odneseno bylo v tom žádajícím a v šťastném v kostele Pražském, jenž udělal bieše, všechny rány, kteréž v sobě mělo, božím způsobením zacelely, a tu s velikú poctivostí jest položeno.

Ale však jediná ta rána, jižto bratr [25^b] jeho svú vlastní rukú jemu učinil byl, když ucho jemu uťal, nebyla začelena jeho k zlobě, na znamenie (té)²⁾ nemilosti, jenž proti krvi svéj spáchal byl. To jisté ucho sestry jeho Přibyslavy nábožná a bohobojná zjevením božím v Boleslavském kostele mezi prahem a mezi dveřmi kostelními naležši po třech letech, k jeho hlavě přičinila se vši ctností beze všie poskvrny, tak že nejmenší šrámek u té jisté rány nižádným činem znamenán nemohl býti. O stvořiteli všemohúcím, kterak tvá moc nesmierná a neobkličená jest všudy, jenž tolik a tak mnoho divův skrzě své svaté činiti ráčíš, mezi lidmi jich svatost oblašťuje. Nebo tu při jeho s. těle i na přinesení i také na pohřbení i po pohřbení v Pražském kostele Hospodin skrzě jeho zaslúžení mnoho divův nad mnohými nemocnými učiniti ráčil jest a ještě i dnešní den činí. Neb psáno jest takto: Přielíš velmi Hospodine pocení, jsú prietelé tvoji, přielíš velmi kniežetstvie jich rozsílmeno jest. Neb ty v nich divy své pokládáš, a oni milostí tvú pa-

nují. Ty si jich poctiti ráčil, aby tiem pilnějie a poctivějie a doufalejie lid tvój tě chválil. Ty jsi Hospodine kniežetstvie tohoto svatého mučedníka Václava tvého tak rozsílul a rozšířil, že i po dnešní den [26^a] ty milý Hospodine skrzě jeho zaslúžení povýšil jsi jeho.

O diviech, ješto jsú se dáli.

Důstojno^{*)} a spravedlnost jest, aby pravda divův, jenžto od Hospodina milosrdně skrzě tohoto svatého mučedníka nad věrnými a nad nábožnými křesťánky staly jsú se, vypsány byly, ne všeckny, ale některé z nich pro ukrácení řeči poviem. Zajisté v starém a spravedlném písmě naležamy, že rytíř s. Václava a sluha věrný jeho jménem Podiven, jenžto za jeho zdravie ve mnohých dobrých skutecích, to jest ve bdění na božie službě, v rozličných poklonách i v jiném pracování, přikázáním nemilostivého Boleslava, bratrobivce, oběšen byl na šibenici. Ale proto, že milovník i následovník dobrého a přesvatého přebytka s. Václava byl jest následovník za živa i také po smrti, když již tak oběšen byl, po dvou letú toho jistého oběšení s neposkvrněn³⁾ a s nepokaženú bradú, ano jemu všeckni nehtové na rukú i na nohú jako za živa rostli, nalezen jest byl vešken celý a v ničemž neporušený ničehož nic. Tu jest odtud vzat a v Pražském kostele velmi poctivě pohřben (bliž) podle kaply s. Václava.

Nalézamy také v jeho diviech popsáno jsúce, že mnozí vězněvé, ješto jsú jmene jeho vzývali, a skrzě je[26^b]ho svaté zaslúžení z těžkého vězení zprošteni jsú. Mezi nimižto jeden zvláště pohan boží milostí a svatého Václava pojiščen jsa v takém vězení křest svatý svým jediným synem, jehož jmějieše, jest přijal, kteréhožto syna bohu na čest a svatému Václavu k učení jest dal a tak jest knězem i byl a v kněžském důstojenství až do své smrti slúžil. Žena také jedna slepá a na ruce od svého porozenie zlámaná, když do kostela s. Víta vešla jest a před hrob svatého Václava přivedena byla, plačící modlila se ná-

*) Srovnej na str. 21.

¹⁾ podle Lit.; smysl v rkp. nejasný, vysvětluje se poněkud vypsáním následujícím. — ²⁾ připsáno nad řádkem. — ³⁾ nepoškvrnu R; nepoškvrnu L; neposkvrněn Lit.

božně, prosiec, aby mohla viděti. A tak ihned vidění i svého všeho zdravie navrácenie skrzě orudování s. Václava přijala jest.

Muž jeden z Frankonie od svého porozenie zlámaný na svých nohách, jenž jedinké po zemi klúzáš, ve sně u vidění viděl jest mužě poctivého v bílé rúcho oblečeného, jenž jest k němu mluvil a řka takto: Kaž se vézti do Prahy do kostela s. Víta, tu kdež tělo s. Václava odpočívá. Neb ihned tu skrzě s. Václava zaslúžení plné zdravie v své nemoci přijmeš. Tehdy mněl jest, by se to jemu ve sně kolotalo, i neučinil jest toho, jakž jemu přikázáno jest bylo. Potom opět druhé noci od toho jistého starce, jenž velmi s velikú světlostí zjevil se jemu, napomínajě jej tůž řečí jako i dříve, aby toho nikaž neopúšťal, ale aby [27^a] to vždy naplnil, což jemu přikázáno jest. Kterýžto člověk tohoto slavného a počestného starce, jenž se jemu zjevil byl, uposlúchav přikázanie, do Prahy kázal se vézti. A tak pak rozprostřev se na zemi na svých modlitbách, před hrobem s. Václava tu v kostele s. Víta na všechny na své údy, na kteréž nemocen byl, plné zdravie vzal. A tak boha a s. Václava chvále, domov se jest vrátil.

Mnoho jiných divův buoh skrzě svatého Václava učinil jest, jenžto divové v jeho pašiji plnějie jsú popsáni.

Po ^{a)} devieti stech letech a od třidceti tří po božiem narození, až do devieci set let a bez jednoho do pětidcát o tom Boleslavovi o ukrutném nic jiného v kronikách nenalezámy, jedinké že Starý Boleslav zdí obehnal.

950

Potom opět léto od narozenie syna božieho po devieti stech letech a po pětidcát vévoda Boleslav Jindřichovi římskému králi byl se jest vzprotivil, jehožto král římský, tak jakž slušalo, sobě jej vhod učinil.

Potom ^{b)} pak léto od božieho narozenie po devieti stech letech a po pětidcát až právě do léta po božiem narození po devieti stech letech a po šestidcát a po šesti letech o tom jistém ukrutném Boleslavovi v kronikách ničehož nic nepíše se, jedinké tak, jakž se jemu líbilo, zpravoval jest kniežetstvie České.

Přiemluva dvadcatá. O smrti ukrutného [27^b] Boleslava a o jeho synu po něm milostném Boleslavovi, a o klášteře s. Jiří na hradě, a o povýšení Pražského kostela. 967

Léto ^{c)} od narozenie syna božieho po devieti stech letech a po šestdesáti sedmého toho měsiece črvna ukrutný a nemilostivý tento Boleslav, morděř svého bratra s. Václava, ostaviv po sobě dva syny, Boleslava milostného a druhého Strachkvasa, i umřel. A tak vévodstvie i život po sobě ztratil. Ten jistý Boleslav ukrutný a nemilostivý po zabiti bratra svého svatého Václava zpravoval jest Českú zemi třidceti a sedm let a devět měsícův a sedmnáste dní k tomu.

Potom pak léto od narozenie syna božieho po devieti stech letech po šestidcát a po sedmi letech milostivý Boleslav a šlechtný syn Boleslava onoho ukrutného, muž předsobý v křesťanské víře byl, mnohých ctností a dobrých skutkův rozličných pln jsa, dvadeceti kostelův v České zemi znova od Krunfešta založil a udělal jest, a ty všechny ctně rozbohatil i nadal svým sbožím. Mezi kterýmižto kostely však prvně a zvláštne z kostela s. Víta, kterýžto před tím dříve s. Václav na hradě udělal bieše, hlavú vše České země a stolicí dostojenstvie udělal a povýšil. A to se [28^a] jest tiemto činem stalo a tak k skutku přivedenó, že ten jistý milostivý a šlechtný Boleslav jměl jest sestru svú vlastní velmi přenábožnú dievku a v s. písmě velmi rozomnú, jěžto jsú jménem Mlada říkali. Ta jistá Miada, když jest byla pro náboženstvie na pút brala se do Říma, od Jana papeže velmi milostně a ochotně byla jest přijata. A tak pak v tom ochotném přijetí obdržala jest od toho jistého Jana papeže, aby kostel svatého Jiří na hradě vzdvižen a udělán byl i potvrzen, a aby ona v něm abbatyší byla stvrzena i posvěcena. To ten jistý papež Jan učinil jest a jě v abatyštvie posvětil a jejie jmě proměnil jest a nazval jest a ustanovil jest jmenovati ji Mariji neb Maří. A tak v tom jistém klášteře zákon s. Benedikta jest ustavil.

To když se tak stalo bylo, byla ta jistá abatyše svatého Jiříe Marie, bratra svého Boleslava

^{a)} Latinský text vypočítává dle kroniky Kosmovy jedno léto za druhým (str. 22) bez připojení všelikterých zpráv. — ^{b)} Také tuto text latinský vyčítá léta jedno po druhém od r. 951—966, ovšem že též bez připojení všelikterých zpráv. — ^{c)} Viz str. 23 a 24.

973 milostného návodem od toho jistého papeže Jana obdržela jest, aby ten jistý kostel s. Víta, jenž byl s. Václav založil na hradě, aby hlava a stolice vše České země byl. A tak jest ta jistá abatyšě i tohoto Pražského kostela na povýšení i na Svatojiřský kostel na hradě potvrzení i na abatyšství svého stvrzení i posvěcenie [28^b] bratru svému Boleslavovi milostnému vévodě českému papežovy listy přinesla jest, a ti listové těmito slovy se vypravují:

[Přimluva XXI.] O tom hanfeštu o Pražském a o Svatojiřském kostelu, ješto papež Jan dal na stvrzení a na povýšení tu dvou kostelů s. Václava a s. Jiříe.

Jan *) papež sluha všech sluh božích, Boleslavovi vévodě, viery svaté věrnému následovníku, papežské požehnání dávají. Pravá a spravedlivá věc jest, abychom pravým a spravedlivým prosbám své povolenie dali, nebo buoh pravda a spravedlnost pravá jest. A tak kdož boha milují, ospravedlnění budú, a všechny věci těm, kdož boha a spravedlnost milují boží, v dobré se obrátie. Dcera naše v Hospodinu milá, jménem Mlada, ježto smy jmě Maria dali, žádání své nám jest zjevila, a tak pak mezi prosbami jinými chutnú prosbu a přeladku od tebe, synu milý, srdci našemu přinesla. A to jest ta prosba, abychom naše povolenie k tomu dali, aby v tvéj zemi a v tvém kniežetství bohu na čest a na chválu i svatěj cirkvi na rozšíření biskupství mohlo býti; kteréžto noviny my když smy uslyšeli, veselým srdcem a jasným úmyslem příjemše ochotně, bohu chválu smy vzdali radostně, jenž svú cirkve, jenžto svú drahú krví vykúpil, vždycky na vše[29^a]-cky strany ve všech vlastech i ve všech pokoleních lidských rozšiřuje i velebí. Pronežto my papežovu mocí od boha nám danú a svatého Petra mocí, kniežete apoštolského, jehož miesto kakžkolivěk nedůstojní jsúce my držímy a jeho smy náměstkové, dávamy své povolenie i k tomu věčné stvrzení i moc, aby kostel s. Víta a s. Václava mučedlníkův stolice biskupie a hlava vše České země byl. A k Svatojiřskému kostelu dávamy také tuto moc, aby pod zákonem svatého Benedikta

a pod řeholú a pod slušenství dcery naše v Hospodinu Maříe abatyšě konvent neb snem panský byl Hospodinu služě, ale ne podle obyčěje bulgarských lidí nebo ruských nebo slovanského jazyka, ale podle obyčěje a ustavenie otcův svatých. Jednoho všeho kostela k libosti žáka v latinském písmě učeného a v dobrých obyčejích šlechtného k tomu jistému důstojenství sobě zvol takého, kterýžto slova božieho ostrostí nová srdce lidí u viře nepotvrzených ještě dobře krojiti by mohl v potvrzení, a aby také dobrých skutkův v novoustaveném lidu přinesti mohl, točíš aby učenie ústy i dobrým příkladem lidem ukazoval.

A s tím odpušćenie vezmši, ihned jakž jie přikázáno bylo od Jana papeže podle rady vévody Boleslava abatyšě učinivši radu s bra[29^b]-trem svým Boleslavem kostel svatého Víta biskupu budúciemu jsú přijednali, a kostel s. Jiříe na hradě sestra Boleslavova milostného Maříe k abatyšství jest způsobila a v něm sama abatyši najprvnějšie se učinila, jakož otec svatý papež Jan zjednal byl a potvrdil.

Druhá mezdciemá přimluva, o volení a ustavení prvního biskupa pražského počíná se.

Léto ⁹⁷⁴ b) od narození syna božieho po devieti stech a po šestdesáti a po osmi, byl jest jeden kněz těch časův z Sas mnich potvrzený, muž velmi krásné řeči a velikého umění jménem Dětmár, ješto před tím časem do Prahy přišel bieše na pút. Kterýžto Dětmar u Milostného Boleslava vévody českého všel jest u velikú známost, a také že řeč slovanskú dobře umějieše, proto jest jeho vévoda Boleslav násilně velmi miloval, a tak pak s obecným povolením všeho zákovstva toho jistého kněze Dětmara mnicha biskupem prvním pražským sobě vzvolil. A tak vzvolil jeho i poslal jeho Ottovi císařovi, jenž jest byl syn Jindřichův císařův někdy řečeného, (s) svými listy, aby jej v biskupství ráčil stvrditi. Neb toho času císař tu moc mějieše, a tak to jisté potvrzování Mohučskému svú mocí činiti [30^a] poručieše; kterýžto listy a potvrzení i zvolenie biskupovo od Boleslava od vévody českého císař uzřev a uznamenav toho jistého kněze Dětmara v biskupství

*) Viz str. 24 a 25. — b) Viz str. 25. a 26.

pražské potvrdil jest i přikázal biskupu mohučskému, ješto toho času na jeho dvorě byl, aby toho jistého biskupa Dětmara na to biskupství posvětil, jehožto císař byl již potvrdil. A když podle přikázání císařova, tak jakž on přikázal, byl biskup Ditmar posvěcen, k vévodě svému Boleslavovi Milostnému do Prahy se jest vrátil. A tak potom vrácení do kostela s. Víta na Praze jest uveden a na stoličce biskupově posazen. Potom ten jistý Dětmara biskupství své užitečně, ctně a právě jest spravoval. A tak pak ne po mnohých časech šťastně přibytěk života svého jest dokončil léta od narození syna božieho po devíti stech po šestidcát a po devíti čtvrtého dne toho měsíce ledna.

Třetí mezidcíetma příměluva. O druhém biskupu pražském, o s. Vojtěchu, dědici českém, znamenaj.

Když *) tento jistý Dětmara první biskup pražský umřel byl, s. Vojtěch místo něho byl, jenž urozením byl Čech a urozeného pokolenie, na biskupství vstoupil jest. Otec s. Vojtě[30^b]cha slul jest Slavník a byl jest hrabie libický, muž urozený a slovutný, na sboží i na ctných obyčejích velmi bohatý, mnoho měst a vsí pod sobou majé. Tento také s. Vojtěch jměl jest matku jménem Zčestislavu ¹⁾, všemi ctnostmi ozdobenou a převelmi šlechtěnou. Měl také pět bratrův, Sebebora, Sptymíra, Bohraslava neb Bohuslav, Bořitu a Časlava ²⁾, jenžto od českých pánův napříky svatému Vojtěchu v Žateckém městě jsú zbiti a zmordováni. Ti všickni bratří s otcem i s matkou svou pochováni jsú v svém městě v Libici blíž od Poděbrad tu v tom kostele, ješto v Libici jest udělán. Svatý Vojtěch pak, když již druhé svěcenie mějieše, pro jeho mnohé ctnosti a svaté přechtné skutky, ješto se v něm jako v drahém karbunkulu stkvějiechu milostně, Boleslav vévoda český i vseckno jiné zákostvo obecně jsú jej zvolili. A tak pak po tom volení poslali jsú jej k Ottovi císařovi, jenž jest syn byl prvního císaře, jenž těch časův bieše u městě Berúnském tam v Vlašiech, aby jeho potvrditi ráčil. Kterýžto císař uslyšav prosbu

jich, mohučskému biskupu, aby jeho posvětil, jej — poslal. A když již byl posvěcen, tehdy návodem Majtburského arcibiskupa Albrechta, ješto tehdy tu biesé, dal jest jemu jmě Adalbertus, to věz jako společně jmě s [31^a] Vojtěchem, a tak tovariš a miecko Majtburského arcibiskupa byl jest. Tento s. Vojtěch, pražský biskup druhý, přěsvatý život jest vedl ve mnohém uterpení, v mnohém protivenství, v mnohé svatosti přibytka důstojného, v sladkém učení slova božieho lidu věrnému; kterak, kdy-li, kterým činem se to dalo, v jeho pašiji plnějie se vypravuje. Když pak s. Vojtěch po někleré chvíli znamenav lid velmi hrubý a ³⁾ přetvrdý u věře a velmi nevěřící sobě poručený v České zemi, chtěl jest raději duši svou pánu bohu zachovati, než i s lidem sobě poručeným Hospodinu se ostuditi. I umyslil jest pak toto sobě, aby biskupství i osadu sobě poručenou opustě a jie nechaje i bral se do Říma. A když již na cestu chtiesě se vzdvihnutí, zatím Strachkvas bratr Boleslavův vévodin, na jehož křtinách s. Václav zabít od Boleslava svého bratra zlobivého, z Řezna se jest vrátil, neb tu v Řezně tento jistý Strachkvas před tím dávno v klášteře Emeramma ⁴⁾ svatého zákon svatého Benedikta byl přijal. A tak pak s odpuštěním opata svého k bratru svému milostnému Boleslavovi vévodě českému do Prahy se byl přibral. Jehožto s. Vojtěch když mnichem jsúc opatři [31^b] a uznamena, že jest bratr vévody českého Boleslavův, pod tajemstvím jeho k sobě přivolav i mluvil jest k němu takto a řka: Synáčku milý, poňevadž vizi tě mužě urozeného bratra vévodina, dávajit to na vědění, že jest tak mnoho mrzkosti a hřiechův v lidu mně poručeném, že já po mém hřiechu toho všeho tresktati nemohu, ani jim odolati kterak umiem; ani také pohřiechu mezi nimi užitka kterého učiniti mohu, neb taká jest nevěra a taká zlost a tak ohavné smilstvo, a tak mrzké a neustavičné manželstvo mezi lidmi i také mezi zákostvem také jest neposlušnostvie i tak veliké obmeskánie v službách božích a pýcha veliká, a mezi pány a hrabieci a mezi jinými mocnými v mém lidu mně poručeném taká mocnost a svévolnostvie velmi vzrostlo, že tomu všemu

*) Srovnej na str. 26—30.

¹⁾ zczyeflylawu R, zczyeflylawu L; ztrzyeftislavu Lit. — ²⁾ Sfebora, Sptymyra, Bohuflawa, Borzitu a Cziflawu L. — ³⁾ a wwyry R i L; a Lit. — ⁴⁾ Emeramina R.

— odolati nemohu. Protož synku milý, umyslí sem sobě chtě se vzdvihnúti do Říma, a radu vezma od s. otcě i myslímť viac zasě se nevrátiti k tomuto lidu převrácenému. Pronežto ty, že jsi bratr kniežete českého, snad tobě lid tento spíše poslušnější bude, nežli mne. Neb ty s pomocí i s radú bratra svého pyšné mocné a neposlušné i nevěrné i bludné tresktati moci budeš. A tak i lidem i kos[32^a]telem vítězně i mocně budeš vládnúti. Aj toť, moc mého biskupství berlu biskupovu a dostojeňstvie před tebou pokládám a tobě jě sľubuji dáti, a aby se to za mého sdravie státi mohlo, aby ty biskupem mohl býti, u s. otcě u papežě odpušćenie tobě obdržíš. Tu řeč Strachvas uslyšav berlu biskupovu, jenžto před ním položil bieše s. Vojtěch, jako lstivě rozhněval se a v srdci jiné mieně, povrhl ji jest zasě na zemi a řka k němu takto: Nechciť já nižádnému dostojeňství, ani které cti na tomto světě, neb já vši pýchú a dostojeňstvím vzhržěji a tak nejsem dostojeň biskupovému dostojeňství. Ani tak velikého břemene v biskupství sněsti mohu, neb mnich já jsem, pronežto mrtev sem tomuto světu, protož mrtvých pohrabovati i nemohu. Tu řeč když uslyšě s. Vojtěch, pln j-a ducha svatého, že jiný úmysl jest Strachkvasov mluvením a jiná žádost chtěním, pověděl jest k němu takto a řka: Synáčku věz to, jehožto nyní se tvým dobrým učiniti nechceš, potom učiníš to s tvým přezlým. Po těch věcech pak s. Vojtěch vida, že prospěti nic nemóž, nechav biskupství svého i lidu sobě poručeného bral se do Říma. I radil se s papežem, co [32^b] by v takěj věci učiniti měl. Papež uslyšav jeho rozlícenie i příčinu jeho přístie k němu, dal jest muži tomuto svatému odpušćenie, aby bez úrazu dušě své radějí putoval sudy ¹⁾ i onudy, nežli bez užítka dušě své poskvrnil. A tak s odpuštěním otcě s. papežě s. Vojtěch umyslíl jest byl do Jeruzalema jíti, kteréžto však chodby dokonati nemohl. Ale když mnoho putování učinil byl již, vrátil se jest do Říma opět a tu jest s svatým Radimem, bratrem svým, v klášteřě svatého Alexie přebýval tak dlouho, doňavadž mohučský arcibiskup kostela Pražského neopatřil, že biskupa nemá a že lid v velikém bludu přebývá. Kterýžto arcibiskup to spatřiv,

což se dějieše bludu, poslal jest listy a posly ku papeži, aby se zasě svatý Vojtěch vrátil. To když se sta, papež učiniv radu, co by z toho měl učiniti, odpověděl jest s. Vojtěchu takto a řka: Synáčku, bude-li tebe tvój lid poslúchati, ostaň tu s nimi a čiň mezi nimi skutky dobré. Pakli tebe nebudú chtiet poslúchati, beř se přeč od nich. A tak jiného zisku Hospodinu hledaj mezi jinými lidmi. Tak pak když jemu to odpušćenie bylo dáno, s. Vojtěch opět do Prahy byl se vrátil na své místo. A kakž kolí drahnú chvíli tu přebýl, však nižádného užítka v tom lidu nikterak učiniti nemohl. S tím opět do Ří[33^a]ma se vrátil, a tu tak dlouho v klášteřě s. Alexie přebýval, až opět, navedením mohučského biskupa před papežem, do Čech vrátiti se připuzen byl. Ale když se byl vrátil, mnohem méně nežli dříve byl jest prospěšen. Odtad bral se jest do neznámých vlastí.

Čtvrtá mezidcietma přiemluva. O smrti Strachkvasově o bratru Boleslavovu Mílostnému.

Strachkvas^{*)}, ten jistý mnich, o němžto dříve napřed pověděno jest, když byl uzřel, že s. Vojtěch pražský biskup jal se opět choditi a putovati po vlastech sěmo i tamě, a když byl jest jistě tomu srozoměl, že se již k svému biskupství pro lidské hříechy, jenžto se rozmohly mezi jeho lidmi biechu, vrátiti se nechce, úmyslem svým lestným oklamán jsa a šeraďným lakomstvím přelstiv se lstí onú, jenžto mužě svatého před tím dříve oklamati chtieše s. Vojtěcha, zjěviv a odkryv tepru(v) právě ne tak jako někdy Aaron od Boha byl povolán, ale tento svým vlastním úmyslem zlým stolicí biskupa s. Vojtěcha, náměstka svého sobě směl jest nestydatě mrzký lakomec osobiti. A když tak svého lakomství úmysl před se chtieše věsti, aby jeho arcibiskup mohučský stvrdil, bral se jest tam. Co se přihodilo jemu, bohdať všem takým též se přihodilo. [33^b] Aj toť když mezi dvěma biskupoma stáše a ležieše, rozprostřev se, jakž obyčej jest na biskupovém svěcení na takovém, ihned v rychlosti pomstú boží na znamenie tomu, že nedostojně svěcenie přijímal, od diabla byl pochycen. A tak dlouho velmi ukrutně

*) Viz na str. 30 v druhém sloupci.

¹⁾ wľudy R i L, omylem.

— diabel jím lomil, až právě i duši z něho vypudil. A to snad proto, že před tím dříve pražského biskupství, když s. Vojtěch jemu dáváše je dobrovolně, an lstivě toho času nerodil jeho přijetí; když pak již chtěl přijetí, tehdy spravedlivým súdem božím ohavnú smrtí jsa nadtracen, nemohl toho dojíti. A tak jeho marný úmysl zrušil se. A takž také s. Vojtěch až do své smrti byl jest kromě biskupství pražského chodě po světu.

Kterak svatý Vojtěch atd.¹⁾

A když pak mezi jinými chodbami s. Vojtěch přišel byl do Uher, krále uherského jménem s. Štěpána nejprvé tu v Uhřech pokřtil jest, kterýžto s. Štěpán po smrti s. Vojtěcha na čest Bohu a s. Vojtěchu v Strykoný²⁾ kostel udělal a biskupství tu zjednal, a tak všicku Panonskú zemi i Polskú zemi s tím biskupstvím v Hniedzě³⁾ pod mocí toho kostela způsobil a s. Radima, bratra s. Vojtěcha, biskupem tu učinil, jenžto potom, to jest od narození božieho po devieti [34^a] stech po devěddcát a po devieti tu biskupem jsa, mnoho jiných vlastí na krěšťanskú vieru obrátil a všechny jě, kteréž obrátil, pokřtil. A potom pak bral se do Prus, a tu mnoho dobrých skutků učiniv od pruských lidí jest umučen, a tak božím povolením s odplatú mučedníkovú život svůj dokonál.

Léto^{*)} narození syna božieho po devieti stech po sedmicát letech až do léta božieho narození po devieti stech a po devadesáti a po pěti, kdyli, colí v České zemi skrzě Boleslava Milostného, českého vévodu, o s. Vojtěchu, biskupu Pražském, stalo se jest, nižádným řádem v kronice nepoloženo jest, jedinké tolik, jakž již pověděno. A to jest proto, že ti, ješto jsú skutky kniežecie popisovali, obmeškání učinili.

Pátá mezdcietmá přemluva. O třetím biskupu pražském, o Bohdalovi.

997 Léto^{b)} od narození syna božieho po devieti stech letech po devadesáti a po šesti devátého dne toho měsíce máje s. Vojtěch druhý biskup

pražský od pruských lidí, jakž již pověděno, 997 umučen jest. A když po smrti s. Vojtěcha a po jeho hnutí z pražského biskupství Boleslav vévoda český milostný viděl, že Pražský kostel jest bez pastýře a bez biskupa již jednak dvě léte, léto od narození božieho po devieti stech po devadesáti a po šesti až [34^b] právě do léta božieho narození po devieti stech po devadesáti a po sedmi, jakožto milovník s. viery jal se jest mysliti, koho by ctného a šlechtetného biskupem učinil, aby lid jako novoštěpný v s. viere, Bohu dobytý s úsilím rozličné práce, k dřevním bludóm nenavrátě se bludných a šeraďných obyčejóm nejal se následovati. A když po všie České zemi velmi snažně vzeptal se, aby hodného, ctného a šlechtetného v také dóstojenství povýšení mohl nalézt, a nemohl jest jeho pak nikdž shlédnutí ani nalézt, poslal jest posly své slavné k Ottovi císařovi k třetímu tiemto jménem jmenujícímu, prosě jeho snažně, aby ráčil tomuto kostelu Pražskému, jenž v velikém nebezpečenství jest, raditi i pomoc dáti, aby některý ctný dobrý druh vydán byl k tomuto biskupství pražskému. Kterýžto císař jakožto následovník s. viery prosbu vévodu uslyšav, kaplana svého jednoho jménem Bohdala, jiným jménem menujícího Tekkarda⁴⁾, urozením Sasicě, šlechtetného příslovím dobrým i ctnými všemi nravy okrášleného a dobře učetného, a dobře slovansky umějieše, vplně biskupem pražským jest učinil, i poslal k mohučskému arcibiskupu, aby jej stvrdil; léta od narození syna božieho po devieti stech po devadesáti po osmi, toho měsíce črvna Bohdal, bis[35^a]kup třetí pražský skrzě mohučského arcibiskupa svěcen jest.

Přemluva šestá mezdcietma. O smrti Boleslavově Milostného a o jeho náměstciech českých atd.

Léto^{c)} od narození syna božieho po devieti 999 stech po devadesáti a po devieti, sedmý den toho měsíce února. Vévoda Boleslav Milostný mnohými ctnostmi šlechtetnými a skutky velmi dobrými i rozličným vítězstvím zachoval se, veliký milovník pokojě lidského. Ten jistý měl jest ženu

^{a)} Text latinský vyčítá léta 970—995 opět jedno po druhém. — ^{b)} Viz na str. 32 a 33. — ^{c)} Viz na str. 32 a 33.

¹⁾ Skratky tohoto významu jsou v některých nápisích kapitol v rkp. R, L. — ²⁾ w strykony R, Strigony L. —

³⁾ w Hniesznie in marg. R. — ⁴⁾ Tekkarda R, Takkarda L.

999 svú urozením a obyčejí dobrými velmi zšlechtilú
jménem Hajmu ¹⁾. Z té jisté ženy urodil jest syny
dva Boleslava a Václava. Ale Václav v mladých
letech od zimnice jest umřel, a druhý pak bratr
jeho byl ostal živ. Když otec jeho Milostný Bole-
slav pocítil smrt, že se k němu přiblížíše, po-
volav k sobě syna svého Boleslava miecko své
a jej před svú ženú a před jinými zemaný českými
mnohým ctnostem užitečným učil, aby mrzkých
a ohavných věcí se choval a všelikterých dobrých
nádržal se ctností. A tak pak mnohá a šlechtaná
naučení jemu vydav a rozkázav České vévodství
jest jemu poručil k zpravování. A tak pln dobrých
duón jsa točíš v svém přebývání přibytěk života
svého v Hospodinu sčestně jest dokonal, a v Praž-
ském kostele poctivě jest pohrabán, léto božie
po devieti stech letech [35^b] po devadesáti de-
vátého února toho měsiece.

*Přímluva sedmá mezidcietma. O přibytku tře-
tieho Boleslava, vévody českého.*

Léto ^{a)} od narození po devieti stech a po
devadesáti a po devieti letech tento Boleslav třetí,
syn Boleslava třetího ²⁾, po smrti otce svého vé-
vodství České jest přijal. Ale ne tak sčestně a
vitězně, což otec jeho dobyl byl snaženstvím svým,
zpravoval jest jako otec jeho vévodství České.
Nebo ne po mnoho časiech, jakž zemi zpravoval,
vévoda polský jménem Mezek ³⁾, jenž velmi chytrý
bieše, město Krakovské Istivě a chytře jemu jest
odjal, a všeckny, což jich z Čech bylo, mečem ne-
ctně zbil. Měl jest tento jistý Boleslav z své ženy
dobré a dobře urozené dva syny, jednoho Oldřicha
a druhého Jaromíra. Oldřich z mladosti ihned
byl jest [36^a] na císařův dvůr dán Jindřichův,
aby ctným a dobrým obyčejům se naučil. Ale
Jaromír doma jest ostal a k učení dán.

[Léta od narození božieho po tisíci ⁴⁾, jako
nahore psáno, přihodilo se jest tak, že mezi Bole-
slavem českým vévodú a mezi Mezkem polským
vévodú přimírie a pokoj pod přísahami uložen
byl. A tak v tom úkladě rok vzemše v jedno jisté
miesto jsú sešli se, v němžto ten jistý Mezek pod
zámyslem dávné a staré Isti, jenžto byl zamyslíl,

1003
přilohodiv k sobě dary rozličnými rádcé Bole-
slavovy vévodiny, jménem Vršovské, ty zlořečené
a zlostné i přenevěrné svých knížat zrádcé], toho
jistého Boleslava vévodu českého na hody do Kra-
kova na jistého roku smlúvu Istivě pozval jest.
Kterýžto vévoda věda dřevní nevěru a lest jeho,
chtě budúcieho zlého uchovati se, jeho prosbě
nikakž nechtěl jest povolit, ani na jeho hodech
býti. Ale pak potom návodem těchto zlořečených
svých rádcí Vršovských naveden jsa povolil jest.
A tak na hody slíbil přijeti. Ale však toho neopu-
stil, jako budúcie věci chovajě se, zemi svú uroze-
nějším zemanóm poručil, aby, učinil-li by některú
lest nectnú a nevěrnú proti němu Mezek, Jaro-
míra syna jeho za vévodu a za pána sobě vzeli
miesto něho. Tak pak kniežetství své [36^b]
zjednav a způsobiv vzdvihl se jest k Mezkovi do
Krakova, kterýžto najprv poctivě jeho přijal; ale
ihned pak jakž se hodovati jal, od necného toho
hospodáře a nevěrného Jidášě byl jest nectně jat
a očí svú zbaven i ti všickni, kteříž s ním byli
jeli, tam ukrutně jsú zbiti.

*Osmá mezidcietma přímluva. O přiběziech Jaro-
mírových, syna Boleslavova, a o divu s. Jana,
ješto s Jaromírem učinil.*

Když ^{b)} ten jistý Mezek nevěrný tak nevěrně
od svého dóstojenství poblúdl a svú přísahu a
vieru na kniežeti Boleslavovi, na svém hosti tak
ukrutně ztratil, tito jistí Vršovci tohoto jistého
skutka spachatelové vrátivše se do země nešle-
chetně a přenevěrně moci své doufajíce a svých
přátel necných, Jaromíra syna Boleslavova vévody,
jenž byl náměstek otce svého, myslili jsú zahu-
biti a sobě bez panského a všie věrné obce vě-
děnie vévodství České země nectně a nevěrně
Istivě chtěli jsú osobiti. Takž pak jednoho dne
ti přenevěrní zrádce kniežat svých Vršovští zradú
a návodem Kochanovým, jenžto vódce a zrádcé
jich všech byl přenešlechtný a jako z nich naj-
větší, nalezše sobě sličnost času jednoho, vé-
vodu a pána svého Jaromíra falešným ú[37^a]my-
slem pozvali jsú na lov, a pozvavše tak Istivě
i vedli jsú jeho do hustého lesu velmi, na to

Viz na str. 32 a 33. — ^{b)} Viz na str. 33 a 34.

¹⁾ Hajmu R, L, Lit. — ²⁾ tak v R, L, Lit, Vrat. — ³⁾ Mezek R, Meziek L. — ⁴⁾ po tisíci Lit.

1003 miesto, ješto nynie jest Veliz ¹⁾ klášter. A tak uzřevše přřhodně miesto k tomu nešlechetnému účinku, jenž učiniti zamyslili biechu, pána svého a vévodu Jaromíra necně a ohavně k dřevu přivázavše i učinili z něho střelcový cíl, a tak z střel k němu stříleli, zastřeliti jeho do smrti myslíce. V kterémžto střílení přihodilo se jest takto božím chtěním a s. Jana obranú pro to veliké náboženství a přsrdečné, a pro tu velikú čest, jenžto z své mladosti velikým snaženstvím sám s. Jana Křtitele ctil a jemu slúžil, v také núzi postaven jsa, tento jistý Jaromír skrzě něho milostivě byl obráňen. Neb když ti jistí nevěrní morděři kniežat svých naň střílechu střelami jako k zvěři, s. Jan svú húní točíš svým oděvem ode všech šípov jeho bránieše, tak jakž vévoda Jaromír nikakž nemohl jest zastřelen býti najmenší zástřelú. V túž pak také hodinu s. Jan ženě Jaromírově velmi nábožně u vidění zjevil se jest a napomenul ji jest, aby navedla věrný lid a vzbúřila, aby k vysvobození z takéj núze muži svému pomoci prospěla. Nad to také když ty věci tak se dějiechu, jeden čeledín jménem Hovora vévody Jaromírov při [37^b] těch nešlechetných skutciech byl jest a na to patřil, pročto z pravé viery rozzěliv se nad svým kniežetem ihned s rychlostí vsedl jest na kón i mčal se do Prahy na ručešt všem věrným a přátelóm Jaromírovým zvěstujě, co se skrzě nevěrné zrádce a nemilostivé Vršovčany vévodě Jaromírovi dějieše. Kterížto všickni ihned v svém oděni vsedše na koně s tiemto Hovorú k tomu miestu jsú se brali, an je vede na to miesto. A tak když se již přibrachu tam, tyto nevěrné zlodějce, kteréž jsú koli mohli, lapili a tu jim smrt dostoynnú učinili a pána svého od toho jistého dřeva odvázávše vyprostili. A když jeho rozvázachu, jal se přede všemi rozprávěti, kterak divně skrzě obranu s. Jana Křtitele byl jest od tohoto střílení obráňen. A tak na věčnú pamět svého zprošenie to jisté dřevo, k němužto přivázán byl, kázal dolov srúbiti, a na tom miestě klášter s. Janu Křtiteli na čest založiti a probostvie učiniti a nadati a jemu jmě vzdieti Veliz. Na kterémž miestě i po dnešní den na kmeni toho jistého dřeva oltář

veliký udělán jest, v kterémžto klášterě s. Benedikta pod mocí Ostrovského opata mnoho mnichov dřieve přebývalo, ale již nynie jedno dva. Jaromírovi dvořené a lidé jeho [38^a] věrní přijeli jsú vévodu svého poctivě a s velikú ctí do Prahy dovedli. Tomuto pak jistému Hovorovi proctnost jeho viery, jenžto pánu svému ukázal, vévoda Jaromír věčně jemu i budícím jeho lovčerstvie, ješto dřieve k Stebni příslušieše, za odplatu dal jest.

Přiemluva devátá mezidcátá. O obležení města Pražského a o jěti Oldřichově bratra Jaromírova, vévody české a o jeho slepotě.

Léto *) od božieho narozenie po tisíci prvého, když ty věci v České zemi tak se dějiechu, Mezek vévoda polský na radu i pomocí ohavných a mrzkých zrádcí Vršovčanov, jenž kniežata svá zrazováchu, shromazdiv vojsko veliké a silné vtrhl do Čech i oblehl Prahu. A tak za dvě létě město Pražské byl obdržal, kromě Vyšehrada, jenž se jemu silně bránieše.

Léto od narozenie božieho po tisíci druhého 1004 léta. Tento nectný a ohavný Mezek polský poslal jest k ciesařovi k Jindřichovi s velikými penězi a s mnohými dary přdrahými posly své, prosě velmi snažně, aby Oldřicha bratra Jaromírova vévody českého, jenžto těch časov na jeho dvoře dvořieše, jma a sviežě jeho jemu jej poslal. Kterýžto ciesař lakomstvím zlata a stříbra a jinými dary jsa oslepen kázal [38^b] to učiniti, svéj cti ciesařskéj na velikú hanbu. Kterýžto Oldřich potom nebo přikázáním ciesařovým nebo úrokem z toho vězenie byl jest vysvobozen. A tak vrátiv se do Čech přišel jest tajně na jeden hrad svůj převelmi tvrdý, jemužto Drevík ²⁾ řiekaji. S toho hradu poslal jest jednoho věrného rytieře do Pražského města přikázav jemu, aby trúbením nočního času nepřátely ubezpečilě přestrašili a ohromili. Tehdy ihned ten jistý rytieř věrný přikázanie pána svého naplniv u pól noci, když lidé najbezpečnější jsú, vstúpil jest na najvyššie miesto nad Prahú, jemužto jsú stráž toho času obecni

*) Viz na str. 34 a 35.

¹⁾ welyz R, L. — ²⁾ drewyk R, L, Lit.; Drewnyk in marg. Lit.

1004 lidé říkali, a nyní pak slove Strahov od strážě nazvané. V kterémžto místě těmi jistými trúbami velikými a hroznými hlasy učinili jsú zvuk a křikem nemotorným křikli těmito slovy a řkúce: Aj toť Polanové utiekajú ohavne pohaňeni jsúc. Na ně, hrdiny Čechové! na ně, hrdiny, oddajte se vítězně! Pro větší strach nepřátelský podvakrát ta slova křičeli. Když pak Polanové ty veliké zvuky trubné a hrozné hlasy lidské uslyšechu, nebezpečni jsúc sobú strachem velikým a hrozným prielišně přezesivše se, všeho oděnie nechavše i všie své sbroje, ně, někteří¹⁾ hac na se dospěti nemohli pro úžest toho ohromenie, jakž kto mohl najlěp nešlechtně [39^a] na běh se oddachu. Ně, druzí nazí neb čistovnití, jako je máte rodila, přeč pospiechachu bez meškánia otrapani jsúc tiem strachem. Někteří také proto náhlé otrapanie toho zvuku s mostu padajíc dolóv hlavy jsú slámali; druzí také z nich sěkanú cestú malými dvěrci nebo vrátcí na Pražském hradě pro velikú tieskeň tisknúce se sotně a ohavně jsú se zdávilí; jiní mrúc a škaředě rozličným činem jsú zhynuli, a někteří také z nich utekli.

A ten jistý Mezek nešlechtný s málem s některými na běh se oddav i utekl ke všem črtóm. Ty noviny když Oldřich vévoda zvědě, ihned druhý den do Prahy přijel a vévodstvie České přijal. Potom pak třetí den po přijetí do Prahy nesčasných a nevěrných zrádcí Veršovičanóv návodem i radú přinucen bratru svému Jaromírovi, zapomněv nad ním bratrské milosti pro nešlechtnú radu těchto zlostníkov oči vylúpiti kázal, aby točíš tak od bratra ubezpečě se vévodstvím českým svobodně vládl.

O vládní Oldřichově, bratra Jaromírova vévody českého, přímluva třicátá.

Léto *) od narození božieho po tisíci druhého, téhož jako málo hořejie jmenováno, když tento jistý Oldřich vévodstvie české přijal byl, stalo se jest takto. Když jednoho času příhodú s lovu je[39^b]dieše přes jednu svú ves domóv, viděl jest dievku jednu u studnice, ana rúcho péře, jménem Boženu, ješto však jiné jmě Bla-

žena nebo Beatrix latině jmenuje se, velmi krásnú 1004 a ozdobnú ve všie lepotě. Tu dievku když opatři Oldřich, vešken v jejie žádosti a v jejie milování zažehl se jest, a poslav posly své ihned ji vzal sobě za pravú manželku i urodil z nie syna velmi ušlechtilého, jemužto jmě Brěcislav přezděl, jenž toliko jest řečeno chvála jeho nebo zvuk chvály; nebo chvála jeho i slovútnost do dnešnieho dne slovútně zní mezi lidmi.

Léto božieho narození po tisíci třetieho tento jistý Oldřich vévoda tyto nevěrné zrádce a nešlechtné morděře kniežat svých Vršovičany všeckny mocnějšíe a mohutnějšíe pro jich nešlechtné rady a pro jich nectná zrazování i pro jich falešné úklady dóstojnú smrti kázal je zhubiti.

Ó svatých pěti bratřiech, kterak jsú umučeni u. Polště.

Léto božie po tisíci čtvrtého Benedictus s tovařistvem svým, s Matějem, s Janem, s Izákem a s Křtěnem, pústeníci a svatý přiebytek u Polště na púšti vedli jsú velmi nábožně. Pak jedni zběhové nectní a nešlechtní Polanové mniec, že by u těch s. mužóv zlata velikú hrubú věc našezli, [40^a] kteréžto zlato Mezek vévoda polský náboženstvím jsa nadtrúcen a rozniecen poslal jim byl; ale oni bojiec se na svém náboženství poslali *) zasě tomu Mezkovi ten jistý poklad nechtiec jeho mieti. Pak v noci k nim všedše nešlechtně jsú je zbili a zmordovali jakožto ohavní morděři, a v své žádosti, jenž se nadějiechu, byli oklamáni. A tak toto milé tovařstvo v božě zjednané umučenie trpěvše od zlých lidí k Hospodinu jsú se brali, jenžto pravá odplata jest všech, jenž proň trpie. Byli jsú zajisté tito mužie někdašieho času s. Vojtěcha, biskupa pražského, kteréžto tovařstvo tento svatý Vojtěch z Říma z kláštera s. Alexie s sobú byl do Čech přivedl, a potom pak byl jest vedl je do Polsky, kteřížto jako věrní synové šlépejí otcě svého s. Vojtěcha, jenžto byl jich vódcě, následujícíe, mnoho lidí v Polště na s. vieru jsú obrátili, a tak všemohúciemu Hospodinu až právě do své smrti na tomto světě rozličnými svatými skutky jsú se slíbili.

*) Viz na str. 35 a 36.

1) Lit.; poľy R, L.

O smrti matere Oldřichově a Jaromírově.

1006 Léto božie tisíc šesté Hemma ¹⁾ žena Bole-slavova třetieho tiem jménem jmenovaná, máte Oldřichova a Jaromírova, vévod českých, paní dobře uro[40^b]zená a všech dobrých ctností plná, zimnicí jsúc nadtrápena v Hospodinu umřela jest a v Pražském kostele pohrabána.

Kolik let zpravoval.

Léto^{a)} od narozenie božieho po tisíci a po sedmém až do léta božieho narozenie po tisíci a po šestnácti těch všech let Oldřich vévoda vévodstvie České múdrě a rozšafně zpravoval a žád-ného protivienstvie od nižádného netrpěl jest.

O smrti třetieho biskupa, Bohdalově.

Léto od narozenie božieho po tisíci a po sedmnácti Bohdal, třetí biskup pražský, náměstek s. Vojtěcha, umřel jest třetieho dne toho měsiece července, na jehožto miesto čtvrtý biskup pražský jménem Ekhardus vstúpil jest.

Jedna a třidcátá přímluva. O skutciech Brěci-slavových za zdravie otce jeho, a o skutciech ženy jeho Jitky, jenž byla dcera Ottova ciesařova, jemuž přijmím Rufus říekali.

1121 Léto^{b)} od narozenie božieho po tisíci dvadcátého a jednoho Brěcislav, syn Oldřichův vévody českého, jenž velmi krásné tváři i vzrůstu bieše i vsie lepoty i múdrosti rostiesě a tak mnohými cnostmi stkvějě sě i všelikterú múdrostí, z dětin-ských let²⁾ v jinorskú mladost vstúpil jest. A tak pak uslyšav velmi velikú slovútnost o krásě panny jedné, jenž překrásná bieše, jménem Jitka dcera ciesařova Ottova [44^a] bielého neb Ruffus řeče-ného, tiem jménem druhého jmenovaného, za-myslíl a utvrdil jest velmi pilně v srdci v svém, kterak tu jistú dievku překrásnú v manželstvo mohl by sobě vzieti. A když byl slyšal, že ta jistá dievka v jednom klášteře, jemužto obecně Wynder Munster³⁾ neb Sviňbrod říekáchu v Brězenském⁴⁾

městě, aby sě písmu naučila, chována bieše, pojem s sobú věrné a jako tajemnějšíe své sluhy čelednie, porekl sě jest chtě k ciesařovu dvoru jeti, a tak s tiem jistým vzdvihl sě jest na cestu. A pak takměř ústavně sedm dnův jěl i přijel k tomu jistému klášteřu do Řezna⁵⁾, tak jakž myslil a mysl jeho žádáše. Tam když přijel jest, druhý den, sám v sobě mlčě úmysl svůj sěmo tamo roz-kládajě, sám jedinký jal sě jest okolo klášteřa choditi hledajě toho pilně, zdali by k téj jisté panně některak přijíti mohl a ji opatřiti. A když tak chodě v klášteř vjide, viděl jest tuto jistú pannu Jitku, ana s jinými pannami hrá v klášteře běhající. A ihned jakžkoli ji opatři a její krásu zhlédne, vešken plamenem v jejie milosti zapáliv sě pannu jest pochvátil. A tak pak pochytilv ji na svůj kón vskočil v rychlosti s ní i jal sě pryč běžeti. A když s ní přihnál k dolejšími vratóm, uzřel jest, že vrata tlustým řetězem železným přemčena biechu, jenž uzřev [41^b] to vytrhl jest svůj meč, a tak jediné rány udeřením přetvrdý řetěz na dvě jest přětal, kteréžto přětětíe na zna-menie toho přesilného rytieře do dnešnieho dne móž viděno býti. A tak pak to učiniv, s pannú jest preč utekl. A lidé o tom nic nevědiechu. Tak pak chvátaje dnem i nocí k svému otci k Oldřichovi k vévodě českému přijel. Lidé jeho pak, ješto zůstali biechu o tom nevěduce, ihned jsú byli zjemáni a v tom jistém klášteře nectně a ohavně mučení a potom ukrutně zbiti. Brěcislav pak otci svému svú všicku příhodu jest rozpravil, a tak vzem odpuštenie bral sě jest do Moravy a tu jistú dievku překrásnú Jitku kázal sobě biskupovi v pravé manželstvie potvrditi.

Když pak ciesař Otto vzvėděl to, že Brěci-slav syn vévody českého unesl dceru jeho Jitku násilně, velmi rozhněval sě jest a ihned na tom miestě přísáhl jest a řka: Nebo smrt radějí chci trpěti, nebo Čechy sobě podrobiti a svú ciesařskou stolicí prostřed Čech posaditi. A tak pak s druhé strany mužný muž tento Brěcislav a přėudatný přísahu jest učinil, leč by umřel, chce ciesařovi věčnú škodu činiti, takže ciesař i ciesařstvie věčnú škodu z toho budú mieti.

^{a)} Text latinský opět vyčítá tato léta jednotlivě. — ^{b)} Viz na str. 37 a 38.

¹⁾ Hemma L, R. — ²⁾ Lit.; v dětinských letech R a L. — ³⁾ Wynder Munster R, L, Lit. — ⁴⁾ Lit.; římském R, L. — ⁵⁾ Lit.; Rzyma R, L.

1021 A když se tak s obú stranú zapřisahú, ciesař s jedné strany ve[42^a]liký zástup lidí shromazdil jest i přemocný proti Čechóm. A s druhé strany vévoda český a syn jeho Břecislav (s) svými lidmi proti ciesařovi, mužně se jemu brániti chtiece, lid svůj v hromadu jsú shromazdili, opřieti se jemu vítězně mysléce. A když již oba na poli biešta s obú stranú (s) svými lidmi ciesař i vévoda, Jitka dcera ciesařova a žena Břecislavova, žena múdrá a rozšafná, myslila jest na svéj mysli, kterak by tak velikú nepřiezeň mezi přátely sklidila a ovšem ukrotila. Tak pak zatíem uprosivši sobě u ciesaře bezpečnost odjítí i přijítí, i přibrala se k němu. A tak mezi mnohými i rozličnými řečmi vymyslivši takýto výmysl sobě, aby s obú stranú lidské krve prolitie minulo, a tyto přísahy s obú stranú bez poskvernění každého z nich a bez úraza cti aby zachovány mohly býti, toto sjednání učini mezi nima: aby ciesař jel mocně do Čech a prostřed všie země, točíš v Starém Boleslavi, svú posadil ciesařskou stolicí a na nie mocně seděl i panoval bez přiekazy, a na věčnú pamět toho sedění aby tu jistú stolicí tu ostavil. Nuž pak také, aby přísahu mužě svého zachovati mohla bez pohoršení svědomie, takto jest to zjednala, aby, když by koli vévody [42^b] české nebo jich budúcí potom k ciesařovu dvoru jeli a již ve třech mílécích vzdáli byli od dvora ciesařova, země a sbožie ciesařovo, ciesařství na věčnú škodu, správně beze všie odpory žéci mohli. A téj škodě zemi na věčnú škodu i pamět vévoda český i jeho na věky budúcí po něm v bielém poli ciesařskou orlici plamenem ze všech stran jako proražovanú na svém štítu nésti mohli bez obrany. Znamenáz této ženy múdré, kterak múdrě a rozšafně múdrým úmyslem ciesaře i mužě svého pokojně v hromadu sjednala. Tak pak ciesař (s) svým vojskem vjev do Čech i přijel do Boleslavě i postavil tu svú ciesařskou stolicí velmi překrásnú, jenžto na pamět tomu v Boleslavském kostele do dnešnieho dne velmi snažně chovají. A tak přísahu svú zachovav přeč jest jěl.

Potom pak vévoda český Břecislav vyjev z Čech i bral se k ciesařovu dvoru. A když byl za tři míle vzdáli, pustil oheň na ciesařovo sbo-

žie, jemu škodu čině a přísahu svú zachovávaje. 1021 Tyto jisté úmluvy k svým budúcím, k vévodám českým i králóm potom budúcím přivedli jsú a přijednali tak majíce býti, jakožto až i do dnešnieho dne na věčnú pamět jsú zachovány k svědomí všem lidem nynějším i budúcím. A tak od toho jistého času Břecislav otcě svého Oldřicha vévodu v zpra[43^a]vování vévodství Českého až právě do jeho smrti ve všem úsilí i ve všie práci velmi múdrě a rozšafně zastával jest.

Měl *) jest tento jistý Břecislav skrzě pójčenie otce svého v svéj moci zemi Moravskú, kterážto země, jenžto od Polanów velikým dielem obsedena bieše i obrána, vítězkými skutky udatně a směle z jich rukú jest dobyl a vysvobodil, a zjímav veliké množství mužów Polanów, sto a sto v hromadu svázav jich jako vežníkův poslal do Uher a jě za peníze prodal, a tak jě u věčnú robotu přijednal. A tak jako múdrý syn šlechtný mnohé práce svým rozličným úsilím a skutky vítěznými otcě svého zbavil. A tak s jeho volí miesto otcě svého v zpravování držě Českú zemi ctně jest zpravoval.

Toho času dalo se jest převelmi veliké ná- 1022 silé křestanóm v Polště.

Umřěl biskup.

Léto od narozenie božieho po tisíci a po dvě dcát a po třech umřěl jest biskup Ekhardus pražský čtvrtý toho měsiece serpna, na jehožto miesto vstúpil jest Iza ¹⁾ tak řečený.

O smrti Izově, biskupa pražského.

Léto od narozenie božieho po tisíci a po 1023 třidcětech umřěl jest biskup pražský Iza pátý ²⁾ toho měsiece února, na jehož místo vstúpil Severus biskup pražský.

O smrti Boleslavově třetiém.

Léto od narozenie božieho [43^b] po tisíci po 1037 třidceti a po sedmi Boleslav třetí otec Oldřichów vévodów, jemužto Mezek oči byl vylúpil, umřěl jest a v Pražském kostele pochován.

*) Viz str. 38—40. Nápis a naznačení kapitoly XXXII^h, které by tu měly býti, scházejí.

¹⁾ Yzza R, Yza L, Izo Lit. — ²⁾ šestý Vrat.

1037

Téhož léta toho měsíce listopadu Oldřich otec Břecislava vévodin roz nemohl se i umřel jest sčestně v Hospodinu. Jehožto smrt když Jaromír, bratr jeho vzvėděl, ješto Oldřich vévoda oči vylúpil byl, přibral se do Prahy a Břecislava vnuka svého (s) š'echtici a se pány s většimi i s obci na vévodstvie jest zvolil a vévodú jej českým učinil, a přede všemi zjěvně jej napomanul, aby to nešlechtné pokolenie těch zrádcí Vršovských přemrzkých z země vyplel ven, a svých věrných zemanův snažně a pilně rady následoval; i rozpravil přede všemi lidmi, kterak velikú zradu a kterak ohavné skutky toto mrzké pokolenie Vršovské nad svými kniežaty a nad svými pány někdejších časův páchalo jest. I rozprávěl také o jich ohavných synech, kterak oni následovníci v mrzkých skutcích a zradách svých kniežat učinili jsú se. Tehdy pak to uslyšav největší nešlechtník z nich Kochan jménem, jenž jako hlava mezi nimi bieše, jedné noci, když Jaromír oblehčoval svůj brich na chýšce sedě a slep jsa, toho jistého Jaromíra ten nectný Ko[44^a]chan dolejší stranú pod východem stojě nectně jest probodl jej skrzě a skrzě až právě do smrti. Tak ten jistý Jaromír umřel jest toho léta, jakož nahoře pověděno, toho měsíce prosince.

Třetí a třicátá přemluva. O zpravování a o přebězích Břecislavových, vévody českého.

Léto *) božie po tisíci a po třicétech a po osmi když vévoda Břecislav vévodstvím vládl jako muž múdry a rozšafný i opatrný a převelmi udatný a mnohými ctnostmi dobrými přėslovútný, žádaje srdečnú žádostí vévodstvie své rozšířiti a moc i sflu svú v okolních zemích v súsědství chtě ohlásiti, do Uher mocně jest vtrhl a tak tu všicku vlast až právě do toho města Strikonského ¹⁾ poplenil a zhubil jest přemocně. A tak vítězství své moci veliké ukázal. Potom pak Břecislav ten jistý z své ženy urozené a šlechtné Jitky pět synův, jinochův velmi zšlechtilých urodil jest, prvního Sptyhněva, druhého Vratislava, třetího Kunrata, čtvrtého Jaromíra, pátého Otíka,

o kterýchžto o všech potom znenáhla bude po- 1039
věděno.

Léta od narození božieho po tisíci po třiceti a po devieti dalo se. Břecislav rozpomanuv se na onen nectný skutek, ješto jeho dědovi [44^b] Boleslavovi Mezek vévoda polský spáchal bieše, vojsko lidu svého veliké shromazdiv i vtrhl do Polsky. A tak všecko Polsko poplenil a zkazil a města na(j)znamenitějšího Krakova udatným vítězstvím dobyt zkořen je zkazil a převrátil. A tak tu přebohatými poklady ²⁾, kořistí se naplniv, jiných měst dobyt a je všechna spálil a zkazil, až právě do toho města, jemužto Bdek ³⁾ říekají, na kterážto město vladaři zemští a jiných převeliké množství lidí uteklo bieše; kteřížto lidé na ten hrad utekli před Břecislavem a jeho mocí a síle jeho nemohúc se zepřieti na milost jsú se jemu dali, ješto on milostivě příjem i poslal je do Čech i dal jim veliký díel lesu, jemužto Cířín ⁴⁾ říekali. A jednoho vladaře mezi nimi učinil a ustavil, jenž nad nimi vládl. A tak pod tím obyčejem živi jsú byli jakožto i v Polstě, kteřížto lidé od toho jistého města Bdek až do dnešního dne Bdekanové slovú. Potom pak vévoda Břecislav až právě do toho města, jemužto Hniedzdo říekají, projel a to město. v němžto stolice bieše, vítězsky obdržal jest. A tak všed on i jeho lidé s velikú poctivostí v kostel svatě královny, v němžto tělo s. Vojtěcha, mučedníka odpočíváše, zpovědavše se a skrušené srdce majíce k Hospodinu, tři dni jsú se postili. A tak pak před hrobem svatého [45^a] Vojtěcha s Severem, pražským biskupem padše na zemi modlitby sú vzdávali nábožné Hospodinu. A jméno božie chválíce a nazývajíce přenábožně oltář ten, v kterémžto tělo s. Vojtěcha schováno bylo, otevřeli jsú i našli jsú s. Vojtěcha v hrobu, an vešken cěl všemi činy nížádné poskvny na sobě nejmaje; tak právě jakoby toho dne mši slúžil svatú. Z jehožto těla předivné vóně drahé i převelmi rozkošná pochutnost vyšla jest, že netoliko kostel ten hniedzský, ale i vešken zástup vévody českého i samého vévodu Břecislava objala byla a jich divným činem posílila a pochutnost rozkošné vóně dala.

*) Viz str. 40—41.

¹⁾ Strykonfkeho R, Strigonfkeho L. — ²⁾ Vrat.; podkladmi R. — ³⁾ Bdek R, L, Lit. — ⁴⁾ Czyrzn R, L, Lit.

1039 O Hospodine, divná moc tvá, jenž tolik divův činíš svými svatými. Divná, né, i strašivá věc se přihodila byla, že před třetím dnem nížádný hrobu tohoto těla svatého nemohl se dotknúti. Ale když pak bylo po třech dnech po těch, že již modlitby k Hospodinu více se rozmnožichu, mošničky té jisté s tím svatým tělem dotknúti jsou se mohli. A tak ihned pak naprostrěd oltáře jsou je postavili, a když bylo již na oltáři postaveno, vévoda český Břecislav dvě stě hřiven stříbra offéroval jest bohu na čest. Potom tu v tom jistém kostele tělo s. Radima mučedlníka, arcibiskupa hnězdského, bratra sva[45^b]tého Vojtěcha našli jsou. Tudíž také v jiném kostele našli jsou těla svatých pěti bratrův, ješto Břecislav, vévoda český, obdržal a vzal. Nalezli jsou také kříž jeden zlatý velmi veliký a těžký, ješto někdy Mezek vévoda polský obětoval byl. Nalezli jsou také mnoho jiných klenotův a jednu zlatú dsku neb tabulu, ješto tři sta liber zlata vážíše a jiných klenotův předrahých, rúcha rozličného mešního přemnoho. A ornátův převelmi drahých a rozkošných. To vše pobravše s velikú poctivostí a s chválením Hospodina do České země jsou se nesli. A když biechu u toho potoka, jemužto Rokytnice dějí, k městu Pražskému přijeli, vévoda i vše žakovstvo i vešken lid obecný proti tak předrahým darům a proti tak veliké svátosti v procesí jsou vyšli. A tak pak s velikým veselím v Hospodinu radujíc se a těšíc se a králi nebeskému snažně děkujíc, ta těla přěsvatá vzemše do Pražského kostela jsou nesli a tu přěpoctivě složili, jakž jest slušalo na takovou svátost. To jisté přenesenie těchto svatých těl stalo se jest léto od narozenie božieho po tisíci po třech dcětech a po osmi toho měsiece zárijě.

Čtvrtá a třidcátá přiemluva. O hlubších přieběziech Břecislavových, kterak jest byl před papežem [46^a] pro tato svatá těla osočen.

1040 Léto *) od narozenie božieho po tisíci a po třidceti devátého když způsobením božím a jeho svatú milostí tyto věci tak sčestně se dějichu, že všěcka Česká země pro přinesenie těchto přěsvatých dědicův a pro navštívenie drahé svátosti radostně se veselěchu, Hospodinu chválu vzdává-

jíce, že takými dary svůj lid darovati ráčil; někteří pak nešlechetníci závistí mrzkú svedeni jsúce vzdvihli se ku papežovi i osočili vévodu českého Břecislava papežovi, že by proti svatých otcův ustavení i proti právům svatým těla tato svatá z Polska vzal a do Čech přinesl. Pro kteréžto osočenie i vévoda i biskup pražský Severus od papeže bychu pohnáni listy papežovými, aby odpověděli před papežem, proč sú takú smělost učiniti směli. Zatiem Břecislav poslal jest posly své, lidi velmi múdré, ku papeži, omlouvajě se rozličnými řečemi, že jest toho nížádnú marností neučinil, ani kterou marnú smělostí učinil, jedinké dobrým úmyslem pro lidské spasenie a pro české utěšenie těla těchto dědicův s. do Prahy přinesl, a s tú řečí prosili jsou milostného rozhrěšenie pro tyto věci, jenž spáchali byli. Uslyšav [46^b] pak papež jich očišťenie, prosby jich milostné jest uslyšal i přikázal, aby za dostiučienie pro ty věci vévoda Břecislav kanovníčstvie z svého z vlastnieho sbožie dobře nadané ve všiej potřebě v svéj zemi udělal a okrasil, jakž toho slušie, aby tu kanovníci lidé šlechetni a poctiví ustaveni byli, jenžto by Hospodina chválili v s. čtení i v zpívání.

Poslové když se vrátichu a tuto milostivú odpověď papežovu vévodě svému přinesú a jemu všěcko pořádně vypravichu, což se jim přihodilo, Břecislav radostně a mile to poselstvie uslyšav a příjem kostel v Starém Boleslavi na březě té vody, jiezto Labe řiekají, na čest Bohu a svatému Václavu mučedlníku, v němžto někdy od svého bratra Boleslava zahuben byl, založil, udělal i okrasil a kanovníčstvie ustavil. A tak přikázanie otce svatého, ješto jemu přikázáno bylo, všěcko naplnil skutkem věrným, jakž i do dnešnieho dne každý to opatřiti móže.

Pátá a třidcetá přiemluva. Kterak Jindřich ciesař druhý pokladóm chtěl od Břecislava, ješto v Polště pobral, a proto v zemi vtrhl. Kterak pak byl přemožen a potom dary okožen. A o smrti matere Břecislavovy, a o smrti s. Prokopa a o jiných věcech o mnohých. To uslyš.

Léto *) od narozenie božieho po tisíci a po čtyřidceti, když [47^a] papež pro přenesenie těchto

*) Viz na str. 41 a 42. — *) Viz na str. 42—46.

1040 těl milostné rozhrěšenie dal, Jindřich cesař druhý jménem tiem jmenovaný uslyšav, že veliké sbožie v Polště Břecislav pobral a do Čech s sobú přinesl, hubeným a škaředým lakomstvím sveden jsa posly a listy své cesařské poslal jest k Břecislavovi do Čech, jemu prikazuje tak, aby ten jistý poklad, ješto v Polště zebal, v určeném času v plně navrátil, neb cesaře s jeho vojskem čakał do Čech, že ten poklad mocí od něho chce vytisknúti. To když uslyšě vévoda Břecislav a těm řečem srozumě, rozomně cesařovi tuto řečí jest odpověděl a rka: Žádný cesaři! bez příroka i bez pohoršenie tvých listův i tvých prikázaní toto tvěj milosti vzkazují, že já i moji předci tobě i tvým náměstkóm ve všech spravedlivých i sličných věcech poslušni smy vždycky byli i věrně smy se nádrželi i nádržimy služby cesařské stolice, vždycky věrni jsúce. Však vieš dobře, že Karel cesař Veliký někdy řečený, syn Filipov (sic) krále franského, za svého zdravie ustavil nám daň jedínú platiti cesařóm římským, jižto vždy dlužni smy, to jest sto a dvaceti volův výborných a pět set hřiven stříbrných, kteréžto placenie věrně smy zachovali a toho smy nikdy nepřestúpili, mimo kteréžto ustavenie, cesaři žá-[47^b] dný, nenie hodné ani slušné, bychom k čemu tišteni byli, neb v které břieme těžšie podrobeni byli v neznámé, pro něžto radějšie umřieti chcemy, nežli v neznámú daň podniknemy a práci na se bezprávnú vezmem. Tu řeč cesař uslyšav odepsal opět zasě k němu, že mimo všecko dřevnie právo, kterakžkolivěk sú, své prikázanie napřed chce naplněno mieti, anebo silnú rukú k tomu jej chce bezděky připuditi. A když vévoda Břecislav prikázaní cesařovu ovšem nechťel jest povoliti, cesař násilně velmi rozhněvav se veliké vojsko lidí shromazdil a tak sám svým vlastním životem s svými kniežaty s jedné strany tú cestú, ješto tiehne od Řezna k Čechóm, přitřhl jest. Tak podle toho potoka, jemužto obecně řiekají Řežen, ješto jiným jménem slove Rogen, v tu stranu, ješto k lesu se chýlí, tu blízko od lesa stany své jest rozbil svým vojskem. S druhé strany knieže sacké s té strany, ješto od Srb se tiehne tam přeč k Sasóm, Otmara, mužě velmi bojovného a urozeného s jeho lidmi zjednal jest

1040 tak, aby zemi Českú jako tenetem obklčil a ji těmi lohy nadstúpil se všech stran ukrutně. Když již pak cesař (s) svým vojskem na české mezě vzjede, hůšť veliký lesový opatři zjevným opatřením, ano se všech stran České země cesty všechny [48^a] zarubány a zadělány. A když ty cesty tak zarubené spatři, káza svým, aby se snažili a v té jisté hůšti cesty próchodu zdělali. To když se stalo tak, vebra se on (s) svými lidmi v veliký hůšť toho lesu. A když na jednu vysokú horu v tom lesě najvyšší vzebra se, tu jest stany opět své rozbil. A tak pak posadiv s sebú kniežata a pány své svolav, okolek země i zemi všicku opatřil a jim ukázal ji a je sličným napomanutím napomanul a k nim mluvil, aby bezpečni a netesklivi byli, jistú naději o obdržení bojě jmajíce, a tak aby své věci chutně a mužně činili v téjto v počatéj jiezdě, jižto počeli jsú ji činiti. Kterážto kniežata i páni napomanutím cesařovým rozsrdivše se a mysl dobrou vzemše, stanov nechavše v hůště ¹⁾ lesové k Čechóm se vebrachu dále. A když tak drahnú chvíli těmi jistými hůštěmi těžkým úsilím v těch jistých lesiech dráchu se a žádného, jenžto by se jim vzprotivil, nepočichu, přes neznámé hory i doly s velikú nuzí dálež dálež dráchu se. A když již mniechu, by těch všech nesnadností cest zbyli, již jako potom a po téj práci, ješto neznámými cestami usilovali, zemdleli biechu svú sílu ti přesilní rytieři. A tak chciece tomu umdlení a té práci pohověti, ješto těmi cestami z[48^b]pracovali se biechu a ješto horko ubilo je bieše, obchlazenie žádajíc jmieti oděnie všecko (s) sebe složichu, jímž biechu obtieženi, před nepřátely jako již ovšem ubezpečivše se. A když se již tak pokojně v pokojném miestě ubezpečichu, aj tof nemnějše nesčestie a nerozšafné jich ubezpečestvie jim se přihodilo. Neb když oni tak bezpečni biechu, Břecislav vévoda český s svými věrnými lidmi zemi svú vítězně chtě obrániti múdrým způsobením a rozomným pořadem tak jakž byl mohl, tak to způsobiv, uzřev, že tito lidé prací a tiem úsilím velikým zmohli se biechu, na ně, ani se ubezpečili jako silný lev (s) svými mužně a udatně se jest obořil, a je všechny, kteříž neutekli od najmenšieho až do největšieho beze všie milosti

¹⁾ Lit.

1040 jest zbil jako vežníky. A ty pak, kteříž se na běh oddali biechu, až právě do ciesařova stanu honil je prudkostí velikú a kohož dostihnúti mohl, ani starého ani mladého neživil jest. Tu příhodu nad svými lidmi od neslýchaného nesčestie zvědév ciesař v brzke rychlosti z toho pohromu s některými svými s nemnohem přeč utekl, jimžto jest před tím dříve dobrú nádej dával, že pod korúhví této silné orlice ciesařské boj nad Čechy obdrží, snad onoho starého příslovie ne[49^a] věda, ješto lidé múdří pravie a rkúc: Nechval kmotrě hodóv. až s ních pojeděš se ctí domóv. S druhé strany Otmar vévoda sacký ¹⁾ (s) svými lidmi do Čech vtrhl s té strany od Bělíny. A tak to všecko okolé popleniv a zkaziv, jakž najviece mohl, až právě do Mosta, až tak i dojel byl do té vody, jiežto Bělina řiekají. I stál tu (s) svými lidmi. Tu na tom jistém miestě stojě, když nesčastnú příhodu ciesařovu zvěděl a jeho lidí, co jemu tento muž silný vévoda Břecislav spáchal byl, na mysl jemu to hrozně tanulo, i lekl se násilně velmi a s tím přimířě vzem i jal se mysliti na své mysli, kterak by vévodu Břecislava okojiti mohl a jej k ciesařově milosti navrátiti mohl. Tím jako přilísati se chtě. Vévoda pak Břecislav ²⁾ do věrnosti lidí svých těmi všemi radami saského vévody vzhrazil jest, jich ovšem slyšeti nechťe. A s tím kázal i prikázal jest jemu, aby nebo vytrhl sám dobrovolně, nebo po třech dnech boj s ním měl učiniti. Pak jinak mimo to všecko tehdy dobrovolenstvie z země vyjeti jmiati by neměl ani mohl. To když vévoda saský uslyšě, jako muž múdřý ty věci plným úmyslem přijem a jim zrozoměv oniem dřevním nesčestím ciesařovým káže se, (z) země a z mezí Českých s pokojem jest vyjel. Zatiem pak Břecislav chtě mezě České z země [49^b] stran Sasóv obrániti, hrabí Bělinského jménem Prokopa se čtrmi zástupy lidí mezě brániti zjednal.

Léto božie po tisíci čtyřidceti a jedno, jakož se to dálo.

Pro ten účinek, že tento Prokop jistý penieze od Sasisóv vzem tomu jistému vévodě saskému Otmarovi nebránil se tak, jakž měl s prá-

vem, vévoda Břecislav jem jeho, oči jemu výlúpil a osěkl jemu rucě i nožě jako pni, pak do té vody do Bělíny jej vrhl, aby jiní toho strach majice i příklad, prikázanie vévod svých i pánov jiných vieru jim cělú neposkvřenú zachovali, a mezí i vlastí svých jakž slušie věrně bránili a vieru držěli bez falše. Neb nic lepšího nenie, nežli u vieře v svéj zachovánie.

Léto božie po tisíci čtyřidceti druhé léto stalo se.

Tento jistý Jindřich ciesař s Otmarem vévodú saským a s svými kniežaty a svými pány, pamětliv jsa oné příhody s svú mocí ciesařskú pomstiti se chtě, mnohými cestami vtrhl do Čech, všudy zemi poplenil. A tak potom až ku Pražě přitřhl a město oblehl. To když se tak stalo, vida vévoda, že tak s velikým vojskem a tak velikému zástupu ciesařovu a tak veliké moci odolati nemóže, zatiem pak Severus bojě se, aby se ciesařovi snad nepronevěřil na svéj [50^a] vieře, jížto jemu dlužen byl, aby jeho biskupstvie nezabavil, jedné noci tajně vzdvihl se k ciesařovi. To když uslyšel vévoda Břecislav, jakžto muž múdřý a v potřebě rozšafný ciesaře zlatem jest okojil ³⁾ dav jemu patnáste set hřiven stříbra, jenžto jest byla daň tří let zadržaných, pokoj s ním sobě utvrdil. A takž jako onoho léta přemožen jsa bojem ciesař z Čech byl utekl, taktěž tohoto léta ne bojovným přemožením ale peněžitým ukojením v pokoji přeč jest jel. A jenžto biechu dříve nepřítelě, skrzě tyto věci jsú se spříeznili.

Léto božie po tisíci čtyřidceti a šest let kostel svatého Václava v Starém Boleslavi od Severa biskupa posvěcen jest toho měsiece črvencě.

Léto božie po tisíci paddesáti a po dvú máte Břecislavova Božena umřela jest a v kostele v Boleslavském pochována jest.

Od svatého Prokopa.

Léto božie tisíc paddesát a tři léta svatý Prokop opat pln jsa svatých skutkův umřel a do nebes k Hopodinu vzat, a korunu zpovědnicí v nebesiech od Hospodina přijal.

¹⁾ faczky R, Sasky Lit.

1054 Léto božie po tisíci padesátého čtvrté léto Břecislav, vévoda český, Vratislavské město a jiná města slezská země Vratislavské té všie neb Slezské vévodám [50^b] polským pod túto úmluvú dal jest, aby jemu a náměstkóm jeho vévodám českým věčně pode jménem spravedlného poddanie poddání jsúce pět set hřiven stříbrných a dvadeti hřiven zlatých na každé léto na určený k tomu čas platiti věrně měli a dávati.

1055 Páté *) léto když Břecislav vévoda český všecko Polsko, ješto někdy ztraceno bieše, vítězsky navrátil zasé a získal a k českému panství podobil, umyslil jest byl také do Panonie se vzdvihnutí a ji také nadstúpiti. Takž s tím i vytrhl do Chrudimě, tu se chtě (s) svým vojskem sebrati, aby tu s nimi připravě se moudře a rozšafně dále trhnúti mohl. A tak když on tu sbíráše se, velikú nemocí byl nadtrápen. A když učil jest na sobě, že den ode dne nemoc silnějie se v něm rozmáhá a mdloba jej trápí, a tak nedomněné smrti že se čas blíží, zemany své svolav k sobě a své vévodství tak zjednav, toto jest učinil ustavenie: aby v České zemi po každého vévody smrti prvorozený mezi bratry vévodství zpravoval a všickni jiní bratřie aby jemu jako kniežeti a pánu svému poddání byli. A tak toho ustavenie na věčné stvrzenie zemeny a pány české přísahú jest zatvrdil, a to proto učinil, aby množstvím vévod pro svár mezi bratří tak slovutné vévodství nátisku nižádného ani škody netrpělo.

Capitola třidcátá a šestá. O smrti Břecislavově.

[51^a] A tak úmysl svůj moudře dokonav ne po mnohu dnech, když se zimnice rozmože, všie síly tělesné zby ihned a život svůj sčestně dokona v Hospodinu. Umřel jest tento převítězný a slovutný vévoda Břecislav léto božie tisíc padesát a šest toho měsiece ledna a v Pražském kostele pochován, jehožto smrti pro jeho mnohé zaslúžení a ctnosti mnoho časův kvílela jest Česká země. I zpravoval jest tento Břecislav Českú zemi po smrti svého otce osmnácte let a dva měsiece.

Capitola XXXVII. O Spytihněvovi Břecislavovu synu a o jeho zpravování České země znamenáž. 1056

Léto ^b) božie tisíc padesát a šest podle způsobenie Břecislavova Spytihněv, prvorozený syn jeho vstúpil jest na vévodství České země [51^b] a tak pak ihned prvního dne svého kniežetství toto jest po všie zemi učinil ustavenie a to obecně všudy provolati kázal, aby nižádný Němec přes třetí den na České mezi neostával. Pakli by mimo to přikázanie učinil, aby jemu ihned hlava vdole byla. Pro kteréžto přikázanie za jeho časův všickni Němci vypleli jsú se z země České, že ovšem izádného neostalo. Více ješte ten jistý Spytihněv nechtěl jest přepustiti, aby Jitka, máte jeho vlastnie, dcera císařova Ottova, v České zemi více bydlila. Abbatyši také svatojiřskou, dceru urozeného hrabie Brumovu ¹⁾ z německých zemí, ven jest kázal vyvrci, a to proto, ješto někdy za jeho otce, když zeď Pražského hradu dělachu, kakás kamnička nebo pécku bieše zkazil. A ta jistá abbatyše urotnými slovy, točís láním ukárala jemu, an ješte mladičský robenec bieše, a proto ji kázal na koleša vsaditi a na Bavorský les vyvézti. Zatiem ne po mnohu časiech vzdvihl se do Moravy. Nebo Břecislav otec jeho někdy rozdělil jest byl zemi Moravskou po částkách mezi syny své, Vratislavovi polovici země dal byl a Konratovi a Ottovi druhú polovici, tú úmluvú a tiem ustavením, aby věčným poddáním jako věrní jmanové vévodě Českému věrně a spravedlivě [52^a] poddání byli. Jaromíra jest byl na učenie dal, aby časem svým mohl knězem býti. A když jest s mnohem lidí oděných mocně vtrhl do Moravy, bratr jeho stařejší po něm Vratislav uslyšav tak silné přijetie, bál se jest jeho velmi. A tak ostaviv ženu svú v Holomúci i utekl jest do Uher. Jehožto král Ondřej mile jest uzřel a doňavadž tu byl, důstojnú ctí jeho jest, ctil, jakž slušalo. Když pak Spytihněv zemi i všěcky své věci podle své vôle zpósobil, bratry své vzal jest na svůj dvór; Konrata, ješto libost velikú v lovení jmejieše, nade vším lovením pánem jej učinil, a Ottu maršálkem svého všeho vévodství jest ustavil.

*) Rukopisy latinského textu první recense mají již na místě tomto naznačení kapitoly XXXVI^a s příslušným nápisem a ne teprv níže. Srovnej na str. 46. — ^b) Srovnej na str. 46—48.

¹⁾ Brumowu R, L.

1056 Nevěstu pak svú, Vratislavovu ženu, když jest i s Holomúcem s městem v moc jeho přišla, dal jest jednomu hrabí, jemužto Mstislav říekachu, u vězení na jeho hrad, ješto Leščany slove. Kterýžto hrabie tak znamenitú paní u vězení majě, bojě se, aby neutekla, těžce jest ji držal a tak svú nohu s její nohú v tvrdé púto jest zamekl. To Vratislav když byl zvěděl, tiem jest velmi ne-
chuten a smuten byl. Potom pak Spytihněv ná-
vodem Severa biskupa tu jistú paní po třech ne-
dělách z vězení jest svobodně propustil. Jenžto
chtieci se k svému muži navrátiti, protože již
skoro na umření (?) ¹⁾ bieše, na cestě [52^b] jsúci,
roznemohši se třetího dne jest umřela. To když
muž její uslyšal, hrozným zámutkem a bolestí
byl se jest zamútil. A v tom zámutku po mnohé
dni nemohl se jest ukrotiti. A když to král On-
dřej uzřel, že Vratislav tak srdečně zamútil se
byl pro smrt své ženy, mile a ochotně jeho jest
těšil.

1057 Léto božie tisíc a sedm uznamenav uherský
král Ondřej vysoké pokolenie tohoto jistého Vrati-
slava a jeho velikú ctnost i šlechtnost, svú dceru
jménem Adlejtú dal jest zaň. Uzřev to Spytihněv
vévoda český chtěl se uchovati snad budoucího
zlého, aby točíš Vratislav bratr jeho, mocí krále
uherského a pánov jeho, jenžto jemu velicě přě-
jiechu, aby neobsilně se [i nevtrhl mocně do Mo-
ravy, odvolal jest bratra svého Vratislava zase
a jemu ta všecka města u Moravě vrátil, kteráž
jemu otec jeho za svého zdravie byl dal. Máte
1058 tohoto jistého Spytihněva léto božie tisíc padesát
osmého Jitka, jižto jest z země České vyvrhl ji
byl, ješto jest na protivenství a na ohyzdu otcí
jeho za krále uherského Petra byla se vdala,
umřela jest toho měsiece črvna, i jest pochována
v Luckém klášteře bliz od Znojma, ješto jest ona
sama] ten klášter založila. A potom z Lúky jejie
kosti do Prahy jsú přeneseny a podle mužě je-
jeho poctivě sú pochovány v kostele Praž-[53^a]
ském.

*Kapitola XXXVIII. O povýšení kostela Praž- 1060
ského skrzě Spytihněva a o jeho smrti praví se.*

Léto ^{a)} božie tisíc a šest desát Spytihněv vé-
voda český, muž velmi nábožný, obráncě a věrný
súdcě i dobrodějce všech chudých lidí byl jest. Byl
jest také velmi mysliv u přispoření služby božie.
A tak když jednu den s. Václava dědice českého
všel v kostel s. Víta, jenž byl s. Václav za svého
zdravého života udělal, v němžto tělo jeho svaté
odpočíváše, zamenal jest, že k takému množství
lidí, jenžto se tu utiekachu Bohu na čest, a těm
svatým, jenžto tu odpočívachu, byl to kostel malý
a úzký, v němž se lidé směstnati nemohli; opa-
třil jest také i druhý menší kostel, ješto k tomu
kostelu příležieše, v němžto tělo s. Vojtěcha scho-
váno bieše. Rozmysliv se o to velmi dobře s do-
brým rozmyslem, ta jistá oba kostely dva malá
zrušiti je kázal, aby miesto tú dvě svými náklady
znova tak velikým svatým dědicóm českým jeden
kostel hojný veliký učiniti mohl. A tak pak ihned
to umysliv i na dél i na šíř základ kostelní za-
ložil jest.

*Kapitola třidcátá devátá. O Vratislavovi, kterak
jest po svém bratru povýšen byl u vévodství, a
o jeho přieběziech.*

Léto ^{b)} od narození božieho tisíc šest desát 1061
a jedno [53^b] Spytihněv vévoda český božím chťe-
ním a jeho svatú volí smrtí jsa nadstúpen milost-
ného svého zámysla, ješto byl zamysliv o kostele
Pražském, dokonati jest nemohl, jakž jest chtěl.
A umřel jest Spytihněv milostný a spravedlný
vévoda český dobrodějce veliký kostela Pražského,
toho měsiece února léta šestého svého vévod-
ství, i pochován jest poctivě v kostele Pražském.

O Vratislavovi vévodě.

Téhož ^{c)} léta po smrti Spytihněvově bratr
jeho Vratislav vstúpil jest na vévodství, jenž
vévodú již jsa potom skoro vzdvihl se jest do
Moravy i rozdělil Moravskou zemi mezi bratří svú;
tu stranu k Rakúsóm na východ sluncě, jenžto

^{a)} Srovnej na str. 48 a 49. — ^{b)} Tento odstavec v textu latinském položen jest ještě ke kapitole předcházející. — ^{c)} Viz na str. 49. a 50.

¹⁾ naymyeny R i L; najméne Lit.; stč. býti na umření = býti na zhasnutí.

jest sám dříve držal, v niežto loviště i zvěři i rybám biechu velmi dobrá, Otovi bratru svému poručil jest; a Konratovi pak na západ slunce stran německých zemí v krásné rovní k obilí velmi rodnú stranu dal jest. Neb ten jistý Konrat německý jazyk uměl jest mluvití velmi dobře; a když pak uslyšal čtvrtý bratr jeho Jaromír, jenžto na učenie byl dán od Břecislava otce svého, že bratr jeho Spytihněv umřel byl, jehožto miloval jako sám se, vrátil se jest s učenie domov, diel chtě jmiati [54^a] v sboží. Jehožto vévoda Vratislav bratr jeho když uzřel, přijal jest jej velmi mile. A když jest porozoměl, že více k světské věci tiehne se nežli k náboženství, i hrozí i námluvami lahodnými od jeho úmysla odvedl jeho, jakž mohl, slibuje jemu, že mu po smrti Severově biskupstvie Pražské chce dáti. A tak pak těch suchých dní v postě toho měsiece března v sobotu svěcenie zákóm bylo jest učineno, v němžto Jaromír odpieraje se a jako nechťe třetie svěcenie jest přijal. A když ihned té soboty biskup mši slúžieše, tak jakž toho obyčej jest, Jaromír čtenie jest četl před Vratislavem bratrem svým, a biskupovi jahnovú ¹⁾ službú slúžil. Jenž pak po času stalo se jest však takto, že Jaromír nechav svěcenie a řádu žakovského byl jest rytieřem, a s tiem tak vzdvihl se jest do Polsky i utekl tam jako běhún.

Zatím přihodilo se jest, že Mstíš ²⁾ nebo Mstislav hrabie bielinský, syn Boršov, ješto někdašieho času ženu Vratislavovu k prikázání Spytihněvovu nepoctivě u vězení držal, a vévoda Vratislav zlý vtip proto naň měl, ale ten pak Mstíš nebyl toho dobře pamětliv, že to byl učinil, a tak do své múdrosti úfaje přieliš mnoho na dvor na vévodin v[54^b]šel jest směle, i prosil jest velmi pilně vévody, aby na kostelníem svěcení ráčil býti, jenž v svém městě v Bielině udělal byl na čest Bohu a svatému Petru. Když pak vévoda prosbě jeho povolil, že přijeti slíbil, řekl jest jemu takto: Chciť přijeti a cožť spravedlného jest, toť učiním. Této jistě odpovědi tento Mstíš nešetřiv právě ani jie znamenav vesele jest přeč

odjel. A tak i vévodě i biskupu plnú ztravu připravil. Potom pak vévoda i biskup určeného dne, jakož řekli, přijeli jsú do Bieliny. A když kostel posvěcen byl, k obědu jsú se připravili, hrabie s biskupem v jednom dvoře blízko od kostela ostali jsú a jedli. Zatiem v tom jedení přišel jest posel jeden, dávajě hrabí tajně věděti, že jest jemu vévoda město Bielinu osadil a odjal i dal Kojatovi synu Všeborovu, jenž toho času najprvnější bieše a jako najvzácnější na vévodově dvoře. Tehdy hrabie uslyšav tyto nesličné noviny a zlú pověst o sobě, s pomocí biskupovú s životem jest přeč utekl, jakž moha.

Měl jest vévoda Vratislav s Adletú, dcerú krále uherského, dva syny, jednoho Břecislava a druhého Vratislava, a dvě dcery, Ludmilu a Jitku.

Kapitola XL. O přieběziech Vratislavových a o Jaromírovi, kterak povýšen [55^a] byl na biskupstvie, a o smrti Adletině, ženě Vratislavově.

Léto *) božie tisíc šest desát a druhé Adleta máte těchto dětí, Vratislavova žena, nevšedši ještě v starost let svých umřela jest toho měsiece února.

Přímľuva, znamenáž.

Léto božie tisíc šestdesát a tři Vratislav vévoda pojal jest dceru Kazimírovu vévody polského, vlastní sestru Boleslavovu a Vladislavovu, jménem Svatavu, a z té jisté Svatavy měl jest čtyři syny. Jednomu řiekali Břecislav ³⁾, druhému Bořivoj, třetímu Vladislav, čtvrtému Boleslav. O těch o všech v svém miestě bude pověděno.

Pak léto božie tisíc šest desát sedmé toho měsiece prosince Severus biskup pražský, muž múdrý a vzácný a v mnohých pilných věcech bývalý, jenžto jest i Pražské i Olomúčské biskupstvie v hromadě držal dlúhé časy, až právě po Spytihněvově smrti; potom pak když Vratislav vévodú byl, prosbami jeho jsa přemožen povolil jest, aby Jan biskupem byl olomúčským; a tak když ten rozdiel učinil Severus a k tomu povolil, malý jest byl živ potom čas. A také po mnoho

*) Následující tři odstavce mají rukopisové první recenze položeny ještě ke kapitole XXXIX^{te} a XL^{ou} počínají teprv níže.

¹⁾ Ruk. mají jhanowi. — ²⁾ Mstif R, jindy mftys; mftis L. — ³⁾ R, L; Břecislav a za to opravou Soběslav Lit.

1067 dobrých skutciech nemocí i starostí jsa nadtrápen umřel jest toho měsíce prosince toho léta, jakož nahoře povéděno.

1068 Na *) jehožto miesto vstúpil Jaromír bratr Vratislavov, ješto [55^b] jsú jemu jiným jménem říekali Gebhart, sedmý biskup pražský. Nebo stalo se jest takto. Když Otta a Kunrat, bratřie Vratislavovi, uslyšeli byli, že Severus pražský biskup umřel, tajně poslali jsú do Polsky odtavad po bratra svého Jaromíra, jenž (s) žakovstvie poblúdil byl, volajíce zase a jemu rozkazující, aby se vrátil a biskupetvie Pražské přijal. Zatiem pak Vratislav vévoda uznamenav bratra svého Jaromíra pilným snaženstvím a jeho lestné poblúzenie (s) žakovstvie, umyslíl jest sobě byl, že ne Jaromíra, ale jiného někoho biskupem pražským chtěl učiniti. Nebo jměl jest na svém dvoře toho času jednoho kaplana z Sas jménem Licka ¹⁾, z pokolenie urozeného, litoměřického probošta, mužě ctného a šlechtného a dobře učeného v písme, pronežto dlúho mēv jeho na svém dvoře, i umyslíl byl jej biskupem učiniti. Ale návodem Ottovým a Konratovým bratří svých, jenž Kojatu, syna Všeborova krabína, a Smila strýce jeho navedli biechu, aby úmyslu Vratislavovu vzprotivili se, aby toho nikakž neučinil, ale Jaromíra aby učinil vždy biskupem, tato jistá dva bratry Otta a Kunrat s pomocí těch, jenžto se jich nádržiechu po mnohých řečech i po mnohéj takéj róznicí a sváru mezi [56^a] vévodú a mezi nimi, sotnú túhú jsú to obdržěti mohli, že Jaromír biskupem byl pražským učinen.

Prímľuva.

Léto božie tisíc a šest desát a osm. Vratislav vévoda s bratří svými a se všemi jinými zemenínny svými všickni jednotajně Jaromíra biskupem jsú zvolili i poslali k ciesařovi Jindřichovi posly své, jenž toho času v Mohuči byl jest, aby Jaromíra u biskupstvie stvrditi ráčil. Kterýžto ciesař ztvrdiv jeho i přikázal arcibiskupu mohučskému, aby jeho posvětil. Kterýžto posvětitv jeho proměnil jest jmě jeho v Kebharda, aby miesto Jaromíra Gebhart slúl. A tak posvěcen

jsa do Prahy se jest vrátil a od žakovstva i od lidu poctivě přijat byl.

Prímľuva.

Léto božie tisíc sedmdesát ²⁾ a tři. Gebhart 1073 biskup pražský, protože Moravské biskupstvie náměstek jeho Severus oboje spolu držal nerozdielně, pilně po témž stál jest chtě obě jmieti. Ale vida, že prospěti nemóže, protože Vratislav vévoda Jana biskupa moravského násilně velmi milováše, jednoho času vzdvihl se jest do Moravy i přibral se jest lstivě k Janovi biskupovi, a tak u něho jsa v jeho domu úkornými slovy i mnohými ranami jeho jest byl ztrýznil; jenžto když Vratislav uslyšal, želel [56^b] toho násilně velmi, a tak vzem Jana biskupa v svůj dvór byl jeho milostný obránce. A s tím poslal posly své ku papeži, přikázav jim, aby zjěvně žalovali, co se stalo nad tímto biskupem. Prví poslové, ješto poslání biechu, od sluh Jaromírových na cestě byli jsú ztrýzněni, mnozí rañeni, druzí obelha-vení jsúc, necně jsú se vrátiti musili, připuzeni jsúc. Potom poslové jiní bezpečněji byli jsú poslání, jenžto do Říma přijevše, otcí s. pořádně jsú všeckno vypravili, což se stalo bylo. I prosili jsú, aby o tom ráčil přizřieti. Papež uslyšav jich líčení, poslal jednoho kardinála jménem Rudolfa do Čech, aby, vzeptaje se na jistost, pravdu v téj věci učinil. Jenžto když do Prahy přijel, poctivě byl přijat. Tak pak v Pražě jsa, Gebharta biskupa pražského pohnal jest k sobě, ale on jest nestal. Proto zúfalstvie a nestánie, i vzhrozenie také papežovo, biskupstvie jeho zbavil a službu v zemi zapověděl. To uzřěvše prelátí, mocnější a jiné žakovstvo české přišli před toho kardinála, dávajíc jemu věděti to, že nevrátí-li Jaromíra zase, že všickni nechajíc svých obrokův chtie se s ním přeč vzdvihnúti. To kardinál uslyšav, múdrě tomu srozuměv, pohoršenie lidského nechtěl rád viděti, potřebú připuzen jsa k tomu, zase jej v bis[57^a]kupstvie navrátil, a s tím oběma přikázal biskupoma, aby v rocě byla u dvora a snad papežův súd v téj věci slyšala. Pronežto oba se k dvoru vzdvihla a před papežem stala. Papež pak na pravú jistost se zeptav Gebharda biskup-

*) Srovnej na str. 50—52.

¹⁾ lyczka R, L, Lit. — ²⁾ šestdesát R.

1073 stvie vždy byl zbavil. Ale jedna velmi mocná hraběnka, dcera Bonifacova vévody lukanského, Melchilda jménem, toho času v Římě bieše velikými prosbami ku papeži zase jeho navrátila k biskupství. Nebo ta jistá panna Melchilda byla jest mocná a urozená, mnoho pod sobú zemí a vlastí mající, od niežto kostel s. Petra římský své nadanie měl jest. A takž že bieše z pokolenie vévod českých pošla, protož Kebhartovi velikým úsilím a rozličným činem před papežem milost obdržala, takže každý z nich na svém biskupství dosti jměl pokojně. S tím domov vrátivše se, zjednanie papežovo tvrdě zachovali jsú, jakž jim přikázal papež.

Kapitola jedna a čtyřicetá. O přiběziech Vratislavových a o boji s Rakušany, znamenáž.

1082 Léto^{a)} božie tisíc osmdesát a dvě, vévoda Vratislav za časov svého zpravování vída, že lidé Litoltovi, markrabie rakúského, bratróm jeho Kunratovi a Ottovi lúpeží a škodami rozličnými škodiechu, poslal posly své k markrabí, žádajě toho od něho i prosě, aby [57^{b)}] [své v takých věcech ukrotil a zkázal, aby více neškodili. Jenž když viděl vévoda, že tak prospěti nemóže, sebral jest veliké vojsko svých lidí, i také mnohým rytieróm z německých zemí žold jest dal, a s tím vtrhl jest do Moravy. A tak tu s svými i s hostmi i také s bratří svú jsa sebrán a markrabí odpovéděv země jeho jal se jest pleniti a kaziti, pro nežto markrabie úfaje v moc lidu svého na pole proti němu s svými vytáhl jest. A tak přibrav se na to miesto, na němžto vévoda český jeho čekáše, s obú stranú jeden proti druhému] špicě a zálohy i zástupy proti sobě pořádně zdělávše, jakž bojné právo jest, i s pěšmi i s jiezdnými bitie proti sobě hrozné počěchu činiti. A když tak velikým bitím stáchu, tepúce se, Vratislav (s) svými boj jest získal a obdržal. A když již tak byl Rakušany přemohl i zbil některé ukrutně, markrabie Lipolt s některými s maličkem útokem jest preč utekl. Po kterémžto boji Vratislav s svými nakořistiv se vesele se domov vrátil.

Léto božie tisíc a osmdesát a pět umřela 1085 jest Jitka žena Vladislavova vévody polského, jenž jest byla dcera Vratislavova vévody českého.

Čtyřiceti druhá kapitola. O upravení království Moravského, jenž bylo opuštěno, a o jeho přivedení do Čech, a o Vratislavově povýšení.

[58^{a)}] Léto^{b)} božie tisíc a osmdesát a šest 1086 Jindřich třetí cesař tiem jménem jmenovaný, chtě veliký dvór u Mohuči jmieti, na jistý čas všěchny volencě i duchovnie i světské i jiné pány i kniežata cesařská k sobě jest svolal o pilných věcech cesařství se dotýkaje, s nimi chtě rozmluviti. Kterémužto dvoru všickni volenci, kniežata, šlechtici i páni k cesařství příslušiece sebrali jsú se, v stavu cesařství chtiec něco popósobiti a o obecném dobrém pomluvu jmieti. A když se tak v hromadu sebrali biechu a o rozličných věcech pilných rozmlúvali, mezi jinými věcmi tato věc by vynesena, kterak někdy království Moravské, pod nímžto Čechové, Rusi a Polanové biechu i mnoho jiných zemí za časov Svatoplukových poslednieho krále [58^{b)}] pohynulo a přestalo býti, kteréžto království jako znamenitý úd k cesařství Římskému poddáno bylo a jemu službu činilo, kterak od času smrti Svatoplukovy, kterémužto času sto let devaddesát let a dvě létě přeběhlo již bylo, jakž to království zapuštěno bez krále bylo a cesařství služby z něho nevychodilo, jakž slušalo. I vynesli to pak také, kterak by slušalo a hodné bylo velikú pilností a snaženstvím poviděti o návracení a o oblepšení tak přěslavného kniežectvie¹⁾. A když ty všěcky věci již vypovéděny byly, Jindřich cesař tak v pilnéj a ne o známěj věci rozličným rozmyslem podle rady volencov i jiných kniežat jal se jest domýšlovati a velmi snažně ptáti, co by bylo ke cti cesařství v těch věcech hodného, aby podle rady volencov, kniežat svých to učiniti mohl a království zase některak navrátiti. Takž pak o tom po mnohé dni tak cesař jako volenci i jiná kniežata plnými rozmysly mysliti jsú se jeli, ale staly rady, přestaly pomoci, jimžto tak veliké věci

^{a)} Viz str. 53. — ^{b)} Viz str. 54. a 55.

¹⁾ království Lit.

1086 bez pomoci slavného Vratislava vévody českého skonati by se mohly. Nebo netoliko Čechy, ale i Moravu i Polsko i jiné mnohé vlasti, ještě někdy k Moravě příslušaly, těch časův pravým příslušením k němu příslušiechu. Proněžto bez toho mužě slovutného rady i povolenie, jenž i bohatstvím i širokostí [59^a] rozličných vlastí slavně všudy roznesen byl, tato věc dokonati sličně nika(k)ž se nemohla. Protož po dlühých radách Vratislav vévoda český, jenž toho času také v Mohuči bieše, skrzě ciesaře pozván a k tomu jest povolán. A tak radu o to učinivše dlühý a veliký na to rozmysl měvše s povolením i podle rady všech volencův i jiných všech kniežat ciesařských skrzě ciesařovo vypovědění i potvrzení i učinění Vratislav, muž slavný i výborný, dóstojenstvím králové koruny byl jest povýšen; a tuž ihned ciesařským ustavením a jeho velebností vypověděním zjednal a ustavil jest tak, aby již k navrácení toho zameškání i také škod po toliko let ciesařství pro nejmění krále, ještě ciesařství i ciesaři trpěli skrzě to, aby v Českú zemi království převezeno bylo, a z Moravské pak země aby jemu točíš Vratislavovi i budúcím jeho věčně markrabství poddané bylo i s Polskem i s Ruskem i s jinými vévodstvím, s zeměmi, kteréž někdejšieho času k Moravě jsú příslušaly, plnú mocí i plným panstvím i vším poslušenstvím poddány byly a mocně podrobeny. A tak pak mocným tiemto ciesařovým stverzením a ustavením králevství Moravské, aby tak markrabstvím bylo a slulo a ku polepšení se navrátilo, a Čechy pak se vším příslušením i se vším [59^b] dóstojenstvím, se vší ctí i se vším právem, což k tomu příslušie, spravdně a věčně aby království bylo. A to převezení z Moravy do Čech aby věčně v svéj moci ostalo, tomu na znamenie a na věčné potvrzení Jindřich, ciesař slovutný a velebný toto své ustavenie a potvrzení přede všemi před svými volenci, kniežaty, šlechtici i pány i před bezčíslným množstvím lidí i zjevně i obecně provolati jest kázal. A tak s tiem svýma rukama vlastnímá koronu královú vzem mezi volenci a mezi jinými kniežaty ciesařskými i pány, jenž tu biechu, Vratislava, jenžto dříve vévodú byl, slavně a velebně jest koronoval, koronu krá-

lovú na jeho jest hlavu vstavil. Tak Vratislav 1086 tiem činem i byl jest královým dóstojenstvím povýšen a ode všech i skutkem i jménem králem českým byl jest provolán. Potom pak ihned ciesař Enkbertovi trirskému neb treverenskému arcibiskupovi poručil i prikázal jest, aby vzdvihna se do Čech nového krále Vratislava v jeho kostele v Pražském podle obyčěje mazanie králev, kterýžto obyčej na říšských králech zachován bývá, točíš na hlavě, na prsech, mezi ramenama a okolo ramenú a na rukú mazán byl na králevství; a tiem tak aby královým povýšením, [60^a] jakož toho obyčej jest, v svém Českém království byl okrášlen a povýšen. Ten jistý arcibiskup ciesařovo prikázanie chtě naplniti, vzdvihl se jest do Prahy, a tu jest léto božie po tisíci a po osmdcát a po šesti toho měsiece črvna v Pražském kostele, ano velikú mši slavně slúžie, Vratislav na nové království jest posvěcen a pomazán, a královým dóstojenstvím povýšen podle obyčěje a řádu říšských králův, a všecko žakovstvo i všecken obecný lid křiknú velikými hlasy a řkúc takto: Králi našemu Vratislavovi zdravie a vítězství buď od Hospodína dáno. A jakž Vratislav takéž i Svatava, oba slavně jsta koronami královými povýšena, kteréžto svěcenie a mazanie podle obyčěje říšských králův na pamět všech českých králův i na jeho také věčnú pamět vždýcky zachováno bývá při také věci. Když pak ty hody dokonaly sú se, po třetiém dni ten jistý arcibiskup treverenský neb trirský, dóstojnú ctí ucen jsa i darován od krále domův se vrátil, a tak všecka Česká země takým daróm i takéj dóstojnosti po mnohé časy raduje se, jakožto toho dóstojno jest i vzácno vše zemi.

O tom, kterak Jaromír prosil ciesaře, aby listy své dal o jednostajenství biskupství moravského a pražského. [Kapitola XLIII.]

[60^b] Když *) ten dvór u Mohuči prikázáním ciesařovým tak tráše, Kebhardus biskup pražský chtě se uchovati toho, aby jiný biskup u Moravě po Janově smrti, biskupa moravského, jenž toho léta umřěl bieše, nebyl učiněn miesto něho, ciesařovi rozlíčil jest to, a dal jemu věděti, kterak

*) Viz str. 55.

1086 ujednáním s. Vojtěcha a způsobením za časův Ottových císařových biskupství Moravské s Pražským bylo jest spojeno a v hromadu sjednáno, a kterak Benedikt papež na potvrzení tomu sjednání listy své papežské dal jest byl; s tím rozličením Jaromír i s bratrem svým s Vratislavem s novým králem prosili jsú císaře, aby toho svými listy potvrditi ráčil. Císař pak prosbu jich uslyšav, jednosvorenstvie tú dvů biskupství svými listy jest potvrdil, kterýžto list těmito slovy slovo od slova vypravuje se tak:

Hanfest na to.

Ve jmě svatě a nerozdělené trojice, Amen. Já Jindřich třetí císař z božie milosti římský, vždcky přispořitel jměnu císařskému i dóstojenství k římské stolici. Za podobné se nem zdá, abychom k užtíkom cirkve svatě všudy pomoc dávali a všecko, což jie škodného a nepravého, abychom pryč zapudili; proňžto všiem zbožím našeho vládníe lidem věrným tak nynějším jakž také budúcím potom dávamy věděti [61^a] a známo činímy to všém, že Kebhardus věrný náš biskup pražský mnohokrát žaloval biskupóm jiným i také kniežatóm, a najposléze pak nám, že biskupstvie Pražské s biskupstvím Moravským byla jest věc jednosvorná od svých počátkův a nerozdělená, a tak i od císaře od Otty prvního i od papežě Benedikta stverzena v jednostajenství. Ale potom pak s povolením jeho náměstkův mocí těch jedinké, ješto jsú panovali toho času, biskup jiný v Moravskou zemi byl jest uveden, pro něžto biskupstvie i bylo jest rozděleno. To když se tak stalo, před legatem od papežě poslaným, před námi i před mnohem pány i kniežaty jinými žaloba o tom jistém rozdělení byla jest vznesena. Tak pak od arcibiskupa vešlo na mohučského, od Ziggvina Kolínského, od Gyklberta Treverenského neb Trirského, od Lejmara Bremenského i od jiných mnoho biskupův i od pánův České země i od Vratislava i od bratra jeho od Kunrada i ode všech jako kniežat císařských, ješto jsú při tom byli, tak jest sjednáno, aby ten

prvnější kostel se všemi svými věcmi i přičínky, 1086 což k němu příslušie, k Pražskému kostelu byl přijednán a přísúzen. A *) tak pak se všech čtyř úhlův České země mezě rozděleny jsú s každé strany, co které země Morava zachápá [61^b] a co jiné země svými mezemi k niej náležie. To jisté rozdělení mezí a to sjednání spolu skrzé naši císařskou moc s pomocí našich kniežat i s radú stala se jest. A tak Vratislav vévoda český a bratr jeho Kunrat pražskému biskupu, bratru svému, před námi vyznání jsú učinili a navrácení toho biskupstvie súdem pravým, pro něžto my pak císař spravedlivú a sličnú prosbú pražského biskupa navedeni jsúc, toho jistého biskupstvie zase navrácení i v hromadu sjednání naším císařským vypovědním i mocí císařskou tomuto jistému biskupovi ¹⁾ i jeho náměstkom po něm potvrzujeme a to pevno činíme beze všeho zrušení, chcece tomu tak, aby potom nižádný člověk nižádnú úmluvú ani kterým tovařístvím lidským ani kteréu mocí Pražskému kostelu na těch jistých věcech, jakž smy již jmenovali, právu nepoškodili, ani také z těch mezí co utrhlí, aby to jisté navrácení a naše stverzení pevno ostalo, tento hanfešt na to smy psáti kázali a pečeti naši jeho smy potvrdili ²⁾.

Kapitola čtyřicátá a čtvrtá. O dálejších přieběziech Vratislavových, krále českého.

Léto ^{c)} božie po tisíci po osmidcát a po sedmi 1087 král Vratislav český [62^a] chtě opravití zase a navrátiti krajinu Srbskú, ješto od Čech nebo od českých mezí v tu stranu okolo Míšně po všie Luzacké zemi stran Sasův ztáhla se bieše až právě do Polsky a opět zase až do českých mezí navracuje se, a tak tiem činem vším v svých mezích jest rozdělena, tu jistú krajinu, jenž někdašieho času císař Jindřich, aby ji věčně sobě jměli, byl jest k Čechóm oddal a přichýlil, král Vratislav veliký zástup lidu sebrav i vtrhl jest do Srbské země, a tu pak blízko od Míšně jako za pól míle město jedno, ješto někdy zkaženo

^{c)} Vyjmenování starých hranic biskupství Pražského, jež v latinském textu jako v Kosmově kronice jest podrobně udáno, nahrazeno v textu českém jen touto kratičkou větou — ^{b)} Latinský text má ještě datum a oznámení monogramu. — ^{c)} Viz str. 56 a 57.

¹⁾ Tak v Lit.; bykupſtwy R a L.

1087 bieše, jemužto Gvozdek rieka, zasť jest vzdě-
lal. Odtad pak poslal jest s svým synem Brěci-
slavem několik zástupův oděncův k posledním
mezem srbským, kteřížto zástupové podle příká-
zanie krále svého vrhše se do Sas, všěcky ty,
ješto se protiviechu. udatně jsů pobili a podro-
bili. Mezi tiem pak přitrhše k jedné vsi, ješto
prostřed Srbské země jest velmi lidná a veliká,
jenžto Kalov rieka, ohněm jsů spálili a pople-
nili všicku ovšem. A to proto, že někdažšieho
času, když král tady jedieše tú cestú, tak pří-
hodně sedláci z té vsi dva pány jeho byli jsů
zahubili. A když jsů spálili a poplenili ji, kořisti
veliké jsů pobrali a k králi svému se brali. A když
přes jeden brod jednoho potoka [62^b] jeti jmě-
jiechu, Brěcislav syn králův najprve těm kázal
přějeti, kteříž kořist neb dary nesiechu, pány a
rytieře své výborné u sebe ostaviv. Ale proto, že
v ten čas veliké horko bieše Brěcislav chtě se
po obědě prochladiť, jal se jest v tekuté vodě
kúpati. A když se již dlouho bieše kúpal, poslal
jest k němu Alexius hrabie, vůdcě jeho lidu,
radě jemu i nutě jej, aby se tak velmi neubez-
pečoval, kromě své země jsa, neb blízko od ne-
přátel bieše, a v téj jistie vodě kúpe se. A když
ten jistý mládenec královic rady jeho poslúchati
nechtěl a řka: I co ty? Staříť jsů vždy straši-
vějšie než mladí na všě strany! To ^{a)} snad mlu-
vieše, že onoho slova neslychal byl, co múdrí
lidé staří pravie a řkúc: „Synu můj, drž se sta-
rých rady, jich poslúchajě nedojdeš brzo vády;
ktož jezďí cestami starými od dávna utlačenými,
ten nezablúdí, takéť když starý múdrý radí, po-
slúchaj jeho pilně, svítěžíš nejednúkrát šilně;
i budeš múdrým tak slúti, když mladým vichróm
v uši sobě nedáš dúti.“ Toho když ten mladý ji-
noch nerodil uposlúchati, aj toť ihned skoro po-
tom ukáza se kolikos oděncův s nepřátelské strany,
pozovujě a povabujě Čechův ku pobití, proněžto
ihned sta se, že každý i s Brěcislavem k svému
oděni a k svým koňóm řitichu se. A tak se
zoblekachu ihned díel lidí Brěcislavových na ty
ne[63^a]přátely, ješto tu přiblížili se biechu, od-
dachu se. A ti jistí nepřietelé jako lidé chytrí
na běh se oddali až právě k svému vojsku, ani

za nimi běžece nemúdrě a neopatrně, přilúdichu 1087
je blízko. V tom jistém chytrém přilúzení z krá-
lova vojska jedny jsů zjímali nesličně a druhé
na překot ohavně jsů zbili. Zatiem pak skoro
ihned přispělo jest vojsko lidí saských, jenžto
Brěcislava syna krále a jeho vojsko sršatě a
těžcě jest podstúpilo. proněžto s obú stranú ve-
liké pobitie a ukrutné velmi stalo se jest. A když
již dlúhú chvíli s obú stranú bili sú se. velmi
mnoho Čechův tu v boji zbitých ležieše. Však
pak naposledy Sasíci přemoženi jsúc, jakž naj-
lěp uměli, tak jsů přeč utekli. V tom jistém boji
syn králův v pravú ruku byl jest zafat. A by se
byl mečem, jenž v ruku jmějieše, některak jako
nezavrhl, ruka i s palcem přeč by jemu byla od-
řata. Při tom jistém také boji ten ctný muž Ale-
xius s mnohými pány českými zabit jest. Odtá-
vad pak po tom boji král s svým synem Brěci-
slavem a s vojskem, což bylo zůstalo, do Čech
se jest vrátil.

*Kapitola XLV O Vyšehradském kostelu a o vzdě-
láni a o kanovníčském ustavení.*

Léto ^{b)} božie po tisíci a po osmídcát a po 1088
osmi, když Vratislav králem učiněn byl českým
a bratr jeho Gebhart neb Jaromír biskup praž-
[63^b]ský, a protože oboje biskupstvie jmejieše,
moravské a české, v pýše se jest pozdvihl, i jal
se protiviti králi bratru svému, tak jakž najviece
mohl a nelibost jemu činiti všemi činy. A tak
násilně velmi od krále přeč se jal táhnúti a chý-
liti, že některdy na veliké hody, na nichžto král
v královie přípravě obyčej měl stávati, ten bi-
skup bratr jeho kryl se jest, nechtě mše svatě
před ním slúžiti, takže ^{c)} častokrát bez biskupa
v králověj přípravě na božie službě jest býval
jako muž pokorný a všie šlechetnosti plný, nechtě
v nenávisť toho hnáti. Proněžto uzřev tak velikú
pýchu a vzdoru bratra svého, trpěl ji jest velmi
múdrě, múdrost na tom vzvláštní ukazujě; aneb
pravie staří takto: Lépe jest krvi své v čas bláz-
novstvie přetrpěti, nežli s ním boj podjeti. Neb
ač s bláznem co kdy uhoníš, rádoť bývá, že s ním
toho rovně nerozděliš. Bezpotřebné pýchanie jest

^{a)} Věta tato schází v latinském textu docela. — ^{b)} Viz str. 57—59. — ^{c)} Tu jest překlad český poproměněn a sentence tu položené jsou přidány.

pravého bláznovstvie znamenie, tak jakž všichni múdří pravie. Tak pak mezitím založil sobě kostel na Vyšehradě ve jmě s. Petra na čest Bohu a jeho (sv. milosti, i poslal slavné posly své a vzácné k Alexandrovi k papežovi, aby ten jistý kostel potvrzením věčným potvrditi ráčil, kterýžto papež prosbu jeho uslyšav pro zjednanie stavu [64^a] a řádu dobrého v tom kostele i také pro posvěcenie poslal jest Jana kardinala, biskupa Tesolavenského, s Petrem a ¹⁾) s proboštem svatojiřským z Prahy, do Čech, a tak svými listy papežskými milostivě jest povolil, aby tu kanovníčstvo bylo ustaveno v počtu pravém, točís sbor kanovníčí celý, jenžto by Hospodina za obyčej chválili. Také odpustil papež věčně, aby na veliké hody dědicův českých, jako den s. Václava i s. Víta i jiných ss. dědicův i také na všeckny úročnie dni a hody a před králem českým, když by kázal, byl tu probošt, děkan, kněz místní, epištolník a jáhen mši slúžiece v téj přípravě a v těch korunách, jichžto biskupové užívají štedře a svobodně. K tomu ješe více dal jest, aby ode všech práv všech súdcí biskupových i biskupův Pražských kterýchžto kolivěk prázni byli a svobodni a tak římskému kostelu ihned po něm právy všemi podlehli a podnikli, jakožto i dnešní den bydljícím známo a svědomo jest zjěvně. Těch všech věcí i těch darův i těch milostí Alexander papež sedmýnádct a se dvěma předostojnými otcí kardinaly, patriarchy, arcibiskupy i biskupy, jenžto toho času při papeži biechu, potvrdil jest svým požehláním, a listy svými milostnými. Neb na zakládání toho jistého kostela Vyšehradského král [64^b] Vratislav dvanadceť košov z základu z krunfešta na svú plecí kamenie a prsti jest vynesl ²⁾), tiem obyčejem, jako někdašieho času ciesař Konstantinus učinil byl. A když ty koše vynesl, první záloh kostelní svú rukú vlastní založil a tak kostel Vyšehradský tiem podobenstvím i týmž řádem jako kostel s. Petra v Římě, udělal jest. Tak zajisté král Vratislav pýchu bratra svého a jeho nerodstvie, biskupa Pražského, krásným a múdřým úmyslem ukrotil jest. A ten jistý kostel svój Vyšehradský,

v němžto pohřeb sobě zvolil, i klenoty kostelními i rozličnými potřebami i užitky i dědinami ¹⁰⁸⁸ dal jest a jeho slovútně povýšil. Probošta Vyšehradského kancléřem vsie České země učinil jest a v tom dóstojenství jeho povýšil, a tak ihned jako v třetiem miestě s kniežaty České země v králových radách miesto jemu jest zjednal a zpósobil, jakožto ³⁾) i do dnešnieho dne mocně trvá. Tehdy ono slovo múdřých lidí se naplnilo, ješto říekají: Nenie nic tak zlého, by se neobrátilo někdy v něco dobrého. Nebo by byl biskup pýchy neukázal, Vratislav snad by se byl tak neukázal. Ale vždy samo v sobě jest zlé pýchánie. Toto je bylo božie zpósobenie, že buoh ráčil to tak zjednati, aby se to mělo skonati. Nám se sdá zlá věc mnohokrát, jenžto pak buoh v lepšie obrátí stokrát. [65^a] Neb naše jest myšlenie, ale vezdy božie zpósobenie.

Znamenaj.

Léto božie po tisíci a devadesatého a ¹⁰⁸⁹ devátého ³⁾), když to jisté pýchánie Gebhartovo neb Jaromírovo, biskupa pražského, rozmáháše se a rostiesě pohriechu v něm velmi, Vratislav král český chtě se jako pomstiti, kaplana svého někdašieho jménem Vecla ⁴⁾) biskupem moravským učinil. To když jest uslyšal Gebhart biskup pražský, na cestu do Říma přichystal se, rady i pomoci papežovy prositi chtě, kterak v téj věci učiniti měl by. S tiem tak úmyslem vzdvihl se jest do Uher k králi Vladislavovi, aby s jeho pomocí bezpečně do Říma mohl přijeti. Ale božím pak zpósobením, když do toho města, jemužto Strykoniania dějí, přijel, roznemohl se velmi a tak u malých dnech, když se bolest v něm rozmohla, přiebytek svého života dokonal jest.

Léto božie tisíc devadesát a jedno král Vratislav do Čech se vrátiv, zvěděl jest ihned, že Gebhart biskup pražský umřel jest, a tak pak Kozmu pražským biskupem učinil jest čtvrtého dne toho měsiece února. Ale proto, že ciesař v Lambardských zemích přebývaše toho času, stvrzen jest nemohl býti.

^{*)} Slova: jakožto i do ... božie zpósobenie nemají korrespondujícího latinského textu.

¹⁾ Lit. bez a. — ²⁾ podle Lit.; v R: košov základu založil neb na svú plecí jest z krunfešta kamenie atd.; tak i v L. — ³⁾ tak R, Vrat. a j. — ⁴⁾ Weczla R, L.

*Kapitola XLVI. O ďalších priebežoch kráľa
Vratislavových.*

Téhož*) léta jako napřed král Vratislav uznámenav, že Konrad bratr jeho [65^b] druhému bratrovi Ottovi, jenž Olomúc a to podkrajie držíeše, více nakládáše i přejíeše více synovi jeho, nežli královým dětem, a ve všech věcech k jich prospěšenství a k přispoření snažně nastojíeše, pro něžto Vratislav jal se jest nenáviděti Konrada a tak s silným vojskem vtrhl jest do Moravy i vyhnal Otu i syny jeho Svatopluka a Otíka s toho sbožie jich, i dal Olomúc a jiná města k tomu také synu svému Brěcislavovi, aby je sobě měl. To když se tak stalo, ne po mnohu času Ota, bratr Vratislavův, umřel jest.

Když král Vratislav uslyšal, že bratr jeho Konrát jediný náměstkem ještě ostal, umyslíl jest sobě také i jeho sbožie stisknutí a jemu jeho díel odjetí, protože vždy s Otíkem a s Jaromírem, pražským biskupem, spolu držíeše a na róžno rozliúčení nikakž býti nemožiechu. Tak pak král Vratislav sebrav opět vojsko veliké, vtrhl jest do Moravy. A když k bratru přitřhl, všecko město oblehnúti umyslíl jest, a tak sěmo tamo vókol jezdil, ukazujě pánóm zvláštie stanoviště, kde by se položití měli s svými lidmi.

Stalo se jest pak zatiem takto, že jeden pán jménem Zderad, rádcě králov, Brěcislavovi, synu královu, jako z pospílenie mluvil jest k královi takto a řka k otcí jeho: Žádný králi, věz to dobřě, že syn tvój Brěcislav letního [66^a] času v tektých vodách velmi se rád kúpe, proněžto zdá-liť se tvěj milosti za podobné, podle vody syna tvého s jeho rytieřstvem rač položití, aby on, když by jemu horko bylo od slunce, prochladiť se mohl v té vodě. Tu jistú řeč ten jistý Zderad proto jest mluvil, aby syn králov přede pány oněj jisté věci, což se v Srbiech přihodilo bylo, zastýdal se, a aby nemúdrost jeho také od nich znamenána byla, kterak u toho potoka své věci nemúdrě činil, rady múdřých nechťě poslúchatí. To jisté uhaňenie ten jistý mládenec Brěcislav mlčě a chytřě uznamenav v svém úmysle to zachoval jest velmi tēžcě, umysliv to na svém srdci, kterak by

se pomstíti mohl nad ním. S tiem tak smutně jest odjěl odtud k svým lidem, pro pravý smutek toho dne nevečeřal jest. Když pak v noci bylo, vzem s sobú svój lid, jimžto jest dobřě doufal nad jiné, nelibost tuto, kteráž se jemu stala byla, jim jest zjevil a s nimi se radil, kterak by se nad Sderadem pomstíti mohl. S tiem tak ihned té noci poslal jest k svému strýci k Konradovi, tuto nelibost jemu rozpravujě na Zderada, prosě od něho rady, kterak by se pomstíti mohl. Conradus ten jistý vida to dobřě, že král Vratislav podle rady Sderadovy svým vojskem tak jej obehnal a snúzil, Brěcislavo[66^b]vi odevzkázal jest jemu zasě, že jemu toho tak srdečně jest žěl, jakoby se samému jemu to stalo. Tú řečí když ten jistý mládenec byl tak podněcen, ihned měl jest radu v hotově tu jistú, aby toho pána Zderada zabil, a tak aby Brěcislav i s svým strýcem nad ním sebe pomstil. Zjitra když bylo, poslal jest Brěcislav, když na pole vytrhl k Zderadovi, aby k němu přijel, že s ním tajnú věc mluvití má. Jenž jediného tovařišě svého Držimíra pojem (s) sobú k králevicvi jel jest, i žádného do něho vtipu zlého nejmaje. Tehdy když jeho královic uzřel, že on jede od svých, ješto přísáhli biechu na jeho smrt, maličko jako přeč postúpil jest na omluvu. A tak pak mluvě s ním, opáčil mu jest tu řeč, proč by jeho před otcem haněl. A tak po dlúhé řeči hrozě jemu sic i onak, jakž toho obyčej byl, v hněvu velmi roznieť se, od něho přeč jest odstúpil. To když jeho lidé uzřechu, že on od něho odstúpil a Zderad přeč utieká, běželi jsú po něm chuťně a tak uhonivše jeho na překot, ukrutně jsú zabili jej. Ale Držimír pravým během přeč jest utekl i pověděl králi, co se jest tam bylo přihodilo. Král Vratislav uslyšav to, tiem jest byl velmi smúcen a velikú žalost -skrzě to měl jest. I myslil jest velmi pilně, kterak by se i nad bratrem i nad synem pomstíti mohl. Brěcislav uslyšav hněv otcův, s oně strany vo[67^a]dy stany své jest rozbil, po němžto většie strana vojska brala se jest. Zatiem pak žena Konradova, Wyrpur¹⁾ jménem, pahí múdrá a rozšafná, ješto o tom muž její nic nevěděl, k královi se jest brala i prosila jest velikými prosbami, aby bratru svému

Viz str. a 60.

¹⁾ Wyrpur R, L.

hněv svůj odpustiti ráčil, aby také země své vlastnie neráčil hubiti a kaziti. Prosila jest také velmi snažně a plačící, aby synu svému milost ráčil dáti, jakž jest i dal. Král Vratislav rozžěliv se milostí, prosbu její milostivě uslyšal jest a tak oběma jest svůj hněv odpustil, přikázav jim, aby předeň přišli. S tím tak když před ním byli, bratra bratrsky jest přijal a k synu svému těmito slovy jest mluvil a rka: Synu, učinil-li jsi dobře, stanef se dobře; pakli jsi zle učinil, potom to ty dobře uzříš. Ta slova když Brěcislav uslyšal, otcě svého hněvu se bojě, postúpil jest do toho města, jemuž Hrádek dějí, za nímžto opět větší díel vojska bral se jest. Všickni ti jistí, kteříž se jeho nádržiechu, pro králův hněv domův se vrátiti nesměli. Vida pak král, že podle úmyslu svého nad svým synem pomstiti se nemůže, s bratrem svým Konradem sjednal jest to tak, aby po něm miesto syna jeho králem českým byl. To když uslyšal Brěcislav, s nímžto více než tři tisíce lida udatných bieše a jeho se nádržiechu, příjev blízko ku Pražě, po[67^b]dle toho potoka, jemužto Rokytnice dějí, stany své jest rozbil a otcí svému dal jest věděti a rka: Aj toť sem, ješto sem nyní přijel, jehož jsi ty dříve před tím hledal. Pronežto co potom učiniti myslíš se mnú, učin nyní. Té jisté noci ihned zjevili se světí mužie s. Václav a s. Vojtěch věžnóm v žalári a ihned ze všeho vězení zprostiti jsú jě, a přikázali jsú jim a rkúce, aby děkující Hospodinu a jeho jmě svatě chváléce, přišli do Pražského kostela a všemu lidu i všie zemi pokoj zvěstovali. Kteréžto přikázanie skrže ty jisté vězně nábožně naplněno jest, jakž ten jistý div v pašiji s. Václava plnějie se čte. Toho dne Konrad bratr králův vešken hněv a svár mezi králem a mezi synem jeho upokojil jest a jě všemi činy sjednal. To když uslyšeli páni ti jistí i jiní, kteříž Brěcislava se nádržiechu, mimo tuto milost, ješto jemu král byl dal, bojiece se krále přieliš velmi navedli jsú jeho, aby nechaje otcovy milosti i vzdvihl se s nimi do Uher, jakž to jest učinil. Tam pak když přijel, král Vladislav jako přieteľa svého mile jest jeho přijal, a Brěcislava s některými s nemnohem u sebe jest ostavil; rytieřstvu pak jinému i jinému lidu také dal jest jednu krajinu, jiežto říekají Bahnov blízko od

Trenčina [68^a]. miesto k lovu velmi příhodné i k obilí také velmi úrodné, pronežto Brěcislav i (s) svými lidmi. až právě i otec jeho umřěl, u krále uherského bydlil jest. 1091

Kapitola XLVII. O rozdělení biskupstvie Pražského a Moravského, a o smrti Vratislavově a o Konratovi bratru jeho po něm.

¶ Léto *) božie po tisíci po devadesáti a po dvú slavný král Vratislav pamětliv jsa protivenstvie onoho, což mu bratr jeho Jaromír biskup pražský činieše, biskupstvie na dvě jest rozdělil a to jisté sjednání, jímžto sjednána biesta oba kostely Moravský a Pražský, rózno jest všiem činem rozjednal: pražským biskupem učinil Kozmu a moravským kněze Ondřeje, v městě Olomúckém stolici biskupovú zjednal, ješto dříve za časův Svatoplukových krále moravského u Velehradě bieše. A tak poslav oba s dobrým průvodem rothercukovým k Jindřichovi císařovi, jenž toho času v Lambardiech bieše v tom městě u Mantavě, prosil jest jeho, aby jima stvrzení své ráčil dáti. Císař pak jakžkolivěk pamětliv byl sjednání tú dvú kostelů v hromadu, jenžto potvrdil bieše svými listmi nedávno, však chtě králi českému vóli jeho a žádost naplniti, jich jest potvrdil a s tím domův zase je poslal. Zatiem pak slavný král Vratislav[68^b]v králově věci popósobiv od zimnice jal se nedužiti, a když od té bolesti síla jako všěcka v něm hynieše, po mnohých po velebných skutciech povolán jsa od Hospodina svůj život dokonal, a tak u Vyšehradském kostele, ješto založil byl, podle obyčěje králového pochován. Jehož smrti po mnohé časy všěcka česká země plakala jest. 1092

Přímluva

Léto božie jako dřiev napřed, toho měsiece března umřěl jest král Vratislav, prvý král Českě země, jenžto jsa vévodú zpravoval jest zemi patnáste let, a králem jsa zpravoval šestnacet let králevstvie Českě.

Přímluva.

Téhož léta když Vratislav umřěl, podle jeho způsobenie, jakž byl zpósobil živ jsa, Konrad

*) Viz na str 61 a 62.

1092 bratr jeho vstúpil jest na kráľovstvie, o jehožto skutciach nic se nepíše; neb jedinké sedm měsíecův a sedm dnův byl jest živ, a tak ihned toho měsíce záříje jest umřel, ostaviv po sobě dva syny, Lipolta a Oldřicha, o nichž potom bude pověděno.

Příměluva.

Téhož léta když Konrad umřel, bratr Vratislavův krále českého, jenž po něm byl, Břecislav syn prvorozený Vratislavův v Uhřích ještě jsa (s) svými, ještě se nádržiechu, uslyšav smrt strýce svého i bral se do Čech. A když do Prahy přijel, od zákovstva i od jiného lidu ochotně byl jest přijat, [69^a] a na stolici otcě svého posazen. Břecislavovo povýšení stalo se jest toho léta, jakž nahoře pověděno, toho měsíce října, že přijal kniežetství otcě svého.

Téhož měsíce přibral se do Čech byl jeden biskup falešný jménem Roprecht z vlasti Caba-lonské, kterýžto biskup proto, že tato biskupy ještě nebiesta posvěcená, Moravský a Pražský, jako biskup velmi slovutný mnoho kostelův jest posvětil v České zemi i také svěcenie zákóm činil jest. A tak mnohé žáky kněze jest zdělal. Potom pak když poznali, že nebyl biskupem, všeckny skutky ony, kteréž on činil, podle ustanovenie práv svatých byly jsú zase navráceny.

Téhož také léta Břecislav kráľovstvie České zpravuje po svém strýci i po otcí, k s. Václavu k dědici českému všem kniežatóm a šlechticóm dvůr za tři dni slavný a veliký svolal jest do Prahy. A tu o tom jistém dvo[69^b]ru vzem radu se všemi svými přátely nebo pány, duchovními, žádostí svatě viery roznetiv se, všecky kúzedlníky, čarodějníky, věštbáře i jiné všecky těch nepravých věcí stróje, ještě mezi sobú některaká schučenie mějiechu nepravá proti viere, ven jest z země vyvrhl a vypllel ovšem, nebo mnozí lidé pro ty škaředé čary a pro ta schučenie dřieví ¹⁾ se modléchu, a druzí u potokův u tekutých živé oběti činiechu, bludy velmi veliké jmajíce u viere. Ty všecky škaředé a ohavné obyčje pohanské, ještě v české zemi biechu ještě ostaly, ven jest vyvrhl, a tu mrzkost všicku ovšem zahladil, ustaviv a učiniv

to, aby jediného samého Hospodina ctíli a chválili 1092 všickni. Ten jistý Břecislav častokrát do Polsky vtrhoval jest a vždy s vítězstvím zase vracoval se. mnoho škody jim tam učině.

Příměluva.

Léto božie tisíc devadesát a tři. Jentò jistý 1093 Břecislav těžce a velmi Polskú zemi napadl a nadtrapoval takměř ustavičně a ji popleňoval, že od samého hradu Grec ²⁾, ještě na Labi leží, až právě do toho města, jemuž Hlohov dějí, na Odře ³⁾ kromě jedinkého města Niempez ⁴⁾ tak velmi jest popleňoval, že v tom ve všem prásle nížadný člověk nebydlil jest. A tak od toho ple[70^a]nění nechtěl jest přestati, až právě Vladislav vévoda polský velikú prostú daň, pod kterouto vévoda Břecislav český někdaší děd toho Břecislava, Vratislavské město i jiná města k tomu také pravým podrobením posadil byl, ode dvů letú zadržanú, zaplatil, to jest tisíc hřiven stříbra a šest desát hřiven zlata cěle a u plně, a nad to více ještě, aby vévoda Vladislav polský jménem svým i budúcích potom svých vévod polských Břecislavovi, jenž České kráľovstvie zpravuje i jeho budúcím po něm, daň tu jistú obyčejnú na každé léto paddesát ^{a)} hřiven stříbra a třidceti zlata na určený čas svými listy se zavázal a svú přísahú se zapřisáhl, věčně to platiti.

Kapitola čtyřidceta devátá. O svěcení dvů túto biskupů, Pražském a Moravském, a o dálejších přieběziech Břecislavových, a o smrti Kozmově, pražského biskupa, a o některých nápadech.

Potom ^{b)} pak léto božie po tisíci po devade- 1094 sáti a po čtyrech, když cesař Jindřich třetí, točíš tiem jménem jmenovaný, veliký dvůr opět u Mohuči měl, Břecislav knieze kráľovstvie Českého poslal jest k cesařovi Kozmu a Ondřeje, pražského a moravského biskupy, prosě snažně cesaře, aby jich potvrditi ráčil, aby je potom arcibiskupovi Mohučské[70^b][mu ^{c)}] poručil, jenž by jě světil. Jehožto prosbu cesař uslyšal a Righardovi arcibiskupovi mohučskému poručil, aby je světil; jenžto arcibiskup podle ustavenie všecko

Latinský text má quingentas. — ^{b)} Viz str. 62 a 63. — ^{c)} Věty této nemá latinský text.

¹⁾ drzyewy R, L, Lit. — ²⁾ Grecz R, L. — ³⁾ v rukopisích na Ohři. — ⁴⁾ Nyempez R, Nyempez L.

1094 jest naplnil. Téhož léta po všech zemích kromě zemí vlaských a oněch tam zámorských byl jest mor velmi veliký, až dříve před tím nikdy neslýchán. Znamenaj to, že Almania českým jazykem sytost se vykládá. Protož Čechy i Morava i všecky ty země Vlachův nedochodiec, slovú země Alman-ské a lidé, ještě v nich bydlé, slovú Almanové.]

1095 Léto božie tisíc devadesát a páté. Tento jistý Brěcislav pojal jest dceru Albrechtovu Rother-cukovu s Ryna, jménem Lykartu ¹⁾, toho měsíce zárijě. Z té jisté pak Lykarty jměl jest syna jednoho Vlastislava druhého, tím jménem točíš jmenovaného Vladislava, kterýžto Vladislav po-tom v časech skrzě strýce svého Vlastislava tře-tieho s Jindřichem s císařem čtvrtým poslán byl do Říma a s jeho pomocí papež Paschalis jmé-nem jat jest byl. Potom pak toho měsíce října Kozma biskup pražský oltář svatého (Václava) ²⁾ posvětil jest v Pražském kostele.

Přemluva.

1096 Léto božie tisíc devadesát a šest toho měsíce májě způsobením Brěcislavovým. Cozma biskup pražský pražského jest kostela posvětil. Téhož také léta ze všech německých [71^a] zemí k bo-žiemu hrobu velmi mnoho jdíeše, a tak u velikém množství diechu, že kdežkoli které židy nalezli, připravovachu jě, aby se křtili proti svéj vůli, snad nerozumějíce, že proti svatému ustavení činiechu.

Téhož léta tento jistý Brěcislav (s) svým vojskem vtrhl jest opět do Polsky a tak s oné strany Nisy té vody všecko jest poplenil, a hrad ten, jemužto Brěh dějí tvrdý velmi, jenž na Odře sedí na téj vodě, zrušil jest. A tak pak odtavád jedu udělal jest hrad jeden Kamenic jménem, tu kdežto nynějšího času klášter jest udělán. A tak pak s tím vracujě se do Čech, Mutinu syna Bo-žějova a Kojatu přítele jeho z pokolenie toho ohavného plemene Vršovského z země jest ven vyhnal a tam do Srbska přeč zapudil, aby lotro-vali; všecko zboží jim pobral pro jich nešle-chetné skutky, jenž spáchali biechu, a tak komoře své to zboží přichýliti kázal. Mutina bratr jich, ten jest u polského vévody také se špúlal.

Léto božie tisíc devadesát a osm. Brěcislav 1097 Oldřicha, syna Konratova někdy řečeného, jal jest a na hrad, jemužto dějí Kladsko, u vězenie jest jej dal.

Přemluva.

Léto božie tisíc devadesát a osm zjímá jest 1098 všecky židy tento jistý Brěcislav ve vsiej své zemi, [71^b] i vzal od nich na stříbře i na zlatě i na rozličném na drahém kamení poklady velmi veliké. Téhož léta toho měsíce prosince Kozma, pražský biskup, muž šlechtyný, pln jsa dobrých skutkův umřel jest v Hospodinu. Po jehožto smrti Brěcislav až právě do volenie jiného biskupa všecko zboží kostelnie, rozšafné a bedlivě péči o něm majě, zpravoval jest.

Capitola L. O volení Heřmanově, biskupa pražského, a o dálejšíem zpravování Brěcislavově.

Léto ^{a)} božie tisíc devadesát a devět toho 1099 měsíce března, Brěcislav kniežě králevstvie čes-kého podle rady zětě svého Vígberta ³⁾ Heřmana, kaplana otcě svého Vratislava krále českého, jenž se na jeho dvoře vchoval, probošta boleslavského s povolením všeho žakovstva jednosvornými hlasy biskupem pražským učinil jest. A protož že téhož času císař Jindřich třetí v Římě ^{b)} přebývaje ob velikú noc, Brěcislava k sobě pozval bieše, Brěcislav pak i s Heřmanem biskupem voleným k císařovi do Říma vzdvihl se jest, proti němužto císař, přijímaje jeho s jeho pány a šlechtici jednak za tři míle vyjel jest i přijal jeho velmi poctivě i vedl s sebú do Říma. A tak pak ihned nazajtřie Heřman biskup [72^a] císařem byl po-tvrzen.

Téhož také času Brěcislav zjednal jest to s císařem, aby bratr jeho Bořivoj po něm Českú zemi spravoval. Téhož opět léta Brěcislav (s) svým vojskem vtrhl do Moravy, hrad Podivín zase jest vzdělal i poručil jej Heřmanovi, biskupu praž-skému. Potom pak s králem Kolmanem uherským sjel se jest na to pole, jemuž Lucko dějí, jenžto dlúho mezi sobú rozličné pomluvy mēchu. Na tom roku dávné milosti, jenž mezi nimi byla,

^{a)} Viz str. 63 a 64. — ^{b)} Latinský text má správně in civitate Ratisponensi.

¹⁾ Lykartu R, L. — ²⁾ v R i L vynecháno, v L pak později připsáno. — ³⁾ Wygberta R.

1099 i pokojě obnovila sta všěcky smlúvy. A tak ten jistý pokoj a tu milost přísahanú přátelsky mezi sobú utvrdila sta a pak se różno rozešla. Odtav pak Břecislav odjel a podle Berna stany své jest rozbil byl. Břecislav Oldřichovi a Lipoltovi, synóm Konratovým, strýce svého, násilně velmi tiežek a ukruten byl, jenžto bojiece se jeho, ihned přeč jsú zaběhli, a tak po poslech všěcka města svá i krajiny v Břecislavovu moc jsú poddali, kterážto města on vzem bratru svému Bořivojovi všěcka jest poručil.

Téhož také léta o vánocech Břecislav vzácný Boleslava rodiče svého nebo sestřěncě, vévodu polského podle rady hrabí a pánov svých mečonoši, točíš aby meč nosil před kniežaty českými, učinil, i dal jest jemu za ten jistý úřad tu jistú daň, ješto Vladislav otec jeho i ji[72^b]né vévody králevství Českému platiti jsú měli, na každé léto deset hřiven zlata a sto hřiven stříbra.

Biskup k císařovi jel.

Léto božie tisíc a sto Heřman biskup pražský k císařovi Jindřichovi byl jest poslán, jenž v Mohuči bieše, a pak tu kardinal jeden, jménem Rupert Klimentov papežov, jenž toho času při císaři bieše, na biskupství posvětil jest byl a s tím se domov vrátil.

[Téhož léta, jakž bramburská kronika svědčí, když ješte ti lidé slovanští a Sasici pohanských modl se nádržiechu, Udo tak řečený, markrabie starého markrabství Bramburského, Polabi, s jinými Sasici smiešenými, jenžto Linchici ¹⁾ tím jménem tak řečeným sloviechu, řítivše se k hradu Bramburskému, jeho jsú silně dobyli.]

Kapitola LI. O přieběziech Bořivojových, bratra Břecislavova, a o smrti Břecislavově tuto se píše.

Téhož^{a)} léta toho měsiece listopada Bořivoj prvního krále českého syn druhorozený, syn Břecislavov, v Znojmě sestru Lipoltovu markrabie rakúského jménem Helkurdu ²⁾ pojal jest sobě za ženu. A že také s povolením Gotfriedovým, markrabie rakúského, Lipolt syn Konradov někdy řečeného bratra Vratislavova, krále českého, jmě-

1100 jieše hrad Rachs ³⁾ tak řečený, toho času, protože horliv jsa proto, že vypuzen [73^a] z Moravy byl, svého sbožie bratru Bořivojovi lúpežem, ohněm i jinými všelikými škodami jal se jest škoditi. Pronežto Břecislav chtě pomstiti bratra svého, shromazdiv vojsko lidí, trhl jest do Moravy i předeslal jest posly své Gotfridovi a prosě jeho snažně, aby Lipolta vnuka přielele jeho nebo svázána jemu poslal nebo s hradu ven vyvrhl. Ty jisté věci když jsú tajně Lipoltovi byly pověděny, ten jistý hrad s svými rytieři osobil jest sobě a jej osadil, a jiné všěcky purkrabie Gotfridovi dolov jest sehnal a kázal jim přeč odtavd. Kterýžto Gotfrid když ty noviny uslyšal, jel jest k Břecislavovi velmi rychle vstřieci i utkal jeho podle Vranova, i prosil jeho velmi pilně, aby jeňmu pomoc ráčil dáti, aby hradu toho zase dobytí mohl. Pronežto Břecislav pro bratra svého Bořivojě i pro prosbu Gotfridovu szělív se pro ty křivdy, jenžto jim činieše Lipolt ten jistý, s vojskem svým hrad jest oblehl. A když ustavičných šest neděl u hradu ležal, Litolt ten jistý hladem jsa obtiežen v noci sám jediný všěch tu nechav přeč jest utekl. Zajtra pak když bylo, ti všickni, kteříž tam ostali biechu, i hrad i sami se na Břecislavovu milost sú se dali. Břecislav pak Gotfridovi hrad jeho vrátil jest zase; a tak vítězství obdržal nad nepřáte[73^b][ly, domov se jest radostně vrátil.

Téhož také léta třetí den před sv. Thomú apoštolem, když Břecislav u večer jako s lovu jědieše, blízko od Stebna od jednoho lovcě jménem od Lovka, jenž jest byl najat a naveden od Božějě a od Mutině, od těch mrzkých a od ohavných morděrov Vršovských, kteréžto Vršovičany před tím dříve z země byl jest vyhnal, hamišně byl jest ražen. Kterýžto Lovek po tom nešlechtném skut]ku, chtě přeč utéci i upadl jest v jednu jámu a tak pak nalezen od lidí, an ledva hlavy neslomil. I byl jest důstojnú smrtí, jakž na něho slušalo, zahuben nešlechtník. Břecislav pak pro tu jistú ránu byl velmi obtiežen bolestí. A tak způsobiv duši své lékařství a zemské rozličné věci zjednav, třetí den jest umřel a u Pražském kostele pochován.

^{a)} Viz str. 64 a 65.

¹⁾ lynchiczy R, L — ²⁾ Helkurdu R, Helkurtu L. — ³⁾ rachs R, L.

Kapitola LII. O povýšení Bořivojově, bratru ¹⁾ Břecislavově, druhorozeném synu Vratislavově, a o jeho průbězích, kteréž jest jměl.

Bořivoj ²⁾ druhorozený syn Břecislavův zvěděv bratra svého mrtva jsúc, bral se jest do Čech, a tu jest od biskupa pražského, od hrabí, od pánův i od jiných šlechticův i od zemanův všie země ten den božieho narození poctivě jest přijat a na stolici bratra svého posazen.

Přiemiľva počíná se.

1101 [74^a] Léto božie tisíc sto prvé tento jistý Bořivoj Oldřichovi a Litoltovi synům Konrátovým, jenž jest byl starší syn krále Vratislavův, města, kteráž jim byl Břecislav odjal, zase jim jest navrátil. Toho jistého také času Vršovčené to ohavné pokolenie z Polska, tam lotrovavše, do Čech sú se vrátili, jimžto Bořivoj města jich navrátil Žatec, ²⁾ Mýto a Litoměřice. A to jest učinil ne z žádosti srdečné, ale pro potřebie toho času. Točís ³⁾ potřebie bylo, aby to učinil pro některú přiteč jemu potřebnú. Neb múdří říekají: když vlky chceš zlapati, dajž jim mrchu najprv sápati; a když mnohokrát bez přiekazy budú žráti, hybieť, ano kózi dolův musie dáti. Oldřich tento jistý syn Konrátov, jakž již pověděno, po smrti Břecislavově strýcově, vzem radu (s) svými staršími, točís, že jest starší dědic českého králevství, bral se jest k císařovi, jenž toho času [74^b] v Řežně bieše, prosě jeho velmi snažně, aby jej jako dědice staršieho v Českém království podle ustavenie Břecislavova někďajšieho praděda jeho, za kteréžto ustavenie hrabie, šlechtici i jiní páni zemští přísáhli jsú byli, na kněžství králevství Českého, ustavil, a ta jistá manství dědická ráčil jemu dáti; kterúžto prosbu král múdřým úmyslem a rozsaňným příjem, jemu jest dal to, což z práva mēl dáti. Zatiem pak všem zemanům i pánům zemským, kniežatům i hrabiem podle obyčejě od starého dáva v takých věcech činiti dal jest dobrovolnú moc kněze v království Českém voliti. To

když stalo se, tak Oldřich, skrzě mnohé posly své do Čech posielajě, jal se lákati České země jmieti, a tak mnohými i rozličnými činy kterýmižkolivěk mohl, snažil se jest byl, chtě v králevství Českém kniežetem býti. Ale proto, že Bořivoj již na místě Břecislavově otcě svého potvrzen byl, toho jest Oldřich dojiti nemohl, ale toto jest obdržal od císaře, aby strýce svého Bořivojě z králevství českého právem dědičským, ješto naň slušie i mocí také i jiným právem, nadtrápiti mohl a jej vypuditi. To když obdržal podle rady svých přátel i těch, jenžto se jeho nádrziechu, příjem k sobě některé Němce i jiné také v tovařistvie, to jest Žifrida ⁴⁾ hrabí z Saly a Oldřicha frisinského biskupa i také mnoho jiných pánův velikých a Litolda bratra svého, do Čech jest vtrhl a řka k nim, že by mnoho pánův měl nejlepších České země, jenžto k jeho straně jsú se naklonili. To když Bořivoj uslyšal, shromazdil jest k sobě vojsko veliké lidí s druhé strany i vyjel proti nim až do toho města, jemužto říekají Malín, a tu jest ihned stany své rozbil, umysliv to, že na zajtrie ihned boj s svými nepřátely chtě by vziati na poli. S druhé strany pak také Oldřich (s) svými lidmi ob onu stranu potoka, jemužto Vzplyčina ⁴⁾ říekají, zjednal se k bojování. A tak blízko od sebe byli jsú, že jeden druhého vojsko opatřiti mohl jest. V kterémžto místě to jisté Oldřichovo tovařistvo, když jsú spatřili, že Bořivoj (s) svými lidmi věrnými ustavičen a pilen jest svých věcí, a když jsú také znamenali tu řeč, ješto se Oldřich před nimi chlubieše, ²⁾ kterak nejlepší páni z Čech s ním by chtěli státi, ty věci pilně znamenavše všieky, viděli jsú, že jsú oklamáni, i řekli k Oldřichovi takto: Proč námi i sám sobú klamáš tak neslícně? Kde jsú ti nejlepší páni z Čech, ješto s tobú chtie ostati, jakž tys k nám mluvil? Nevěrně zajisté nás jsi oklamal a netoliko nás, jakž samého se.

S tiem ihned učinivše radu tú cestú, kterúž vjeli, ven jsú se brali přeč. Ale proto, že Svatopluk a Otík bratrěncě s ním Otto [75^b] va bratra Konratova někďajších zmrlých, ješto Znojem jmě-

^{a)} Viz na str. 65 a 66. — ^{b)} Slova: „točís potřebie bylo — dolův musie dáti“ nemají korrespondujícího latinského textu.

¹⁾ bratra R, Lit. — ²⁾ tak podlé Lit.; za to jest Bozyey Zatecz v R, a pod. v L. — ³⁾ Zyffryda R. — ⁴⁾ Wzplyczyna R, L.

1101 jiechu, se dvěma zástupoma výborného rytieřstva Bořivojovi na pomoc přijela biesta, zase nemožiechu. Proňežto v noci nesnadnými stezkami a těsknými cestami podle Habru pravým útokem, stanów i svých věcí tu nechavše, přeč jsú utekli. Zítra když pak Bořivoj s svými lidmi na nepřátely chtěl se obořiti, nižádného jest nenalezl svého protivníka. Ale kořist, od niežto utekli biechu, mezi se, jakž se jim líbilo, rozdělích a rozchvátali jsú. Nebo toho času Bořivoj s svými vnuky s Svatoplukem a s Otíkem velmi dobře bieše, než potom pak pro některé věci mezi sobú jeli jsú se škorpiti.

Kap. LIII. O sváru Bořivojově s jeho vnuky a o jeho přieběziech.

1102 Léto *) božie tisíc (sto) ¹⁾ a tři Bořivoj a jeho vnuk Svatopluk, jenž toho času markrabí bieše v Moravě, ku prosbě a ku pomoci Spytihněvově syna Vladislavova někdažšieho vévody polského, jenžto po smrti otcě svého proti Boleslavovi bratru svému, jenž jest byl syn Jitčín, dcery Vratislavovy, někdažšieho krále českého, jenž pravý byl vévoda polský, pod sľibem jedněch peněz vévodstvie polské chtěl jest jemu odjieti, proňežto válku proti tomu jsú [76^a] pozdvihli, a když pripravivše ²⁾ se, v Hradci již biechu, zvěděv to Boleslav, že oni na jeho škodu táhnú, posly své poslal jest k Bořivojovi kniežeti českého králevstvie, aby pro prietelstvie, jímž jest jemu přívuzen po Jitcě, pamětliv byl a zámysla svého nechal. A tak pak dary jemu a penieze dav, obdržal jest na něm, že se jest domów vrátil. Ale pak že Bořivoj vnukovi svému Svatoplukovi, ješto jemu také na pomoc přijel byl, dielu v těch penězích nedal, proti Bořivojovi strýci svému jal se jest 1104 hněv nésti a s tiem zatiem poslal jest lestně a chytře Svatopluk z svých lidí do Čech s tiem činem, aby i mezi pány i také mezi městy sváry zdělali, a tak také aby krásnú řečí, kterúz by mohli, k Svatoplukovi přitrhli.

Léto božie tisíc sto a pět shromazdiv Svatopluk zástup lidí vtrhl jest do Čech, a tu pak v tom trzení mnozí nechavše Bořivoje i přistúpili jsú

k Svatoplukovi, a by tak brzo byl Bořivoj nevtrhl do Prahy, ale město Pražské sobě osobil. Proňežto Bořivoj v pražském městě strážě své způsobiv, jakž uměl, Heřmanovi biskupovi hrad Vyšehradský jest poručil, aby jím od něho vládl. A když pak Svatopluk s šesti zástupy lidu oděného ku Pražě přitrh a ižádného ne[76^b]počil, kto by jemu přistúpiti bránil s oné strany Vltavy, přěplavil se jest k téj vsi, jiezto Bubny riekají, a tak až právě k branám přijel, i nalezl, ~~any~~ jsú zavřeny a rytieřstvo na nich, kteřížto silně se jemu protiviechu. Jenžto odstúpiv odtavad mezi oběma městoma na tom miestě, jenž v sobotu trh bývá, stany své jest rozbil. A když viděl, že prospěti nemóže, vrátil se jest (s) svými do Moravy, po nichžto vévoda Bořivoj oddal se jest, honě jě. A když kolivěk ³⁾ mnohem více lidí měl nežli oni, však zrady bojě se, umúdriv sobě i nechal s nimi bojě vzieti (a domów se vrátil) ⁴⁾.

Přiemluva.

Léto božie tisíc sto a pět tento jistý Svatopluk s těmi, kteříž se z Čech k němu přivinuli biechu, vzem s nimi radu, jal se jest zpytati, kterak by Bořivoje strýce svého lestně a falešně králevstvie Českého zbaviti mohl. Zatiem pak poslal jest k Budivojovi, k synu k Hronovu, k mužii k velmi lstivému, kterýžto Hron rozličné lsti sobě vymysliv, bral se jest k Bořivojovi, pravě jemu, že by byl nepřítel hrozný Svatoplukův, a takto jemu věděti dávajě, že by se jinak pomstiti nemohl, jedno tak, až by ty jisté jemu zradil v České zemi, kteříž se Svatopluka nádržie a tak s tú řečí nectný a zlořečený syn, rozsieváč nešlechtnosti umiesiv krivdu mezi pravdu rádcě [77^a] Bořivojovy Božějě a Mutinu z toho rodu Vršovského rozličnými vinami osočil jest, a tak jest radil Bořivojovi, aby jě jako zjevné nepřátely své hubila jim se protivil. To když Vršované uslyšeli a tomu porozuměli, k Svatoplukovi se brali do Moravy a jeho jsú navedli, aby proti Bořivojovi kniežetstvie králevstvie českého přijal. Jenž jim povoliv, učinen jest kniežetem a povýšenie přijal. A Bořivoj bezděčně od těch nešlechtníkův z Čech vyhnán.

*) Viz str. 66 a 67.

¹⁾ Lit.; v R a L není. — ²⁾ Lit.; przypawowaffe R, przyprowowachu L. — ³⁾ R, L i Lit. — ⁴⁾ L; v R není.

1106 Tento jistý Bořivoj měl jest syna Jaromíra, kterýžto potom římskému králi Lotharovi ¹⁾ tak řečenému se třmi sty oděncův byl jest poslán.

Kapitola LIIII. O přieběziech Bořivojových a o Svatoplukových tak spolu, kterak se jim vedlo.

1107 Léto *) božie tisíc sto a sedm toho měsiece májé Svatopluk, syn Ottův bratra Vratislavova někdašieho krále českého, měl jest kniežetstvie České. A Bořivoj druhorozený syn Vratislavův bral se jest z Čech do Polsky, vyhnan jsa. Za nímžto bratr jeho třetí rozený Soběslav s mnohými pány a šlechticemi zemskými bral se jest přeč z České země. Bořivoj pak z Polsky vzdvihl se jest k Jindřichovi k čtvrtému římskému králi do Sas, i žaloval jemu své nehody i křivdu, co se jemu stalo. A s tím prosil jest císařovy pomoci, aby [77^b] navrácen mohl býti na své místo, slibujě veliké peníze císařovi dáti. Král pak poslal jest pána z svých pánův do Čech, prikazujě Svatoplukovi, aby ihned před ním stál. Jenžto ihned shromazdiv zástup lidí až právě k lesu k tomu městečku Chlumeck s ním jest jel. A tak svolav pány a šlechtice své, poručil jest jim bratra svého bez sebe ²⁾ a jej na svém místě ustavil a s tím s některými nemnohými před krále Jindřicha bral se jest, jehožto král ihned jeti kázal a ty, ješto s ním přijeli biechu, poručil jest Bořivojovi, a Bořivojě jim, aby jeho (s) sobú do Prahy přivedli a v králevstvie České navrátili a jeho jako pána svého ve všem poslouchali, jenžto s Bořivojem vracejíc se podle prikázanie králova, třetí den přijeli jsú k hradu Donínu. A to když Otta zvěděl bratr Svatoplukův sjednav rytieřstvo své s šesti zástupy lidu dobře oděného vjev v noci na hory, na úsvitě oblehl jest hrad Donín. To zvědév Bořivoj skrzě jednoho člověka, jenž z zástupa Ottova jemu to byl pověděl, s svými jakž jest mohl, tak jest přeč utekl. Zatiem Svatopluk učiniv králevi přísahu, že jemu deset tisícův hřiven stříbra chce dáti a zpravit z vězenie, byl jest propuštěn svobodně, s nímžto král některé své čeledíny poslal jest do Čech, aby ty jisté pe-

nieze, ješto slíbil dáti, ihned vzěli [78^a], kterýžto Svatopluk do Prahy vrátiv se, bratra svého Ottíka v těch penězích poslal jest, doňudž by jemu cěle v plně těch nezpravit peněz. A tak pak z českých pokladův shromazdiv sedm tisícův hřiven stříbra poslal jest královi ty peníze, jakž byl slíbil. Bratr pak jeho Ottík v ostatečných byl jest ostal pod královú stráží; s tím pak některak utekl k bratrův svému a do Čech se jest vrátil.

Léto božie tisíc sto osm žena tohoto jistého Svatopluka syna jest zatiem porodila, jehožto po pěti nedělích Jindřich říský král křtil jest jménem Václava a tak těch peněz ostatek kmotrovi svému v kúpel jest vložil a jemu je odpustil všecko, i prosil jest také jeho Jindřich říský král, aby s ním ³⁾ proti Uhróm, ješto se jemu protiviechu, mocně připravě se trhl, kterýžto prosbu Svatopluk rád jest uslyšal a s králem se do Uher vypravil, zemi Vackovi a Mutině tēm Vršovským zlostníkóm ku zpravování poručil:

A když on s králem u jednoho města ležiechu v picovně Svatopluk s svými lidmi cožkolivěk bylo mezi tēma dvěma vodama Váhú a Dunajem i v tom ve všem okolí všecko spálili a zkazili a mnoho špehéřův uherských zjímav nosy obřezovati a oči vylúpiti jim kázal; tej chvíle tisíc mužův z uherského vojska, jižto posláni biechu [78^b] na jeho lidi, Němcův ⁴⁾ pravým pobitím jest podstúpil, z nichžto mnoho jich zbito a druhých zjímáno jako psův. Zatiem Bořivoj s Polany nepřietelsky vtrhl byl do země a Vacek strýce svého Mutinu tajně k Svatoplukovi osočil, dávaje jemu věděti to, že jeho návodem Bořivoj vtrhl do země. S druhé strany zlostník nectný lestně a nevěrně poslal jednoho rytieře z svých k Bořivojovi, dávaje věděti, že Svatopluk jede a s ním boj nazajtří chce jmieti. Té jisté lži úklad uslyšav Bořivoj lekl se jest i vzdvihl se té noci do Polsky zasě. Vrátiv se Svatopluk myslil jest sám v sobě, kak by se nad Mutinú pomstil, a tak svolav zemany všechny, s nimižto Mutina před kniežetem byl, nejmaje ižádného vtípu o ničem o zlém do svého kniežete, jehož Svatopluk vida,

*) Viz str. 68.

¹⁾ Lecharowy R, L; Lotharovi Lit. — ²⁾ R, L, Lit. — ³⁾ Lit.; fynu R, fynu gehu L. — ⁴⁾ R, L, Lit.

1108 k němu takto mluvil: O Mutina, Mutina, nectný nešlechetuíku, nevěrný z toho rodu nešlechetného Vršovského, jenž jsi nepřítel našeho pokolenie kniežecieho, tvoji přátelé nešlechetni s Jaromírem naším předkem na tom místě, ještě Veliz slove, svú vůli jměli, jím pospílejíc a jeho mučiec; Břecislava strýce mého slavného vévodu českého lestným návodem zabili jsú; ty a tvé pokolenie Bořivoje strýce mého, jenž rád mú vůli činil, vaším návodem kniežetstvie ste jeho [79^a] zbavili, i učiněn jest špulákem pro vaši nevěru. Nynie pak tohoto času ty nectný a nevěrný Mutino, já tobě zpravování české poručil jeda do Uher, a ty si zemi zraditi chtěl.

Ty všechny řeči když Svatopluk vymluvil, Mutinu ihned kázav jieti, hlavu jemu na tom místě stieti přikázal. A s tím bez pomeškání Vršovičané byli zjímáni, to jest Unislav, Domaslav a dva syny Mutinina a také jeden jménem Nejsa čeledín Mutinův, když v křeví se kryl a pro červené rúcho nemoha se skrýti byl jest jat, a tak nos jemu uřezán a oči ven vylúpeně.

Nad to přikázal Svatopluk, aby nižádný ani veliký ani malý z toho pokolenie Vršovského živ neostával, ale všickni aby zbiti byli, a s tú řečí posilnil jest svých, slíbiv jim dobrou odplatu dáti, aby Božěj i s jeho synem jeli anebo z země vyhnali. Proněžto našli jsú Božěj i s jeho synem Bořatú v jedné vsi, jiezto dějí Libik. ¹⁾ Tu našle je, zbili sú jě a poklady jich mezi se mlčiec rozdělili. Takž i stalo se jest, že na jeden den všechno to pokolenie nešlechetné Vršovičanské zhyulo jest a z země ven zablazeno. Nebo starí ²⁾ i dietky v kolébkách zhubili jsú mimo těch, kteříž do Polska a do Uher utekli.

O přebězích Svatoplukových i také o jeho smrti čte se.

1108 [79^b] Téhož ³⁾ léta král Kolman uherský chtěl sebe pomstiti nad Svatoplukem, vtrhl do Moravy i poplenil ji. To zvěděv Svatopluk shromazdil vojsko, chtěl uherského mocně utkat. A když již to způsobil, na zajtří s ním chtěl se sníti, jeda

přes jeden hustý les, jednu větví oko sobě vy- 1108 mrštil příhodú nesčastnú. A tak pro tu věc a ten zámutek vojsko se domův vrátilo

Přemluva.

Léto ^{b)} božie tisíc sto a devět toho měsiece 1109 února tento jistý Svatopluk zceliv se na bolest toho úraza, vojsko veliké lidí sebral jest i vtrhl do Uher, zemi tu takměř všicku zkaziv a popleniv a předměstie zbořiv, jakž nejvíce mohl, jinými cestami vrátil se jest, mnohé zástupy Uhrův mečem zbiv a veliké kořisti tu pobral. Toho také času Jindřich, král říský, pamětliv jsa té křivdy, kterúz vévoda polský Svatoplukovi učinil byl, když on s ním v Uhřech byl, točís že v zemi jemu byl vtrhl s Bořivojem, shromazdiv vojsko veliké i vtrhl jest i s Svatoplukem do Polsky a tak podle města, jemuž Hlohov dějí, položil se jest. A tak to okolé všechno podlé té vody, jiezto Odra řiekají, s obú stranú řeky poplenil jest. S tím pak odtavád dále bera se, hrad řečený na překot poplenil jest. A tak s velmi velikú kořistí domův vrátiti se umyslíl. A když král říský Sva[80^a]topluka od sebe pustiti jako nazajtříe chtieše, jeden rytíř těch nectných morděřův Vršovčanův, poslán jsa od Ješka řečeného Tista Vršovského, v stanech se jest zjěvil Svatoplukových u večer a k jeho vojsku se přimiesil, an již od krále šel. A tak v tom hluku přibrav se k kniežeti Svatoplukovi mezi plecí smrtdelně jeho ranil, že netáhl země dopasti, až duši pustil. Ten jistý rytíř nešlechetný, kterýžto učinil ten zlý skutek, nectnú smrti také ihned odšel. Svatopluk toho léta, jakž nahoře pověděno, toho měsiece října zabit jest.

Kapitola padesátá a šestá. O povýšení Ottorě bratra Svatoplukova, a o Vladislavovi synu Ottorě, jenž třetí syn byl Vratislavův.

Když ^{c)} Svatopluk zabit byl, celú noc plakali jsú jeho, jehožto král když smrt zvěděl, plakal jest velmi. A takž pak svolav všechny hrabie a všechny zemany české, ještě toho času biechu, povolil jim, aby sobě volili, kohož by chtěli z synův

^{a)} Viz str. 70. — ^{b)} Viz str. 70 sloupec druhý. — ^{c)} Viz str. 70—72.

¹⁾ libik R; Lybyk Lit. — ²⁾ R, L, Lit.

1109 Svatoplukových, neb Jindřicha, neb Václava sobě za kniežě ¹⁾). Tehdy oni na radu jednoho šlechtice, jménem Václava z Moravy, vzemše Ottíka bratra Svatoplukova, tomu nechťec rozoměti, že když volili byli Svatopluka a jeho potvrzovali, tehdy všickni zemané Vladislava syna Vra[79^b]tislavova třetieho rozeného z Svavy králevny, po Svatoplukovi byli jsú přísahli za knieže české chtiec jeho sobě vzieti. To když se tak stalo, král ihned k jich prosbě toho Ottíka na kněžstvie české potvrdil. Po tom potvrzení ve čtyřech dnech do Prahy přijel, a tak proto, že proti přísazě a bez povolenie Heřmana, biskupa pražského a Fabiana hrabie vyšehradského volen byl, to volenie nemohlo jest jemu ostati. Ale když všickni obecně povolichu zemené, Vladislav kniežetstvie české přijal jest. Uslyšav to Bořivoj, syn druhorozený krále Vratislavův prvního krále českého, jenž se narodil z Svavy králevny, že bratr jeho mladší po smrti Svatoplukově kniežetstvie České přijal, ihned se jest vzdvihl do srbské země k Vigbertovi k sestřenci svému, s jehožto pomocí i také s některými z Čech, do Čech jest u vigilji Božieho narození vtrhl, tajně do Pražského města ihned jest vjel.

1110 Léto božie tisíc sto a deset, když ten jistý Bořivoj u Praze již jsa poznán byl, že v městě byl, stalo se jest takto, že mnozí od žen i od dětí i ode všeho, což jsú měli, přeč jsú běželi z Prahy, a druzí pak, ktož byli s Bořivojovy strany, ti jsú v městě ostali, Heřmana biskupa v jeho [81^a] pokoji nalezše u vězení jsú dali. Fabianus hrabie a vladař a zprávec vyšehradský, nechavše všeho na útok se oddal, pronežto veliký ruš ²⁾ i smutek ve vše zemi stal se. Jedni z Prahy běžiechu, druzí s tovaříštvem běžiechu sěmo tamo lúpiec a mordujíc.

Toho dne Bořivoj vjel jest na hrad Vyšehradský a nazajtřie do města vjel i byl přijat od žákovstva s processí velmi krásně. A tak mši slyšav opět se na Vyšehrad vrátil. Zatiem pak té jistě noci Ottík bratr Svatoplukův s Vackem šlechticem moravským shromazdiv veliké vojsko lidí, s toho hradu, jenž Hrádek dějí, přijevše

k Rokytnici stany rozbili a nazajtřie Vyšehrad 1110 oblehli strážemi, že ³⁾ nikam nemohli. Po třetím dni vrátiv se z Plzně s svými lidmi brány všechny nalezl zavřeny a oděncé na nich, k nimžto mluvil, aby jeho do města pustili, nemohl toho mieti. Rozhněvav se velmi postúpil k té vodě, jiezto Bruska říekají; uzřev zástup lidí s té hory, s tím poslal jest špehěře, aby viděli, co by to bylo. Vrátivše se pověděli, že Vratislav syn Vigbertův Bořivojovi na pomoc jede. Tehdy návodem Bořivojovým syna Božějova proti nim boj povzdvihl, sám se na ně razil. A tu v tom potkání boj obdržal, syna Vigbertova, an smuten ⁴⁾ tím vel-[81^b] mi, do Pražského města jest vehnal, jeho lidi ražené všechny zbil do ostatka. Zatiem pak Vladislav Heřmana s Sezemú, šlechticé své poslal k Jindřichovi k římskému králi, jenž toho času v Pamberce bieše, aby sám sobú české kniežetstvie vrátiti jemu kázal. Kterýchžto poslovův prosbu uslyšav, sebrav veliké vojsko lidí do Čech jest vtrhl a dvě kniežetě svoji před sobú poslal jest, Dépolda a Berengaria, prikazuje jim, aby přimířě uložili, tak Bořivoj jako Vladislav i Heřman biskup pražský i také Vratislav syn Vigbertův i všickni jiní zemené před krále do Rokycan přijeli.

Tam když jsú přijeli, jakž jim král prikázal a čas ustanovil, Bořivojě a syna Vigbertova jieti kázal a u vězení vsaditi. Ale Heřman biskup ten svoboden ostal. Takž pak podle králova uloženie Vladislav kniežetstvie České obdržal a na něm panoval, a ty pak protivníky své, jěšto se Bořivojě nádržiechu, rozličnými mukami umučil jest, mezi nimižto Jan, syn Tistův z Vršovského pokolenie nectného, o němžto jest dříve pověděno, očí i nosu i brady byl zbaven. Tyto věci staly jsú se léta nahoře pověděného, ledna měsiece.

O sváru Vladislavově a o Ottově a o jiných přieběžiech, jakož uslyš ⁵⁾ debře.

Božieho ⁶⁾ léta jakž nahoře pověděno [82^a] 1110 když jsú se ty věci tak dály, mezi Vladislavem a mezi Ottú hněv a válka velmi veliká se jest

^{a)} Viz na str. 72—74.

¹⁾ knyezie R, krále L. — ²⁾ ruff L; kuff R, kus Lit.; srovnej v tom jistém ruff 83^a. — ³⁾ ze L, aby Lit.; R má: a. — ⁴⁾ tak L; R a L mají tu smutkem. — ⁵⁾ vslyš R.

1110 vzdvihla, takže jeden k druhému nechtěl jest přijeti, jedno velmi u mnozě lidu branného. Potom pak sjevše se do jedné vsi do Chlumka^{a)}, smluvili jsú se pod přísahami u pokojí. Ale v srdci vždy zlost držiechu, pro něžto vrátil se jest Otta do Moravy, jehožto po tom toho měsiece črvna téhož léta Vladislav v Saskéj dvór mají zval jest ochotně, kteréžto zvanie Otta přijem a do smlúv do pokojné i zatvrzenie k dvoru jest jěl. A když za tři dni u dvora byl, takž pak vzem odpušćenie dómov se chystal. Ale návodem Vackovým a Božejovým jat jest byl a na Vyšehrad u vězenie dán. Potom pak na Krivoklát byl jest nesen a tu jednak tři léta vězal. Toho léta o světiem Václavě Soběslav čtvrtý a mlazší bratr Vladislavov s Boleslavem s vévodú polským s velikým vojskem lidí oděných do země jsú vtrhli praviece lestně a chytřě, by pro sjednání těch bratrův v zemi vtrhli. A tak s tú lestnú řečí a s tú ohavnú křivdú až do Labě právě přibrali sú se. To když Vladislavovi pověděno bylo, jich lestný úmysl uznamenav slovóm jich nerodil jest věřiti. Tehdy oni tomu rozoměvše, že jich [82^{b)}] chytrost poznána již byla, přes Labe jsú přejeli, a tak rozličné kúty země České zbrázdivše všudy, kdež sú se dobrali, plenili jsú. V téj chvíli pak Vladislav shromazdiv vojsko lidí proti těm nepřátelóm posadil se, jakž toho slušalo. A když viděl, že nepřítelé ti jistí k bránění chutně chystáchu se, napomanul jest svůj lid, aby chutně bojovali a svých úmyslův mužně posílili. Takž pak za tú řečí způsobil jest špicě neb zástupné potkání proti nepřátelóm. A když o to pobítie spolu se sjédechu, s obú stranú bylo jest jich mnoho zbito. Však pak po tom Vladislav bratra svého i vévodu polského pobil jest. V tom jistém boji Bedřich^{b)} son Božejov (s) svým tovařištvem mnoho vítěznych skutkův jest ukázal. Tyto věci dály jsú se léta nahoře pověděného října toho měsiece.

Bratry se smířila.

Léto božie tisíc sto a jedenást Svatava, králevá česká, syny svá Vladislava a Boleslava přátel-

sky jest zjedнала a smířila. A tak Vladislav bratru svému Boleslavovi, z Polsky jeho navrátiť, Žatec s tiem podkrajím dal jest jemu.

Léto božie tisíc sto dvanáste Vladislav knieže české podle ustavenie starých ciesařov Vladislava syna někdy řečeného Břecislava prvorozeného bratra svého [83^{a)}] se třmi tisíci rytierstva výborného Jindřichovi čtvrtému ciesaři do Říma na pomoc jest poslal. Tu na té jездě Paschalis papež tak řečený Jindřicha ciesaře těmi jistými přípravami, jakž k tomu slušie, slavnými posvětil jest, kakž kolivěk nerad a bezděky. V tom jistém ruši Vladislav markrabie moravský s ciesařem tu jsa mnoho svátostí svatých rozličných s sobú jest přinesl do České země, jakž v jedněch knihách o tom, ješto mají v Pražském kostele, v breviáři plnějie se píše. Tak pak mnoho vítěznych skutkův ciesař i Vladislav v oněch zemiech učinivše, domov jsú se sčestně vrátili.

Léto božie tisíc sto ¹⁾ a třináste vztěděl jest 1113 byl tuto řeč Soběslav některým činem, by Vladislav bratr jeho návodem Vackovým jieti jeho chtěl. Proněžto ten jistý Boleslav nedaleko od Vyšehrada položiv tři sta oděncov v stráži, přikázal jim tak, aby, když by se Vacek k nim přiblížil, aby jeho ihned zahubili. Takž pak když Soběslav s bratrem svým Vladislavem na Vyšehradě obědval, uhlédav svú chvíli od bratra vzal odpušćenie, chtě přeč jeti. A tak s tiem prosil jest Vacka, aby vsada na koň i jel s ním nedaleko proto, že by s ním pilné věci měl rozmluviti a tajné. A když jeho chtění v tom naplnil, jěl jest [83^{b)}] s ním jako snad desatery hony. A tak ihned ti, ješto v stráži byli, vyrázivše se z tajných stráží na Vacka jsú se řítili a jeho zabili na překot ukrutnú smrtí. Soběslav pak po tom skutku navrátil se k svým zasé, bázní bratra svého Vladislava přěžesil se velmi. A takž pak skrzě Srbsko chtě utéci do Polsky, když bieše blízko podle Donína toho hradu, purkrabie jménem Ekembert toho jistého hradu, kterýžto hrad těch časov bieše ciesařov, zval jest jeho lestně na ten hrad a pod tím jistým lestným zvaním jeho jest jal nectně a ohavně, a ihned

^{a)} Latinský text má Týnek, která ves leží u Břevnova. — ^{b)} Lat. text má Theodricus.

¹⁾ Lit.; v R není.

1113 svázav do Sas vezl. Rytieřstvo pak jeho to vidúce, co sě pánu jich děje, na útok jsú sě oddali. Zatiem pak Soběslav po čtyřech nedělech v noci z vězení jest utekl.

Toho léta Vladislav Ottu cnoho jistého, ješto u vězení byl dán skrzě Jindřicha krále říšského, vnuka svého z vězení jest vypustil a polovici všeho sbožie moravského, ješto dříve jměl, po smrti Svatoplukově jemu jest milostivě navrátil.

Přiملuva. O pokoření Boleslavově o větších přiběžiech Vladislavových, kteréž jest měl.

To *) pak druhého léta toho měsiece mají podle přikázanie Ottova markrabina [84^a] moravského Božějovi a zeti jeho Vackovi tēm z toho pokolenie ohavného Vršovičanského oči jsta byle vylúpeně.

Téhož také léta Soběslav bratr Vladislavův přijem k sobě některé Polany tajně i přijel jest tajně k tomu hradu blízko, jemuž dějí Kladsko. Tu pak měšťany ty jisté i hrozú i prosbami chtěl jest ochlácholiti, aby jemu brány otevřeli. Ale když oni nikakěz povoliti nechtěli, s tēm pak ihned Soběslav jeden starý dóm zapálil jest, ješto blízko podle zdi bieše, pro kteréžto zapálenie pro veliký vicher, jenž se všech stran bieše, brány nebo vežě na zdi zdělané na mōecké i také město podle toho zapálilo sě. Pronežto měštēnie tu jistú trýzeň vidúce, že od ohně bezpečni nejsú, přimířě jsú s ním uložili. Ale však proto město všecko shořalo. Ale hradu toho nikakěz dobýti nemohl. Takž pak Soběslav do Polsky sě vrátil.

Milost aby obdržal.

To ^b) pak třetieho již léta toho měsiece ledna Soběslav vévoda polský po svých poslech i svými listy Soběslavovi bratru svému u Vladislava hledal jest milost obdržeti, pronežto Vladislav pro službu ujcě svého dal mu milost i dal jest jemu město k zpravování, jemužto dějí Hrádek, ¹) se čtyřmi ji[84^b]nými menšími hrady i s tēm se vším podkrajím, což k tomu slušie. Potom pak téhož léta toho měsiece črvna Vladislav s Ottíkem a s So-

běslavem podlé té vody, jiezto řiekají Nisa, na jedno miesto rok vzemše v hromadu sú sě sešli, a tak na tom roku pokoj věčný mezi sobú ztvdili. Zatiem Oldřich syn Konrátův markrabie moravského, jenž byl druhý bratr Vratislavův krále českého, ješto Olomúc město s tēm se vším podkrajím držal, umřěl jest a jedinké dětátko mladičké po sobě ostavil. Pronežto Vladislav kniežě české to jisté město bratru svému Soběslavovi s tū se vši krajinú dal.

Přiملuva.

Léto ^c) božie tisíc sto a šestnáste po smrti Kolmanově krále uherského král Štěpán poslal jest k Vladislavovi posly své prosě jeho, aby v některý jistý čas a v některé jisté miesto spolu sě sjeli a pokoj mezi sobú učinili. Vladislav povoliv jim, jel jest až k té vodě, jiezto Olešná řiekají, jenžto uherské a moravské mezě dělí. Král pak s druhé strany vody na to pole Lučko s velmi velikým množstvím Uhrův přijel jest. Pronežto druhý den Vladislav přes vodu přejev, stany své jest rozbil. K němužto poslové od krále slovutní bychu posláni s některými řeči, ješto nepokoj více nežli pokoj mieniechu. Pro [85^a] kteréžto věc Vladislav toho jistého dne vzdřžal jest o pokoji jednati, ony řeči nesličné slyšav. Pronežto Uhrové rozhněvavše sě oděnie své pochopichu a tak s oné strany řěky stojiece k boji sě chystáchu. Tehdy to Vladislav uznamenav, chutně k bojování by hotov. A tak přes vodu sě přebral jako vítězný muž, a tak s obú stranú veliké bitie a krve prolitie stalo sě jest. A když velmi velice přesilnění jsú, ²) zasě postúpi Vladislav před nimi. Otta a Soběslav velmi silná vojska majíce Čechův a Moravčicův o tom pobiti nic tehdy nevědiechu. Ale ihned vyzvěděvše to, velikým sršením a valem hrozným řítichu sě na stany uherských, a kteréž polapili, takměř pány jako jiné všechny mečem zabili. Král sám s pomocí Vavřincě biskupa svého sotně utekl. To když sě tak stalo, přibrachu sě oni Uhrové k tomu miestu, ješto Vratislava popudili biechu a jako některak pobitie obdrželi, kteréžto Otta

^a) Viz str. 74 a 75. — ^b) Viz str. 74. — ^c) Viz str. 75.

¹) Hrádek Lit.; [H]radek R, litera první vyškřábána; Radek L. — ²) jsúc R, L. Lit.

1116 a Soběslav vítězsky pobili, z nichžto bez čísla Uhřat ztopili a druhé ukrutně mečem zbili. Né, tak jich jest tu mnoho bylo zbito a ztopeno, že tak veliké zhubenie lidí nikda dřievnejších časov nebylo slýcháno v tom kraji. S tiem pak Čechové a Moravčici boj obdrževše a velicě zkořistivše se a mezi se rozdelivše do[85^b]món jsú se vrátili sčastně.

Kterak Vladislav bratra svého Bořivojě na milost přijal.

Léto *) božie tisíc sto a sedmnáste Vladislav bratra svého Bořivojě druhorozeného syna krále Vratislavova prvého českého krále zase k milosti jest navrátil; né, takú s ním milost učinil, že jemu všicku českú zemi poručil a sám se jemu jeho všiej vůli poddal. Pronežto Bořivoj pamětliv jsa této milosti, co jemu bratr jeho učinil, bratru svému opět zase Vladislavovi polovici země zase navrátil jest, točíšto všecko s oné strany Labe na puol noci, a takž pak potom bez jeho rady nic jest neučinil.

Přemluva.

1118 Léto božie tisíc sto a osmnáste toho měsiece zaříje byla jest velmi veliká povodeň, a tak velmi Vltava mezi městem a mezi předměstím byla se jest rozvodnila, že najvyšších trámův u mosta dosaháše.

O větrích.

1119 Druhého léta ihned potom tací vichrové jsú se ztrhli, že všecko stavenie, což jsú postavili na Vyšehradě, to všecko dolův jsú svrhli. A od toho času, jakž ta bratří Bořivoj a Vladislav smřila se až do ¹⁾ božieho léta tisíc sto a dvadeceti, velmi pokojně zemi jsú zpravovala; [86^a] ale pak potom tak násilně velmi sta mezi sobú jala se škorpiti a vaditi a ve zlé vůli býti, že Bořivoj bojě se bratra svého sflý a moci i také toho jistého hněvu, nechav paustvie svého všeho toho měsiece srpna, pravým útokem přeč jest z Čech od něho utekl, kam moha.

Které hrady dělal.

Léto božie tisíc sto dvadeceti Vladislav tyto 1121 hrady: Donín, Podivín stran Srbův u Moravě mezi Sázavú tu vodú opravil a zase vzdělal. Téhož také léta Němcové vtrhše do Čech na mezě blízko od té vsi Bělá, na vysoké hoře hrad jsú udělali. Když Vladislav uslyšal, sebrav rytierstvo své na ně z nepty ²⁾ obořil se. Tak hrad i s nepřátely obdržal jest. Téhož léta Vilémovský klášter založen od dvou bratřencí, jenž jeden slul Vilém a druhý Heřman, jenž jsú byli hrabie z Zulepachu.

Znamenaj.

Druhého a dvadcatého léta božích let toho 1122 měsiece října Heřman pražský biskup po mnohých dobrých skutciech umřel, na jehožto miesto vstúpil Menhart biskup pražský desátý. Tento jistý Vladislav zpravoval jest zemi českú sčestně a užitečně až do léta božieho po tisíci po stu a po dvadeceti [86^b] a po třech k tomu. V kterémžto létě mezi ním a mezi bratrem jeho Soběslavem škorpenie, točíš svár veliký a hněv velmi veliký bieše vstal. nebo pozdvihl se jest byl. A takž pak v tom hněvě a v tom škorpení oba, točíš jeden proti druhému vojsko lidí sta shromazdila proti sobě byla a boj pozdvihla. Pronežto stalo se takto, že jest Vladislav bratra svého Soběslava z Moravy ven vypudil a dal díel Moravy Litoldovy synu Konratovu někdejšieho, jenž jest byl starší bratr Vratislavův prvého krále českého, a díel Ottovi a Svatoplukovi synovi někdy řečeného Otty bratra Vratislavova. Pronežto stalo se jest, že když Soběslav utekl z Moravy, k ciesařovi se jest bral i prosil jeho, aby s jeho pomocí navrácen mohl býti na své miesto. A když pak prospěti nemožieše u ciesaře, bral se jest do Polsky a tu byl. Ale žena pak Soběslavova, protože jest byla přítelkynice krále uherského Ščepána, ta se jest vzdvihla do Uher i bydlila tam.

Téhož také léta Vladislav kniežě české a Ottík na pomoc Jindřichovi ciesařovi římskému proti jednomu saskému kniežeti, protože se jemu protivil, sebrav vojsko i jel k tomu městu Kos-

*) Viz str. 75 a 76.

¹⁾ od R, L; do Lit. — ²⁾ chutně L.

1123 dek, *) tu stany své rozbil. S druhé strany podle té vody Mulde mohučský ar[87^a]cibiskup a Vigbert hrabie i jiní Sasicové stali jsú na poli mezi ciesařovým a Vladislavovým vojskem. Uznamenav Vladislav, že ciesařova vojska nemóz dojíti, popleniv Míšeň domów se vrátil.

O smrti Bořivojově.

1124 Léto *) božie tisíc sto dvadcti a čtyři Bořivoj v Uhřiech umřel i jest přinesen do Prahy a na hradě pochován. Toho léta Vladislav do Pamberka k ciesařovu jel k dvoru a s ciesařem a s kniežaty rozmluviv o svú věc, domów se vrátil. Toho také léta Vladislav přes vánocě a přes božie křštenie v Stebně byl dvorem a tu jal se nedužiti. Odtavad na Vyšehrad kázal se vézti. Jehož nemoc když bratr jeho Soběslav uslyšal, kradmo se do Čech vebral a tak zjednáním Svataviným, matere jich, k milosti Vladislavově navrácen jest. To když Otta uslyšal, vnuk jich po otcí, a tomu právě srozoměl, do Moravy smutně se jest vrátil.

O míru Vladislav(ově) s Soběsla(vem).

1125 Léto božie tisíc sto dvadcti a pět Vladislav s bratrem svým Soběslavem zjednáním Svataviným ve všem míru upokojila sta se. Potom pak po ochtabiech velikonoci toho měsiece dubna umřel jest Vladislav a v Kladrubiech v klášteře pochován, [87^b] jež on založil i nadal.

Ten Vladislav ostavil jest po sobě syna svým jménem jmenovaného Vladislava, jenž potom v časiech byl druhým králem korunovaným v českéj zemi; druhého syna Jindřicha, kterýžto Jindřich měl syna, jemužto říkali Jindřich Břecislav, jenž potom biskupem byl pražským i vévodú zemským, jakž bude pověděno. Měl jest také syna Teobalda ten Vladislav.

Přiemluva. O spravování Soběslavově, bratra Vladislavova i o náměstciech.

Toho léta když umřel přěšlechtný Vladislav syn Vratislavón krále prvého českého, Soběslav bratr jeho mlazší, čtvrtý syn Svatavin králové

české, vstúpil jest na jeho miesto osmnáctý den 1125 toho měsiece máje, a kakžkolivěk Otta syn Ottóv někdajšíeho, starší vnuk jeho protu jistú věc, že on kniežetem byl, velmi nenávidieše jeho, však jest jemu odolati nemohl.

Znamenaj.

Léto božie tisíc sto dvadcti a sedm Soběslav kniežě české vzdvihl se jest i ssadil jest 1126 Ottu vnuka svého s jeho sedenie, i dal jest Vratislavovi synu Oldřichovu a jej na otcovo dědičstvie vsadil. Tak pak vešken diel Ottóv zkazil jest a poplenil [88^a]. Ten jistý Otta bral se jest k římskému králi jménem Lotarovi i navedl jest jeho, že jest proti Boleslavovi strýci jeho veliké vojsko sebral a tak s ním do Čech vtrhl, až právě k tomu městečku, jemužto říekají Chlumek ²⁾). Tu v tom jistém miestě Soběslav kniežě české (země), (s) svým se vším vojskem hotov jsa k bojování pripraviv se již tak, jakž právě měl se mieti se vším hotov jal se jest bojovati. A tak tu v tom jistém boji kromě všech štítonoší, ješto panošky slovú štíty za pány nosiece, i kromě všech jiných neznamenitých panoší pět set pánov velikých a znamenitých v tom jstém boji zbito jest. Tu také v tom jistém boji Otta syn Ottóv řečeného zabít jest. A znamenaj veliké božie milosti, že jediní třiě člověkové Soběslavovi jsú zabiti. A král s svým ostatkem sotnú túhú jedva jest utekl. Né, pravie to také za jisté, že v tom jistém boji viděn jest svatý Václav dědic český a mučedlník boží od některých od mnoha z české země, an sedě na bielém koni, přestkvúcím rúchem jsa oděn, an bojije za svůj věrný lid, majě na svém kopí prapořec a na něm znamenie sv. Vojtěcha, mučedlníka božieho. Takž pak potom když [88^b] již Čechové boj obderžěli, s velikú chválú kniežě Soběslav i jiný lid jeho velmi radostně domów jsú jeli.

Téhož také léta Štěpán král uherský s Soběslavem jsú se sjeli a sešli a s tiem tak pokoj a mír mezi sobú učinili, a to zjednavše domów jsú se vrátili v prietelství. ^{b)} Téhož také času ten hrad, jemuž dějí Přimda a jiným jménem Frimberk, a město, ješto Tachov slove, znova zdělány

*) Viz str. 77. — ^{b)} Tu vypuštěno sedm rádků v textu latinském položených.

¹⁾ kofdek R, L. — ²⁾ Chlumek R, L, Lit.

1126 jsú. Také na té hoře, jiezto Říp říekají kostel, jenž dávno byl zkažen, Soběslav zasě udělal jest, a tak Jindřich biskup olomúčský světil jej jest.

O pokorě Soběsla(vově).

1127 Léto božie tisíc sto sedm mezdietmā Soběslav kniežě české pokoril se jest Lotartovi římskému králi. Téhož také léta, jakž kronika normberská svědčí, král s kniežetem Soběslavem toho města, jemužto Amberg říekají, oblehl jest a všechny Bavyry až do Dunaje plných deset neděl pálením a pleněním hubili jsú. A potom nižádného vzbráňenie od nižádného neměli jsú; pak jsú se domov vrátili.

O křstu.

1128 Druhého léta Lotardus král římský kniežeti Soběslavovi českému na velikú noc syna jest křtil a vzděl jemu jméno Vladislav. A tak pak s povolením toho hrabie jménem Vígberta všecko zbožie, kteréž v manství držal [89^a] ten jistý Vígbert před saskými kniežaty dietěti tomu na křtinách oddal jest. Téhož také léta Soběslav králi Lotarovi proti Conratovi, jehožto volenci na protivenstvie Lotarovi zvolili biechu, s velmi s velikým zástupem přijel jest na pomoc. A tak pak po mnohých znamenitých skutcích velikých domov se jest vrátil. Potom pak skoro Soběslav Conrata syna Litoltova, jenž byl bratr Oldřichov, jal jest a na Vyšehrad v vězenie dal jest, a také k tomu Soběslava a Břecislava syny Conratova, jenž byl starší bratr krále Vratislavov prvního krále českého, na hrad na ten, jemuž dějí Donín, dal jest u vězenie.

Přiemiľuva.

1129 Léto božie tisíc sto a bez jednoho třidceti onoho jistého Vratislava syna Oldřichova Soběslav opět jest byl jal i zaslal přeč. Toho také času hrad ten Kladsko opět zasě vzdělán jest. Téhož také léta Soběslav kostel Vyšehradský obnovil, jejž Vratislav král první založil byl. Ten Soběslav tom jistém kostele korunu velmi krásnú, jenž deset zlatých hřiven a padesát hřiven stříbrných vážila jest, pověsil jest, kamením tesa-

ným ambit neb rajský dvůr jest dlažil. A ten 1129 ambit udělal, střechu a mnoho k tomu jiného stavenie vzdělal. Ten také Soběslav obrokov kanovních [89^b] jest povýšil.

Kapitola LXI. O věcech a přiběziech Soběslavových, a kterak jeho zraditi chtěli někteří a kterak ty zrádce zahltadil jest.

Léto božie tisíc sto a třidceti Menhart pražský biskup do Jerusalema bral se na pút, a téhož také léta Soběslav s svým vojskem bral se k králi Lotarovi, jenž toho času v Římě bieše, a tak v téj jiezde jeda přes jednu vodu, v téj jisté vodě bezmal se jest neutopil. Na téj také cestě ku prosbě králevě dvadčeti tvrzí v Bavořiech zkazil, a to učiniv do Čech se jest vrátil. Potom pak s velikým lidem táhl jest na Kladsko. Toho také času ten jistý Soběslav chtě jěti do Moravy, nalezl jest dva čeledíny svá, ješto se byla smluvila na jeho smrt, z nichžto ihned jednoho jest pochopil a druhý přeč utekl. Pronežto Soběslav s sledními psy tak dlúho jest běžal, až právě v jedné vsi jeho uhonil i jal. A když již oba polapena biesta, poznala sta se a řkúce: Kniežě žádný! čeledinové smy Miroslavovi, syna Janova hrabie, a bratra jeho mlazšieho Střezimíra, a tak od nich dary smy navedeni byli, abychom tě zahubili. Tu řeč když uslyše Soběslav, Miroslava i Střezimíra jal jest a tak jest je i vedl (s) sobú [90^a] na Vyšehrad, a tak potom přede všemi pány svými na příčinu a na návod od nich snadně tzazuje se i vzvėděl jest a došel toho, že návodem a zjednáním Břecislavovým vnuka jeho, syna někdašieho Konrata, a Menharta biskupa a Božieka kaplana svého, jenžto všickni Vršovíceně jsú byli, ta jistá zrada vyšla byla, pronežto nalezením pánov zemských súd vydán jest na tyto jisté, pronežto Soběslav knieže české rozličnými mukami Miroslava a Střezimíra mučiv, na kusy téměř rozebrati kázal a tak zlostníky umořiti, a jiné pak vnuky Vršovských, točíš Křivosúda, Viecemila a Jindřicha stieti jest kázal. A když tak ty jisté hubencě tú poslední záhubů hubiechu a tepiechu, ihned tu dobu jako diabel přinese onoho pak Božka kaplana, jenž ihned na tom místě by pochycen a u věčný žalář vsazen. Takž se jest to i naplnilo, což starí říekají.

1130

Přemluva.

Stalo se jest toto dříve řečeného léta toho měsíce črvna, téhož vše léta ihned skoro Břecislavovi synu Konratovu, jakž již pověděno, k prikázání Soběslavovu pro ten jistý necný skutek oči sta vy[90^b]lúpeně velmi ohavně. Téhož také léta Vratislav syn Oldřichův z vězení jest pušten.

Druhého ^{a)} pak potom léta Soběslav kniež české Stříebro to jisté město jest udělal. Také podle jedné vody, jiezto Nisa říekají, udělal jest město Zhořelec, Gerlic řečené, ješto před tím dříve Drebnav slovieše. Toho léta také Menhard biskup pražský z Jeruzalema se jest vrátil. A tak proto jisté narčenie, jímžto narčeniešie, mohučskému arcibiskupu a pomberskému biskupu dán jest moc, aby oni vzeptající se té věci i smyli tu vinu s něho.

Léto božie tisíc sto a třidceti a dvě král Lotarus v Pambercě dvór veliký velmi učinil bieše. Tu jest také kniež Soběslav byl. Toho také času sv. Gothard v Fuldenském kostele stkvěl se jest točíš přiebytkem svým. Když pak král Lotarus do Říma se vzdvihl, poslal jest Soběslav Jaromíra syna Bořivojova, kterýžto Bořivoj byl jest Vratislavův syn prvého krále českého, se třmi sty výborného rytieřstva na pomoc jemu, Vratislav pak téhož času syn Oldřichův dříve jmenovaného pojal jest dceru krále říského tak řečeného.

Téhož ^{b)} také léta Soběslav s svými lidmi zapudil jest do Uher Boleslava vé[91^a]vodu polského. A tak hnuv svým vojskem do Polsky tam vnitř až právě do Vladislavského města, jemužto česky říekají Leslav, všicku jest zemi poplenil a zjímav mnoho věznův s velmi velikú kořistí domův se jest vrátil v utěšení.

Přemluva.

1133

Léto božie tisíc sto třidceti a tři Soběslav s svým vojskem z Polsky se jest vrátil a viec nežli tři sta vsí jest zkazil a mnoho věznův zjímav ve všem sčestí i u veselí do Čech se vrátil. A potom pak vjev do země do uherské, krále uherského od jeho nepřátel vyprostil jest.

Toho také léta Menhart biskup pražský před mohučským arcibiskupem podle všeho práva z svého narčenie očistil se jest.

Léto božie tisíc sto třidceti a čtvrté sebrav Soběslav z Čech i z Moravy vojsko veliké vrátil se jest do Polsky a tak tu všecku zemi až do té řeky, jiezto Odra říekají, mečem, lúpežem, pálením i jinými všemi vojenskými nehodami poplenil jest. A takž opět skrzě tohoto udatného mužě Soběslava Čechové Polsko zase jsou sobě navrátili a mnoho škody Polanům učinivše s velmi s velikú kořistí domův jsou se vesele vrátili.

Téhož času také markrabie moravský, pán Znojemský, syn Litoltův, jenž [91^b] byl bratr Oldřichův někdašieho, sestru krále uherského Bely pojal jest sobě za ženu. Toho také času Menhart biskup pražský umřel jest a v pražském kostele pochován, na jehožto miesto vstúpil kněz Jan probošt Vyšehrazský.

Léto božie tisíc sto třidceti a pět tento jistý Jan biskup tak volený jest byl, od ciesaře potvrzen jest, od arcibiskupa mohučského posvěcen, jakž toho slušie.

Téhož také léta toho měsíce února kterakás znamenie na slunci velmi divná i neznámá a dvorná byla jsou se zjevila. Neb tak divné to znamenie na slunci bylo se zjevilo, že až právě do desáté hodiny zdály jsou se jako tři slunce jsúce, všem lidem na ně hlediece.

Téhož ^{c)} času ciesař Lotarius římský chtě Soběslava kniež české s Boleslavem s polským vévodú spolu v hromadu sjednati, povolal jí obú k sobě. A když dlúho jednav nemohl nic prospěti v tom sjednání, přímířé mezi nima uloživ i vrátila sta se domův.

Znamenáž.

Druhého pak léta když ciesař Lotarius jel do Říma, poslal jemu Soběslav na pomoc s svým vnukem s Vladislavem synem Vladislavovým, jenž se jest byl nedávno vrátil [92^a] z zaslání svého, točíš že přeč byl vypuzen, od vojska lidí.

Léto božie tisíc sto třidceti a sedm král uherský Bela sšel se jest s Boleslavem s knie-

^{a)} Viz na str. 80. — ^{b)} Viz na str. 81 — ^{c)} Viz str. 82.

1137 žetem české země na mezech na uherských. a tak pak pokoj a mír mezi sobú utvrdivše vrátil se do Olomúce a tu velikonoční hod okvasil jest. Potom pak téhož léta Soběslav s Boleslavem vévodú polským na Kladště rok sobě uloživše, všecku nepřiezen dřievni i jedno i druhé opovrhše mimo se, v míru a v pokoji sta se sjednala.

Téhož také léta cesař Lotarius umřel jest a v Brunšvicu jest pochován.

1138 Léto božie tisíc sto třidceti a osm Kunrat jednosvorným volením ode všech římským králem jest volen. A když pak v Pampercě dvór měl veliký, Soběslav jel jest k němu tam jednajě to, aby syn jeho po něm Vladislav na jeho místo vstúpil, jakž jest i obdržal. A když pak odtavad do Čech jedieše zasě, na Saskěj podle povolenie římského krále, jakž byl povolil, Soběslav všecky pány země české svolav Vladislava syna^a místo sebe jest zjednal a přísahami od nich vzatými, aby jemu věrni byli, jeho potvrdil.

Téhož také léta [92^b] Soběslav dceru svú jménem Maří za Lipoltha za markrabí Řakúského dal jest, a takž pak v Olomúci svatbu jsú okvasili.

1139 Léto ^a) božie tisíc sto a bez jedno čtyřidceti Soběslav kniežě české mnohé hrady, ješto zastaveny biechu někdy ženě Vigbertově hrabině, zasě jest vyplatil. A toho času také způsobením a zjednáním Soběslavovým kniežěte českého klášter siloenský jest udělán. V tom také létě Kunrát král římský dceru krále uherského Bely před kniežetem Soběslavem za ženu jest sobě pojal. Potom po malé chvíli říský král s pomocí Soběslavovou Sasicě, jenžto se protiviechu jemu, pod se jest podbil. Toho také léta Jan biskup pražský pln jsa dobrých skutkův umřel jest i pochován v kostele Pražském.

1140 Léto božie tisíc sto a čtyřidceti Šilvester opat sázavský neb ostrovský biskupem jest byl volen pražským, ale nebyl stverzen, protože toho dostojenstvie nechtěl přijeti. Toho léta také Soběslav jev do Kuňavské¹⁾ země, jenžto jest byl dávno obdržal na Polanech, a takž pak v tej vlasti krajinách města se je jal dělati, jemužto

jmě Košťan²⁾. A když tiem die[93^a]lem pilen bieše, zimnice tu v tom městě jeho nadtrápila. A když se v něm velmi rozmaháše po mnchých slavných skutciech a velmi velikých duši svú pánu Hospodinu najvyššiemu jest navrátil, že jest umřel toho měsiece březná, jehožto tělo na Vyšehrad přivezli jsú a podle otcě jeho krále Vratislava poctivé, jakž to slušalo, pochovali jsú, jehožto česká země po mnohé časy plakala jest. Tento jistý Soběslav měl jest tři syny: Soběslava, Oldřicha a Václava; tento Soběslav mūdře i mocně mnohé časy zpravoval jest českú zemi^{b)}.

Kapitola sedmdesátá a čtvrtá. Kterak Vladislav na Soběslavovo místo vstúpil a zemi zpravoval³⁾.

Léto ^{c)} božie tisíc sto čtyřidceti a jedno tento jistý Vladislav, když na mie[93^b]sto otcě svého vstúpil, Ottovi rodici svému, synu onoho Otty, jenž v onom boji s králem Lotarem zabit jest, jenž toho času bieše se vrátil z ruských zemí zasě, Vladislav odvolav ku prosbě Jindřichově biskupa olomúckého, jenž slovieše Zdik, Olomúc a tu krajinu všicku vrátil jest, jenžto otec jeho zle a nemūdře ztratil jest byl, a jeho mocna v ní učinil. Ten jistý Jindřich biskup olomúcký šlechtného přiebytku a tak mūdře a dobré rady, že to skutkové jeho zjěvně ukazují. Neb on kostel sv. Václava v Olomúci, jenžto kniežata biechu počala dělati, slavně jest dodělal a tak s vodpuštením otcě svatého Innocencie od kostela sv. Petra ten jistý kostel přenesl jest a odlúčil, i učinil tu stolicí biskupovou, a okrásil jej zlatem a mnohými klenoty drahými; z božieho křížě také přinesl jest s sobú z Jeruzalema toho dřeva dobrý diel i dal tomu jistému kostelu. A když jest byl v Jerusalemě, byl jest přijal zákon sv. Augustina, ješto světi apoštolové ustavili biechu. Také tento jistý Jindřich biskup s Vadislavem a s jeho ženú Gedrutú založili jsú klášter [94^a] Strahovský na téj hoře Strahov i vzděli jemu hora Sionská; neb k té hoře tato jest hora velmi podobná. Jiný opět klášter téhož

^{a)} Viz str. 83 — ^{b)} Tu jsou dvě zprávy, obsažené v latinském textu, vynechány v českém překladě. — ^{c)} Viz str. 84.

¹⁾ Kunaw/ke R a Lit., kunyaw/ke. ²⁾ košťan R, L. — ³⁾ Mezi nápisem a textem dalším jest v rukop. R obrázek starý, jediný, který se tam zachoval.

zákona v Litomyšli založil jest, jemužto Hora Olivetská vzděl jest, neb tomu miestu jest podobné to miesto, kterýž klášter potom v časech s boží pomocí za časův čtvrtého císaře římského Karla a českého krále jeho způsobením pevným a múdrostí velmi pilnú, jenžto zjednal a způsobil skrzě Klimenta papežě šestého, biskupstvem jest učiněn. Kteréhožto kostela prvý biskup byl jest Jan, jenž mnichem byl v tom klášteři dříve před tím, jenž tu umřel i odpočívá v Hospodinu.

Přemluva.

Léto *) božie tisíc sto čtyřiceti dvě, když tento jistý Vladislav rostieše, kakž koli mlád bieše léty, ale dobrými nrawy a smyslem rozumným byl jest stár. Nebo když múdrě a rozšafně všěcky věci zemské působieše, všěcko jest činil podle rady Zdikovy biskupa moravského a podle rady Vratislavovy, pána jednoho. A tak s jich radú múdrě jest zemi zpravoval. Tehdy uzřevše to někteří šlechtici i jiní páni mocní, ješto toho času nejlepší a naj[94^b]užitečnější úřady zemské držiechu, že podle své vôle a svého chtění v zemi nemožiechu jednati, jakž chtiechu, proti svému pánu Vladislavovi sváry rozličné i nenávisti chytrě velmi vzbudili jsú. A tak to učinivše i jeli jsú se o tom choditi, aby Kunrad markrabie moravský, syn Litoldův syna Konratovi, jenž byl bratr Vratislavův prvého krále českého, byl kniežetem v české zemi, a Vladislav aby byl dolův ssazen. Takž pak s tů lstí a s tím úmyslem zjednali jsú to tak, aby Otta, jemužto Vladislav najprve vrátil byl Olomúc, Konrata se nádržal a k němu se přichýlil. Onen také Vratislav syn Oldřichův Konratova, Vladislav onen také, syn Soběslavův syna Vratislavova prvého krále, kterýžto Vratislav, Vladislav, Spytihněv, Lipolt, kakžkolivěk běhúnové biechu a nížádného jistého panování nejmějiechu, však proti Vladislavovi vévodě s Konratem návodem těchto jistých pánův ostali jsú, k němu se přivinuše. To pak když Vladislav plnějie zvěděl, poslal jest posly své k Ottovi, jeho napomínaje, aby pro tu milost a pro tu vieru, jenžto jemu učinil navrátiť vévodství Olomucké, bratrskou pamět měl [95^a] v tom a neobrátil

se na lestný a nevěrný návod těchto, kteříž jej na to vedú. To když Otta uslyšal, slíbil se jest byl Vladislava nádržeti a k němu přistúpiti; ale však potom zapomněv se nešlechtník na svém slibu, Konratovi byl jest na pomoc. Pro něžto stalo se jest, že tento jistý Conrát s těmito jistými. ješto se jeho nádržiechu, vojsko shromazdiv vtrhl jest do Čech i poplenil všěcku zemi se všěch stran. A když již prostřed země přijel byl. Vladislav vévoda český s svými lidmi na hoře, jiežto Vysoká říekají, toho měsiece máje Konrata toho jistého silně jest potkal.

A když podle obecného obyčejě špicě a zastavy vojsko s obú stranú zjednachu, počě se boj velmi veliký nie, větší mezi těmito známými by boj nežli mezi jinými. Nebo aj) toť jednak s jedné strany padnieše jich mnoho, jednak s oné, jednak s této ranění ležiechu, jednak s oné strany jedni jímání, druží na překot s obú stranú zbití biechu. A když již s obú stranú množství převeliké zbitie lidí veliké stalo se, pak ten boj s tím přestal. Vladislav vévoda s Jindřichem biskupem moravským a svými věrnými lidmi, jenž zůstali biechu, Prahu jest obdržal před nepřátely, o tom plnějie mys[95^b]léc, co by již učiniti měli. A když mnohé rady o tom měli jsú s bratrem svým Theobaldem a Gedrutú ženú svú a s jinými lidmi věrnými, do jich viery chutně doufal, město dobře obsadiv, druhého bratra svého Jindřicha poslal jest do Budišína po většie vojsko a sám králi Kunrátovi řískému s Velislavem hrabí, jež z mladosti věrně se jeho nádržal, a s Jindřichem biskupem vzdvihl se jest, pomoci prosě chtě proti nepřátelóm.

Zatím pak tento Konrat markrabie moravský oblehl město (Prahu). ¹⁾ Ale Theobald kniežě jako muž udatný svými muži a přesilný lidem ²⁾, jenžto s ním města ostríehachu, na nepřátely jsú se chutně razili. A tak když s obú stranú mnoho zbitých bylo, město silně jest obránil. Král Konrad římský prosbu Vladislavovu uslyšav, shromazdiv mnohá vojska lidí k vyhnání nepřátel těchto, ku Pražě jal se táhnúti. Ta jistá novina když Konrata tohoto došla, shromazdiv mnoho střelcův i kázal jim ohněvými šípy na město

*) Viz na str. 84—86.

¹⁾ Připsáno později. — ²⁾ przyefylnyw lydmý R, ffwymy lidmy przyefylyw gey L, přesilnými lidmi Lit.

stříliti. Z nichžto jeden nešlechtník střeliv ku pražskému kostelu, kostel zažehl, v němžto veliký poklad shořal jest. Ale kostel sv. Jiří netoliko shořal, ale vešken z kořen pře[96^a]vrácen, v němžto mnoho svátostí svatých shořalo jest kromě těla sv. Ludmily. Né, všěcka svátost shořala byla a taký povyk i šeršení mezi lidmi i mezi žakovstvem byl jest, že od svých domov i jeptišky od sv. Jiříe přeč běžely a tak v jeskyních na Petříně i v lesích kryli jsú sě, tohoto ukrutenstvie čakajíc dokonanie v smutku a v žalosti. To když sě tak dalo, král Konrad římský, ande Vladislav jeho vede, tajně vtrhl jest do země. To pak když Konrat tento uslyšal, bojem myslil jej jest potkati. A když špehěře poslal, mnoho-li by s ním bylo lida a mohl-li by jim odolati, ku Plzni poslal jest, kteřížto na pole za Plzeň ¹⁾ vjevše, také množstvie lidí jsú spatřili, že jim jest pán jich odolati nemohl. A když pánu svému pověděli to, Konrát tento jistý chytrý jako by vojsko své vókol obježděti chtěl a jeho posilniti k bojování, múdrú radu majě, v noci přeč jest utekl. Když pak král Kunrát římský přijel na Vyšehrad, nenalezl nižádného protivenstvie; na letnice ten den od žakovstva i od jiných i od Vladislava i od své sestry Getrudy byl jest slavně přijat i také cfen. A s tím sě sčestně vrátil. To[96^b]ho léta umřěla žena Bořivojova bratra krále Vratislavova jménem Viertberg ²⁾.

Přiemluva.

¹¹⁴³ Léto ^{*)} božie tisíc sto a čtyřidceti a tři tento jistý Vratislav pamětliv jsa té křivdy, jenžto jemu učiněna, sebrav vojsko mocné, vtrhl tam, vlast Konratovu markrabie moravského i také díel onoho Vratislava i Otty všecko zkazil a ohněm spálil a ukrutnými lúpeži zhubil velmi muzně. Potom domov sě vrátil s bezčíslnú kořistí. Toho také léta jeden legat od papežě všěcky farářě od žen, s nimižto téměř obecně bydlěchu, odlučil jest. Hlava sv. Vojtěcha a sv. Václava mučedníkův v kostele Pražském jsú nalezeny. Toho měsiece dubna slavné posvěcenie Pražského kostela bylo jest ^{b)}.

^{*)} Srovnej na str. 86.

^{c)} Viz na str. 87.

Zpráva o úmrtí papeže Innocence textu latinského není v překladu českém.

¹⁾ pulzen R. — ²⁾ Wyertberg R, L. — ³⁾ tak v rukop. R, Vrat. — ⁴⁾ Vrat.; jakž R.

Léto božie tisíc sto čtyřidceti a čtyři Otta a Vratislav vidúce, že jsú nešlechtně učinili proti pánu svému Vladislavovi, nechavše bludu Konratova onoho, skrzě prosbu Jindřicha biskupa moravského milost jsú obdrželi a své krajiny zase měli, ale velmi zkaženě.

Přiemluva.

Léto božie tisíc sto a čtyřidceti a pět Jin- ¹¹⁴⁵
dřich moravský biskup na pút do Říma vzdvihl ³⁾ jsú sě. [97^a] Proňežto tento Konrat vévoda, čině sě, jakoby pod pokojem prositi chtěl, aby jemu milost u Vladislava vyprosil, takž ⁴⁾ jest i prosil biskupa, ale se zlým úmyslem. Toho času, jehož přeč již jeti jmějieše, s tím tak úmyslem tajně o prvospech s svým tovarištvem nebo zabiti nebo jieti chtěli. Jehož když našli, že pod chrástem skryl sě byl některak jakž mohl u velmi velikej zimě, ten Conrad nešlechtný vévoda všecko pochvátal, což bylo, a některé čeledíny jeho zhubiv dóm zažehl, s tím sě přeč vzdvihl. Ale biskupa jeden sedlák našel v tom chrastu i do Litomyšle dovezl. A tu ihned ta příhoda Vladislavovi byla jest rozpravena, jenž velmi želejě té křivdy, ješto sě jemu stala, do Prahy kázal jeho přivězti a jemu k utěšení proti němu jest vyjel.

Přiemluva.

Léto ^{c)} božie tisíc sto čtyřidceti a šest tento ¹¹⁴⁶
jistý biskup pro tu jistú křivdu žalobu učiniv Vladislavovi s tím sě vzdvihl do Říma i žaloval Eugeniovi papežovi, proňežto listy obdržal od papežě i vrátil sě do Prahy i kázal tohoto jistého Konrata z(j)evně kléti vsudy mocí papežovú. Vévoda pak Vladislav sebrav vojsko vtrhl opět do země Conratovy [97^b] i zhubil ji ohněm a ten hrad Znojem přetvrdý oblehl i zbil na něm mnoho lidí a hrad obdržal a s tím sě domov vrátil. Zatiem pak tento Konrat zdvihl sě k Konratovi římskému králi a tak jeho prosbú i jinými kniežaty prosbami u Vladislava milost obdržal a svú zemi navracenu jměl převelmi zkaženú.

Přiemiľuva.

Léto božie tisíc sto čtyřidceti a sedm k obraně kostela Jeruzalemského proti králi Babylonskému byla jest jiezda. Pronežto mnozí páni a králi i kniežata sešli jsú se tam, jenž Vladislav to s svým bratrem Jindřichem a svým strýčencem Spytihněvem a s velikým jiným množstvím svých pánův a šlechticův proti pohanům bojovati chtě, kříž jest vzal, a takž svého bratra mladšieho Theobalda, mužě múdrého a udatného ku zpravování země miesto sebe ostávil jest. Kterýžto Theobald lotry, lúpežníky, násilníky kostelův a chudých lidí rozličnými mukami hubě, zemi sobě poručenú sčestně jest zpravoval. Zatiem Soběslav syn Soběslavův, jenž bėhúnem v Němcích bieše, zvěděv, že strýc jeho tak daleko odjěl, do země vjel a tak lahodnými slovy i sliby mnohé přitrl k so[98^a]bě, jal se lákati chtě vévodstvie jmietí, jehož Theobald jem i přivedl do Prahy. ^{a)}

Přiemiľuva.

Léto božie tisíc sto čtyřidceti a osm onen Konrát říšský král a franský král a Ludvík z oněch vlastí vrátili se domův. Toho léta když Vladislav na téj jiezdě s řeckým králem známost byl vzal, s té pak jiezdy jeda Spytihněva pro některé zaviňenie zeti svému dal jest u vězenie, a tak do Prahy přijed, s radostí byl přijat.

Téhož léta Otta pražský biskup toho měsiece črvna umřel, na jehožto miesto toho měsiece února Daniel biskupem volen byl.

Léto božie tisíc sto čtyřidceti deváté Vladislav vévoda polský sebrav veliké množstvie Saracenův a Rusův město bratra svého Boleslava Pozdnu oblehl, jehožto tento Boleslav s bratrem svým Mečem ^{b)} Saraceny neb pohany a Rusy zbiv, přemohl jest. Vladislav pak podle rady Vladislavovy vévody českého vzdvihl se k Konratovi římskému králi i prosil jeho pomoci, k jehožto prosbě Konrat římský s Vladislavem vévodů českým vtrhl do Polska, ale ona jistá kniežata čijíce římského krále přísědše, peně[98^b]zi jeho ^{c)} očkajili i slíbili jeho přikázání poslušni býti. Pronežto král Con-

rad lehcě učiniv s Vladislavem dobrotivě a ochotně s vévodů polským domov se vrátil. 1149

Přiemiľuva.

Léto božie tisíc sto čtyřidceti a deset ten Soběslav jatý syn Soběslavův zabiv v noci Bernarta purkrabí a dolejší žalář na veži zlámav s pomocí některých, ješto jemu přejiechu, s Přimdy preč jest utekl. 1150

Léto ^{e)} božie tisíc sto paddesát a jedno Jindřich, jiným jménem Zdik biskup moravský pln jsa dobrých skutkův v dobréj starosti toho měsiece črvna umřel jest, jenž podle svého žádanie na Strahově jest pochován. Téhož také léta žena Vladislavova Gedrutha umřela jest, sestra římského krále Konrátova, a také na Strahově pochována jest. Vévoda pak Vladislav vdovcem ostav po svéj ženě syna svého Albrechta a dceru svú Agnežku přisadil jest k učení, syna tu na Strahově a dceru v Dokzanech. 1151

Ten jistý Albrecht v svých časiach byl jest proboštem mělnickým a potom Salpurgenským ¹⁾ biskupem. A tak té obě dostojenství do své smrti držal. Jiná pak dva syny Vladislav starější Fridrice a Svatopluka k svěcskej [99^a] věci přisadil, jenžto oba v časiach pojala jsta dvě sestře, krále uherského dcery.

Léto božie tisíc sto paddesát a dvě Hrozenata hrabie vzdvihl se do Jeruzalema i donesl tam drahú kazulu s jinými mnohými dary, ješto Jindřich olomúcký biskup umierajě tam poslati byl kázal, i vrátil se téhož léta zasě. 1152

Přiemiľuva.

Léto božie tisíc sto paddesát a tři vévoda Vladislav podle rady Danielovy biskupovy i jiných mnohých zemanův svých krásnú dievku Jitku, sestru Ludvíkovu lankrabinu z Duringie pojál sobě za ženu. 1153

Přiemiľuva.

Léto božie tisíc sto paddesát a čtyři král Konrát říšský umřel jest, na jehožto miesto strýčenec jeho Fridricus vévoda švábský římským 1152

^{a)} Ukončení věty, jak v lat. textu se nalézá, schází v českém překladu. — ^{b)} Rozuměj Meškem. — ^{c)} Viz na str. 87 a 88.

¹⁾ Salcpurským Lit.

1152 kráľem volen jest, jenžto ihned toho léta všem kniežatóm v Merzburgc dvór volal jest, k němužto Vladislav Daniele biskupa miesto sebe poslal. Daniel pak nalezl byl tam Oldřicha syna Soběslavova i přivedl s sobú do země i dal jemu ten hrad Hrádek jménem za Labem.

1153 Léto božie tisíc sto paddesát a pět Oldřich ten jistý svými lidmi utekl do Polsky a ihned téhož léta Vladislav od krále Fridrika na veliké milování vzat jest.

Kterak král Fridericus vzdvihl se do Říma, zname(naj).

[99^b] Léto božie tisíc sto paddesát a šest tento jistý Fridricus, římský král, shromazdiv veliké množství kniežat a rytieřstva vzdvihl se do Říma k Adrianovi papežovi chtě ciesařem býti. Ale Berúnščí peníze od něho chtiec jmieti cestu jeho přerušili, z nichž potom dvanáste najlepších vyvolav i zvěsil je na šibenici, a tak s tím jev do Říma od papeže Adriana na ciesařství byl povýšen a s tím tak Římány i Mediola(n)čeny, jenž se jemu protiviechu, bojem ukrotiv domův se šťastně vrátil.

[Bramburská.

Za ^a) těch časův byl jeden král Jindřich slovanský řečený Přibyslav, jenž v Bramburciech a v těch zemích, což k tomu příležití, po svém otci kniežetství to jisté obdržal, jakž kronika líčí bramburská. Tento jistý Jindřich, protože křesťanem již bies, vida, že ti lidé smiešení biechu Slované i Sasice tak vesměs a modlám pohanským se modléchu, jmajíce tu u Bramburciech v tom městě kakús modlu tréhlavátú, nectnú a velmi škarědú, jenžto se lidé modléchu, pro to jisté modlenie a těch modl následování nechtěl jest té vlasti jmieti; ale že dědic žádného vlast- [100^a]nieho nejmějieše, nechtě, aby po jeho smrti to jisté dědictví s těmito modlami ostali v takém bludu, Albrehta řečeného Nedvěd, jenž se byl narodil z Otty hrabie Askanského ¹) s jeho ženú Elchií, jenž jest byla dcera Velikého ^b) vévody, dědicem jest učinil a jeho syna křtil jmé-

nem Ottu, a tak pak darem všicku tu stranu na poledne dal jest jemu. A když pak zatím jako některak potuchovachu modly a pokoj těch zemí způsoben bies, to jisté kniežě Jindřich s svú ženú Petruší bohu nábožně jest slúžil, tak v tom náboženství udělal kanovníčstvo ve jmě sv. Petra apoštola zákona přemonstratského s pomocí Urgenová ^c) bramburského biskupa. A tak nejprve sv. Gotharda v kostele podle Bramburka v předměstí posadil je, a kterakžkolivěk králového dóstojenství byl, však tak velikého jest byl náboženství, že králové rúcho i královú korunu složil s sebe on i žena jeho k svátosti sv. Petra obětováli jsú. To jisté kniežě když starostí nadtrápeno bylo, umřelo jest a tu v Bramburciech poctivě pochován jest. Žena pak jeho Petruše múdre s tím činieci jako žena múdrá smrti svého mužě přes tři dni tajěci, chtěla jest radějši Němcóm křesťanóm přieti země, nežli těm, [100^b] ješto modlám modléchu se. Pronežto dala jest věděti tomu jistému Albrechtovi, aby přijel a kniežetství bramburské přijal. To když uslyšal Jakeš neb Jace ²) tak řečený, vévoda polský, ujec toho jistého krále, shromazdiv vojsko veliké lidí, ten hrad Bramburský, ješto tento Albrecht již držal, oblehl a vyhnav odtavad modláře udatným mužóm byl poručil, aby jeho strěhli, Slovanóm i Sasicóm, udařiv ty jisté strážce dary některými. Tento jistý pak Albrecht s pomocí Vitmanová, arcibiskupa majtburského i jiných pánův také na třech místech oblehl ten hrad a dobyl jeho zasě toho léta, točís tisíc sto paddesát a sedm toho měsiece črvencě. Tento jistý Albrecht urodil jest Ottu, jehož Přibyslav onen křtil, jakož již dříve pověděno. Opět pak urodil jest Bernarta vévodu saského, Žifrida biskupa bramburského, jenž potom arcibiskupem byl bremenským. Měl jest také Hedviku dceru, jenžto markrabie míšenský pojal ji sobě za ženu. Tyto všechny děti měl s túto ženú Elichú. Potom pak když Lotarius římským jsa králem vévodství saské Jindřichovi vévodě bavorskému svekru svému dal jest, o to jisté před králem Konratem římským náměstkem Lotarovým mezi těmito, Albrechtem a tím Jindřichem, byla jest pohádka, kakžkolivěk biesta ta oba jista

^a) Viz str. 89. — ^b) V lat. textu jest „filia ducis Magni“. — ^c) Lat. text má „ope Vigerii“.

¹) afcheanfkeho R, Afkanfkeho L, Affkanfkeho Lit. — ²) yacze R a Lit., Jaczie L.

syny [101^a] ze dvou sestrů, proňžto však král Conrad římský máje to za podobné, Albrechta chtěl k tomu panství stvrditi. že zdáše se jemu jako nesličná to věc, by které kniežě dvoje vévodství držalo. Protož tento jistý Albrecht Lunenburk, Bardevik, Brema i všechny Sasy stran západu slunce osobil a obsáhl, k němužto všechny vlasti ¹⁾ Nondaburské přichýlily se. Ale však vévoda Jindřich ostal jest.]

Přemluva.

Léto ^{a)} božie tisíc sto padesát a sedm Fridricus císař na letnici u Věrcpurku dvůr volal, dceru vévody burgunského, jenžto Božena neb Beatrix říkáchu, pojal sobě za ženu, na kteroužto svatbu pozván byl Vladislav tu, kdež tak bylo sjednáno skrz císaře s Danielem biskupem a s Gervazem proboštem Vyšehradským, že jel-li by Vladislav proti Mediolanským s císařem svým životem, chtěl by jeho korunovati na království a vši jeho cti a dobrým chtěl by se starati, a že hrad Budyšínský s tím se vším markrabstvím chtěl by jemu dáti s tím se vším užitkem. Uznámenav to Vladislav slíbil jest to učiniti, a tak po svatbě radostně se domův vrátil. Toho léta Spytihněv syn Bořivojův druhého vrátiv se do země umřel jest toho měsíce ledna.

Přemluva.

Léto božie tisíc sto padesát a osm císař Fridricus smiloval se nad V[101^b] Vladislavem vévodou polským pro svú sestru, jenž běhúnem byl z země, shromazdiv vojsko vtrhl do země i poplenil ji ukrutně. A kniežata nemohúc jeho moci ostáti, skrz Vladislava vévodu českého milost u císaře sú obdrželi, s nahými meči v pokoru jemu šedše. A tak zaručivše i přísiehše za to zaviňenie, proti Mediolanským císařovi na pomoc tři sta odeńcův slíbili poslati. Toho léta Daniel pražský biskup k králi Uherskému byl poslán, prosě pomoci proti Mediolanským, jenž pět set Saracenův neb pohanův uprosiv s velikými dary do Čech se vrátil. ^{b)}

Léto ^{c)} božie tisíc sto a devět a padesát 1158 Vladislav do Řezně přijel k císařovi, tu kdež mnoho kniežat sebralo se bieše. Proňžto radil se s nimi císař, kterak Mediolanské město, jenž císařství protiví se, ukrotiti a zkaziti mohl by, kterážto řeči všechna kniežata slíbili sú císařovi pomoci, i Vladislav také s nimi. Kterýžto slib císař velmi mile přijem, podle rady všech volencův duchovních i svěckých i všech jiných kniežat císařských Vladislava toho měsíce ledna koronoval jest. Nebo od časův Vratislavových prvního krále českého pro sváry a pro války a pro roznicě jednak mezi bratří, jednak mezi [102^a] vnuky českými i moravskými kniežaty žádný králem nebyl, jedinký tento Vladislav syn Vladislavův. Proňžto kniežata, šlechtici a páni vše české země radovali se; všechno žákovstvo s svým biskupem vesele se těšilo se všemi lidmi. Tomu veselí na věčnú pamět císař králi českému i jeho náměstkům ten jest dal hanfest, aby od pražského i od olomúckého biskupův svěcení a korunování byli. ^{d)}

Hanfest počíná se:

Ve jmě svaté a nerozdielné trojice Amen. Fridricus z božie milosti římský císař vždycky přispořitel, poňevadž přirozeným zákonem i písmem jiným dobře činiti ke všem jmámy, zvláště však k těm, ješto v službě císařské a v obecném dobrém spravedlnú radú a plným úmyslem nás se nádržie a pro přispořenství císařství proti velikerým nepřátelům jenžto udatně bojíjí proti rozličnéj nebezpečnosti se pokládajíc, zvláště oblastností ve cti takových povýšiti jměli bychom i jmámy: protož důstojně smy to vymyslili, aby nádeji k odplatě a k důstojenství ten jměl, ktož spravedlně a udatně bojíje. Proňžto známo buď nynějším i budúcím potom, kterak my císař Vladislavovi vévodě českému pro jeho i pro všech jiných předkův českých službu, tohoto důstojenství [102^b] ozdobnost, jímžto děd jeho okrášlen byl, korunu točíš nositi dali smy jemu i všem náměstkům jeho na věky dávány a nezrušujícím

^{a)} Viz str. 90. — ^{b)} Po místě tomto nepřeložen a vypuštěn z textu latinského celý odstavec o 23 řádcích. Viz str. 90 druhý sloupec slova „Item eodem anno d. Johannes . . . in cathedra colloratur“. — ^{c)} Viz str. 91. — ^{d)} V překladu vypuštěna opět jedna věta.

¹⁾ Lit.; všemi vlastmi R, L.

1158 našim ustavením to ustavujeme, aby mohl Vladislav věčných časův on i budoucí jeho těch časův, kterýchž my korunu nosíme, on také nositi mohl, točíš na božie narození, na velikú noc, na letnice, na sv. Václava, na sv. Vojtěcha, aby tiem ti světi dědici větší chválú počtení byli. Nad to více jakož my od arcibiskupův a biskupův korunováni bývámy, takéž Vladislavovi i budoucím jeho dávány to, aby od Daniele biskupa pražského a Jana olomúckého i od jiných budoucích korunován byl. Pakli olomúcký nemohl by býti, ale pražský jako po většiem důstojenství obů místo zastane. Takéž i olomucký, když by pražský nebyl. Nad to také přidávamy Vladislavovi i budoucím jeho toto, aby tu daň, ješto dávných časův z polské země brali, vždycky brali. Pronežto aby naše dání Vladislavovi i budoucím jeho pevně cílo ostalo věčně, tento list jsmy kázali psáti a na věčnú věčnost naší pečeti potvrditi před těmito svědky: Egharden salecpurgenským arcibiskupem, Wernannem majtburským arcibiskupem i před jinými arcibiskupy, biskupy, vévodami, markrabiemi i hrabiemi i kniežaty.

Dán a psán jest [103^a] tento list v Řezně toho měsíce února léto božie tisíc sto padesát a devět.

O té jездě, ješto Vladislav s císařem a s Fridrikem do Vlach byl jel, a o Medulanu.

1158 Král ^a) Vladislav s svými kniežaty u veliké síle svého rytířstva proti Mediolanským bez pochybení jíti se připravováše, pronežto vešken dvůr císařův tomu se radováše. Ty věci když se tak staly, král domův vesele se vrátil. A tak pak kniežata, hrabie i šlechtici a páni všickni do Prahy svoláni byli a tu jim pověděno, že král svým vlastním životem proti Mediolanským chce se vzdvihnúti, kterážto zajisté novina mnohým pánům se nelíbila, jenž praviechu, by to Danielovým navodem a radú se stalo. A také z toho horléchu, že se to bez jich povolení stalo, na to jdúce tiemto úmyslem, že ty věci nic nejsou platny, kteréž by povolením starších nebyly by stvrzeny. [103^b] To jistě král mlčě sám zname-

nal, s nížádným se o to neradiv, sám v sobě to zachoval v své mysli. To když uslyšeli Čechové o Mediolanu, jeli se sršeti a zvláště mladých pánův mladost udatná k tomu se rozneti, že na vše strany braň pánům děláchu: né, také přemnozí z obecných lidí svým oružím na tu cestu se chystáchu. Pronežto veliký dvůr do Prahy volán byl na to, aby k té jездě udatniej a ctniej rytířstvo vybráno bylo. Potom pak králové korúhve stkvúcie vytěžechu, po nichžto mladých rytířův v svém odění množství veliké tiehniese. Gervasius probošt Vyšehradský pro krále úsilé to také zpodjal byl, s ním se vypraviv. Tak pak skrzě Řezno vojska tiehniechu, bez čísla kořist a lúpež berúce a cesty sobě dělajíce a klestiece. S tiem tak na hory i přijědechu korutanské, ale že v té vlasti lidé utekli biechu, na pití a na jedení nedostatek jmějiechu. Potom pak na počinské ¹) ^b) hory přijeli, tu kdež dobrého vína množství jest, jímž jsú se posílili. Opět pak potom mezi hory Tridentinské, Brizmenské ²) vebírali se, tu kdež jsú trh v jedení a v pití velmi dobrý nalezli, klejt jim davše. Odtavád pak k císařovu přikázání na téj vodě Achasim ^c) přes most z lodí učiňený stran za Berún táhli na to jezero po [104^a] dle Wardy mezi dřievie olivové, a tu stany rozbili. Ti pak Berúnští měšténé mnoho králi peněz dali, prosiece aby proti Brixenským, jenžto s Mediolanskými proti císařovi se sřekli byli, na pole vytrhl. Jenžto k prosbě jich povoliv proti Brixii ³) vytrhl jest. Nalezl rovní velikú a chtěl tu vojsko své spatřiti, kterak by mohl silen býti. S tiem tak kázal rytířstvu hotovu býti. A když se dále hnú proti Brixii a k branám se přiblížie, mladost rytířův mladých své síle doufajíc, těch jistých Brixenských pozývachu k bojování. Ale oni umúdrivše zdraví svému proti nim vyjeti nechťeli, jedno bran bránili. Pronežto Čechové nedaleko od Bryxie stany své rozbili, a tak všicku tu vlast zkazili a plen velmi veliký vzebrali. Tehdy ti jistí Brixenští to uzřevše, skrzě Ottu kardinala a skrzě své rádce a pány zastali jsú, aby Daniel biskup pražský, jenž s králem přijel bieše, krále navedl na to, aby u císaře milost mohli jmieti, a královi s tiem veliké dary dali.

^a) Překlad následujícího kusu jest velmi volný a i nepřipadný. — ^b) Bocenské. — ^c) t. j. Adíže.

¹) poczynfke R, L. — ²) bryzmenfke R, L. — ³) Brixyenf'kym L.

1158 Jenž to král učiniti slíbil jest. Zatiem pak ciesař s svým vojskem přijel, ano již král český dvě neděli před ním napřed byv, Brixenskú vlast ovšem zkazil. Tak pak český král proti ciesařovi s svými lidmi vyjel jest, nebo příští ciesařovu všickni se [104^b] radováchu, jenž podlé té vody, jiez Oleva říekají, nedaleko od Brixie, stany své rozbiti kázal. Tehdy ti jistí lidé Brixenští tak ve[likého množstvie lidí bojiece se, prosbú krále českého ciesařovu jsú milost obdrželi dary veliké davše a rukojmné postavivše i přísahavše, že proti Mediolanským pomoc chtie dáti.

Zatiem pak hnulo se jest vojsko i přitrhli k té vodě velmi prudké a bystré, jiezto Pav^a) říekají. Přes nižto ižádného brodu nebylo, ani mostův, neb jsú všickni zkaženi byli. Tehdy Mediolanští velikým množstvím na ciesařovo vojsko jechu se stříeleti a hroznými hlasy křičeti. Ale však pro širokost té vody prospěti jsú nic ne]-mohli. Proněžto tu na březě, kdežto ciesařov byl most, bylo jich stanovišče, okolo kterýchžto stanovišť množstvím rytieřstva pole s sebu naplnichu. Král Vladislav s svými za míli vzdáli stany své rozbil. Zatiem pak když lidé poodpočinuchu a pitím jedením sebe posilnichu, Bernart syn Soběslavov a Odolen syn Striežkov z Chys, rytieřstvo údatné, jechu se ztazovati a pokúšeti, zdali by brod mohli nalézt. Ale však jsú nic nenalezli, pronežto nic nenalezše s jediným tovařišem, jenž za nimi se odda, řítista do vody neb vskočila, a tu v hlubinách tapajíce, jednak koní na nich, jednak oni na koních svrchu plavajíce a tak s tiem sěmo- tamo [105^a] sobú po vodě káciechu. Však zatiem pak tak, jakž bohu všemohúciemu libo a tomu chtěl, ve zdraví k břehu se přibrasta. Ale třetí jich tovařiš, nebo proto snad, že mdlý kůň měl, nebo srdce strašivé, zase se navrátil¹⁾. To když král zvěděl, že dva rytieře brod přejela a jej nalezla, ihned kázal v vojenský buben udeřiti a všem se hotovu jmieti. Proněžto když hotovi bychu, tento udatný rytieř Vladislav počě napřed tiehnúti před svými a oni za ním. Takž pak silné a bystré oře vpu- dichu do vody napřed a s tiem s boží pomocí

beze všie škody přebrali se tam. Zatiem král Vladislav s svým výborným rytieřstvem oboři se mužně na nepřátely. V tom jistém sejdení vzněchu hlasi do nebes od obojich. Ale však Čechové tu boj slavný obderževše, přemnoho nepřatel zbili a druhé zjímali. Odolenovi pro tu smělost, že brod sám druhý přejel nejprve, na jeho štítě u bielém poli modrý štrych, jenž vodu znamenává, shory přes vešken štít Vladislav dal jest nositi.

Zatiem pak ciesařovo vojsko mnělo, by Mediolanští svým na pomoc táhli. Ale když jsú uslyšeli česká znamenie, ihned jsú tomu porozoměli, že Čechové nepřátely pobili; ale však tomu se velmi diviece, kterak přes vodu přejeli, veseli jsú tiem jich vítězstvím byli. Čechové pak ostátek nepřatel popudivše [105^b] více vítězstvím veseli jsúce nežli kořisti, kastely a vsi, kdež mohli, ohněm vše spálili. Mezitiem král Vladislav by pilen toho, aby ciesařov(i) most byl udělán. Proněžto ihned i ciesařova králova vojska trámy snesechu dobré. Zatiem noc se přiblíží a dielo přesta. Král pak Vladislav posadiv strážu proti Mediolanským, cělú tu noc s nimi nespál. Když pak svítalo, ani mosta velmi pilni biechu, pověděchu ihned, by Mediolanští vojsko poslali k obrá- nění mosta. Proněžto pochopi rytieřstvo oděnie své, ale že s oné strany řeky větší diel vojska ostal bieše podle rady múdrých bojovníkův vojsko vybra se z stanovišť ven, chtiece viděti, mnoho-li by jich bylo, jenž ihned poslachu rytieřstvo udatné, kteříž chutně Mediolanské utkavše, mužně jsú jě podstúpili a jich popudili. Jenž tak po nich běziece Čechové mnozí z nich byli jsú ra- něni v tej nemúdrosti. A tu jest Zvěst²⁾ tak ře- čený mělničský zabit byl, jehož rytieř jeden Dyna jménem pomstiti chtě běžal za tiem, ktož jeho zabil, i rozpoltil jej na dvě jako vepře. Ale Čechové mnoho jich zbivše a za mrtvu ostavivše. sedmdesát z nich najurozenějších jemše³⁾ krá- lovi svému dovedli, kterážto král v ciesařovo vě- zenie [106^a] dav, mostu dodělati byl jest pilen. Most když jest dodělán byl, ciesař s svým vojskem přejel na onu stranu královi na pomoc.

^a) Rozuměj: Adda.

¹⁾ navrátil Lit.; nevrátil R, L. — ²⁾ Zwoft R, Zwyest L; Zvěst, Svěst Lit. — ³⁾ „a za mrtvu ostavivše“ v R opakováno, zajisté nedopatřením; podobně v L, Lit., Vrat.

1158 Zatiem pak někteří z Čechův ku potřebě svého vojska jiný most opravováchu. A když s obú koncí veliká tieskeň lidí bieše, most se oboří, a tak i Čechův i Uhrův mnoho se ztopi. Daniel ten boj uslyšal, ješto Čechové obdrželi byli, chtě královi službu ukázati na tom přes ten most velmi nebezpečně bral se a těm, kteříž rašení biechu, zvláštnie utěšenie učinil. Když pak opět již po opraveném mostu Čechové u velikém množství brachu se, vida tieskeň velikú biskup, umůdřiv zdraví svému nechtěl přeseň zase jíti, ale s Papienskými, ješto trh vojsku děláchu, jimžto cesty mostové známi biechu. od stanovišť korutanského vévody, jenž tvrž jednu tvrdú proti hradu Trek řečenú obdržal bieše, bral se, a tu noc jakž mohl, tak přěbyl, zítra pak stanovišť králových dobral se. Císař pak ten jistý hrad Trek mediolánských, jenž velmi tvrdý bieše, ihned oblehl jest a v malých dnech obdržav jej svým rytierstvem osadil. A tak s tiem k Laudunu ¹⁾ k tomu městu zpanilému bral se svú cestú, kteréžto město Pompejus udělal. ^{a)} Ti jisti lidé toho města císařovi [106^b] kniežatom jeho své násilé, ješto od Mediolanův trpěli, rozpravili i prosili, aby prostřed města stany své rozbili. Nebo Mediolančéné tak to město Laudu ²⁾ jako i Knimaské ^{b)} z kořen zkazili biechu a tak lidi v službu sobe porobili biechu. A když císař prostřed města stany své rozbi a to zkažení opatři, proti Mediolanským tiem viec je se býti horlivější. A když lidi, ani žalostivými hlasy svých nehod žalují, císař slyšé, že Mediolančéné pod přímířím císařovu dvouru přijeli za to i za jiné císařovi dosti chcece učiniti, kniežata pak jich řeč pokornú, že točíš dosti učiniti chtie, slyšiece a každý z nich doma býti spieše žádající, dali císařovi radu, aby je na milost přijal. Tehdy vstav Anzhelm arcibiskup ravenatenský, obnovil ta slova a řka takto: Však viemy, že chytrost mediolanská dobře nám známa. Neboť zajisté sladkút řeč mluvie, ale srdcet nevěrné jmají. Buď jim takáž miera odměřena, jako oni jiným měrie. Neb když sú oni města svobodná a kostely zkazili, buďte také sami zkažení. To když císař

uslyšal, s svými kniežaty povolil té radě a ihned 1158 vrhl od sebe svú rukavici podle obyčejě starých císařův a králův, zjevně je vypověděl a zjevné nepřátely císařstvie skrzě to je ukázal. Potom ihned [107^a] nazajtrie ve dvú míli od Mediolan: vojsko se položilo, a tak zjednavše stanoviště sěmo tamo jezdiece, rytierstvo císařovo kratochvil svú jmějiechu. Zaherkembert, císařův prietel, mnoho s sobú pojem rytierstva, trhl k Mediolanu, boj s nimi chtě některý povzdvihnúti, hněvajě se proto, že Čechové tak mnohé věci proti Mediolanským učinili a on točíš nic. Když tu v tom pobití on s svého oře ssédł byl, zatiem pak některak jiní postúpili, a on tu zabít byl. Maršalek některak zavrhl se i nebyl zabít. Ale však najposlěz vždy byl zahuben ukrutně. Tu jest také onen rytier Dyna, ješto na Pavu byl rašen, byl také pohrabán.

Toto když se císařě doneslo, hněviv byl císař velmi i jal se tak přieliš velmi na Mediolanské sršat býti, že k kázání císařovu vojsko všecko v odění svém by hotovo. Zítra pak když byli všickni hotovi jsúce před Mediolanem, bychu na velikéj rovni k bojování velmi přípravně. Prožežto na prvé špici Lodvík bratr císařův Rothercuk s Rýna, muž slovutný, s Papienskými a s Cremonenskými, jenžto strójce toho bojě biechu, na poli s velikú silú postaven jest. Na druhé špici Fridric syn krále Konrátův z své mladosti krású jsa ozdoben, vévoda z Rotenburka s velikým množstvím rytierstva, s markrabí fa[107^b]raiským s Hugucem ³⁾, s Berúnskými, s Brixenskými, s Mantavskými jest posazen. Třetie pak miesto slavný král český Vladislav svým vojskem u veliké síle výborného rytierstva, čtvrté miesto Jindřich vévoda rakúský s jinými kniežaty rakúskými držal jest. Pátú špici sám císař svým vojskem držal jest, kteréhožto vojska dlúhosti a širokosti nenasnadně by kto sezřieti mohl. Šesté miesto všickni Bavořéné s kniežaty těch vlastí všech, nad nimižto Otta hrabě s svými bratří z Řezna zprávci byl; sedmé miesto neb špici všickni Němci s Lambardy držěli jsú svým vojskem. Tak pak toto všecko množstvie proti téj bráně mediolanskéj,

^{a)} Výklad slova „Lodi“ dále položený v textu lat. vynechán v překladu českém. — ^{b)} t. j. Como.

¹⁾ Laudunu R, L, Lit. — ²⁾ laudu R, L, Lit. — ³⁾ huguczem R, L, Lit.

1158 ješto římská slove, beze všie přiekazy přitrhli jsú. To oni množstvie uzřevše k brani postaviti se nesměli, jedno zeď k bráňení dobře osadivše pilni jie byli. Pronežto ciesař u té jisté brány největšiemu vojsku. státi kázal a jiným u jiných bran. Výborný král český blíže od Mediolana stany své kázal rozbiti, chtě viděti, která by brána mohla obležena býti. Tak pak Lodvík bratr ciesařův u brány svatého Dionysie byl posazen, jenž jako najmdlejšie bieše. K téj snaženstvie přiložichu k dobytí. S tím tak u večer v odění, jakž nejsilnějie mohli, šturmo[108^a]vali tam. Tuto pak v tom potkání toto kniežě mladostí se stkvěje jako rytieř udatný potkal je s svým vojskem i by boj přěukrutný, ano rytieřstvo přielišné, jednak oni a jednak oni, na zemi padají. Uznamenav to kniežě, že odolati nemůže jim, poslal k králi českému, aby jemu pomohl. Když to král uslyšal Vladislav, ihned v znamenie vojenské káže udeřiti i byl s svými vzhůru na pomoc v velikém množství. To Ludvík vida, snažněj byl ihned k bojování. Zatiem pak tento král slavný pln jsa mužnosti ¹⁾ s svým rytieřstvem Mediolančany ihned podstúpi, v kterémž podstúpení kniežě jich, jenž korúhev držal, svým kopím ihned prohnal, jenž na tom místě zdeše. Jiné také rytieřstvo mužně se razichu na nepřátely. Pronežto s obú stranú padáchu na zemi zbití, le tak to dlúho trálo pobitie od nešporův až právě do smraku. Takž pak jedni z Mediolanských zbiti bychu, druzí zjímání až právě vidúc se již přemoženi jsúc, ani mohúc mocí kterou Čechóm odolati, v město utekli, a tito boj obdrželi. Král vesele se do svých stanův vrátil, s nímžto mnohé rytieřstvo ražené vrátilo se v stany. Neb zajisté v tom boji mladostí stkvějice se, mužně bojujice Miklaš, Otta, Swertek a Herhart ²⁾, vnuk velikého Hrabiše, zabiti jsú, jež[108^b]to biskup Daniel v tom klášteři blíz od města, jemuž Světly dól ³⁾ říekají, pohrabal jest. Mediolanščí nemohúc pak také síly sněsti, z těch bran, jimižto dříve vychodili, nesměli se vyskýsti; ale kamením všěcky zametali, jedinkú bránu sv. Dionysie sobě ostavivše. Ale král český

svým rytieřstvem osadil ji stanovišči, takže se 1158 všech stran Mediolan kniežaty byl obsazen.

Znamenaj tato:

kniežata tato, kteříž na téj službě ciesařovi byli. Najprve král český Vladislav svým bratrem Theobaldem a s jinými kniežaty i pány českými; vévoda z Rotemburka, Jindřich vévoda z Rakús, Lodvík bratr ciesařův, Fridric syn Konrátův z Šváb, Otta Rothercuk z Bavor s svými bratry; dva syny markrabina Albrechtova s jinými kniežaty z Sas. Byl Peregrin patriarcha z Aquilie, Fridric kolínský, Wiltman majtburský, Anzelm ravenatenský arcibiskupové; Heřman verdenský, Daniel pražský, Řezenský, Wierzburgenský, Cynenský, Wormacenský, Lucidenský, Metenský, Cameratenský, Treveretenský, Argentinský, Augustinenský, Curienský biskupové. Byl Huguc markrabie, Quido hrabě fladrenský s syny svými; Oblík řečený mala spina, Gerhardus z Campaneta, Kerhart z Faraře, Huguc, Albrecht ^{b)} Vigulinus tak řečený a jiných přemnoho kniežat lambardských. Byli jsú také tu Cremonicenští, Lan[109^a]denščí, Eganščí, Berúnščí, Brixenščí, Matavščí, Bergamenščí, Parnienščí, Platentinščí, Geminenščí, Tendonenščí, Astenščí, Albanščí, Vercellenščí ^{c)}, Aquilenščí, Farařščí, Reginienščí, Mulinienščí, Bononienščí i Volenščí, a mnohá některá pomořská maritinská města, z Ravenny ³⁾, z Srvie z toho města, ješto slove Forum Julii, Ravenatečené, z toho města Dē Foro Julii, Armenščí, Flavenščí, Antonitanščí, Firmenščí, Senegomenščí, Ascolanščí a z jiných měst z lambarských převeliké množstvie.

Byla také tato města: Tuskancia, Romancia, Lucenščí, Pizanščí, Lunenščí, Aquisponenščí, Seniezščí, Viterbienščí, Florenščí, Sutrienščí, Nepenščí, Tusculanščí, Tiburcinščí, Peruščí. Tito všickni na ciesařovu pomoc sebrali se byli, jenžto Říměné vidúce, také svého pána s kniežaty poslali byli s těmito všemi lidmi. Mediolanščí obloženi byli, takže jediné bran mohli brániti. Byla jest tu věž jedna veliká z mramoru udělaná mezi ciesařovými stanovišti osazena k bráňení, jenžto ciesař oblehl, a věži zkaziti kázal. A oni

^{a)} T. j. Vallis Clara. — ^{b)} Latin. orig. má tu ještě vloženo „Guilhelmus“. — ^{c)} Za Vercellenskými vyčítají se v textě latinském ještě: Novarienses, Yponenses, Padivani, Tervisini.

¹⁾ Vrat.; množství R, L. — ²⁾ Swertek a Herhart R, Swertek a Erhart L. — ³⁾ L; R a Lit. je za to: zrazena.

bojciec sě za život, věži vzdali ciesařovi, jenžto Papienskými a Cremonenskými osadil jest hrad jeden velmi tvrdý jménem Moyce s jinými kastely rozlič. Čechové zkazili jsú a vše spálili a ženy s dět[109^b]mi zjemavše, do stanów přivedli, jenžto biskup Daniel i penězi i prosbú vyplativ, poručil jě k-óstřiehání Peregrinovi, arcipřestu svému, jenž věrně jich ostřiehav a pokrmiv jich dovedl do města. Zatiem pak Jindřich vévoda rakúský u brány svých stanovišť od třetie hodiny až do mraka boj měl, i s oně i s oně strany mnozí padachu, né, i ohněm některako na město tepiechu, jenž brzo Mediolančené zhašováchu. Ciesař na každý den mocně vókol obježdováše, aby nižádný ven nemohl. A praky vždy děláchu. Ty věci když sě tak dějiechu, Peregrin patriarcha aquilijenský, Gerhart bamberský a Daniel pražský biskupové s Mediolanskými sešli sě o pokoji jednajíce. V tom v takém jednání radě i pomoci králi Vladislavově poručili sě, aby skrzě něho milost ciesařovu mohli jmieti. Král ciesařovi dal to věděti. Ciesař uslyšav potřeboval rady svých kniežat. Zatiem Ravenatenský arcibiskup umřěl, o němžto po všech stanech byla pověst, že jeho bůh proto porazil, že Mediolan oblehnúti radil. Kniežata radujíc sě pokoji takúto cestu tomu našli, aby laudanského a knimauského jiných měst ciesařových věc potom s pokojem nechali, a to aby Mediolanští přísahami zatvrdili, [110^a] aby také Mediolanští deset tisícův hřiven za své zavinění proti ciesařovi jemu dali a všecky vězně Cremonenské a Papienské skrzě ruku krále českého aby svobodny učinili; aby věrně manstvie neb poslušenstvie služby učinili a přísahy zachovali. A aby pravdu činiti slíbili a pokoj od starých ciesařův všem městům ustavený aby zachovali, koruny a cti ciesařské aby ostřiehali, ciesařské paláce neb sieni aby zasě vzdělali; dvanáste konšelův aby vydali, kteréž ciesař k súzení vyvolí; kamž ciesař káže, aby jemu pomoc dali, a na znamenie pokory a poslušenstvie aby nad svými hrdly nahé meče nesúce před něho šli. A aby tyto všecky věci pevný mohly býti, tři sta rukojmí urozených v ciesařovu moc aby postavili. Tyto věci o tomto pokoji den s. Marie narozenie měly jsú sě konati. Někteří pro smrad mrchy zemdeni jsú a druzí horkem zmučení, chtiec rádi býti tu nemohli jsú.

To všecko jednánie v českého krále rucě přišlo jest. Tři sta rukojmí urozených dáno, pól druhého sta vězňův lidu papienských a jiných měst tisíc nebo více vězňův, z nichž někteří deset let vězeli a ještě malitkých svých dietek odešli byli, rytieře jsúce již [110^b] je tu opatřili plačtivě s radostí. Ti všickni byli jsú posazeni pod stráží v klášteře svatého Dionysie pod královú českého mocí, takž když by Mediolanští milost ciesařovu jměli, aby oni svobodně pušćeni byli. Pakli nic, aby opět u vězení byli.

To když tak jednáno bylo, arcibiskup pamburgenský a Daniel pražský na to posláni byli ku přijetí Mediolanských k milosti ciesařově. Pronežto nejprve, ande žakovstvo v řádu svém neb v procesiji napřed jde, mediolanský arcibiskup od túto dvú biskupú před ciesař byl přiveden, a tak od něho pokojným políbením přijat a mezi arcibiskupy posazen. Potom pak dvanáste konšelův Mediolanských bosými nohami nahé meče nad svými hrdly nesúce před ciesař, an na súdné stolici sedí, brali sě v pokoru, z nichžto jeden jménem Obert konšel muž múdry túto řeči jest mluvil a řka: Zavinili smy, neprávě smy učinili, hrdla naše panství a moci vašemu i pomstě vašejšej poddávámý. Ciesař pak vzem od nich meče, sluhám dal a jě na milost přijal. Toho dne svatě Marie arcibiskup k službě sě připraví tiem obyčejem ambrozianským; i bieše tu muž jeden šedivý a poctivý u pozlatité kápi, koruhev, berlu nesa v rucě pozlatitú, když okolo kostela chodiechu, jehožto činův mnozí velmi diviechu sě. Ciesař sédl na své stolici v svéj [111^a] koruně drahěj a divným dielem okrášleněj, jenžto jemu král englický poslal byl. Tu jistú korunu vzem s hlavy své králi Vladislavovi českému po takém úsilí a po takém vítězství přede všemi kniežaty z německých z vlaských zemí poslal jest darem, aby jí tu při božie službě okrášlen byl. To když se všecko dokona, každý sě obrátí, ktož kam zván, pokoji tomuto radujíce sě. Ciesař dav milost Mediolanským, k hradu tomu Moyce přitrl s vojskem, ještě k ciesařově koruně od dávná příslušieše, kakžkolivěk město od Papienských spáleno bieše. Král český obtiežen jsa nemocí dosti velikú po tak velikém úsilí, odpušćenie prosil; jehož ciesař navštíiev skrzě Brixii výjezd jemu způsobiv, a tak s tiem kromě jiných darův

tisíc hřiven jemu dal zlata, ješto byl od Mediolanských vzal ciesař. Mediolanščí pak jeho darovali deset tisící hřiven stříbra. Daniele biskupa ciesař u svého dvora obdržal a uprosil, protože vlasky uměje byl užitečen, an se však odtaháše, protože mějieše zimnici. Takž u pól noci Vladislav s svým vojskem se hnul i dojel sčestně do Prahy a tak přijat byl dostoyně. A té práce vlaské pozapoměnuv potom sčestně zpravoval zemi. Potom ciesař všem pánóm vlaským i městóm nad Pavem nedaleko od Placencie den [111^b] s. Martina dvór slavný a veliký svolal, tu kdež práva starých oněch ciesařov chtěl stvrditi a k tomu svá nová připsati. Povolal Mediolanských v svú radu vzpytaje neb vztazujě od nich, kterak by věrná a poslušná k sobě města vlaská mohl přivesti; jenžto tuto odpověď jemu dali: aby v každém městě ustavil poručníky a moc svú, ješto potestaty slovú, a konšely, i přijal od nich přísahy, aby věrní a poslušní byli ciesařstvie. Tu řeč ciesař pochváliv, v svém úmysle za chvíli chtěl se o to rozmysliti. A tak dvór když dokonat, každý se domov vrátil, a ciesař kamž chtěl po Vlašiech bez přiekazy jěl jest.

Přemluva.

Léto božie tisíc sto a šest desát. Ciesař v tom městě, jemuž Alba *) dějí, mezi Vercellaským a Astamským městy ob vánocě kvasil. A takž tu pamětliv jsa Mediolanských rady, poslal po vlaských městech posly své, v zvoliv sobě je ¹⁾ k tomu, Daniele pražského biskupa, Remalda kancléře ^{b)}, Heřmana verdenského, Ottu hrabí z Řezna hercuka ^{c)}, Quida flandrenského hrabí, jenž kázanie ciesařovo naplnivše v Cremoně, v Papii, v Placencii a v jiných městech ve všech v ty strany, potom pak do Mediolana přibrali se i svolali konšely a ciesařovo chtění a [112^a] vóli jim zjevili. a oni prosichu, aby jim rozmysl o to dal. A když čas tomu přišel, aby odpověď učinili, odpověděli jsú, že toho učiniti nechtie, což ciesař chce. Ale však to chtěli

učiniti, což na hanfestu svém měli psáno, točíš 1159 aby toho, kohož by chtěli, oni volili a k ciesařovi neb jeho poručníkom přivedli, aby přísáhl věren býti. Poslové tito proti tomu odpověděli, kterak oni sami dali radu, aby (v) vlaských městech skrzě posly své ciesař vladaře neb potestaty zsadil. Ty věci i jiné když oni od ciesaře vypravili a ciesařovu vóli vypověděli lidu, by pohrom velmi veliký v lidu v klášteřě s. Mařie, ande volají: vyvedeni nectně buďte tito poslové ven a ihned umrtveni! Veliký povyk mezi lidmi by z toho, ano na ty posly kamením chrlejí. Přiběhše k tomu konšelé ukrotichu lid řkúce, že by bez rady starších to učinili. A aby k ciesařovi to nedošlo, jich prosili, peníze jim veliké za tu vinu dáti slubující. Poslové tito k tomu velmi lehčí byli, činiec se na to nic netbajíce, ale v noci inhed přeč utečechu, a když ciesaře dojeli, všecko jemu, jakž se stalo, vypravili. Tehdy ciesař inhed opět dvór kniežatóm veliký učiniv, této krivdy přede všemi žaloval, což poslóm je[112^b]ho stalo se. Podle rady kniežetské Mediolanščí byli povoláni, aby odpovídali k tomu. A když stali před ciesařem pokorně, podle ciesařovy vóle dosti za to slíbili učiniti a to přísahami zatvrdili. Pronežto bezpečně domov se vrátili. A když také ciesař ubezpečiv se jich zatvrzením, s svým vojskem k Maritimě trhl, v tom městě Mantav umyslil velikú noc okvasiti, a tak v květničnú sobotu ledva za míli vzdáli od Bononie na rynku Eleny stany kázal rozbiti. Té noci pak Danielova komora pražského biskupa shořala jest a sám v jediném plášti z ohně vyběhl. Ciesař a kniežata uslyševše želeli toho i nadali jemu mnoho darov v tom městě u Mutině i okvasil ciesař velikú noc slavně. A když kniežata a rytieři tancě vodiechu svým obyčejem a ciesař s paláce díval se, přijel posel, že hrad ciesařov Trec tak řečený, jenžto císař osadil bieše, rytierstvem mocně od Mediolanských obložen jest: pronežto přesta tanec, ano každý v odění svém chtiece hotovi býti. Zítra pak, ano se zabřezkuje, rytierstvo zdvihlo se oněm na pomoc. Ale ne po

*) Výklad polohy města Alby v latin. textu se nalézající schází v překladu. — ^{b)} Výklad lat. textu o povýšení Reinalda na arcibiskupa Kolínského opět v překladu schází. — ^{c)} Latinský text: „Ott. palatinum comitem de Ratispona“.

¹⁾ Lit.; ze R, L.

1159 mnoho dnech přijel jiný posel, pravě, že hrad z kořen převrácen, a ktož na něm byli, zjímání a nectně do Mediolana vedeni. Císař to uslyšav, zdvihl se do Lavdy a kterak by té smělosti od-[113^a]vetil, byl myslil. A tak s tím opět všecka města vlaská svolal se vši jich mocí k oblehnutí Mediolana. Pronežto potěžechu korúhve císařovy, a takéž pak vojsko by zjednáno a všechny brány mediolanské bychu obleženy, bez obrany hradové, kastellové, vsi, tvrzě bychu zkaženy tu v okolí. Císař pak podle rady Cremonenských a Papienských jeden hrad, Créma řečený, velmi tvrdý Mediolanským^{*)} velmi s velikým množstvím oblehl, jenž ihned proti vojsku vyjedše, boj počeli. S obou stranů rašení. Jíti i zabiti mnozí byli, tak dlouho až právě pro noc přestali. Ti s hradu mezi zdi utečechu. Tu markrabie z Nakonie¹⁾, udatný muž s císařovy strany zabit. Zatiem císař do Lavdy se vrátil. Tu pak vzem množství svých věrných s některými Papienskými v noci stran Mediolana přitřhl. Ti pak Papienští tajně stáda jako chtiec zajímati v noci přihnali k Mediolanu, jenž pochvátavše stáda i poběžechu s tím a u městě by povyk. tak jakž k šturmu znamenie dachu, pronežto vytekúc z města stáda chtiec otjeti, Papienští některdy čínec se jakoby běželi k císařovým stanovištím, v nichž se tajieše, blížiechu se. Pronežto tak běžiece, někdy rašení, někdy jímání biechu. Papienští však vše trpěli. Když však přiblížiechu se k stráziem, dachu znamenie císařovi, [113^b] jenž ihned na pomoc jim s svým vojskem razí se na ně, a tak nemilostivě by jich mnoho rašeno i zjímáno. Kterěz zjímavše jako psy provázky zvázavše vedli s sobú do Lavdy. To když se tak stalo, opět se vrátil k obležení hradu Kromy i oblehl jej tak tvrdě, že ani Mediolanští k nim mohli přijeti, ani oni k nim. Tak když oblehl hrad, přístrojie bojovného mnoho dobyv k dobývání, proti hradu šturmoval tak dlouho, až právě v popel jej obrátil, a oni milost obdrželi. A tak podle svých kniežat 1160 rady vzem je na milost, bez škody s hradu je pustil, jenž všeho nechavše sudy²⁾ i onudy se rozběhli.

Léto božie tisíc sto šestdesat a jedno. Císař rozdvojenie římského kostela chtě ukrotiti a staviti, ješto se biechu rozdvojili kardinálové o volení papežě, s jinými preláty sebral se; nebo oni Octaviana, oni Victora, oni Rolanda za pravého papežě jmějiechu. Pronežto rozličné pany duchovnie do rozličných vlastí císař rozeslal jest pro ty věci, chtě to skrotiti. Daniele biskupa k uherskému poslal, jenž poselstvie zpósobiv, ku pánu svému Vladislavovi vrátil se, jenž kakžkoli pro dlouhé meškání tam pohněvával se naň, však poctivě přijat milost obdržav u krále.

Fridricus na pomoc jel císařovi.

[114^a] Léto božie tisíc sto šestdesat a dvě král Vladislav na pomoc císařovi Fridrika syna svého a Theobalda bratra svého s velikým vojskem poslal. A když již na mezě provazieše je, přiběhl posel z Moravy pravě, že Soběslav syn Soběslavův Olomúcké město nectně a nepravě ztekl. A kakžkolivěk tyto noviny protivně slyšal, však proto vojsko toto vždy vypravil. A tak pak jiné vojsko shromazdiv vtrhl do Moravy i oblehl Olomúc. Tehdy Soběslav králově moci nemoha ostati, skrzě Konráta a Ottu kniežat milosti prosil, a také některaká částka země aby jemu dána byla. To král snadně slíbiv, vzě jeho na milost a Olomúc v svú moc. Král s Soběslavem vrátil se do Prahy. A když by po mši v hořejšie sieni biskupové, Soběslav čakáše toho, co by král v komnětě syěj jemu chystal dáti, nalit pak ihned zatiem jat by a u větší veži okován vsazen; a jeho odtavád utečechu. Potom pak na Přimdu okován Conratovi jednomu velikému ukrutníku poddán byl. Císař zatiem svým množstvím lida rozličného okolo vešken Mediolan oblehl, vinnice a dřevie zrubal a stáda zžajímal, tvrzě vsecky a kaštely zkazil, a kterěz mohl Mediolanské zlapal, zmučil a oběsil. [114^b] Fridrik syn králov když začas okolo Mediolána ležal, o s. Václavě vrátil se i by radostně přijat od otcě i od kniežat.

*) Tu náleží doplniti dle textu latinského slovy „velmi milý“.

1) z Ankonye L. — 2) wlfudy R.

Přiemiľuva.

Léto bozie tisíc sto a šest desát a tři opět Fridrik a Theobald na pomoc tomu obležení k císařově pomoci byli poslání. Pronežto ihned Mediolanští mnohá léta rozličnými nehodami psotně byli hubeni a císařovo vojsko vždy se množilo. A když již přístrojův dobyli byli, Čechové přiekopy městské nejprve zametali byli a ke zdi přistúpili, a tak střelami, střielením, šípy nepřátely odehnali, prvnější na zdi byli, mezi nimižto jeden rytíř udatný a urozený z Chusníka, muž velmi silný udatně do města po řebří vskočil, po němžto všecho vojsko české ihned se tam mužně bralo. A tak brány otevřevše, císařovo vojsko tam vpustili. Pro ten skutek udatný tomu z Chusníka, ještě po řebří vlezl do města, nejprve král Vladislav zlatý řebří přes modré pole na štítě věčně dal jest nositi, jehožto dnešní den na pamět také věci předkové jeho požívají. Toho času také kniežď jednu nohu sviecnou litú, ještě někdy Salomon v chrámě Jerusalemském slil jest byl, do Mediolana přinesenú, do pražského kostela s velikú prací přinesl, jakož i dnes to znamenito jest. Mediolančené pak síle [115^a] takéž nikakž odolati nemohúce hladem, jímáním, mučením nad svými nepřátely a jinými rozličnými nehodami súžení nebo skrocení. kakž kolivěk v rukú nepřátelskú byli zaklopeni, nezúfavše do milosti císařovy, hledali skrzé kniežata česká i jiná rozličná, zda by milost mohli jmieti. Jimžto také odpověď dána jest, že holé milosti jmieti nemohú, jedno aby v moc císařovu město navrátili a podle věrné rady svých aby všichni tak zjemáni jsúc před císař na súd přišli s svými kniežaty, a tak bosými nohami na zemi padli a nevstávali, jeliž by jim císař kázal. Z nichžto jeden Alminerus jménem z Vimata takto jest mluvil: Zavínili smy, neprávě učinili smy proti římskému císaři, pánu našemu přirozenému, boj proti němu povzdvihsé. Vinu naši vyznávamy, milosti prosímy. hrdla naše v moc císařskú poddávamy, klíče městské vašej velebnosti vzdávamy, aby pro také město, pro böh i pro ty svaté, ještě tu odpočívají, nám vašé císařská milost ráčila odpustiti a nad námi se smilovati, a pokoj nám dáti, pokorně prosímy.

Císař přijem klíče mediolanské, slitovav se, 1162 tak odpověděl jim a řka: aby na čtyři všeho světa uhly mediolanských zaviňenie zjevno bylo, ktožkolivěk z těch měšcan [115^b] přiebytek zvolí, aby pokoj i na těle i na sboží jměli od každého, a město v naší moc bylo navraceno zase. To uslyševše Mediolanští povolichu císařově vóli, kakžkoli rádi i neradi. Tehdy císař před Čechy i před Němci, před Papienskými, Cremonenskými i přede všemi jinými na svém súdě na své stolici sedě, žádal rady, co by z toho města učiniti bylo. Jemužto takúto dali jsú odpověď: což Mediolančené jiným jsú učinili, též na sobě věděti mají správně. Nebo když jsú oni jiná města zkažili, sami spravedlně budte také zkaženi.

To když uslyšal, proti Mediolanským súd byl vydán císařem. A když vynesen byl súd, vojska vyjědechu na pole, a takéž prvý Theobaldus bratr Vladislavův, potom Papienští, Cremonenští a všech jiných měst lidé se všech stran město zapálili, ano císař s svým vojskem hledí. Takž to staré město rozličnými psotami jsa trýzněno, pro neposlušenství své zlosti jest ovšem zkaženo. A když tak zkaženo bylo, po všech Vlašiech císař slobodně svú vóli činil císařskú. Nie, všechny země to slyšiece, jeho vzezření se bály, též nehody bojiece se. Po tak slavném vítězství a tak udatných skutcích a divných ctně odpuštění Čechové od císaře vzemše, poctivě [116^a] pušeni jsúce vesele a sčestně domův se vrátili. Takž pak když to město zkaženo a převráceno bylo, ustaviv u městech své vládní do Sicílie ¹⁾, o napulském vévodství chtě pojednati, s svým vojskem vzdvihl se.

Přiemiľuva o Uhřiech.

Léto bozie tisíc sto šestdesát a čtyři. Uhrové 1164 syna krále uherského Denci ²⁾ maličkého za krále sobě zvolili i prosili pomoci Vladislavovy, jenž věrně jim pomoci slíbil. A tak pro věčšieho pokojé přietelství mezi sobú chtiec učiniti, druhú dceru královu synu jeho Svatoplukovi oddali za ženu. A tak veliké dary jemu davše, domův se jest vrátil. To když se tak dalo, řecký císař s Stephanem děfátkem, bratrem toho krále nového, s velmi silným vojskem vtrhl jest do Uher. Tehdy králová uslyševši to, s svým synem krá-

¹⁾ Sicílie R. — ²⁾ Denczy L, Dency R.

1164 lem novým poslala posly k králi českému prosieci snažně, aby jejiemu synu v takéj potřebě pomoci ráčil. Nebo bez jeho pomoci královstvie uherské nikakž zachováno býti nemóž. To když uslyšal král český, svým životem pomoc slíbil dáti. Tehdyž ihned učiniv snem zemanóm u Pražě svůj jim úmysl zjěvil, že točíš na pomoc uherskému chce trhnúti proti ciesařovi králi řeckému. Některým to sě líbilo [116^b] jakožto věc sličná, některým nelíbilo jako nesličná. Řekli jsú někteří páni: Neslýchaná jest to věc, by král český uherského krále učiniti a ustaviti jměl, anebo uherský českého. K tomu král jim odpověděl: Páni, vězte to, že já krále tam ustaviti nemyslím, ale ustavenému proti nepřátelóm jeho pomoci. To když Čechové uslyšechu, odpověděchu, že kamž král chce, s ním jsú hotovi, že třeba-li za moře. Pronežto vzdviže sě vojsko jeho i syna jeho Fridrika vévody moravského do Uher proti Řekóm. A když vtrzechu tam s obú stranú velmi daleko na pravici i na levici lidé sě rozběhli bojice sě. Nie, všěcka země uherská jich síly strachováše sě a téměř třěsiechu se všickni před jich viděním. Král uherský, jenž bojě sě síly řeckých. ob onu stranu Nisy^a) postúpil byl, uslyšav pak, že s tak velikým lidem Čechové na pomoc jemu přijeli, posilnil sebe s dobrou myslí, s Řěky boj chtě jmieti. Kniežata ihned od uherského vstřieci králi českému bychu poslána, jenž vesele jeho příjemše, jemu děkovali, že takú práci proň zpodjal. A tak jemu čest, jako toho dostožno jest, velikú činili. Tehdy ciesař řecký zvěděl, že král český přijel uslyšav skutky jeho slavné. bylo-li by to tak jakožto noviny běžie, žádal sě pojis[117^a]titi a jednoho jménem Rokytu^b), ješto někdy byl čeledín Konratóv moravského vévody a potom šed do Řekóv pro svú ctnost také cti došel, že s najprvnějšími ciesařovými miesto měl, byl poslal k králi českému, aby napomanul jeho pro tu přiezeň, ješto na jeruzalemské jiezdě spolu měli za krále Konrata, pamětliv byl a ji zachoval nebyvaje proti němu. To když jako tajně mluvieše, vojsko pilně znamenal jest, ano velmi mocné jest. Poselstvie způsobiv, vrátil sě rozpravujě to ciesařovi, že král

svým životem uherskému přijel na pomoc. Zatiem pak král své vojsko položil nedaleko od Řekóv, jako zítra velmi ráno boj s ním chtě vzieti. Znamenav ciesař věci posla svého, řeč tu v srdci ji zachoval tvrdě a tak podle rady svých mudrcóv v noci s nemnohem vojska přěplul přes Dunaj zasě, jiného lidu Stephanovi nechav tu na pomoc. Stephan pak pln jsa strachu, jménem síly české bojě sě, nižádného boje neučiniv, ale brzo před strachem Čechóv přeč jest utekl. Ta novina došla Čechóv. Tehdy oni v súmrak jakž najspieše mohli. nepřátelsky řítili sě na stany i jeli sě jich bíti a jímati velmi ukrutně. A s tiem tak korúhev jim odjemše bezčíslné kořisti nabrali množstvie. Král český tiem svítězením [117^b] byl vesel, kázal prostřed stanóv korúhve rozvinúti. Vida to ciesař řecký poslal posly slavné královi. aby mír dávno mezi sobú zatvrzený přietelstvím zachovali, dávaje jemu věděti, že pro pokoj vjel byl do Uher s bratrem krále uherského mladším, prosě některé částky královstvie jemu dáno býti. Zatiem Daniel biskup v Pražě jsa pilen zdravie krále svého i jeho lidu, na každý pátek až do jeho příštie (lidu)¹⁾ postiti sě kázal a sám s žakovstvem modlitby k Hospodinu vzdával. Těž také králová Jitka vždy sě modlila. To poselstvie od řeckého ciesaře když král přijě. královi uherskému a pánóm jeho dal to věděti. A oni to všecko v jeho moc poručili. Takž pak s obú stranú poslové sěmo tamo ústavně poslání bývachu o pokoji jednajíce. Pronežto král mezi nimi jest přísahami zatvrdil pokoj. To když sě jest tak stalo, král Martina vnuka Gervazova probošta Vyšehradského, písaře múdrého a šlechtného s radú poslal k řeckému (ciesaři). jehož ciesař poctivě příjem a dobře uctiv svými dary ciesařskými, k králi zasě poslal. Chtě ciesař většie přietelství s králem jmieti, vnuky královy, dcery Fridrikovy syna jeho, vnukovi svému prosil jest za ženu dáti. ~~O~~nežto král poradiv sě, slíbil to učiniti. Tehdy ciesař [118^a] uznamenav to, poslal králověj české rozličného pohlavie přědrahá rúcha a ornáty. Takž mezi ciesařem a mezi uherským pokoj král když zjednal a uložil, domóv sú sě oboji vrátili. Král pak český s krá-

^a) Latinský text má „Tissa“. — ^b) Lat. text má „Bogutam“.

¹⁾ nadepsáno R.

1164 lem uherským před jeho máteř královú brali sě. Potom po všem, jenž králová tak velikými a mnohými dary jeho darovala, že na mnoho vozův ledva rozebrali, pronežto vrátil sě král radostně domův, a tak ochotně od lidu byl přijat i od žakovstva a zvláště od Daniele biskupa svého nábožného, jenž kostela sv. Václava i jiných mnohých navštívil mnohými drahými ornáty je okrasil. Králová také Jitka milostivě Vladislava přijala jest.

1165 Léto božie tisíc sto šestdesát a pět král Vladislav vnukyni svú poslal cesaři k řečskému s velikými posly, jakž smluveno bylo, za jeho vnuka *).

[Přiřmluva.

Téhož léta toho měsíce záříjě, jakž bramburská kronika svědčí, Wilmarus biskup bramburský, jenžto biskupství svého velmi povýšil a Bramburky pro nepokoj pohanský ohraditi a obtvrditi chtěl, takž pak podle rady Albrechtovy markrabiny podle synův jeho kanovníky přemonstratské, ješto u sv. Gotharda u Bramburciech u před[118^b]městí tehdy biechu, s žakovstvem i s lidmi s jinými slavně přenesl do města, aby stolicí učinil. A takž pak nečistotu modlebnú přeč vycídiv, odtavád chválu boží tu zjednal, nebo dříve diablóm chválu tu dáváchu. Téhož léta ten biskup kostel sv. Petra chtě dělati, jakož byl zamyslíl, toho měsíce října základ založil.]

Přiřmluva. O Danielovi biskupu.

1166 Léto ^{b)} božie tisíc sto šestdesát a šest Daniel pražský biskup zavolán jsa od Fridrika cesaře toho měsíce srpna pro ukojení toho rozdělení o papežovi, ješto toho času svatú církev boží rozličně mütieše, vzdvihl sě tam do Říma, a tak úprkem k tomu městu Laudě, jenž cesař oblehl bieše silně s svými, přijel jest.

Přiřmluva. Mor.

1167 Léto božie tisíc sto šestdesát a sedm Fridricus cesař když u Vlašiech své věci jednáše, toho měsíce srpna mnoho kniežat morem velikým

zemřelo, mezi nimižto Theobald bratr Vladislavův 1167 muž udatný umřel jest, ostaviv po sobě dietě veliké slovútnosti jménem Theobalda také, otcě těch jistých, ješto potom nazváni byli Dipoltici tak řečení. Kterýžto Theobald nad svým dielem země jest panoval. Potom svými časy Daniel biskup také u Vlašiech jest umřel, jehož tělo tam schováno a kosti do Prahy přineseny. Ten člověk které ctnosti a kterakého umě[119^a]nie byl jest, dlúho by bylo rozprávěti, jedinké na tom jeho slovútnost zlý vtip měla, že by jako až do své smrti toho rozdělení v papeži účasten byl ¹⁾). Pronežto kakžkolivěk pohřeb jměl kostelní, však na zádušnicích paměť jeho nešla, ani byla tak dlúho, až právě po mnohých letech s. muži Gotšalkovi ²⁾) opatu v noci u vidění zjevil sě jest, prosě, aby jeho prosbú kostelu neb s. církvi byl navrácen. Jenž potom tu v tom klášteři i u pražském kostele i po jiných kostelích v Čechách paměť jest byla.

Přiřmluva.

Léto božie tisíc sto šestdesát a osm Vojtěch 1168 syn Vladislavův probošt mělnický arcibiskupem salzpurgenským volen jest, mělnické probostvie do svého života sobě zachoval pro ztravu a pro náklad, když by sě jemu k bratří do Čech přijeti událo.

Léta tisíc sto devátého a šestdesát Gopold 1169 opat sedlečský nastáním králové, jejiežto rodic byl, biskupem volen. Ale před stvrzením svým jedva jest jeden měsíc živ byl.

Léto božie tisíc sto sedmdesát na biskupství 1169 opět jest volen Fridric z Sas přítel králové Jitky, více pro přiežň než pro užitek kostela, protože česky neumějieše. Onoho rozdělení římského nebyl účasten.

Téhož léta Svatopluk vévoda, syn Vladislavův, bratr Fridrikův, zavisí vzbudiv a roznetiv sě, [119^b] že otec jeho Vojslava hrabí nad jiné své pány přieliš velmi vztýčil byl, nalezl čas, jehož hledal bez otcě, toho jistého mužě téměř v králově rukú nožem prodružil jest a královú v ruku, ješto jeho bránila, některak byl ranil. Pronežto otec jeho velmi rozhněvav sě, když jieti jeho nemohl, S

*) Tu vypuštěna v českém překladu opět celá věta. — ^{b)} Viz str. 105 a 106.

¹⁾ že by . . . účasten byl R, L, Lit. — ²⁾ Gotšalkowy R, L; Gotšalkovi Lit.

1160 ale (z) země jej vypudiv až právě do Uher. Oba bratry Svatopluk i Fridric dvě sestře místa, krále uherského dcery. Tento Svatopluk, navrátiv se k otcově milosti, vzdvihl se do němečských zemí; tam jest umřel.

O větších přibězích Vladislavových v starosti a o roznici mezi kniežaty v zemi o vládní.

70 Léto božie tisíc sto sedmdesát a jedno Tomáš Canturienský arcibiskup umučen, jehož divové všemu světu ohlášení byli *).

Tuť se počínají.

Léto ^{b)} božie tisíc sto sedmdesát a tři král Vladislav stár a hrochadlen jsa, vida, že již jiezám a zpravování obecního dobrého statčiti nemůže, toho času takú radu nalezl i vymyslíl sobě, jenž se jemu tehdy zdáše dobra, ale potom byla jest příčina jeho všeho úsilí a práce. Nebo Fridrika syna svého všie země slavné místo sebe pánem učinil, jedinké Budišín ^{c)} a některé zbožie k tomu k své potřebě sobě [120^a] ostaviv i učinil sobě komňatu na Strahově tu, ješto nynie opatova jistba jest, chtě tu bydleti a dokonání života svého v pokojíku čakati. Ale kakžkolivěk tento Fridrikus cesařov bieše rodic velmi milý a v mnohých bojích u Vlašiech poznaný, však kterakž bez jeho viny přihodilo se, že v krátkém času mnozí páni češčí odvrátili se od něho hledající té příčiny, kterak by jeho zabiti mohli a jiného sobě za pána jmieti. Kakžkolivěk dlúho se to tajilo, však tiemto činem se potom zjevilo. Byl jest Oldřich, syn starého Soběslava, jakožto bēhún k cesařovi byl utekl s svými, i měl mnoho v Čechách některých, ješto jemu tajně přejiechu. Takž pak milosti cesařovy jal se některé částky v zemi prositi a bratru svému, jenž v vězení trináste let bieše, zproščenú z toho vězení býti. S tiem tak ten Oldřich mdlobu Vladislavovu vzvėděv a že syna svého na stolici po sobě usadil panování, jal se lákati, kterak by k zemi přišel, i prosil cesaře, aby se již nad ním smiloval v tento čas, a aby bratra jeho z vězení pro-

pustil, prosil. Jemužto cesař takúto dal odpovėd: Když Vladislav mohl zemi zpravovati, nechťeli smy tebe pro jeho vieru a dávné přátelství uslyšeti. Ale když již mdlobú jsa nadtrápen [120^b] bez naše rady synu svému panování sstúpil, s zachováním naše viery pohledámy té cesty hodné, jenžto tvěj žádosti dosti by se stalo.

O smrti Vladislavově a o jiných rozličných přibězích mezi tiem a o založení mostovém i o udělení, jakož uslyšíš.

Léto ^{a)} božie tisíc sto sedmdesát a čtyři cesař, 1173 nesnaden jsa Vladislavovi, všem českým pánóm do Normberka dvór volal i přikázal Vladislavovi i synu jeho, aby Soběslava svobodna z vězení učinili. Potom poselství král i s synem smútili se i radil se s svými věrnými o to, i zdálo se jim za podobné, aby Fridrika biskupa a hrabí Vítka s některými jinými do Normberka poslal, jenžto by je omluvil, že býti tam nemohú. a cesařovi peníze dali, aby svůj úmysl zjevil. Brachu se poslové, ale nic neprospechu, ani prosbú ani penězi. Cesař nerodi se obměkčiti, ale pilně nastál, aby vždy Soběslav ¹⁾ puščen byl z vězení. Král pak a syn jeho nesmějice cesařově vůli vzprotiviti se, učinili, což on kázal a jeho vypustili a do Prahy přivesti kázali, jehožto přístie Fridric čakáše potkáním. A tak mnozí jeho přijeli na tom potkání. Nejprve bosýma nohami svatých navštívil a jim děkoval. Potom od krále a od Fridrika políbením pokojným přijat byl, brav se tam. A s tiem odveden [121^a] do hospody a jsa tu odpočíval. Ale zatiem tato novina ohlásila se, že by jemu Fridrik zítra chtěl oči vyvrci. Takž on v noci vzdvihl se s svými i bral se k cesařovu dvoru. A Fridrik jinú cestú honieše. Pravie také, že tehdy král byl na cesařově dvorě v tom času, když tyto věci se dějieu, že točíš vévodství českého Fridric byl odsúzen, kteréžto ne tak správně držal, jakž měl. Nebo jedinké otcovým způsobením to zjednáno bylo bez panského povolenie a cesařova potvrzení. Takž pak potom po těch věcech pano-

*) Mezi odstavcem tímto a následujícím vypuštěn odstavec o třech řádcích. — ^{b)} Viz str. 107. — ^{c)} Latinský text má „Budyn“. — ^{d)} Viz str. 108.

¹⁾ L; schází v R.

1173 vanie České země s pěti koruhvemi Oldřichovi bylo dáno, a on dobrovolně postúpil jeho bratru svému Soběslavovi jako staršiemu, prisiehvše oba, aby vojsko lidí do Vlach ciesařovi na pomoc poslali, nad to slíbivše, aby králi Vladislavovi potřěbu dobrú dali. Ale on v tom jim nechtěv věřiti, kakžkoli nemocen jsa, na věno své ženy, ješto v Němcích jmějieše zbožie velmi dobré jménem Mer, bral se jest, tu kdež s svú ženú a Eližbětú ženú Fridrikovú, přebývaje u milosti božie a tejto věci přeběžné čakal jest. Zatiem Fridrik tento plná čtyři léta, v nichžto Soběslav kniežetství držal, jednak v Uhřiech, jednak u ciesařova dvora byl běhúnem, ale otec jeho na tom jistém sbo[121^b]ží čtyři měsiece přebýv, když se na druhé léto počátek chýléše, jakožto toho měsiece února umřel jest již stár jsa a v Ansem ¹⁾ tak řečeném klášterě poctivú službú jest schován, jehož kosti s odpuštěním Soběslavovým přineseny a na Strahově pochovány. Jeho vévodství i království pět a třidceti let bylo jest.

Za *) jeho časov jeho přípravu u jeho snaženstvím šerý a bílý zákon cistrský a přemonstratský v Čechách počeli jsú se, jichžto šlechtinými skutky země mocně ²⁾ a rozličně česká okrášlena jest a osvícena. Tyto kláštery jest udělal on: nejprve Strahovský a Dokzanský, potom Plaský a Litomyšlský bílého zákona, Teplický črného zákona svatého Benedicta. Ale zvláště základ králová Jitka toho kláštera byla jest, jenž tu odpočívá. Tato jistá Jitka, jiezto pamět buď před Hospodinem pro boží odplatu, kamenný most učinila jest mezi městoma krásným dielem svými vlastními náklady, ješto divná jest věc mluvití, s boží pomocí ve třech letech jedinké jej dokonavši. S tú jistú Jitkú jměl jest dva syny Vladislav, jednoho Přemysla a druhého Vladislava.

Toho léta Soběslav když vévodství přijal, vzdvihl se do Prahy, a tu od žakovstva i od lidí slavné jakož toho slušie jest uveden a přijat na kněžství, i tak potom sčestně na něm [122^a] panoval. Ale tak jakž nejprve ctně počal se bieše jmieti, ihned potom krví nevinnú se poskverní;

nebo Šturma, onoho jistého purkrabí z Přimdy, 1173 pamětliv jsa, toho točíš, že jeho těžce držal, ale té viery nejsa pamětliv, ješto jemu potom učinil byl, když jemu za bezpečenství slíbil, jěti kázal a do Prahy dověsti a tak ukrutnú smrtí na údy rozebrati kázal jeho, jakž pravil. Potom za ten účinek zjevně pokánie, v plátno se oblek. bosýma nohama učinil jest, a kakžkolivěk tiem účinkem slovútnosti své poskverníl byl, však obecné dobré právě jest zpravoval a udatně. Nebo pravie o něm ti, ješto jeho znali, že jest súdcě byl velmi dobrý, božím kostelóm a sluhám jich velmi milostný, le na krátce dobrý dobrým a zlých hrozný nepřítel. Nebo o tom byla pilnost jeho, aby chudého a nedostatečného vyprostil od mocného, čině těm pravdu, ktož násilě trpiechu, bez přijímání osob lidských, točíš všěcky v pravdě miluje, spravedlnost čině lidu z země své.

O větších přieběziech Soběslavových a o rozličných jiných nápadiach v tom času, ješto se dějiechu.

Léto božie tisíc sto sedmdesát a pět o na- 174 rození svaté Královny Soběslav tento dru[122^b]hý tiem jménem vévoda český bratra svého Oldřicha do Vlach k ciesařovi poslal s velikým vojskem, jenžto ti Čechové jistí chvátajíc brzo kořisti a lúpežě pilni jsúce v Ulmě v tom městě na Dunaji, pól třetieho sta jich zabito a mnoho jiných raňeno. S ostatkem Oldřich bral se k ciesaři a tam tři měsiece přebýl, proňežto hlad veliký trpieše i psotu jinú rozličnú; nechavše někteří pána svého kradmo do Čech se vrátili, a druzí i s ním změnivše se jako postníci domov se také vrátili.

Přiemluva.

Léto božie tisíc sto sedmdesát a šest tento 1176 jistý Soběslav s Konratem vévodú znojenským vtrhli sú do Rakús lúpežem a ohněm zhubivše zemi, i vrátili se zase s velikú kořistí. A když oni odešli, Jindřich vévoda rakúský s svými vtrhl do Moravy, ohněm i lúpežem učinil také škody veliké, proňežto Soběslav sebrav vojsko veliké

*) Viz str. 108 a 109.

¹⁾ Ansfem R, L; u Vanssen Lit. — ²⁾ mnozenye R, L.

vtrhl opäť do Rakús i dokazil ostatek zemä až právä do Dunajä; a zatiaľ pak na jednom mostä s týmto jistým Jindřichem kón letäl některak v chvátání, an nohu zlomil a potom skoro umřäl. To když sě tak dälö v Rakúsech, cesař (v) Vlašieh jsa těch časöv příhodu tuto vévodinu uslyšav, velmi jest toho želel. A to pak i byl jest počátek i příčina, [123^a] proňž Soběslav cesařovu milost ztratil.

Příměluva.

Léto *) božie tisíc sto sedmdesät a sedm Bela král uherský majä svär a różnici s bratrem svým o kráľevstvie, vsadil jeho u väzenie a on z väzenie dobyv sě utekl do Čech k Soběslavovi, hledajä toho, zda by skrzě jeho pomoc přäd cesařem kráľovstvie mohl jmieti, jehožto Soběslav zlü mäv radu v tom, jeho jal jest, a tak v tom väzení k bratru jeho do Uher poslal zasä. V tom velmi své viery i své pocty pohoršiv a poskverniv, neb ta jistá věc na cesařä mälä jest vzniti. Pro ty i pro jiné věci nesměl sě jest k těm dvoröm, jenž cesař voläše, ukázati. Stalo sě pak zatiaľ, že tento Fridrik syn Vladislavöv krälöv za to, za než usiloväšä u dvora, cesařä nadržě sě, obdržäl jest; neb cesař z své ruky korühve dal jest Fridrikovi. Mezitím opäť pak mezi Soběslavem a mezi Konratem stal sě jest svär, a takéž v tom sväru Soběslav sebrav vojsko vtrhl do Moravy, chtä pleniti zemi, jehožto Conrät s pomocí Rakušanöv, s nimižto zalíbenie mäl, z své zemä udatně vypudil.

Příměluva. O Fridrikovi.

1178 Léto božie tisíc sto sedmdesät a osm zatiaľ pak Soběslav ten jistý po[123^b]čiv přistie Fridrikovo, strýcě svého, toho však jistě nevädä, v který čas, mezä české množstvím rytieřstva svého obložil jest. Takž pak dlüho činiv ty jistě zálohy, potom pak jako zateskliv sobä s tím rozpustil vojsko, a když již rozpušćeno bylo, Fridrik znepty ani se neopatřili s Čechy, ješto k němu utekli biechu, i s Němci, ješto jemu cesař přidäl byl, množstvím velikým úperkem ku Pražä táhl jest. Proňžto Soběslav nevädä, co by učinil, když nejmějieše času

shromazditi vojska, s tím, kteréž jest mohl, potkal jest jeho. Ale ihned skoro byl popuzen až právä k tomu hradu přetvrďému, jemuž Skála řiekajä. Takž pak Fridrik oblehl město, v němž žena Soběslavova bieše, brzo je obdržäl. A tak poslal po svü ženu Elžbäťu do Aldemburga, radostně ji přijäl. Téhož läta jsa povolán k cesařovu dvoru, do Šváb sě s ním vzdvihl. 1178

Příměluva

Léto božie tisíc sto sedmdesät a devät Soběslav té příčiny, kteréž jest hledal, nalezl ji zatiaľ. A takž vojsko sebrav, když Fridrikus v zemi nebieše, i jě sě lákati, zda by mohl města dobytí. Ale když nic nemohl jmieti, vzdvihl sě k lesu, chtä cesty Fridrikovi zarúbati. Tehdy to Fridricus zvädäv, s velikým zástupem [124^a] lidí, Čechöv i Němcöv, vtrhl do zemä i rozbil stany své podle Lodějnicä. Tehdy zatiaľ Soběslav ty jisté lidi, ježto strážii držiechu nad Fridrikovým vojskem, zjímäl jest. Takž pak zjímav jě velikü rychlosti oboři sě na stany a tak tu mnoho zbiv jich, jiných jest popudil a na różno vzplašil, takže dva v hromadä neostala. Fridrikus preč utiekajä chtä pokryti sebe, přibral sě do Prčice a nalezl tu Konrada, vévodu znojemského, s jeho lidmi, s nimižto zalíbil sobä bieše nedävnö, i vzdvihl sě ku Pražä. Tehdy ihned když to Soběslav zvädäl, podle Prahy na tom miestä, jemužto bojišće řiekajä, s svým vojskem mocně jeho potkal. A když boj počächu mezi sobü, Soběslav svými na bäh sě oddäl, jehožto Fridrik až právä do Prosieka honil. Elžbäťa žena Fridrikova tento slib bieše učinila, dal-li by böh těmto vítězství, na čest sv. Jana Evangelistä na tom miestä bojovném kostel chtäla učiniti. Nebo na tom miestä udělavši kostel, křížovníky s velikým křížem tu posadila, jenžto po tom svými časy na onu stranu k svätej kráľovně jsü přivedeni. Toho läta a toho měsiece ünora také Fridric Němec pražský biskup umřäl jest. 1179

Léto ^b) božie tisíc sto a osmdesät v počätku toho läta [124^b] Soběslav v tom tülání umřäl jest, jehožto tělo do Prahy přineseno jest a na Vyšehradä pochováno poctivě. Po něm pak kněz

*) Viz str. 110. — ^b) Viz str. 111.

1180 Valentin přijmím Velliš ¹⁾ nevelmi umělý biskupem volen byl k libosti vévodíně, jenž tehdy více panováše, nežli muž její. Ten jedno dvě léta živ byl a nic po sobě důstojného ku paměti neostavil.

O jednom vidění, ješto Otta viděl, bramburský markrabie, i udělal tu klášter.

[Téhož léta prvý Otta syn Albrechtův, jenž vstúpil na panování po něm v Bramburciech, jakž kronika bramburská svědčí, na tom místě, kdež nyní jest klášter Leninienský šerého zákona, když po trudu lovovém tak jako v poledne ten jistý kniežě usnul byl a rytierstvo honilo, v tom jistém spaní viděl jest jednu lani, ana jemu za obyčej překážie, aby nespál. Jenž ihned tak, jakž se jemu zdálo, zastřelil ji. Potom z toho jistého snu procítiv, rozprávěl rytierstvu svému, k nemužto jeden z nich takto jest odpověděl: Miesto toto jest hodné klášteru. Někteří pak řekli, že jest hodné k hradu k bojování proti Slovanóm a pohanóm i jiným nevěrným lidem a božím nepřátelóm. K tomu kniežě odpověděl: Ovšem hrad postavím takový na tomto místě, z něhožto skrzě bojování duchovních lidí diablové, nepřítelé ti škaředí [125^a] ²⁾ puzeni přeč budú a já dne súdného bezpečen, dá-li Bóh, jsa na něm čakati budu. A takž pak s tím ihned poslav k opatovi do Zedeniorka ³⁾ prosil jeho, aby jemu z svého kláštera mnichy poslal na to miesto, ježto dobrým jméním nadal i vzděl jemu Lenín jmě, ješto slovansky řečeno tolikéz jako lani, ješto ve sně byl viděl.]

i ustavil v něm jěptišky bielého zákona přemonstratské. 1180

Kterak ⁴⁾ páni češčí jiného sobě zvolili.

Léto božie tisíc sto a osmdesát dvě Valentin 1182 pražský biskup umřel jest, na jehožto miesto probost Vyšehradský vstúpil, strýčenec Fridrikův vévodin jménem Jindřich, syn Jindřichův bratra Vladislavova králova, jenž z Pařížě přibral se s učenie nedávno. Byl šlechtný mládenec, kterýžto biskupem jsa od Fridri[125^b]ka vévody a od Theobalda syna Theobaldova někdejšieho, jenž čtvrtú čiest s povolením Fridrikovým země držal, mnoho protivenstvie trpěl jest. Pronežto ten biskup Jindřich přijmím Brěcislav vzdvihl se k ciesařovi, tu kdež po mnohých sváriech a po mnohém hádání ciesař jej s svými v dobrotě sjednav, domov jej pustil. Zatiem pak stalo se, že větší páni češčí a zemščí nepřízeň dávno v srdci zamieňenú od počátku proti Fridrikovi majíce, jemu se rozličně protivili, až pak tak potom zhyzdívše jeho rozličnými úkorami a protivenstvím z země ven vypudili a Konrata moravského za kniežě sobě zvolili. A tak s ním mnoho časov byli a oblehli Prahu, až pak potom i obdrželi ji. Mezitiem ciesař poslal hercuka bavorského, jenž jest byl Konrátův prietel, do Prahy, a tak i Conratovi i jiným Čechóm před sobú kázal býti u toho dvora, jenž v Řezně volal bieše. Ale oni přijeti odpověděli jsú, nechtiece býti; ale však potom lepší radu vemše přijeli jsú, ale jedni sami páni před ciesař se brali. Tehdy ciesař jako muž přemúdrý chtě je předsíti, učiniti kázal mnoho prken i přivéstí je, jako by jim hlavy dolov stínati chtěl neb strkovati. A oni to uzřevše, na svú kolenú pad[126^a]še prosili milosti u ciesaře i uprosili. A Fridrika vévodu svého a pána mile příjemše, s ním do Prahy se vzdvihli, za veliké sčestie to sobě jmajíc, že proto rozhněvání v ciesařov hněv neupadli, znamenajíc, kterak múdrý ciesař smlúvu a zapřísězení těchto protivných lidí ukrotil, to-muto zemi vrátiv a onomu na Moravě dosti kázav jmiati.

⁴⁾ Odstavec následující podán více jen dle smyslu latin. originálu.

¹⁾ Wellys R, Wellis L. — ²⁾ v R jdou zde listy za sebou chybně: 124/125, 129/130, 131/132, 125/126. —

³⁾ Zedenyerka L.

1182 Téhož léta kostel Strahovský toho měsíce májě skrzě Albrechta salcpurského druhý byl posvěcen, protože kuor vzdvižen byl a větší oltář hnut. Ten jistý Albrecht toho času, ješto rozdvojenie bieše o papeži, kázáním ciesařovým stolicě byl zbaven arcibiskupové a tak jednak za patnáste let jedno probostvie mělnické držal, až potom opět skrzě ciesaře k stolici byl navrácen a tuž zčestně své dni i dokonal.

Potom opět, kterak páni Fridrika chtěli zabiti, a o tom, kterak Konratovy země pro jeho nevěru — ¹⁾, a o mnohých jiných přibězích mezi Fridrikem a jinými.

1184 Léto ^{a)} božie tisíc sto osmdesát a tři Václav syn starého Boleslava a bratr mlazšieho Boleslava a Oldřicha vlastní proti Fridrikovi povzdvihli boj, a tak sebrav množství zlosynův nevěrných, oblehl Prahu. Ale však nic [126^{b)}] nemohl jmieti; nebo vévodina Elžběta v městě jsúci s lidem chutně bránieše. Zatiem Fridric po přátelích v Němcích sebral vojsko, z nichžto vláští přítel bieše Lipodl ²⁾ vévoda rakúský jeho, i vtrhl do země, ano již Albrecht arcibiskup salcpurský bratr Fridrikův vlastní k saméj Pražě s svými lidmi přijel byl. To když uzřechu páni větší z Čech, bojiece se moci ciesařovy, po mnohých potřkách podstúpili od onoho a Fridrika opět za pána sobě přijeli. A tak tiem činem Fridrik obdržav jako vítězství zase se bral a lid rozpustil.

Léto božie tisíc sto osmdesát a čtyři Fridrik neb Friol vévoda český hněv majě proti Konratovi moravskému i pro starú nepřiezeň, ješto jeho chtěl z země vypuditi, i také proto, že chtěl Moravu od něho odchýliti, tak točíš, že by od něho nechtěl jie držeti, ale z rukú ciesařovú ji jmieti, umyslíl byl, uhledav čas, když ciesař v dalekých vlastech za horami bieše, bratra svého Přemysla s velikým vojskem poslal do Moravy, aby Moravu zhubil a zkazil. Jenž v Bietovskou a v Znojenskú vlasti vtrhl, ohněm, lúpežem, bitím všecko na překot zkazil a s tiem se vrátil beze vsie zpory.

Toho léta Theobalda Fridrik z země vypudil 1184 byl ven.

[Z Bramburk: Téhož léta onen jistý Otta klášter jeptiš[127^{a)}]cí jménem Arnsee zákona s. Benedikta založil, jakož kronika bramburská svědčí, kterýžto Otta byl jest syn Albrechtův řečeného Nedvěd, jenž měv dva syny Ottu a Albrechta, potom jest skoro umřel a v Leníně pohrabán.]

Přiemluva: O zkažení.

Léto ^{b)} božie tisíc sto osmdesát a pět. Lété 1185 Fridrik vévoda bratra svého Přemysla proti Konratovi k zkažení země Moravské opět podruhé s větším vojskem poslal, jehožto příštíe Conrad zvěděv, s velikú silú Němcův i Moravčícův na tom místě, jemuž dějí Ludomír, jeho potkal; v kterémžto potkání tak veliký a těžký boj počechu mezi sobú, že koňské řvání a bojovný štekot od dusu koňského i od obrázení jiného oděnného v Kunicích ³⁾ slyšán byl, jenžto více nežli za míli odtad vzdáli jest a to za velikú. Tu jest tak mnoho zbito pánův českých i moravských že po mnohu jich musili v jeden hrob klásti.

Znamenaj.

Léto božie tisíc sto osmdesát a šest Cunrat, 1186 jemužto práce již pravý rozom dala, že odolati Fridrikovi nikaž nemůže, skrzě zjednání některých řečí lidí úkladných přijel k němu do Kunic a takž potom od toho času byli jsú svoji přátelé. Toho léta byla jest v slunci jako některá pokáza, a ihned po tom znamení byl mor velmi veliký.

Přiemluva.

[127^{b)}] Léto božie tisíc sto osmdesát a sedm 1187 Fridrikus se všemi pány své země s biskupem Jindřichem, s opaty a jiným žakovstvem k ciesařovu dvoru byli povoláni, a tu jest snem veliký byl, jemuž synod latině říekají.

Jerusalém od pohanův sbořen.

Léto ^{c)} božie tisíc sto osmdesát a osm město 1187 Jeruzalemské od pohanův bylo obleženo a potom

^{a)} Viz str. 112. — ^{b)} Viz str. 113. — ^{c)} Viz str. 114.

¹⁾ Lit.: z země . . . vypuditi chtěl. — ²⁾ lypolt L. — ³⁾ Kunnych R, Kumych L., Kumích Lit.

1187 i obdržáno. Pronežto mnoho křesťanstva skrzě žoldána bylo z mordováno.

[Téhož léta když Jindřich marky držíeše tu stran Labe a podle Labe, hrabie z Traugermída*) řečený nemajě dětí, když byl najprve kostel s. Stephana udělal v Tangermundě, vida, že město Stendal tak řečené prospívá a lepší sě, založil tu kostel s. Mikuláše a kostely jiné i města i vsi obrátil a přichýlil jest k němu, a učinil v něm probošta s dvanáste kanovníky. Ten jistý kostel kříže božieho dřevem a dobrým dielem, neb částkú hlavy s. Bartholoměje a jinými svátostmi mnohými okrasil jest a od súzenie i od práva helberstadenského biskupa svoboden učinil. A tak na každé hody pro náboženstvie hedbávněj kápi mezi kanovníky býval.]

O smrti Fridrikově a o Konrátové po něm i o jeho smrti, a o jiných mnohých přibězích českých mezi tím, jakož sě v ty časy dalo.

[128^a] Léto božie tisíc sto osmdesát a devět Fridricus císař slavný římský svého císařstvie léto třicáté a třetíe a královanie třicáté a osmé. vzem kříž, zjednav potřebu všicku k tomu. císařské věci a vládanie synu svému, řískému králi Jindřichovi poručiv toho měsiece májě z Řezna svým vojskem vzdvihl sě na jezdu za moře a tak po Dunaji až do Viedně připlul a odtavad až do Uher přitáhl, tam dále do s. země mysle sě vzdvihnutí. Téhož léta Fridrik vévoda český, jehožto pamět v požehnání buď věčném. umřěl jest. Na jehožto miesto vstúpil Konrát moravský, jenžto pól třetíeho léta panoval jedinké. Ten jistý Konrát, s císařem jsa v Napuli, umřěl jest. Tento jistý Konrát byl syn Litoltův syna Konrátova, jenž byl syn prvního Brěcislava. Potom pak Theobald onen krajinu 1190 svú jměl navracenu. Zatiem pak císař Fridrik před jednu řeku a kakžkolivěk tichu, ale samu v sobě velmi bystrú, ano jemu všickni bránie, chtěl přepłúti. A když v ni vjel, v niej jest utonul. Takž tělo jeho vzato a v Antiochí v kostele s. Petra tu, ješto stolicě jest, pochováno, toho měsiece črvencě, na jehožto miesto Jindřich syn říský králův vstúpil jest.

Koronovanie Jindřichovo.

[128^b] Léto^b) božie tisíc sto devadesát tento 1191 jistý Jindřich syn císařův v Římě korunován jest na císařstvie, s nímžto jest byl Konrát vévoda český, jenž s ním do Apule vzdvihl sě, slovutné vítězstvie byl obdržal. Ale ihned druhého léta umřěl tam, jehož kosti do Prahy přineseny. Tam také v obležení města Neapolitánského Otta vévoda český umřěl.

Léto božie tisíc sto devadesát a jedno když Konrát v Napuli umřěl, Václav syn někdejšieho stariejšieho Boleslava vévodstvie přijal české, ale ledva tři měsiece panoval. Nebo Přemysl syn krále Vladislava někdejšieho sehnal jeho s panovanie. Zatiem město pražské obleženo bylo, ale nic neobdržáno. Potom^c) pak po třech měsiecích skrzě posla císařova s povolením toho Václava Jindřichovi biskupu pražskému bylo vzdáno. Když pak mezitím tento Václav na svéj cestě na srbských mezích bieše, markrabie té vlasti chytrý skrzě strážě své jal jeho a u velmi tvrdé vězenie vsadil, z kteréhož jedinký Spytihněv přeč utekl.

Toho léta Přemysl s lidmi svými veliký díel 1192 země zhubil České a skrzě to nepřitel císařův veliký sě učinil, pronežto ven z země byl vyhnán, a tento Jindřich, jiným jménem Brěcislav biskup pražský, na vévodstvie zvolen i uveden slavně, jakož toho obyčej jest.

[129^a] Léto božie tisíc sto a devadesát a dvě 1193 tento jistý Přemysl jiným jménem Ottakarus některé země němečské ohněm a lúpežem zhubil jest skrzě to Filipa vévodu švábského, jenž potom skrzě mohučského arcibiskupa na císařstvie korunován, proti sobě v nenávist byl velmi vzbudil. Ale však potom když jemu sě pokořil, skrzě něho byl jest králem učiněn českým, jakž potom bude pověděno.

[Téhož léta, jakž kronika bramburská svědčí, Jindřich onen, jenž držal marchy stran Labe a podle Labe neb okolo Labě, umřěl jest a v kóru s. Mikuláše Stendalenského kostela pochován, a tak všěcka marchie Ottovi a Albrechtovi dostala sě jest.]

*) Čti „Tangermünde“. — ^b) Viz str. 115. — ^c) Viz str. 116.

Znamenaj.

Léto^{a)} božie tisíc sto devaddesát a tři Jindřich biskup pražský přátelóm svým Přemyslavovi a Vladislavovi, tomuto Českú a Moravskú zemi obdržal před cesařem a takž za ně a pod takými úmluvami zavázal se slibem, že na určené časy penieze měl platiti cesařovi; pakli by toho neučinil, ale aby v cesařovo vězenie bral se, donidž by těch peněz nezaplatil cesařovi. Pronežto tú potřebú připuzen jsa, celé léto jednak chvíli ve Chbě a chvíli na cesařově dvoře ztrávil jest, protože cesař toho rukojemstvie nechtěl jeho zbavití, jedno když [129^{b)}] by oni penieze zaplatili. Zatiem pak stalo se jest, že ti nectní psi, domácí sokové nevěrní svým šfekáním své zlosti před Přemyslavem biskupa tohoto velmi zhyzdili, takže nebieše bezpečno zasé se jemu vrátiti. Mezitiem pak stalo se jest toho času, že jedna kniežata z Sas cesařovi se vzprotivila, i poslali k Přemyslovi, prosiece jeho, aby s nimi vstal, a on slíbil to učiniti, jenž ihned před biskupem se to neutajilo, a on to před cesaře i vznosl. Pronežto cesař Přemyslava vévodu jako proti cesařově velebnosti zaviňeného vévodstvie ihned zbavil, a jakž toho obyčej jest, tomuto biskupu slavně vévodstvie dal České s korúhvemi z své ruky a s tím zasé jeho poslal a ten dluh jemu odpustil. Tyto noviny roznesly se dřiev, než biskup tam přijel. Pronežto páni čeští vévodu svého u marnéj naději sú položili, přísiehvše i zaručivše, že by jeho nechtěli ostatici. A když pověděno by, že biskup přijel, mnozí páni s svým vévodú vzdvihnú se, chtiec s ním ostatici a to, což řečí mluviechu, a to chtiec skutkem ukázati. A když by na tom místě, tu kdež srdečný úmysl pravý zjeven měl býti, ihned po stařejších počenše jeden po druhém preč se vzdvižechu k biskupovi a Přemysl ledva preč uteče. Pronežto ten jistý biskup u velikém množství lidí do Pra[130^{a)}]hy s předu i s zadu by doveden. Kteréžto město, 4 měsiece okolo něho ležal, a na božie narození obdržal jest. A tak pak s tím ten biskup vyhnav Přemyslava z země panoval v nie až do svého života, jednak čtyři léta, a zpravoval ji sčestně a dobrě.

Znamenáž.

Léto^{b)} božie tisíc sto devaddesát a čtyři tento jistý Jindřich biskup s vojskem svým vtrhl do Moravy a ji všicku panování svému ji podrobil jest se všemi hrady. Odtavaď pak s lidmi obojie země moravské i české u velikém množství příkázáním cesařovým Jindřichovým vtrhl do Srbska. Některak rozhněval se bieše na toho markrabí Albrechta cesař, na kteréhožto jездě s tím vojskem mezi lidem křesťanským stalo se jest mnoho zlého a naposledě pak na kostelích i na klášteřiech mnoho zlosti bylo na tej jездě. Pronežto ten biskup rozžěliv se potom těmi skutky plakal jest na synodu neb na snemu a orudování zasé ode všech, jenž tu biechu, prosil jest pokorně.

Přiemluva. O kříži.

Léto božie tisíc sto devaddesát a pět tento jistý Jindřich vévoda a biskup kříž přijem s mnohými svými obdržal, žádost toho maje na pomoc zemi svatěj vytrhnúti chtěl, ale smrtí jsa nadtrápen [toho svatého úmysla skonati ne]-[139^{b)}] mohl. Jindřich cesař téhož byl úmysla, ale také smrtí nadtrápen jsa, žádosti své dokonati nemohl, jakž žádal.

O smrti Jindřichově a o vstúpení na jeho místo a o jiných rozličných přieběziech a příhodách mezi tím, ješto byly.

Léto božie tisíc sto devaddesát a sedm Petr kardinal od toho kostela s. Mařie jmajě své jmenování, ješto slove na Širokéj cestě, přijel do Čech, a od tohoto biskupa kakžkoli nemocí obtieženého s kanovníky a s žakovstvem slavně byl přijat. A tak pak v postě učinil žakovstvu svěcenie, na kterémžto svěcení ten kardinal od kněží a od farárov bezmal nebyl zabit, protože je k čistotě, jakož to obyčej jest, na svěcení nutieše. A kdyžkolivěk za tu vinu pokuta jim uložena byla, však proto svěcenie se překazilo.

Téhož^{c)} léta Jindřich i vévoda nemocí nadtrápen jsa, toho měsiece črvna umřel jest, a tak všech let jeho, ješto biskupem byl bez vévodstvie i s vévodstvím, let patnáste a dva měsiece od vo-

^{a)} Viz str. 116 a 117. — ^{b)} Viz str. 117. — ^{c)} Viz str. 118.

1197 lenie svého až do své smrti. Nenie to div, že tak velíku čest a tak velíku péči bez pohoršenie svého spasenie měl jest, za věrné mohl jest to učiniti dobře, proč, proto že před tím obykl jest dobrým býti. Vévoda pak jsa, ukruten zlým (musil býti pro pravdu. Kterýžto) [131^a] biskup když již v nemoci usilováše, Přemysl vztvďev to, s svými lákaše Prahy dobýti. Ale jeho úmysl neskončil se proto, že šlechtici a páni jiní, ješto s biskupem biechu, opáčili ihned čelo tu, kdež sšedše se s obú stranú mnoho jich zbíto bylo. Ale však potom tyto strany biskupovy Přemyslava přeč popudily. A kakžkolivěk již na smrti bieše biskup s svými lidmi svítězil byl, však vetkých ¹⁾ příhod ostydajě se a strachujě, do Chba se kázal přeněsti jako pokojíka tu chtě lepšího požití, tu kdež málo přeležav zčástně v Hospodinu umřěl jest, jehožto tělo do Dokzan přineseno a podle matky jeho slavně pochován jest.

Toho času když ty věci tak se dějiechu, Vladislav pro svého bratra Přemyslava u vězení bieše. Proněžto když biskup umřěl, větší páni zemščí vzemše jeho z vězení, kniežetem učinili; neb Přemyslovi svého povolenie pro dvoji věc nechťechu dáti. Nejprve proto, že s ním bojovali; druhé proto, že císařovy milosti nejmějieše. Protož Vladislav v ochtáb sv. Víta vévodú učiněn. Potom pak toho měsiece listopada pány i žakovstvo do Prahy svolal, o biskupu s nimi chtě rozmluviti, kto by měl volen býti. Vévoda v téj jistěj radě bez povolenie žakovstva kaplana svého Milíka jiným jménem Daniele za biskupa jim dal, jenž šestnáš[131^b]ste let a pól léta biskupem byl. Tento Vladislav od ochtába sv. Víta jedinké do sv. Mikláše panoval jest. Zatiem pověděno bylo, že císař Jindřich v Napuli umřel, proněžto Přemysl vztvďev to svými náklady ku Pražě tržiechu, nebo živi nebo mrtvi chťieze býti a vždy sobě potřěby dobýti a pánu svému kniežetství. Vladislav s svým biskupem a s jinými moudrymi lidmi, kakžkolivěk množství lidí převeliké měl jest, jel jim vstřieci. A tak s tím pro pokojné dobré ²⁾ postúpil jemu pro bratrskou vieru a pod takú smlúvu s ním zalíbenie přátelské učinil, aby spolu oba panovala: Přemysl sde a on u Mo-

ravě. A tak jakž jima jedné milosti býti by, 1197 takéž aby byla jedné svovrnosti a ³⁾ jednoho panování.

O třetiem králi v zemi o Přemyslovi, jehož Filip císař koronoval, a o jeho přiběziech rozličných.

Léto božie tisíc sto devaddesát a osm Filip 1198 vévoda švábský bratr Jindřichov císařov, ješto umřel byl, Otta syn Jindřichov vévody saského někďajšieho vadili se o císařství, každý jich povýšen císařstvim chtě býti. Kolínský arcibiskup Ottu v Cáchách světil a koronoval, a mohučský v Mohuči Filipa. Toho dne, které[132^a]hož Filip posvěcen, téhož dne s povolením Filipovým Přemysl koronován.

Léto ⁴⁾ božie tisíc sto devaddesát a devět Přemysl král český prošen jsa od Filipa proti Ottovi vzdvihl se s svým vojskem a způsobiv tam, což měl způsobiti, domov sčestně se vrátil.

Léto božie tisíc dvě stě den sv. Gotharda 1201 u poledne na mnoho miest země se třásla velmi a ihned pak v pátek toho času snieh spadl velmi veliký.

[O smrti Ottově.]

Léto božie tisíc dvě stě a jedno Otta druhý syn prvního Ottu umřel jest a tak, jakž líčí bramburská kronika, ten jistý měl jest ženu s velikú chválú sobě oddanú z Wardy. Však plodu s ní nejměl. Proněžto kříž přijem do sv. země a jinnudy po pútech svatých putoval jest. Když pak bratr jeho řečený Albrecht z Hagmburka zemi jeho nepřietelsky byl poplenil, an pak jem jeho u vězení jeho vsadil i dal veliký díel jeho země a hradov maytburskému arcibiskupovi, ale potom z jeho rukú v manství věčné přijal, to jeho jedinkú pečeti danie a přijětie zatvrdil, proněžto v časech po smrti poslednieho Woltmara bramburského markrabie veliký svár a rozniecenie o to bylo. Potom pak Otta bratra svého Albrechta (vyňem z vězení, panství) [132^b] svého dědicem učinil. Když Otta tento druhý umřel, jakž pověděno již, Albrecht druhý byl po něm. Ten pojal sobě za ženu Mechtyldu dceru Konratovu markra-

⁴⁾ Viz str. 119.

¹⁾ tak R a L; vrtkých Lit. — ²⁾ Lit. — ³⁾ Lit.

1201 binu z Landsperga i jměl s ní dceru Mechtyldu, jenžto jest pojal Otta z Brunšvika vévoda; druhú dceru opět jměl, jenžto potom oddána byla lan-krabí. Potom pak jměli spolu dva syny Jana a Ottu, a že ten jistý Albrecht bieše velmi válečný proti Kazimírovi a Boleslavovi kniežatóm slovanským a proti Majtburskému kostelu, jeho bránieše toho času Gumpert z Švamberka a Richart z Plajvéna vytrhl, pronežto proti majtburskému tvrdý hrad řečený Woldmirstete a Odeberk udělal a proti Slovanóm druhý na Odře Oderberk učinil, nad to obdržav zasě hrad Osterburk Zifridovi z Haldenusna. ¹⁾]

Přiملuva.

1198 Léto *) božie tisíc dvě stě a dvě Přemysl král český odstúpiv od své ženy jménem Adly, pojal dceru krále uherského Konstancí sestru Belinu králevu. Ta Adla byla jest sestra míšenských markrabí. Téhož léta Enkelbertus moravský biskup umřel jest, na jehožto miesto Bavorčic vstúpil.

1201 Léto božie tisíc dvě stě a tři tento jistý Bavarus biskup moravský umřel jest, na jehož miesto Roprecht Enkliš [převor v Nepomuka vstúpil jest].

[133^a] *Přiملuva.*

Léto božie tisíc a dvě stě a čtyři kostel Olo-mučský větší biskupovi shořal byl a na léto skrzě Roprechta biskupa vzdělán. Téhož také léta král Přemysl vzdvihl se byl na pomoc Filipovi řískému králi proti Ottovi z Brunšvika. A takž s oné strany Rýna Filip toho jistého Ottu a biskupa Kolínského s pomocí Čechův bojem přemohl jest.

Svatý Prokop.

1204 Léto božie tisíc dvě stě a pět přeslavný boží zpovědník sv. Prokop vzdvihán jest. Skrzěžto jeho zaslúženie mnoho nemocných a lidu věrného uzdraveno bylo od rozličných neduhův.

1203 Téhož léta král Přemysl, jenžto dříve Filipa se nádržal, proměněním některé příhody tak snad

jakž čas ten zastal s bratrem svým Vladislavem 1203 moravským markrabí Ottu se nádržal proti králi Filipovi řískému pomáhaje jemu. Toho času nepřátelóm tiem veliké škody učinil, že Filipovi nepřítelský zemi zhubil a poplenil.

Znamenáž.

Léto božie tisíc dvě stě a šest král Přemysl 1205 Filipovu milost opět obdržal, v sedmi tisících hřivnách rukojmě postaviv. Téhož léta králová Constancia žena Přemyslavova urodila syna Václava a před ním tři dcery urodila byla. Jedna dána vévodě korutanskému, druhá vévodě polskému a třetí v Čechách umřel[133^b]la jménem Agnežka; za polským vévodú (co byla), té jsou říekali Anna, ješto klášter jeptiškám zákona svaté Clary a špitál s. Matěje těmto křížovníkóm s hvězdú u Vratislavi založila jest a tu i odpočívá.

Léto božie tisíc dvě stě a sedm onen Theobald a Soběslav do Čech přivoláni zasě.

Léto božie tisíc dvě stě a osm Constancia 1207 žena Přemyslavova urodila Václava^b), ješto potom byl markrabí moravským. Po tom jistém synu urodila dceru jménem Agnežku, ješto za Fridrika za ciesaře nechťela jíti, jeho ciesařstvím vzhrděla, ale nebeskému choti svú vieru a svú čest a čistotu zachovala. Nebo ta jistá dievka klášter s. Clary u většíem městě pražském, ješto u s. Františka slove, založivši, v něm jeptiškú ostala. V němžto sčestně odpočívá mnohými divy i za živa stkvějící se přěslavně. Tato ^c) jistá panna důstojná byla jest tovariška s. Clary, točís za jejích časův byla jest také zákonnici, jenžto mnohé listy ona k niej a ona k niej sobě sta psale. Toho léta také bylo na slunci pokaženie.

[Toho léta také klášter Arsenský Albrecht druhý markrabie bramburský stvrdil jest.

Léto božie tisíc dvě stě a devět toho měsiece, jakž kroniky bramburské líčie, ten hrad Osternburg jest zkažen. Na to tento Albrecht ciesař [134^a] Ottu proti majtburskému arcibiskupu vedl k tomu městu řečenému Boteh i oblehl jej mocně.]

^a) Viz str. 120. — ^b) Má býti Vladislava. — ^c) Zde text český u porovnání s latinským poproměněn.

¹) Tak R, L, Lit.

1209 Téhož léta králová Constancia žena Přemyslavova urodila Ottakara, jenž Přemysl slul; byl potom markrabí moravským ¹⁾).

1206 Léto božie tisíc dvě stě a deset Filip říský král a Přemysl král český opět v přiezeň sta vstúpila a aby ta přiezeň bez pohnutie mezi nima ostala. král Přemysl Ottu, říšského krále protivníka Filipova ovšem zkasil jest, jeho zemi zhubiv a popleniv od něho odstúpiv Filipa a přátel jeho nádržal sě. Pronežto většie ještě přátelstvie s ním chtě jmieti Filip dceru svú Kunhultu dal za Václava jeho syna, ale že ten jistý Filip Ottovi hercukovi z Rýna slíbil ji bieše dáti, toho měsiece črvna v noci lestně v Pambercé zabil jest jeho ~~ten~~ jistý Otta. Pronežto Jindřich maršálek krále Filipov pána svého a krále chtě pomstiti toho jistého hercuka, an s beranem hraje v jednom ostrově na Dunaji, ukrutně jest jej zabil i všěcky také jeho panošě s ním jest zbil.

1209 Potom pak Otta z Sas korunu cesařskou přijal. Ale protože ten jistý Otta kostelní bieše protivník, kniechu jeho od Innocencie papežě, pronežto Přemysl k Fridrikovi k druhému synu Jin(dřichovu cesařovu, jenž od) [134^b] německých kniežat volen byl, a papežem Innocenciem posvěcen, přistúpil jest a jeho sě potom nádržal. Kterýžto Fridrik potom v Bazilii slavný cesařský dvór jmajě, krále a královstvie České svobodno učinil a tyto jemu milosti dal, jakž tyto svědčie hanfesty.

O těch svobodách, že králové čeští od placenie všech daní cesařských svobodni mají býti a své biskupy sami stvrzovati a k nižádnému cesařovu dvoru, jediné do Normberka a do Pamberka, jako uslyšíš.

1212 Fridrik ²⁾) z božie milosti římský cesař volený, vždycky dá-li böh přispořitel, král sicilský a vévoda apulský a knieže kaprinský. Ponevadž náš stav cesařský moc a cnost má předjíti i předchoditi, aby netoliko kniežetská důstojenstvie od naše velebnosti pochodila, ale také i králová, za

slavnú a za velikú věc má to, že v takém úřadě našeho vládlanie jiných královstvie důstojenstvie rozspořují sě a naše však důstojenstvie cesařské skrzě to nižádného újma netrpí ale přispořenie, pronežto my znamenavše slavnú a pokornú službu, ješto Čechové od stara dávna věrně i pokorně římskému cesařovi učinili, a nad to nyní pak že důstojný král český Ottakarus najprve mezi jinými kniežaty zvláště nad jiné nás na cesařstvie volil s jinými a tak (pak našemu volení ustavičně) [135^a] a užitečně vždycky nastojí, protož jakož milý strýc náš dobré paměti, král Filip říský, podle rady svých kniežat skrzě své stvrzenie učinil jeho králem, toho tak dobrého a důstojného učinenie my potvrzujem a to obnovujeme i pevno činíme našim také stvrzením nad to královstvie, točíš ode vsie dani peněžné našemu dvoru cesařskému i přědkv našich platiti obyčejné svobodno činíme a svobodu dávamy věčně všem náměstkóm jeho, kterýžkolivěk král od nich volen bude, chcemy tomu, aby k nám nebo náměstkóm našim přijel a korunu královstvie přijal, jakž toho slušie. Nad to viece všěcky ty mezě, ješto k tomu království kterýmžkolivěk činem příslušějí a jsú pak některak odlúčeny od země, navracujeme jemu i budúcím jeho, moc tu jemu dávajíce, aby je držal. Tuto jemu moc dávamy i budúcím jeho cěle a v plně, aby biskupv v svém králevství potvrzovati mohli, a tu také všicku svobodu a bezpečnost měli, jakžto od našich náměstkív jmieti obvykli. Nad to z naše cesařské svobody a z obdarování naše moci velebně ustanovujeme to, aby tento důstojný král i budúcí jeho k žádnému dvoru našemu přijeti neměli, než kdyžby vévoda polský povolán jsa přijel, oni jemu mají provod dáti, s ním jedúce jako náměstkové něk[135^b]dajší králi čeští činiti jsú obvykli. Ale tak však, že před šesti nedělmí to jisté přijedenie k těm dvoróm věděno má dáno býti, s tiemto však zachováním, když bychomy my nebo náměstkové naši korunu v Římě brali, toto králi Ottakarovi nebo náměstkóm jeho na voléch dávamy, aby neb tři sta oděncív poslal,

¹⁾ Viz str. 123–125.

²⁾ Ve Vrat. následují zde zprávy o vítězství Rusů nad Polany 1210, o Ondřejovi biskupu Pražském, a z kroniky hamburské o synech a nástupcích Albrechta II a j. Zde položeny jsou tytéž zprávy doleji na str. 136^b pod letopočty 1202 sl.

¹²¹² neb tři sta hřiven dal a zaplatil. A aby to darovanie naše a potvrzenie mocno mohlo býti, tento hanfest nad to psáti smy kázali a naši zlatú pečeti smy potvrdili k věčnéj paměti. Toto dalo se jest léto božie tisíc dvě stě a dvanáste toho měsiece zářijě v slavném městě bazilském, patnácté léto Fridrika slavného voleného císaře římského, krále silického ¹⁾ před těmito svědky: arcibiskupem barenským, biskupem tridentinským, biskupem bazilienským, biskupem konstantinským a před jinými před mnohými biskupy, hercuky, hrabími, kniežaty, vévodami, opaty, pány, šlechticemi i jinými rozličnými.

O tom, kterak císař tyto hrady: Flos, Švarcpurk a Litemstein a jiné, což k tomu příslušie, královi a králevství věčně dal a milostivě, hanfest.

¹²¹² Ve ^{a)} jmě svaté a nerozdielné trojicě, amen. Fridrikus z božie milosti (jakožto na druhém ²⁾ jest), [136^a] ku povýšení králového dóstojenství pilněji umyslili smy přichýliti se a zvláště těm, jichžto vieru a pokoru všech věcí našich jistějším svědectvím známy čelu a nemylu, pronežto dóstojno a spravedlno mníme, aby ti, jenžto s počátka ihned k našemu povýšení bez pochybenie nás se nádrželi, od nás tiem snažněji darování byli, abychom jiné mnohé tak jich příkladem k našíj přiezni tiem ustavičněji přitrhli, protož znamenavše snažné a ochotné služby, ješto král Ottakarus srdečnú snažností se všemi Čechy ukázal nám nyní, a dá-li buoh potom na věky ukáže, nyní jelikož můžeme žádající službu jeho opatřiti a za ni něco učiniti, známo činíme to všem nyníjším i také budúcím, že jemu dávamy i také potvrzujeme toho u věčné jměnie, aby měl naše sbožie vlastnie Flos ten hrad se všemi služebníky jeho nápravnými, kteréhož kolivěk stavu jsú i se vším právem, což k tomu slušie jmieti, jakož to náš děd Fridrikus dobré paměti slavný římský císař od Adlety hrabíně koupil. Dávamy také jemu hrad ten, ješto Švarcpurk slove se všemi nápravníky jeho i se vším právem, jakožto

děd náš od Jindřicha vévody koupil z Mělníka. ¹²¹² I také dávamy krajinu tu jistú, ješto Měln a Reichembach [136^b] slove, také dávamy ten hrad Lichenstein se všemi právy jeho; dávamy také královi a království u manství to sbožie mantilské a lučské se všemi právy jeho; dávamy také hrad Donínský, ač od míšenského vyplatiti moci budem. Pakli bychom jeho vyplatiti nemohli, ale což tři kniežata od krále vydaná císařská se třmi s jinými smluvcei zjednají, to chcemy učiniti. A aby to naše dáníe pevno a věčno bylo všecko též jako na prvniem hanfestě i svědkové i dáníe listové, neb oba za jedno dána sta.

Svátost přinesena.

Léto ^{b)} božie tisíc dvě stě a dvě svátost s. Thomy, svatého Jakuba a s. Matěje apoštola a s. Mauricie z Němec do Prahy jest přinesen: ¹²¹²

Pak po tisíci a po dvou stú a čtyři Daniel ¹²¹⁵ druhý tiem jménem biskup pražský umřel jest, na jehožto místě Ondřej biskup pražský osmnádstý vstúpil jest.

Léto božie tisíc dvě stě a pět den s. Cecílie v Římě Ondřej biskupem učiněn. Na druhé léto po tom letě bratříe s. Vojtěcha do Prahy přineseni a v klášteře s. Jiří schováni. Léto božie tisíc dvě stě a sedm papež třetí Innocencius v Latrani svolanie nebo sňem obecný jměl.

Léto božie tisíc dvě stě a osmé léto Theobald vévoda český s Vavřincem vratislavským biskupem do Prus se vzdvihl.

Léto ^{c)} božie tisíc dvě [137^a] stě a deset Polanové od Rusův a od Prusův ukrutně jsú pobiti. Toho času Ondřej biskup pražský, protože král ¹²¹⁶ Přemysl i všickni páni zemščí kláštery, kostely i jiná místa nábožná ve vsiej zemi, v domiech i na cestách v neslýchané a v přenesnadné porobenie tiskniechu a kakýmís daněmi nemilostně obtěžováchu, že se jim živu býti stýskáše, tak krále jakž pány kiel jest a s tiem tak zemi bez služby učiniv ku papeži vzdvihl se, takého jemu násilě žaluje, pronežto některá ta jistá obtiežení

^{a)} Viz str. 125. — ^{b)} Viz str. 126. Odtud až po léta 1224 jsou v českém překladu všechny letopočty o deset menší než v textu latinském. — ^{c)} Viz str. 127 a 128.

¹⁾ sicilského L. — ²⁾ t. j.: úvodní slova táž, jako v hanfestě předcházejícím.

1216 oblehčena jsú některak a druhá ovšem dolóv
sňata a jménem na miestech, jenžto nad jiné
biechu obtieženy, neb žid jeden halěr platieše a
žák neb kněz s pleší čtyřidceti peněz.

Přiemluva.

1220 [Toho ^{a)} léta točíš tisíc dvě stě a deset když
Albrecht tento druhý tiem jménem bramburské
markrabstvie udatně zpravováše, ostaviv po sobě
dva syny Jana a Ottu mladícké děti umřel jest
a v Lenínském klášteře pohrabán. Žena jeho
Mechtilda syny své zachovala jest a mnoho smut-
kóv od svých pánov a od vévody saského trpěla,
když poručenstvie dětinské, jímžto Jindřich hra-
bie za Rihalta ¹⁾ vládl, k niej se vrátiv moudře
jest markrabstvie zpravoval. A když již stará byla,
[137^a] syny a děti své dcery Mechtildy, točíš vnú-
čata, jenž za vévodú za Brunsvíkem bieše cho-
vala jest bydléci na Soltweldu, a Janovy i Ottovy
také děti chovala jest tudiež. Ta jistá bratry Jan
a Otta dobrotivě bydléce v přátelství a v pokoji,
nepřátely spolu hubiece a přátel povyšující, přě-
bývala sta země a sbožie pověcijíc a rozšírijíc
od pana Barnina toto sbožie tak řečené Barnon a
Teltavu i mnohé jiné k tomu obdrželi jsú, Uketnu
tak řečené až do té řeky Wolsen všěcko pokúpili
jsú. Opět hrady a vladařstvie kúpili jsú Berlin,
Strusperg, Frandenford ²⁾ a nový hrad řečený An-
germund a mnoho jiného vzdělali jsú, a což pu-
stého bylo, to osadili, a tak mnoho sbožie jměli
a božie služby pilni byli, mnohé zákony v své
zemi zdělávše.]

Přiemluva.

1220 Léto ^{b)} božie tisíc dvě stě a jedenáct král
Přemysl a páni všicni po svých znamenitých
poslech slíbivše jemu vieru svú, aby se nebál,
Ondřejě biskupa, prosili jsú, aby k nim na mezi
moravskou vyjel a na rakúskou a o dobrém stavu
kostelníem s nimi pomluvu jměl. Jenž s nimi,
jakž jsú prosili, ššel se jest, ale nic neprospěv
vrátil se do Říma.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě a dvanáct Ondřej 1221
biskup pražský s Řehořem s kardinalem z Cres-
cencie [138^a] vrátil se do Čech, a tak pak ten
kardinal v pokoji smluvi jej s králem, se pány
na mezích moravských. S tiem pak ten kardinal
službu zase vrátil v zemi. Potom pak přítel
biskupovi někteří zvláščí pověděli jsú jemu, že
král se pány na jeho smrt se smluvil, pronežto
biskup ubáv se vrátil se do Říma. A takž pak
na léto na druhé ihned umřel jest, jehožto z toho
města Cassamarie, tu kdež odpočívá, hlava při- 1224
nesena jest a ve zdi kaply s. Václava v Praž-
ském kostele schována nad oltářem s. Křížě, tu
kdež zlatý kříž jest namalován. ³⁾ Téhož léta bratr
Přemyslův Vladislav moravský vévoda markrabie 1222
umřel jest a tak Vladislava mlazšího syna svého
v Moravě učinil miesto něho.

Přiemluva.

Léto ^{c)} božie tisíc dvě stě a čtyřmezdcietma 1222
Vladislav markrabie moravský syn krále Vladi-
slavův někdajšího, ježto Přemyslovi bratru svému
postúpil králevstvie Českého, toho měsiece srpna
umřel i pohrabán v Velehradě v klášteře, jež
on na čest Matce Božie udělal i hojně nadál.
Téhož léta Peregrinus kanovník miesto Ondřejě 1224
biskupem byl.

*O větších [138^b] přiebězích Přemyslových a kterak
za jeho zdravie syn jeho Václav na královstvie
potvrzen.*

Léto ^{d)} božie tisíc dvě stě a šestmezdcietma 1225
Peregrin s biskupstvie v Římě skrzě papežě
ssazen, na jehožto miesto Budivoj kanovník vstú-
pil biskup dvacátý. Toho měsiece ihned ten Bu-
divoj umřel. Ten také Peregrin u sv. Klimenta
schován jest, jehožto ti bratříe toho léta vzeli
biechu k sobě.

Toho léta také s povolením královým skrzě 1216
Jindřicha markrabí moravského i všěckny jiné ze-
many a pány Václav prvorozený syn jeho králem
českým volen, kteréhožto volenie Fridrik král

^{a)} Viz str. 129—131. — ^{b)} Viz str. 131. — ^{c)} Viz str. 132. — ^{d)} Viz str. 133.

¹⁾ Ryhalta R, L. — ²⁾ R, L. — ³⁾ Také papež umřel Vrat.

1216 říský jakožto správného a pevného s povolením všech kniežat ciesařských potvrdil jest, a takž Václav když otec jeho přijel, Přemysl, králem učinil českým, jako tento hanfest slovo od slova praví. ¹⁾

Hanfest.

Fridrikus *) z božie milosti, jakž na předních psáno hanfestiech, známo činímy to všem nynějším i buducím, že nyní tohoto času přijed k nám Beneš alcipřest bělinský i dal nám to věděti, kterak věrní naši Jindřich markrabie moravský i všickni zemené České země [139^a] s povolením krále Přemyslovým zvolili sobě krále Václava syna jeho prvorozeného i prosili nás velmi snažně, abychom volenie potvrdili toho jistého, své povolenie k tomu dadúce naším potvrzením, pronežto my žádost Ottakarovu, jeho prosby pro jeho službu a pro vieru, jenžto k nám jmá, i pro jeho také syna Václavovu našeho sestřencé milého, jenžto nám a ciesařství dá-li bůh ukáže, s povolením všech kniežat ciesařských, ješto tehdy při nás byli, toho volenie potvrzujeme a je pevno činímy a za potvrzenie jmámy i dávamy jemu všecko královstvie české i se všemi mezemi i se vším právem i se vši ctí i se všemi jinými věcmi, což k němu příslušie, jako otec jeho a jiní náměstkové vévody i králi jměli i drželi jsú. Příkazujeme a pevně to ustavujeme, aby nižádný ani duchovní ani svěcký tohoto našeho potvrzenie nepřerušil, ani kterou marností jemu se protivil. Pakli by kto proti tomu učinil, sto liber čistého zlata aby dal, jehožto polovici dvoru našemu a polovici tomu, komuž by křivdu učinil na tom. A aby to pevno bylo, tento hanfest psáti smy kázali a pečeti naší zlatú jeho potvrditi. Svědkové tito jsú při tom byli: Zifrid [139^b] augusteninsky biskup, a mnoho jiných biskupův i opatův rozličných, hercukův, hrabí, kniežat, vévod, pánův, šlechticův i jiných přemnoho. Psán a dán tento list v Ulmě léto božie tisíc dvě stě dvadeceti a sedm toho měsiece (sic).

Přiemluva.

Léto ^{b)} božie tisíc dvě stě a sedm mezdcietma 1226 skolastik pražský Jan toho měsiece ledna, jeden a dvacátý biskup pražský učiněn jest.

Léto božie tisíc dvě stě dvadeceti a osm 1228 Václav Přemyslavův syn krále českého otcé jeho prikázáním skrzě arcibiskupa mohučského Zifrida posvěcen a zmazán jest na královstvie s svú ženu královú Kunhuntú v Pražském kostele tu neděli před masopustem. ^{c)}

Léto božie tisíc dvě stě dvadeceti a devět 1230 král Václav mladý všecku zemi Rakúskú od Trenacie ^{d)} ^{e)} až do Uher s velikým vojskem poplenil jest, a vévoda Lipolt rakúský byl v Apulí s ciesařem, mezi ním a mezi Řehořem papežem pokoj jednáje. Tuž pak bez něho Václav mladý král zpáliv a pobrav s sobú veliké kořisti do Čech se jest vrátil, a ten Lipolt tam umřel v Apulí, jehož kosti do Rakús přineseny a v tom klášteře, jemuž Lenfeld ^{e)} ^{f)} říekají, jenž on svým ná[140^a]kladem udělal, pohrabán jest.

[Toho ^{f)} léta Jan a Otta markrabie 1230 bramburské synové Albrechta druhého s Albrechtem arcibiskupem majtburským nad tú vodú, jiežto Psina ^{g)} říekají, boj jsú jměli.]

Léto božie tisíc dvě stě a třidceti Přemysl 1230 král český toho měsiece ledna umřel jest a v kostele pražském pochován.

O zpravování krále Václavovu a o jiných věcech mnohých mezi tiem, ješto se jsú přihodily.

Léto božie tisíc dvě stě třidceti a jedno po 1233 smrti Ottakarově vévoda rakúský Fridrik chtě se pomstiti pro tu křivdu, ježto král Václav otcí jeho učinil, s Přemyslavem markrabí moravským s bratrem krále Václavovým vlastním sňal se, a tak proti královi oba vojsko své shromazdila, s nímžto mnozí jiní přátelé jich byli jsú, točís vévoda moravský s bratrem svým markrabí byl z Varty nebo z Verdy, bambergenský biskup, hrabie z Tirola, patriarcha z Aquilie a mnoho jiných kniežat k tomu němečských jim na pomoc

*) Viz str. 137. — ^{b)} Viz str. 137. — ^{c)} V českém překladě schází následující potom věta o posvěcení kaple sv. Tomáše. — ^{d)} Rozuměj Kremži. — ^{e)} Rozuměj Lilienfeld. — ^{f)} Viz str. 135.

^{g)} Tak v rukop. R, L; v Lit. je zde mezera. — ^{h)} Trenczie R, L. — ⁱ⁾ lenfeid R, L; lenfeld Lit. — ^{j)} pýna R, L, Lit.

1233 bylo přijelo, jenžto vzdvihše se vtrhli k hradu královu jménem Bietovu blíz od českých mezí i oblehli jej, jenžto pro veliké bitie prakův a pro strach té ohromy jim vzdán byl jest. To když se tak stalo, tak řekše jako omluvně, by vévoda v[140^b]elmi nemocen byl, to což tři dni přijeli sěm jedúce, to utiekajúce zasě jedniem dnem jsú přijeli velmi rychle, mnějíce, by král zítra třetí hodinu s bezčíslným vojskem u Bietova na poli jě chtěl podstúpiti. Nebo jistá věc jest to byla, neb slyšiechu bubny, že král s svým vojskem pod lesem českým i moravským stáše blízko podle Bietova, múdrě obmýšleje to, kterak, když by z lesu vynikl, boj s nimi počal. Neb mnozí, jenž tu biechu s ním, více bratru jeho Přemyslavovi nežli jemu přějiechu, majíc v jeho vojšče rodice a přátely rozličné. Zatiem jeden pán z Moravy jménem Boček tuto čest královi učinil, po horách a po lesiech blízko od nepřátelův právě jako na úsvitě kázal u mnoho bubnův bubnovati, jakoby již točíš vojsko vzhůru mělo vstáti k bojování a jakoby jim dobrou mysl dávali skrzě to. Ten zvuk když nepřítelé uslyševše, užesli se velmi a v téj úžesti lekše se, na omluvu, by vévoda nemocen byl, rychle přeč utekli.

[Toho léta na Letnice Jan a Otta markrabie bramburské rytieři byli jsú učiněni.]

Svatá Elžběta vzdvihána.

1232 Léto božie tisíc dvě stě třidceti a dvě svatá Elžběta ku počtu svatých připsána jest. Téhož léta bosákové do Prahy jsú přineseni.

1235 Léto božie tisíc dvě stě třidceti a tři ciesař Frid[141^a]rik z Napule bral se po moři do německých zemí, a protože syn jeho Jindřich král římský proti němu smluvil se bieše, vyjev i jal jeho a ihned jej poslal do Apulé, jenž tak u vězení umřel jest.

Přiemluva.

1235 Léto *) božie tisíc dvě stě třidceti a čtyři když král Václav s jinými kniežaty německými k ciesařovu dvoru přijel, velmi poctivě jeho přijal a přemnohými dary jeho daroval. Když pak do

Čech se chtěl vrátiti, mezi jiným darováním 1235 dvadeceti tisícův hřiven dal jemu, ježto všěcky ihned štědrě od sebe rozdělil. Jemužto ciesař i kniežata velmi sú se divila, že z takého zbožie nic sobě neostavil.

Téhož léta když ciesař Fridrika vévody rakúského k svému dvoru povolal, an nepřijel, proto jako hněvaje se, že zětě jeho Jindřicha držal u vězení, proněžto ciesař rozhněvav se vtrhl do Rakús i odjal jemu všěcka města, jich dobyv, Viedeň i jiná mnohá (mimo) jedinké Nové město, jehož udatně bránieše sám vévoda. Ciesař pak vzdvih se přeč, Viedeň i všěcky Rakúsy českému králi poručil.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě třidceti a pět ciesař když do Apulé vrátil se, přieteli svému Fridrikovi vévodě rakúskému Viedeň i jiná všěckna města zasě vrátil jest, a tak v tom klášteři [141^b] před Brnem, jemuž Luch říekají, sešli se v hromadu i zatvrdili přísahami mezi sobú přietelstvie věčné.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě třidceti a šest Jan 1236 biskup (pražský) umřel toho měsiece zárijě, na jehožto miesto Burkart skolastik druhý mezdcietma biskup pražský vstúpil jest.

Znamenaj.

Léto ^b) božie tisíc dvě stě třidceti a sedm 1237 Přemysl moravský markrabie ostaviv na hradiech ctné lidi branné před svým bratrem do Uher utekl, jenžto hradův králově síle a moci udatně brániechu. Proněžto král z dřievie, z kamenie a z hlíny jiné hrady velmi tvrdé zdělati kázal a přiekopy dobrými obehnati, jimižto oněch hradův cesty všěchny obránil jest, aby ani sjeti ani vjeti mohli, a takž hrady i obdržal. Zatiem pak ujednáním krále uherského bratru svému král dal jest milost. A tak krajinu Opavskou a Olomučskou, na nichž dosti měl, vrátil jest jemu, jenž potom umřel jest skoro ^c).

*) Viz str. 136. — ^b) Viz str. 137. — ^c) V textu latinsk. jest o odstavec o čtyrech řádcích, týkající se řádu křižovnického, více.

1240 Léto tisíc dvě stě třiceti a devět Burkart biskup pražský umřel jest toho měsíce záříje, na jehožto místo Mikláš kanovník biskup čtvrtý mezdcietma vstúpil jest.

Králevá Constancia.

1240 Léto božie tisíc dvě stě a čtyřiceti králová Constancia, žena krále Přemyslavova, toho měsíce října [142^a] umřela jest. Ta jistá tato dva kláštery v Moravě založila jest, jeden z těch Tuhovic řečený, tu kdež odpočívá, a druhý Oslov, oba panenská šerého zákona. Tyto hrady v Moravě založila: Hodonín neb Godín, druhý Břecislav jinak Lentenberg a Bystřici, v Uhřiech udělala to město Trnov, jemužto uhersky Sambach králové Constanciové říekají; v Uhřiech opět udělala hrad, jenžto Rotenstein slove. Téhož léta umřel jest Roprecht biskup moravský.

Přiemluva.

[Toho^a) léta jakž kronika bramburská líčí, Jan markrabie bramburský nad tú vodú, ješto Bisa slove, proti Vilbrantovi majtburskému arcibiskupu, a proti Menhartovi hildebranskému^b) biskupu mjev boj i obdržal. A když míšenský markrabie Jindřich udatně se bránieše jemu, však on vždy svietězil jest. A takž tu v tom boji hildebranského biskupa i s jeho lidmi jal jest a Majtburský sotnú túhú ledva utekl. Tato dva bratřencé Jan a Otta město a hrad řečený Kalné oblehvše zkořen zkazili. Potom pak ten Willebrant s míšenským markrabí s Jindřichem přitrhvsé s lidem s velikým blízko k Majtburku tu stany své rozbili, ješto Otta markrabie, že bratr jeho jinde u jiných věcí bieše neprázden, mezi Bramburkem a Plané utkal jest i měl s nimi tu boj. A tak obdržav mnoho jich [142^b] zjímal a jiní když běžěchu rychlostí na tom mostu tu planejském, když most pod nimi padl, přemnozí ztopili jsú se. Potom pak pokoj mezi sobú učinivše velmi slovútně velikú ctí ctili se.]

1241 Léto^c) božie tisíc dvě stě čtyřiceti a jedno pohanové ti, ješto Tartarové slovú, všěcky Rusy

i mnohá jiná králevstvie křesťanská zkazili jsú, 1241 jenž také Kolmana bratra uherského krále tu zastřělili jsú, a hlavu Jindřichovu vévody stenše polského dolóv, s sobú sú přeč nesli. Málo pánóv tak z velikého množstvie ušlo jest, a to jiní rytieři i panoše všickni zbiti sú byli. A když pak král Václav s svým vojskem tam bral se, zvěděvše to ti pohané, utekli z Polsky a tak chvátajíce přes mezě moravské, chtiec do Uher k svému tovarystvu přijeti, po polovici jednak země Moravské i Rakúské ve vsech i na poli lidi zmordovali jsú. A král uherský na břehy mořské před nimi utekl.

Toho léta Řehoř papež umřel a Fridrik ciešař v klatbě vždy ještě byl.

Téhož léta toho měsíce října v poledne na slunci bylo pokažení.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě čtyřiceti a dvě Fridrik vévoda rakúský okolo Znojma s svým vojskem Moravu poplenil a zpálil. Ale když král Václav jeho nepřátelsky potkal, oddal se jest na běh.

[143^a] Léto božie tisíc dvě stě čtyřiceti a tři žoldán babylonský král s velikým množstvím pohanóv vtrhl do s. země i zkazil město Jeruzalemské i s božím hrobem. A tak mladé i staré všěcky zmordoval, nižádnému neodpustiv.^d)

O větších přieběziech krále Václavových a o jednom boji mezi ním a mezi Rakúským, jenž se zapsali.

Léto^e) božie tisíc dvě stě čtyřiceti a čtyři 1244 Fridrik rakúský vévoda krále Václava pobiedil a pozval, aby s ním bojoval, komu by se točíš sčěstie obrátilo, na jedno velmi utěšené místo na moravských a na rakúských mezích, jemuž Žhec¹) říekají. Nepřijel-li by ihned třetí den po svatěj Kateřině, ale měl od něho takýto hanfest vzieti pod těmito slovy: Já Václav král český vyznávaji tiemto listem, že nejsem dobře přišli, ale jsem syn kurvy obecné, a to vysvědčil jsem

^a) Viz str. 137 a 138 — ^b) Rozuměj halberstadtakému. — ^c) Viz str. 138. — ^d) Latinský text má mezi zprávou touto a následující ještě zprávu o zvolení papeže Innocence IV. — ^e) Viz str. 139.

¹) Zhecz R, L.

¹²⁴⁴ i vysvĕdĕĕuji i chci vysvĕdĕĕovati, doňudž žĭv jsem, abych nikdy já ani námĕstkové moji toho zapierali. Fridrik pak vévoda rakúský přede všemi pány země své i před jinými many země své i sluhami pod svú pečeti takýto dal jest list na sĕ: Známo buď všem nynĕjším i budúcím, že ač já Fridrik vévoda rakúský v to miesto v ten určený den neprijedu, ale tobĕ králi dĕieve řečený hanfest [143^b] na věčnú mú i jiných mých námĕstkův hanbu i na příslovie mého všeho vévodstvie i na věčnú úkoru vezmu. Král český přijev na určené miesto čakal vévody den i druhý, jenž ani sám ani skrzĕ poručníka svého hodného nepostavil sĕ. Ale z daleka vojsko opatřiv vévoda přeč jest utekl. A ten hanfest, jenž přísáhl byl vziati, i nevzal jest od krále. Ale s tiem mlĕĕ s svými pány hanbu tu umlĕĕĕky mĕl jest sobĕ. Neb jakž najspieše moha k Dunaji tiehnieše, a král po ňem chutně s svými jeho honieše, proňežto král tiemĕř všĕcky Rakúsy zhubiv a zkaziv s vítĕzstvím domův sĕ vrátil slavnĕ.

[Tĕhož léta Otta třetí markrabie bramburský bratr Janův tĕm mnichům predikátorům, jĕž srdeĕně milováše, v Strusperku založil klášter. Ten jistý Otta Blažĕnu neb Beatrix dceru krále českého pojal sobĕ za ženu i mĕl s ní Jana řečeného z Prahy, Ottu řečeného Dlúhý, Albrehta

Otíka, Kunhutu a Mechtyldu. Ten jistý byl jest ĕlovĕk velmi nábožný, bdĕním a modlitbami i posty své tělo trudĕ. A na každý pátek nehty neb jehlami až do krve sĕ zdieral na pamĕt božímu umuĕení. Jan pak bratr jeho pojal Zofii dceru krále dacskeho i mĕl s ní pĕt synův, jednoho Jana, jenž kakžkolivĕk [144^a] mĕl dceru krále Castelského sobĕ oddanú, však za zdravie otcova ještĕ pojal Hedviku dceru pánĕ Miklášovu. Mĕl jest také Ottu, jenž v Straffordĕ v hlavu šípem zastřĕlen a tak celý rok jej v hlavĕ nosil. Proto pak byl nazván markrabie řečený s šípem až do smrti. Ten jistý pojal sobĕ ženu Elichu jmĕnem, dceru Janovu hrabie z Holstice; mĕl jest třetieho syna Conrata, jenž jest pojal sobĕ ženu Constancii dceru Přĕmyslavovu vévody s velikú ctí ^a) tĕ krajiny podle Varty. ¹) Mĕl jest

takĕ syna řečeného Erikus, jenžto v Majtburĕĕ, ¹²⁴⁴ v Kolínĕ a v Hilberstandĕ byl kanovníkem a potom biskupem majtburským. Mĕl také dceru Helenu, jenžto pojal markrabie Bedřich. ^b)]

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stĕ ĕtyřidceti a pĕt ¹²⁴⁵ Innocencius papež, když v Lukdunĕ snem mĕl obecný, Fridrika ciesaře konečným súdem dolův ssadil a jej od obĕĕ křĕstanskĕ odlúčil, proňežto Jindřich lankrabie z Turingie říským (králem) volen; tu také Konrát s Olomúĕkého biskupstvie ssazen, jenž královú mocí Václavová je držieše. Na jehožto miesto zjednáním a dáním papežovým Brún jest vstúpil.

Léto ^c) božie tisíc dvě stĕ ĕtyřidceti a šest, ¹²⁴⁶ když Fridrik vévoda rakúský svůj život dokonal, dcera starĕjšíeho bratra Jindřicha někdajšíeho vě[144^b]vody za Karlova syna byla jest dána, jenž po nie na vévodstvie vstúpil.

Toho léta také Mezek vévoda polský umřĕl. Na jehožto miesto skrzĕ volenie všĕch pánův Vladislav syn králův opĕt jest vstúpil k vládání Polsky.

Toho léta když Conrat s olomuĕského biskupstvie nechtĕl postúpiti, všĕcka Morava bez božie služby byla skrzĕ to.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stĕ ĕtyřidceti a sedm ¹²⁴⁷ Vladislav syn krále Václavův toho měsieĕĕ ledna umřĕl jest, vévoda rakúský a polský, na jehožto miesto Přĕmysl druhý syn králův Václavův vstúpil na oboje vévodstvie. Toho léta Jindřich říský volenec ^d) umřĕl, na jehož miesto Vilém z Hollandrie vstúpil.

[Toho měsieĕĕ listopada Zophia žena Janova markrabie bramburského umřĕla jest a v Dacii pochována; neb tam bieše jela na korunování bratrův svých. Proňežto ten jistý Jan pojal jest Jitku, dceru Albrechtovu saského vévody i mĕl s ní Albrehta, Heřmana, Jindřicha, Mechtyldu a Agnežku, z nichžto jednu pojal byl král dacký a druhú Barim syn Boleslavův.]

^a) Rozumĕj „ĕásti“, v latin. textu „cum magna parte terrae“. — ^b) Latin. text má Theodricus. — ^c) Viz na str. 140. — ^d) Latinský text správnĕ: Henricus electus in regem Alemannie moritur.

¹) Wartuy R, L.

O přebězích krále Václavových s jeho synem a o sváříech, ješto nimi byli s obú stranú.

1246 Léto božie tisíc dvě stě čtyřiceti a osm slavný král Václav sestřenci svému Oldřichovi synu vévody korutanského, jehožto Moravčici [145^a] jako samého krále poslušáchu, přikázal jest, aby sbera vojsko v Moravě vtrhl do Rakús mocně, jemužto tisíc žoldnéřův německých poslal na pomoc. Takž vévodík tento Oldřich když jednak se čtyřmi tisíci nedaleko od mezí moravských v jednom údolí stáše, tu rozbil stany přes noc. Na úsvitě pak, jako jenžto mnozí ješče spáchu a nižádné noviny o vévodě rakúském nevědiechu ani co tbáchu, aj toť ihned zatiem s velikú rychlostí mnoho střelcův stany těchto všech okličichu, ihned tu v tom pokřiku Oldřicha vévodíka, an přeč běží, beze všeho oděnie svú rukú jal jest. Tak pak jiné, ani beze všeho bězie sěmo tamo oděné ihned zjínali jsú, jež do Rakús svázány dověsti kázal. A ti, kteříž se bránili, zbiti jsú ukrutně a někteří od svého přeč utekli. Ti ješto zjímání byli, mnohým z nich, aby potom Rakúsóm na škodu nebyli, nosy a uši obřezali jsú. Mezitím pak Rakušéné boj obdržěvše o kořist sě rozdělili; někteří také páni moravští peníze davše vévodě prázni byli vězenie. Ale hradův, ješto král český tehdy tu jmějieše, nechtiece vzdáti jich, dali jsú sě čistovi niti na velmi velikú zimu nositi před ty ještě hrady. *) Ne, jeden pán jménem Cirek ¹⁾ oko levé dal sobě vylúpiti nežli hrad vzdáti Madberk, umřieti chtě raději, nežli sbožie sobě poručené pánu svému nevěru [145^b] učiniti.

1248 Toho ²⁾ léta snad diabelským návodem, jenž
1249 nepřítel lidský jest, taký svár mezi králem Václavem a mezi synem jeho Přemyslem stal sě, že musil synu svému vzdáti koronu, jedinké sobě Zvíkov, Loket a Most ostaviv. Ale že proto pravé přísahy na ty smlúvy neučinil, ani sě zavázal podle práva, ale bezděky, potom tēm smlúvám nechtěl jest povoliti otec. Toho času jeden pán jménem Boreš z Osěka, ješto z otcovy strany bieše i držiesě ten hrad Mostský, Přemyslovi udatně sě brániesě a toho hradu, takže Přemysl

uzřev to shromazdil veliké vojsko i přiterhl k němu i oblehl hrad silně. To když sě tak dalo, zatiem ten jistý Boreš se pány z Krasíkova Švamberky a se pány z Lemberka shromazdiv vojsko těch Čechův, kteříž králi přejiechu, i také Němcův z Míšně, na Přemysla v noci nepřátelsky udeřil jest a tak z Přemyslavovy strany zbiti jsú a Přemyslav s svými, jenž spali biechu toho času, s některými nahými přeč jest utekl. Takž pak zatiem král Václav sebrav z Rakús mnostvie lidu dosti veliké znenáhla čidně ²⁾ přibral sě ku Pražě i obdržal město i popudil syna přeč. Potom pak po mnohém rokování všicku zemi zasě jest měl, ale když syn k otcově milosti byl navrácen, přijel k němu, chtě s ním o svém [146^a] stavu a o svých rozmluviti, jehož král na jednom hradě jménem Tyrsav ³⁾ jieti ihned kázal. A tak pro kázeň na Přimdu tak jata jsúce kázal doněsti. Když pak otec od syna pokoru uzřev, porozoměl jest tomu, že netoliko syn jeho vinen jest byl, jakožto nešlechtní rádcé. Takž pak ne po mnohých dnech syna vypustiv z vězenie některé nešlechtné rádcé na Petríně dckú hlavy dolův srúbati jest kázal, a druhé v městě ukrutně na kola zbíti; mezi nimižto jako hlava jich byl jest Ctibor, jenž „múdrá hlava“ přijímám sloviesě. Ten jest jakž právě na Petríně stat. Potom pak král synu svému dal jest Moravu, i byli jsú až do smrti otec s synem v pokoji živi.

Přimlúva.

Léto božie tisíc dvě stě čtyřiceti a devět 1249 Mikuláš biskup pražský byl jest jat, a takž i zvonění i v krásných ornátiech slúženie zapovéděl jest, mimo jedinká dva zvoncé a jedinký ornát postní, to odpustil byl ku potřebě zvoniti a slúžiti; toho měsiece pak dubna pušten jest z vězenie.

O krupách.

Léto ⁴⁾ božie tisíc dvě stě padesát toho měsíce črvna krúpy veliké spadly jsú o poledni, jenž obilí, lidem i dobytku velikú škodu sú učinily, jenž za sedm dní cely ostaly velmi veliké 1250

*) Překlad méně případný. — ^{b)} Viz na str. 141. — ^{c)} Viz na str. 142.

¹⁾ Czyrek R, L. — ²⁾ czydnye R, L; tři dnie Lit. — ³⁾ Tyrław R, L.

1250 jsúce, tréhranaté jako podobienstvie jma[146^b]jíce, po nichžto ihned veliká povodeň byla jest.

Příemluva.

1251 Léto božie tisíc dvě stě padesát a jedno Přemysl markrabie moravský, syn krále Václavov, Štyrsko a Rakúsko, jenž dědicě nejmějiechu svého zvláštnieho, podle múdré rady otcě svého bez prolitie krve, bez velikého úsilé panování svému podobil jest, zčiniv taký pokoj v těch zemiech, jakéhož nepraviechu před tím nikdy jsúce, neb všicku směllost a zlosynstvie nešlechtníkův zlých skrotil bieše. Tu pak aby ta vévodstvie potom dědičsky děti jeho mohly mieti, pojal dceru Lipoltovu někdašieho vévody rakúského a štyrského, vdovu, jenžto Jindřich někdaší říský syn Fridrikov cesařov jměl byl dříve.

Toho *) léta toho měsiece února s žakovstvem a s jinými lidmi ta svátost, kterůž papež Agnežčě sestřě krále Václavově poslal byl, poctivě přijata jest.

Nad to téhož léta král Václav sebrav vojsko veliké z Moravy i z Čech syna svého Přemyslava poslal do Bavor, jenž veliký díel té země zhubil jest. Takž pak přímířie s bavorským vévodú uloživ s velikú škodú těch lidí domov se vrátil.

1252 Léto božie tisíc dvě stě padesát a dvě král uherský, jménem Bella, když Štyrsko a Rakús žádnú mocí nemohl dobýti, vpustil pohany, jenžto Gumanové slovú, jenž ve všech [147^a] Rakúsiech i u Moravě nad lidmi i nad žakovstvem veliké krve prolitie učinili jsú, mužě i ženy s dětmi s jich svázány vedli jsú s sobú, a tak u věcnú službu je podrobili.

Toho léta Přemysl v Heimburku s tú Markletú rakúskou svatbu měl jest, kterážto jsúci bezdětkyni pořekla na Přemysla, by on bezdětek byl. Tehdy Přemysl porozoměv tomu, řekl k nie: Daj mi jednu z svých dievek, a jednak uzřiš, sem-liť bezdětek čili nic, více než v jednom létě. Když povolila k tomu, vzal sobě Přemysl jednu dievku, jenžto nad jiné milováše, dceru jednoho pána z Kunrulga tam z Rakús, s nížto ihned prvého léta měl syna Mikšě, jehožto potom vévodú opavským byl učinil. Neb před tím Opava příslušala

jest k Moravě, ale dána jest tomu Mikšovi, aby 1252 ji od Českého královstvie v manství držal věčné časy. Měl jest pak potom s tu jistú tři dcery, z nichžto jednu dal panu Strakonickému, druhú Vartmberskému z Drnholce, třetí panu Bočkovi z Kravař. A takž to bezdědičstvie ne jemu, ale jie bylo připsáno. To když se tak stalo, vzvěděno jest to, že jest ona po smrti onoho Jindřicha jeptišků byla stvrzenú zákona svatého Dominika v klášteř Treverenském, a tak bez odpušenie papežova za Přemysla šla byla. Pronežto když papež rozvod mezi nima [147^b] učinil byl, 1261 vrátila se jest ona zase do kláštera. Tak pak Přemysl tento jistý nechť země bez dědice učiniti, pojal Gunhutu dceru Hostislavovu cesaře bulgarského krále, jakž potom pravějie bude pověděno o tom.

Téhož ^b) léta toho měsiece čřvencě když Pomen ¹) tak řečený súdí králův v kostele s. Jiříe před božími mukami snažně se modléše svým náboženstvím, z nohy toho jistého křížě krev se linula, jenžto jest sám svú rukú setřel.

Teho léta a téhož měsiece špitál na mostě na čest svatého ducha s. Agnežka učinila a křížovníky s hvězdú tu posadila a všeho zákona zjednala, aby tu hlava byla ^c).

Léto božie tisíc dvě stě padesát a tři král 1253 uherský s těmi Kumány točíš Turky všicku Moravu kromě jediné hradov a ohrazených měst ohněm a plenem zkazil jest, mužě i ženy s mláďátky jich, nižádnému neodpustili velikému ni malému, všecko kázal zhubiti; za přímířím hubenec to učiniv, svú přísahu ohavně přerušil, jenž mezi ním a vévodú rakúským stala se byla. Né, i na potupenie svatě vierě kostely, zvoně, oltářě i ornáty zkazil a druhé s sobú do Uher kázal nésti, točíš jako ornáty a jiné věci. Pronežto Rakuš [148^a] jeně, Štyřěné, Moravěné spolu králi tomu velikú škodu učinili, královstvie jeho i jiné vlasti přátel jeho zhubivše.

Toho léta zajisté veliký strach a bázeň na Čechy se řiti pro słu těch jistých pohanov i také rozličných lidí. Pronežto král Václav takú słu a moc chťě múdrě předjíti, kázal město zdí hradiť a klášter s. Maříe křížovnící konec mosta

*) Viz na str. 143. -- ^b) Viz na str. 144. -- ^c) Následující potom zpráva o založení kláštera sv. Kláry vypuštěna v překladu.

¹) pomen R, L.

¹²⁵³ kázal dobre potrebbami špižovati rozličnými, Pražský hrad proti tým nevěrníkóm dobře ohradiv. Jeptišky od s. Jiří v městě jsú toho času bydlely kromě kláštera svého.

Téhož ^{a)} léta toho měsíce října slovutný král Václav český umřel jest a pohrabán u s. Františka v tom klášteře, jenž on s svú sestru Agnežkú ten klášter založil byl. Ten jistý král po zvěři jeda a žena v lesě větví oko sobě vystrčil i slul proto svých časov slepooký. Kraloval jest v zemi zčestně čtyřmezdcietna let a osm měsícov. To když se tak stalo, syn jeho Přemysl dědicem jsa z Rakús se vrátiv toho měsíce dubna vstúpil na kráľevstvie otcé svého poctivě.

Téhož léta toho měsíce zdvihán jest svatý Petr mučedník boží zákona predikatorovského. ^{b)}

Téhož léta toho měsíce listopada svátost svatého Stanislava jest přinesena a s pro^[148^b]cesií j v pražském kostele slavně přijata.

Přiemiľuva.

¹²⁵⁴ Léto ^{c)} božie tisíc dvě stě padesát a čtyři toho měsíce ledna Přemysl syn krále českého Václava dobré paměti příjem kříž s množstvím pánov s velikým lidem z Moravy a z Čech i z Rakús proti pruským i jiným nevěrným vytrhl jest bojovati chtě. Zatiem pak když mezi uherským a mezi ním pokoj byl pojednán, vzdvihl se do Prus a tu u Vratislavy vánocě okvasil, k němužto tu bramburský vévoda přijel i jeli spolu do Prus.

Toho léta Innocencius papež umřel, na jehožto miesto Alexander vstúpil.

Kterak Přemysl Prusany pobil a mnoho jim škody učinil a kterak větší přieběhy své vedl ten jistý Přemysl.

¹²⁵⁶ Léto božie tisíc dvě stě padesát a pět Vilém král říský když v německých zemích byl na vojně, od Frizonov jest zabit. Toho léta kniež Přemysl s Brúmem biskupem olomúčským, s markrabí bramburským do Prus mocně vtrhli a nepřítelsky jsú všecku zemi poplenili a spálili a mnohé lidi zbili, ani malému ani velikému neodpustivše. Mocnější pak a větší pruščí, takž jakž tomu věřímy, božím strachem ohromeni jsúce, sly-

šiece takú slovútnost jméne kniežte českého, se ¹²⁵⁵ vši pokorú přišli před něho i s životy i sbožím ^[149^a] se jemu dávající, jěžto když Přemysl dobrotivě přijal na milost rozličnými radami i návo-
dy ke křtu svatému jich pobiedil. Pronežto dvě vévodě prušcie Brúm biskup olomúčský křtil jest, z nichžto mocnějšího kněz Přemysl křtil i vzděl jemu jině své Otokarus a druhého křtil markrabie bramburský i také dal jemu své jmě. Mnozí také páni jiné pokřtívše svá jména jim vzdíevali a v své rúcho drahé je oblačili. Odtavad pak jeda Přemysl slovutné kniežě české s oně strany téj vody, jiez Pregr říekají, k jedné hoře přijed hrad a město založil, a tak k své paměti od svého dóstojenstvie Kráľova hora nebo jinak Khungsberk obecným příslovím, i učinil tu kostel a stolicí biskupovú na čest s. Vojtěchu, jenž od Prušanov umučen byl, i nazval to biskupstvie Sabimienské biskupstvie. A takž po tom účinku když se to tak stalo, to jisté město Kungsberg se vši tú vlastí Sambienskú když kolivěk proti pohanóm táhnú na které pobitie, to město s maršálkem pruským českého krále korúhev nesúce před ním prvú špici držie proti nepřítelóm na svědectvie tomu účinku českého krále. Druhé město odtavad nedaleko Brúm olomúčský biskup s pomoci kráľovú znova udělal jest a tak od svého vzděl jemu Brunsberg, jenž ^[149^b] tolik jest řečeno jako Hora Brúмова. A tak pro potvrzenie viery svaté a rozšírenie také stolicí biskupovú tu udělal, jez Warmenské slove biskupstvie. Tě obě biskupství Řigenskému kostelu, jenž hlava jest, poddal, pod jeho poslušenstvie vzdělal. Také král mnoho jiných dobrých tvrží na obranu a na útočište věrným zdělal. To všecko když stvrdil a zpôsobil a sliby a rukojemstvie od nich přijal, aby k své nešlechetnosti zase se nenavrátila, poručiv tu zemi křížovníkóm, celé léto tu byv, zčestně se všemi se domov vrátil.

Přiemiľuva.

[Toho ^{a)} léta Mechtylda, máte tú dvě sestřenci Janova a Ottova markrabí bramburských, umřela jest a v Leninském klášteře pochována poctivě, jakž toho slušie.]

^{a)} Viz str. 145. — ^{b)} Mezi odstavcem tímto a následujím položena jest v latinském textu zpráva o kanonisaci sv. Stanislava. — ^{c)} Viz str. 146. — ^{d)} Viz str. 148.

Přemluva.

1256 Léto božie tisíc dvě stě paddesát a šest pa-
pež Alexander jeden nový zákon, ješto slove od
uterpenie blažených mučedlníkův stvrdil jest, je-
hožto hlava v Pražě u svatého kříže jest a slo-
vůt rvačky. ¹⁾

Přemluva.

1255 Léto božie tisíc dvě stě paddesát a sedm
toho měsiece zárijě když se z Prus vrátil Přě-
mysl a chvíli v Rakúsech přebýl, potom do Čech
1256 přijel. *) Zatiem pak Konrát arcibiskup kolínský
přijel byl k králi o [150^a] některé věci o ciesařství
s ním rozmlouvajě velmi pilně, od něhož ctně jsa
1257 uctěn domův se vrátil. Mezi tím král bez rady
starších pánův některé mládence nesmyslné pojem
s sebou vtrhl do Bavor. A když právě až do Lanz-
huta všecko byl poplenil a zkazil, chtě se již pak
vrátiti přes jeden most přes dřevený, z prostného
dřevie učiněný, na jinou stranu, když jel s svými,
most se ihned zlámal, mnoho se jich ztopilo.
Když pak s oné strany ješče s vozy ostali byli
i stany, tu jedni raňeni, druzí zjímání a třetí
pak zbiti, a Přemysl s nemnohem některými
utekl. a druzí sěmo tamo rozperchli se byli a
jedni se do Menldorfa ^{b)} vzdvihli, jež bavorský
vévoda oblehl, nikam jim nedada, jedno tak je
chce ²⁾ svobodny učiniti až mezi ním a Přemy-
slavem smlůva dobrá bude a stala by se, jenž se
jest stala, a oni svobodni byli.

1258 Léto ^{c)} božie tisíc dvě stě padesát a osm
Mikeš pražský biskup čtvrtýmezdciemý vstúpil
jest na stolici. ^{d)}

Těhož léta Přemyslav pány tyto z Wajdy
z Plajvena a z Geravy svému panování mocně
podrobil.

[Těhož léta Jan a Otta markrabie brambur-
ské země své mezi se rozdělili před Jindřichem
biskupem Kulnenským zákona s. Dominika a před
jinými duchovními, pod tú smluvú, který by díel
horší byl, aby tím [150^b] sbožím zostalým roven
onomu učiněn byl, jakž jest i srovnáno. Ale že
Jan stem rytířův více jmějies nežli Ota, hrad
s dědinami, jemuž Lubišlany dějiechu, s tím

hradem řečeným Delvensleven ³⁾, s hrabstvím, 1258
ješto koupili od Hylberstadenského jest k tomu
přičiněno.]

*Kterak boží milostí a s. Václava Ottakar král
český veliký boj proti Uhróm i jiným obdržal jest.*

Léto ^{e)} božie tisíc dvě stě šestdesát toho mě- 1260
siece črvna kniežě Přemysl české, markrabie mo-
ravský, rakúský a štyrský vévoda s vojskem všech
svých zemí i vlastí i krajin i s pomoci přátel
svých králi uherskému Belovi jel vstřieci, jenž
již díel Štyrie sobě byl již osobil i všecku oso-
biti chtieše. Neb ten jistý král s synem svým
Stefanem a s rozličnými lidmi z rozličných vlastí
s násilníky křesťanstva, jenžto Čechy, Moravu,
Rakúsy i Štyrsko nepřítelsky kaziti chtiechu, a
takž pak bez strachu podle té vody, jež Morava
řiekají, na krásných polích a rovinách toho
měsiece črvna potkal je a tu podle té vody
s svými se zřiedil a uherští králi s druhé strany.
A když již tak vojska s obú stranú stáchu, pří-
mírie by do s. Jana uloženo. To když tak bylo
v tom přímíří Přemysl po zástupiech své vojsko
rozdělil byl. Ale však potom u toho města Lava
sebralo se bylo jeho přikázáním. Stefan mladší
král uherský s svými lepšími Uhřaty [151^a] a
s Turky skrzě špehéře vlúdil se některak v ty
krajiny i hledal té chvíle, kterak by vojsko Přě-
myslavovo, jenž rozsazeno bieše na rózno, roz-
prášiti mohl a zamútiti. Takž pak poslal s tím
špehéře i vzeděl, že Jindřich vévoda slezský
s Vladislavem Opolským a s biskupem Olomúč-
ským na jedněch lukách podle Pohorlic stany
své rozbili byli, již s tím tak zjednáním, že
když by se ubezpečili najlép, uděriti na ně my-
slili a k tomu se již vším činem zpósobili. Při-
hodilo se tak, že vódce jich zablúdil, nebo ne
k Pohorlici, ale k Lávě přijeli jsú, tu kdež mar-
krabie bramburský, Sasicové, hrabie z Hardeka
i mnozí také Čechové již přijeli biechu. Již také
kniežě české s nimi bylo tu blízko, hotov jsa.
A v ty časy taký povyk vzhodieše, že Uhrové
a Turkové blízko jsú a již některému vojsku

^{a)} Ukončení odstavce tohoto, jak v lat. textu přichází, není v českém překladu. — ^{b)} Rozuměj Mühldorfa. —

^{c)} Překlad odstavce tohoto jest nesprávný. — ^{d)} Tu jedna věta v překladu jest vypuštěna. — ^{e)} Viz na str. 149—152.

¹⁾ rwaczky R. — ²⁾ chce R, L. — ³⁾ Delwen Slewten R, L.

1260 překážejí a pohrom mezi nimi činie, pronežto vojsko proti nepřátelóm by hotovo s druhé strany ihned rychle. I by také pověděno to, že nepřítel nenie mnoho a že již jednak ovšem utiekachu přeč. To uslyševše každý do svých stanów se vrátil. Zatiem pak hrabie z Hardeka a z Plajvejna ¹⁾ a pan Kadolt řečený Sirotek stráž jsú držěli. A když v též stráži biechu, mnohé jsú viděli špehéře i honili jě, aniž přeč utekli. Potom pak viděli jsú nalit veliké množstvie ueprá[151^b]tel vysunu se i obklíči tyto jisté a s tiem boj mezi nimi počě se. Ale že nerovný boj jest málu proti mnohu, protož málo jich přemoženo by od mnoha. Tento jistý povyk dojde stanów, pronež jiní zbůrichu se k bojování. Nebo ihned bychú všichni hotovi nepřátely chtiec odtisknúti. A tak s tiem proti nepřátelóm hrdinsky obořichu se a jich vítězsky popudichu; v tom jistém běžení v tej vodě Moravě strachem a úžestí jako bez smysla jsúce, více se jich ztopilo nežli mečem zbito. Přemyslav když tento tak veliký boj obdržal, mezi své kořist na zlatě i na stříbrě i na jiných mnohých věcech rozděliv, vozy těch Uhřátův pojem, ty poklady veliké a drahé vkladl jest na ně. Zatiem pak prosbú krále uherského i všech pánův uherských kniežě české dav sobú hnúti, přímířé do roka jemu dal, a přísahami s obú stranú to zatvrdil. A tak rukojmně sobě kázal dáti a v Čechách jě chtěl držěti až do hodného mezi tiem dosti učiněnie. To tak zjednav slovútné kniežě toto zdrávo a veselo domów se vrátilo. Tatof jsú kniežata v tom boji s Přemyslavem byla: najprvé Filip Salepurgenský arcibiskup, Jan pražský a Brúm olomúcký biskupové, Oldřich vévoda karinský a Otta bramburský markrabie. Sasicův mnoho, [152^a] Jindřich slezský a Vladislav Opolský vévody i mnoho jiných kniežat, hrabí i pánův. Tento boj papeži Adrianovi Přemysl svými listy poslanými rozlíčil jest tiemto řádem.

List.

Otci svatému v Hospodinu z božie milosti papeži všie cěrekvi svatěj, Ottakarus král český. Zavěrné když ovcé od chvátavých vlkův zproščený bývají, pastěř milostný toho utěšení jmá, tiem

vesel jsa, takéž jako dobrotivý otec, když synové 1260 ve zdraví jsú. Těžký boj smy měli s Belú uherským králem a s synem jeho, a s Danielem králem Paským a s syny jeho a s jinými Rusy a s Tatary s těmi pohany, ješto na pomoc byli přijeli jemu, a s Boleslavem králevským a s Lockem ²⁾ mladým, Lučatenskými vévodami, a s jinými bezčíslnými množstvím nevěrných a nekřesťanských lidí, Turkův, Uhrův i rozličných Slovanův, ³⁾ Sikulův ⁴⁾ těch jistých Vlachův, ⁵⁾ Beriminův a Izmahelitův, jenžto pohanové jsú svými jmény, těchto také rozávojencův, točís Řekův, Bulgarův, Kassicův ⁶⁾ a Bosněnských kacieřův. A tak s pomocí boží nad těmi nade všemi vítězství z nebes nám dáno, a tak potom mezi s obú stranú pokojem to sjednáno. Pronežto vaše svatosti podle pravdy tiemto listem umyslí sem roz[152^b]líčiti. Když k Moravě k též vodě na jednom místě od Heinburka od toho města za dvě míli vzdáli přijeli smy, jenž uherské a rakúské mezě dělí, s druhé strany nepřítelé proti nám stany své rozbívše proti nám přijevše na březě stachu, tak blízko od sebe biechom, že jedinké voda nás dělěše. To když tak bylo, o pokoji mnohokrát hledáno jest sic i onak. Ale oni den ode dne úmysly své vždycky měniechu, a tak se zatvrdili biechu jako někdy srdce onoho Faraona, pronežto izádné místo ku pokoji nebieše. Potom pak dali smy jim na vólech, aby oni nebo nám postúpili, abychom s nimi mohli se sníti, nebo my jim. Ale však oni zvolili, abychom my jim postúpili a místo jeti dali, a aby to bez přiekazy mohlo býti, přímířie jsú učinili a přísahami zatvrdili; s tiem celý den na s. Markletu posly ctné své o tom posielali k zatvrzení. Ale že oni slíbili a přísahy obykli jsú zrušovati, nalezše brody sobě příhodné tajné, v noci na naši stranu s svým vojskem přejeli jsú. A když my praviechom, že by pokoj a bezpečnost byla, aj toť s převelmi velikým množstvím, a my se ubezpečili, proti nám na poli biechu. A když ledva desátá čiest ufajíc v přímířie při nás bieše ostala, našeho života střežúce, nebo jedni biechu v Hemburku ⁷⁾ a druží s vozy v staniach, ti pak [153^a] jistí naši nepřítelé, plní jsúce lsti v oko-

¹⁾ playweyna R. — ²⁾ Laczkem L. — ³⁾ Slowanow R; v L není. — ⁴⁾ Sycolow R, Sytulow L. — ⁵⁾ Valachow L. — ⁶⁾ Kalfiezow R, L. — ⁷⁾ hemburku R, heymburku L.

1260 lek nás obklíčili, tak že by božie milosti ne-
 bylo, snad za živa nás by pohltili. Pronežto v také
 núzi jsúce, veriee tomu, že s nebes dána býva
 moc a že ne v množství zástupov, ale darem
 moci boží vítězstvie dáno býva, v pomoci naj-
 vyššieho pána Hospodina všicku naději naši smy
 položili. S tiem tak své smy napomanuli, aby
 mužně činili a tak ihned na nepřátely smy se
 obořili, jenž Hospodin s nebes dav nám vítěz-
 stvie nepřátely v naši ruku zaklopil jest, svým
 nebeským rytieřstvem tak je zdesil a porazil, že
 ihned na běh se oddali, takže s takú rychlostí a
 s takým valem běžiee, dáviee se v hromadu.
 takže ta voda Morava správně od svého pří-
 slovie jako někdy moře rudné Egyptskými všecko
 krví zbitých a zdávených a ztopených, též ta Mo-
 rava zkrvavena bieše. Tak jest veliké množstvie
 těch utiekajících hříešníkuv před božím oblič-
 jem zhynulo, že přes lidskú a přes koňskú mrchu
 mnozí z našich jako přes mosty na téj vodě cho-
 diechu do stanov nepřátelských, v nichžto vozy
 a ztravu a jiné drahé kořisti pobrali jsú. Pro-
 nežto po tom boji nám bohem daném, kakž koli-
 věk panství našemu u věčné naše podanie krá-
 levstvie uherské mohli smy podrobiť, však smy
 nechťeli onoho slova poslúchajíc, ješto [153^b] rie-
 ka: lépe jest mieti súseda pokojného a sjedna-
 ného, nežli přemoha vypleťi protivného, jakž také
 ciesař Konstantin pověděl) bieše: často chutnějšíe
 přátelstvie býva po nepřiezni, když v sjednanie
 přijde. Protož radějše smy s ním v sjednanie a
 v mír přišli, nežli bychom tak slovutné králov-
 stvie umdlili a zkazili a přístup snad tady Tar-
 taróm vjetl dali. Pronežto to jisté sjednanie mezi
 námi a mezi nimi s našimi i s jich pečeti posielámy
 proslece snažně, aby toho potvrditi ráčil, aby to
 věčné mohlo pevno býti.

V tom boji jistém viděna jest orlicě bielá
 mající hlavu zlatú a hrdlo za korúhví s. Václava,
 jižto purkrabie pražský v boji držal, a lecíce.
 A tak jako chvíli a znenáhla rostúci rostla jest
 tak dlúho, až všecko vojsko české svýma křídloma
 zakryla jest. Sám purkrabie Jaroš ten jistý pravil

jest, že najmenšie poskvrny v tom boji ta ko-
 ruhev neměla jest. Mnoho také jiných divov
 skrzě s. Václava i jiné svaté dědice české v tom
 boji viděno jest.

Přiemluva.

Léto^{a)} božie tisíc dvě stě šestdesát a jedno
 toho měsiece dubna Přemysl s uherským sjednal
 se pod jedenmezdcietna¹⁾ tisíci hřiven stříebra
 pokuty.

Téhož [154^a] léta^{b)} toho měsiece listopada
 pojal Kunhutu Přemyslav dceru Hostislavovu, vé-
 vody bulkarského, vnukyni uherského krále Bely,
 a na tom hradě, jenž Pošen²⁾ slove, s ní svatbu
 měl. S tú jistú měl jest dvě dceři a tři syny,
 z nichž dva z mládí umřela a třetí Václav na
 jeho miesto byl vstúpil na králevstvie. Potom^{c)}
 pak kněz Věrneš³⁾ arcibiskup mohučský toho
 měsiece ledna na den božieho narozenie, na úsvitě
 zavřev kniežata i pány němečská, polská, rakú-
 ská i jiná k tomu v kostele Pražském pro tieskeň
 lidskú, Přemyslava i jeho ženu na královstvie ko-
 ronoval a jich pomazal, a tu obojím jménem na-
 zván jest jako i dřieve, jenž tú obú jménú uží-
 val: Otokar i Přemysl. Byli na tom korunováni
 pražský, olomúčský, pasovský a dva z Prus bi-
 skupové, markrabie bramburský, vévoda polský,
 mnozí hrabie páni i šlechtici, jimžto na tom poli,
 jež letní slove, obe dva dni veliké hody učinil.
 Třetí den arcibiskup s jinými rozličnými dary
 jsúc darováni vrátili se domov.

Toho^{d)} léta kacíš mrškačové biechu vznikli,
 ješto zakrýváchu hlavu jako zákonníci a do pasa
 se obnažiec biči s uzlíky velmi se mrskáchu.
 Někteři chodiechu v processiech po dvú řadem
 a kázanie i klekánie i pokory velmi činiechu
 podle [154^b] zákuv svých zpievajíce.^{e)} Ti jistí
 také zamyslili biechu bludy, že mezi sobú i zpo-
 viedáchu se i rozhrěchovachu vraždy i jiných
 hříechov, kajícím úvod dáváchu, pokánie zjevné
 i tajné lidem skazováchu. By ten blud trál byl,
 ale žakovstvo za nic nestálo, neb by zahlazeno
 bylo. Mnozí praviechu, že ten jistý stav jich velmi

^{a)} Viz str. 152. — ^{b)} Počátek odstavce textu latinského o rozvodu mezi Otakarem a Marketou vynechán v českém překladu a taktéž níže věta o příchodu Kunhutiny do Prahy. — ^{c)} Následující text českého překladu jest zkrácen a zkomolen. — ^{d)} Viz str. 153 a 154. — ^{e)} V latin. textě „secundum distinciones linguarum cantantes“.

¹⁾ jedenácti Lit., Vrat. — ²⁾ poffen. R. — ³⁾ wyernyerz R.

1262 dušem platen by byl a prospěšný, ti skutkové
jich i v pekle i na nebi i také jim po smrti.
Ten blud najprve biskup normberský pochytil
jest a jeho dobrý díel zkazil. Nebo mnozí páni
a slovutní lidé nádržiechu se toho bludu, mně-
jíce skrzě to hřiechův odpuštenie jmiati. A tak
pak ohňem zpálení a mečem zbiti bychu.

1262 Léto *) tisíc šesdesát a dvě osenie od krup,
od suchoty a od vojanův zkaženo jest v zemi.

1263 Léto božie tisíc dvě stě šestdesát a tři pro
ty jisté věci velmi veliký hlad v Čechách byl,
že mnoho lidí, hladem zemřelo jest. A toť jsú
byla drahá léta.

1264 Léto božie tisíc dvě stě a šestdesát a čtyři
Přemysl dceru sestry své bramburské markra-
biné pro věčšieho pokoje zatvrzenie za syna krále
uherského dal jest. b)

[Toho léta, jakž kronika bramburská líčí,
Otta třetí bratr Janův markrabie bramburský
dceru svú Kunhutu, jenžto s Boženú českého
krále dceří jměl, Belovi synu krále uherského,
bratru svatě Elžběty dal jest. [155^a] A tu jistú
svatbu král Přemysl s veselím okvasil jest. Potom
pak když Bela umřel, ta jistá Gunhuta dána jest
za vévodu lunenburgského. c)]

Přemluva.

1265 Léto božie tisíc dvě stě šestdesát a pět král
Přemysl měl jest dceru, jenž na hromnice s ve-
likým veselím pokřtěna jest.

Toho léta mezi Bavy a mezi Čechy veliký
svár stal se, pronežto Čechové a Moravčici při-
kázáním královým vtrhše tam, zemi poplenili tu
1266 jistú bavorskú, Cheb se vším, což k němu slušie,
vévodě bavorskému a sestřenci jeho synu Kun-
ratovi syna Fridrikova někdejšieho ciesaře ne-
přietelsky odjeli jsú, a takž v královo zpravo-
vámie s jeho lidmi prišlo jest.

Znamenaj.

1266 Léto d) božie tisíc dvě stě šestdesát a šest
král Přemysl skrz své rytieře i sám sobú Ra-
kušany s oné strany Dunaje až do Řezna všěcky

Bavy nepřietelsky poplenil i zpálil, a na ně- 1266
kterých hradiech i na městech zběhy a lidi ne-
volně zpálil. Takž s obú stranú Dunaje Bavy
zhubiv do Čech se vrátil.

[Toho léta markrabie bramburský umřel a
v kormenském klášteři v šercovém, ježž on za-
ložil i nadál, tu jest pochován. e)]

Přemluva.

Léto božie tisíc dvě stě šestdesát a sedm 1268
Oldřich vévoda korutanský nemaje dětí Otta-
kara f) učinil dědi[155^b]cem korutanským za svého
zdravie.

[Téhož *) léta Otta bramburský markrabie
slyšav mši s velikým náboženstvím od s. Trojice
před mnohými lidmi duchovními na s. Dionysie
umřel, jenžto v Strusperku v kóře u predikátorův
v klášteři, ježž on byl založil, poctivě velmi před
mnohými biskupy i arcibiskupy pochován jest.
Onen Jan řečený z Prahy třetí rozenec jejie toho
léta, když otec umřel, do Řezna po velice noci
na turnej vzdvihl se i umřel tu od úraza ko-
pinného, a takž v Lenínském klášteři pohrabán
jest. h)]

Léto božie tisíc dvě stě šestdesát a osm 1268
král Ottakar kázal všěcky váhy i miery obnoviti,
aby se každému pravda dála, a svým znamením
znamenati.

Léto božie tisíc dvě stě šestdesát a devět 1269
toho měsiece záříje dcera se urodila králi Otta- 1270
karovi; na léto pak v rozličných městech domy
i vsi i tvrže znova kázal dělati všudy.

Přemluva.

Léto i) božie tisíc dvě stě sedmdesát a jedno
královú Kunhuta toho měsiece října urodila syna
i vzděno jemu jmé Václav. Král Ottakar slavný
král český, vévoda rakúský, štyrský a korutanský
a Carnolský, markrabie moravský, pán chebský a
Břehu Nadonského l) toho měsiece dubna vtrhl
do Uher s svým [156^a] vojskem beze vše zporý
a ten hrad velmi tvrdý Presburg neb Pošen ob-

*) Viz str. 154. b) V českém překladu schází konec odstavce textu latinského. — c) Konec latinsk. textu tohoto odstavce opět schází v českém překladu. — d) Viz str. 156. — e) Tu opět věta v překladu českém o výpravě Otty, bratra Janova, do Prus vypuštěn. — f) Titul Ottakarův v českém překladě vynechán. — g) Viz str. 157. — h) V českém překladě podáno jen u výtahu. — i) Viz str. 158.

l) Brzyechu nadonfkeho R, Brziehu Naonfkeho L.

1271 lehl a potom svú mocí jeho i dobyl i oblúpil všicku komoru královu, jenž plno drahých pokladov na zlatě, na striebrě, na pasiech velmi drahých i na jiných věcech bieše. A takž na vozích do Prahy přivezl jest to. A hrad z kořen zkaziti kázal a rytieřstvo zjímati kázal i dovézt do Rakús a do Moravy na tvrdé hrady. S tím*) pak jel dál i dobyl jiných měst a hradov i pobral v nich kořisti veliké. A také některá města i hrady zbořil jest všecko z kořen, k tomu i tvrzě zkazil. Potom přijel k veliké řece, jiezto jmě jest Rab, na niěž Stefan král uherský most byl učinil dřevěný. A když mnoho Uhřat bojovati chtiec postižechu se v hromadu s Čechy, Čechové ihned mnoho jich smrtně ranichu a druží bžieze v řece se ztopichu. To když král Stefan uzřel, ihned most zkazil a sám na běh se oddal, jenž druží s oně strany jsúc čakachu, co by se mělo státi. Tehda pak Ottakar vzem radu s svými, nevěda, co by měl učiniti do svého města do Viedně se vrátil vítězstvie obdržav.

Téhož léta toho měsiece srpna poslán jest kolínský arcibiskup s některými kniežaty s volenci cesařskými a s mnohými pány z německých zemí do Čech k Ottakarovi i prosil[156^b]li jeho, aby cesařstvie přijal, nebo jednostejným a sjednaným volením volen jest byl říským ode všech. Jězto král mile příjem a ctně uctiv radil se s jedním pánem Ondřejem jménem z Řičan. jenž komorník bieše králevstvie i s jinými mnohými pány, kteřížto listivý a škarědý úmysl sobě umyslivše, točfš aby on mocen jim nebyl, rozradili jsú jeho, jako lestně radiece. Jězto král zase pustil nechtě toho učiniti. Kterížto odpušćenie od krále vzemše, rozličnými dary ucení jsúce od něho k jiným druhým volencóm jsú se vrátili. Prave to tak i jest tomu věřiti, že té nešlechtné rady od svých pánov poživ, želejě toho potom srdečně, svých dnov s tohoto světa ukrátil jest.

1266 Téhož léta Otta(kar) veliké vojsko shromazdiv vtrhl do Bavor, zpálil a poplenil veliký díel jich tak, že na jednom hradě mnoho lidí zhořalo.

Přemluva.

Léto ^{b)} božie tisíc dvě stě sedmdesát a dvě 1266 s. Hedvika, vévodina polská, v Trebnicích vzdvihána jest.

Toho léta Rudolfus hrabie z Habspurka římským jest volen. 1273 Léto božie tisíc dvě stě sedmdesát a tři král Přemysl s svým vojskem v ty strany, jezto Moravě Rakúsóm a Štyrii náležie, vtrhl do Uher. Nebo Uhrové a pohanové jim velmi překažiechu, i podbil pod se hrady, [157^a] města všech těch krajin a osadil svým rytieřstvem i vrátil se zase.

Slúpy v kostelích zamyslili.

Léto ^{c)} božie tisíc dvě stě sedmdesát a pět 1275 toho měsiece májě papež Řehoř v Lukduně snem jměl se všemi biskupy křesťanskými, na němž Jan biskup pražský byl, a tak zase se vrátiv po všech kostelích slúpy kázal učiniti almužně klásti ku pomoci svatěj zemi, jakž přikázáno bylo.^{d)} A tu také Rudolfa říského potvrdil, jenž byl volený.

O králi Ottakarovi, kterak nepřízeň s Rudolfem mezi nima se počala, znamenáz.

Léto božie tisíc dvě stě sedmdesát a šest 1276 toho měsiece záříjě poslal Rudolfus říský král k Přemyslovi posly své prosě jeho, aby jemu Rakúsy, Štyrsko a Korutany vrátil a Brěch Naonský a Trh Julianov, slove patriarstvie Aquiligenské, neb Julianov cesařov v tej zemi jest jako počátek, ^{e)} že cesařství to příslušie, dávae jemu to věděti. Jemužto Přemysl jako muž vysoké mysli tuto dal odpověd: Rudolf těm zemiem, kterýmž chce, nikdy jich jest neměl, ani ješče jmieti bude potom. Nebo některé u věně dány jsú mně, a druhých sem mečem dobyl. Vida Rudolf, že prospěti nemůže, rozhněvav se, k boji se připravil, jenžto král vzvzděv poslal vojsko [157^b] k Teplěj jemu vstřieci, aby jemu vtrhnúti nedali. A sám král po lovích kratochvíl jmějieše. To Rudolfus uslyšav, proměnil svůj úmysl a takž s jiné strany

*) Následující český překlad jest kusý a velmi volný. — ^{b)} Viz str. 160. — ^{c)} Viz str. 161 a 162. — ^{d)} Tu vypuštěna zpráva o přiřknutí desátku Rudolfovi pro zemi svatou v Němech vybraného. — ^{e)} Výkladu Forum Julii atd. nemá latinský text.

1276 Dunaje priťrhl k Rakúsóm, a tu města, vsi i kastely i jiné rozličné vzebral a s tiem až k Linci tak řečenému městu přijed, tu své stany rozbil. To Ottakar uslyšav přikázal svým, ješto k Teplěj vytrhli biechu, aby jakž najspieš mohú, k Drosdorfu přijeli, jenžto chutně skrzě Pulzeňsko a Bechyňsko jedúce po lesiech sěmo tamo blúdiece, mnoho jsú práce jměli, až k tomu městu přijeli a tak zastavivše sě na miestech země vlastní těch a jě osobivše na šíř i na dál, svým vojskem za čtyři mře své stany jsú rozbili. A již král Ottakar s svými bieše. Rudolf s druhé strany Dunaje stany své rozbil bieše podle Lincě. A když sedm neděl tak stáchu, uzřevše s obú stranú, že pokrmu lidem i koniem nedostáváše sě, přimířé mezi sobú učinili a o smlúvu rok vzěli na tom ostrově, jemuž Kamberg říekají, a takž jsú se tu přátelsky smluvili. A tak, že Václav syn Ottakaróv dceru Rudolfovu pojieti jměl, a syn Rudolfóv dceru Ottakarovu. A tak ty jisté svatby přěd biskupy a přěd pány přěd mnohými přísahami a listy jsú stvrzeny. [158^a] Pronežto Ottakarús toto sjednání a zatvrzení Rudolfovi k jeho prosbě na radu některých zlých pro naději jako věčiejsie milosti pět korúhví vzdal jemu na znamenie pokory, naděje sě, že by jemu on zasě jě vrátil. To on jako pro čest jedno učinil byl. Zatiem pak Rudolfus s svými poradiv sě Ottakarovi jedno dvě korúhvi vrátil: českú a moravskú, a jiné sobě ostavil, řka tak, že by jemu těch zemí potřěbie bylo. Ale potom když by v sboží sě rozmohl a panování, že by jemu jě vrátiti chtěl. S tiem pak sjednáním domów sě vrátila oba.

Těhož^a) léta Vítkovici velikým množstvím lidí odstúpivše od krále přěč v zemi v Českéj chudým lidem i klášteróm mnoho zlého učinili jsú, jenž král to tak mlčě zminul, neb jemu jich ku pomoci třěba bieše toho času.

Léto božie tisíc dvě stě sedmdesát a sedm toho měsiece zářijě král Ottakar chtě svú dceru radějí Bohu nežli člověku dáti. tu, ješto syna Rudolfova jmějieše pojieti, v klášter s. Františka s desěti jinými pannami dal jest. To když sě to

1277 tak stalo, návodem některých svých rádcí Ottakar svými posly i listy proti Rudolfovi nepřiezeň jest povzdvihl.

O tom, [158^b] kterak král Přemysl skrzě nevěru svých pánów v Rakúsech zabít a o jiných věcech, jakož uslyšíš jich nevěru.

Léto^b) božie tisíc dvě stě sedmdesát a osm 1278 král Ottakar želejě, že ty země vzdal byl, posilněn a naveden jsa od svých některých rádcí nešlechetných lstivě, zasě jě umyslíl jmieti, anebo svůj život za to dáti. Pronežto vojsko shromazdiv vtrhl do Rakús a tak ohněm a plnem zhubil jě. S tiem tak z krajiny Lauenské hnuv sě, několik dnów stál na poli a potom do Drosendorfa na to město přijev, tu jest stany své rozbil. Vzdědv to Rudolf (s) svým vojskem přěs Dunaj přějev, na moravských meziech sě postavil s vojskem. Již také Ottakar přijel bieše na jednu horu v lesě blízko od té vody od Moravy, o říském králi nic nevěda jistěho. Pronežto návodem toho nectného a nevěrného zlosyna Miloty poslal špehéře, shladujě, kterak jest tam. Neb ten jistý Milota ohavník nešlechetný proti královi kterakýs starý hněv v svém srdci jinějieše, ano jeho však král po všiej Moravě zprávci a pánem učinil byl. Takž pak když den ode dne skrzě ty špehéře přípravú toho Miloty prorádného uzřěl, že král Ottakar s svými ubezpečil sě a sám sě svými po[159^a]jistil, přiblíživ sě ihned v rychlosti vojsko obklíčil. Král Ottakar vida vojsko veliké říského a uznamenav, že mnohé zrady nešlechetné v tom stalo sě, z nichžto přěd tiem vystřiehal jeho říský král, protože na jeho dvořě vzchoval sě byl, na to nepotbav nic, vojsko své zjednal tak nesčakav veliké síly lidí svých, ani také do Miloty vtipu kterého zlého majě, na bojové přihody sě uloživ doufanie majě obdržení vítězství, bojovati směle umyslíl jest. Takž pak když sě vojska sjědú s obú stranú, jechu sě bojovati chutně. A zatiem ihned tento nešlechetný zrádcě Milota zapomněv dobroděníe králova, s svými přěč odstúpili od svého krále a pána v také nehodě toho bojě utekli nectně¹) zlí zrádcě. Sta

^a) Viz str. 163. — ^b) Viz str. 163 a 164

¹) neczetnye R.

1278 sě veliké pobitie a přetěžké, ano někteří Čechové
padají na zemi a druzí běžie od svého krále.
Pronežto král tu by poražen a v tom boji den
s. Rufa zabit, jehožto smrti říský král Rudolf
velmi jest želel. A takž pak král do Prahy jest
přivezen a na Prazě poctivě pohrabán. Na je-
hožto miesto syn jeho Václav vstúpil, pět let
jedinké jmaje, děfátko mladé, v jehož poručen-
stvie markrabie bramburský sě uvázal, jakž otec
byl zjednal. *)

1278 Toho ^{b)} léta Jan bis[159^b]kup pražský umřěl
1283 jest, na jehožto místě Tomáš, biskup pátý a
dvadecátý vstúpil jest. Těch časův velmi zle země
byla zpravována. Nebo mnozí Sasice a Němcové
jiní vtrhujíc do země, Čechy tak hrozně mütiechu,
že mnozí od domův zaběhše v lesiech bydlěchu;
pronežto, že dědiny neorachu, hlad v zemi byl
veliký. Pronežto od těch Němcův ukrutností země
velmi zhubena byla i kostelové také zkaženi byli.
Tak dlúho to trálo, až páni s markrabí vzemše
radu s bramburským, Dobešovi biskupovi opravu
zemskú poručili, a tak Sasice a Němcové ti
jistí byli vypuzeni z země a lidé od jich žádavy
zprošćeni byli.

[Těhož léta, jakož kronika bramburská svědčí,
Otta řečený Šíp ¹⁾ syn Janův ^{c)} vytrhl proti Majt-
burským; mezi Urozem a mezi Majtburky boj
majé, jat jest; jehož Jan a Konrát bratřie jeho
pomstiti chtěie, příjemše k sobě Albrechta vé-
vodu z Brunšvika, všicku zemi Majtburského ko-
stela poplenili a ty hrady Humoldsberg a Ovbi-
folde ²⁾ obdržěli. Zatiem pak Otta Dlúhý, syn Ot-
tův v tvář krásný, Jitku dceru hrabinu z Hennem-
berka pojal jest i měl s ní tři syny ^{d)} a tři dcery,
jednu Božěnu, jenžto vévoda polský [160^a] pojal, a
Mechtildu, jenž Vratislavský pojal vévoda, a Jitku,
již saský pojal vévoda, a Kunhutu, jenž v čistotě
až do smrti byla. Ten jistý Otta s bratrem svým
Ottů byl jest spolu; ale Albrecht bratr jich byl
svůj díel vzal. Potom Otta tento bratr Otty Dlú-
hého dceru Rudolfovu pojal říského krále, jenž
když umřěla jemu, v templérský sě oblekl zákon,
v němž chvíli pobyv, potom v Leníně zákon při-

jal i byl tu do své smrti. Pronežto tento Otta 1278
Dlúhý sám díel ten vešken země měl a dlúhé 1283
časy živ jsa, mnoho zemí dobyl a mnoho bojě jměl
a s Pomerany a s Slovany jě pod sě podbil (s) svý-
mi strýci s Ottů Šípem a s Konrátem i s Čechy
také ze všech Čech mūdře a udatně sobě čině. Za
jeho časův pokoj byl i byla země všeho dobrého
plna. Ten když umřěl, v Lenínském klášteře
jest pochován a jediného syna po sobě dědice
ostaviv, Heřmana; nebo jiní z mládí zemřeli
biechu. Albrecht pak Otty Dlúhého pojal jest
dceru krále skocského, s nížto dva syny jměl,
jenž za jeho zdravie umřěla. Měl také s ní dvě
dcery, z nichžto jednu Jindřichovi Majitopolen-
skému ³⁾ dal jest, a druhú vévodě z Lavemburka.
Ten jistý po smrti bratra svého mnoho dobrého
jest učinil. Neb ten klášter, ješto Celi porta slove,
založil i nadal jest. Učinil také [160^b] panenský
klášter u Wanseku a jej bohatě nadal, v Soldině
kanovnictvie nadal a učinil, a takž pak po smrti
ženy své, byv živ jako mnich, sčestně jest umřel
a v Leníně pohrabán, a potom do Celi porty při-
nesen, jehož všecko jměnie na Heřmana spadlo,
na syna Oty Dlúhého.]

Přiemluva.

Léto ^{e)} božie tisíc dvě stě a osmdesát bez 1278
jednoho Jindřich vévoda slezský po smrti Otta- 1283
karově Kladsko až do svého života jměl jest; neb
sta sobě byla zapsala: Umřěl-li by byl bez synův
Jindřich, všecko jeho vévodstvie věčně k zemi
české mělo sě dostati. Pakli král, ale Kladsko
do života on jměl jmieti.

Zatiem markrabie bramburský zprávcě země
i královicě mladého, královú Kunhutu s jejím
synem Václavem s hradu Pražského v noci vzem
na Bezdězi kázal vésti, Čechy všěcky odlúčiv
od nich, i dal jim Sasice za čelediny, i kázal
jich snažně stříci, aby nikam bez odpušćenie
purkrabina nevychodili a ztravu malú měli. Ze-
měné často napomínali i prosili, aby jim královú
s jejím synem vrátil, aby jich poctivějie chovali,
an slíbě, nikdy toho učiniti nechtěl. Zatiem pak

*) Mezi odstavcem tím a následujícím jest zpráva o založení kláštera Zlatokorunského králem Otakarem
vypuštěna v českém textu — ^{b)} Viz str. 165. — ^{c)} Zde opět více slov nepřeloženo. — ^{d)} Jména synův a kratičké
zprávy o nich vypuštěny jsou v překladu, jakož i některé jiné podrobnosti v dalším textu latin. — ^{e)} Viz str. 167.

¹⁾ Syp R, fŕyp L. — ²⁾ owbyfolde R, L. — ³⁾ magytopolenfkemu R, vévodě polskemu L, majtopolenskému Lit.

¹²⁷⁸ králová uhlédavši svůj čas s odpuštěním purkra-
¹²⁸³ biným nechavši syna na hradě, do Prahy se brala
 k Agnezcě, ke dceři králově někdejšiemu, jenž
 u s. Františka v klášteře biele. Odtavád pak
 [161^a] řekši se do Moravy pro navštívenie hrobu
 Ottakarova, k Myklášovi vévodě opavskému, synu
 královu, jinú cestú vzdvihla se. *)

*O tom, kterak bez krále země Česká mnohé ne-
 hody trpěla jest od rozličných cizozemcův.*

Léto ^{b)} božie tisíc dvě stě osmdesát a jedno
 Otta bramburský markrabie poručník kralovice
 mladého, poslav své sluhy do Prahy, Pražský
 kostel, do něhož páni i jiní lidé své klenoty a
 sbožie snosili biechu u války, u zakřistí dveře
 vybití kázal a to sbožie v skříních vybrati a
 přeč odtavád nésti. To když se tak stalo, poton
 ten jistý markrabie viděl jest, že země skrzě jino-
 zemců den ode dne kazí se, svolav zemany pod
 šíjí učinil toto ustavenie obecné, aby ižádný
 Němec v zemi neostával, ale všickni ven vybrali
 se. To když se stalo, přestál lúpež. V tom jistém
 snemu s povolením všech zemanův Tobiášovi
 biskupu pražskému a Theobaldovi sudiemu zem-
 skému zpravování země poručili, jenžto jako
 muže múdří všechny zlosyny z země vypleli a
 pokoj učinili. Takž pak lidé tepruv počechu orati
 a svých potřeb po cestách hledati a činiti jeli
 jsou se. Jela z země markrabie ten jistý slíbil
 Tobiášovi i jiným zemanům na určený čas již
 vrátiti kralovice, jehož, [161^b] když ten čas přišel,
 nic jest neučinil, ale dlůhý čas poton ještě jeho
 v svéj moci držal jest.

Tot jsou drahá léta.

Léto ^{c)} božie tisíc dvě stě osmdesát a dvě pro
 ty války a pro to ukrutenství, ješto Němci či-
 nili zemi, dědina mnohé časy, ješto nebyla orána
 pro ty rozličné nehody, jenž se dějichu, drahoty,
 hlad, velmi veliká byla, tak že mnohé matere
 milosti té mateřské zapomněvše nad svými dětmi,
 syny své zbili a je jedli, a takž pak potom mor
 velmi veliký vznikl byl. ^{d)}

Ješto znamenie na nebi byly.

Léto božie tisíc dvě stě osmdesát a tři toho ¹²⁸²
 měsíce ledna duha velmi krásná všecko město ¹²⁸⁹
 pražské cbklíčivši zjevila se, pronežto řekli ně-
 kteří, že to šťastné znamenie jest; neb jakožto
 duha bůři stavuje, takéž boh všemohúcí, jenž
 jest obráncě české země, svú milostí tyto nehody
 staviti ráčí. Opět jiné znamenie toho měsíce
 dubna zjevilo se, hvězda velmi světlá na jednom
 rohu měsíce jako stojící svietieše velmi. Skrzě
 to múdří rozoměli jsou přístie kniežete svého Vá-
 clava, jehož držíše Otta bramburský markrabie,
 jenž se naplnilo to. Nebo ihned toho měsíce
 června kniežě přijelo, jehož [162^a] páni, rytieřstvo,
 žakovstvo i lid obecný všeho města Pražského
 mile jsou přijeli, vyšedše s biskupem proti němu.
 To jisté kniežě Václav kakžkoli mladých let bieše,
 však myslil byl velmi mužné, boha se bál a kněží
 v čest měl. Ale tento Otta, co jest učinil, nemá
 zamlčeno býti. Nebo co jeho prosili páni a bi-
 skup velmi snažně, an vždy sliboval a nikdy
 učiniti nechtěl, až právě dotavád, jelikož jemu
 pět a třiceti tisícův hřiven stříbra dali a mar-
 krabství Budišínské s některými hrady a s městy
 věčně. Tak pak když toto knieže do země se
 vrátilo, z takého smutka a z také žádavy všickni
 lidé jako oddechli radostně se radujíc.

V tom času bez kniežete pán jeden z poko-
 lenie Vítkovského neb z Vítkovic točíš z Rosen-
 berka královu matěř tohoto mládence Gunhutu
 miloval jest, jenž také pojal ji byl i měl s ní syna
 jménem Záviši, jenž křižovníkem svatomařským
 jsa, mistrem byl potom toho zákona. Tak velmi
 a tak múdře ta králová syna svého byla jest obe-
 šla, že toho pána nad jiné pány zpravci neb ka-
 pitanem vše České země učinil byl a tak jeho
 nade všechny jiné zemany povýšil. Pronežto takú
 pýchu a takú způru bieše se rozdul, že jiný [162^b]
 mi vzhrieše a nižádnému pravdy nechtě učiniti
 ani pokoje zjednati. Jehož ta králová potom
 umřela jest a u s. Františka pochována. Tehdy
 pak ten jistý pán nechtě jako v pohoršenějším
 a v poníženějším stavu býti, nežli jest dříve
 byl, lákal jest opět s královým rodem smiesiti

^{a)} Konec latinsk. textu v českém překladě schází. — ^{b)} Viz str. 168. — ^{c)} Viz na str. 169—171. — ^{d)} V latin-
 ském textu končí se tento odstavec zprávou o úmrtí bl. Anežky.

1282 sě, jakž sě i stalo. Nebo sestru uherského krále
1289 jeptišku stvrzenú z zákona pojal, s nížto syna
měl, kteréhožto když chtěl křtiti, pozval na ty
hody kniežete českého pána svého i krále uher-
ského. Zatiem pak porozomělo jest toto kniežě,
že ten pán na ty hody lestně a nepravě jeho po-
zval, aby točíš král uherský a vévoda vratislav-
ský o jeho smrt tu sě schukli a zamordovali (jej).
Pronežto k sobě jeho povolav i jal jeho a jednak
za dvě lété na Pražském hradě držal. A když
ižádného znamenie na něm pokorného nezna-
menal, kázal jeho vésti na Hluboký, aby sě jemu
stalo to, jehož svým nerodstvím a svými skutky
zaslúžil byl. Pronežto tu před hradem hlava jemu
dolův prknem byla strčena, jenž odtad do Vyš-
něvého Brodu byl vezen a v tom klášteřě, jenž
jej založil, pohrabán. To když uslyšeli přátelé
jeho, přeč ihned ode všeho rozprchli sě, jenž
když sě byli ti jistí rozběhli Vítkovici, pokoj
v Čechách [163^a] i v Moravě byl a pravda sě
lidem dála. Král pak uherský božím spůsobením
skoro potom zabít jest, a vévoda vratislavský
otráven. *)

Přemluva.

1285 Léto ^{b)} božie tisíc dvě stě osmdesát a pět
Svatotomščí mnišie s odpuštěním Tobíáše biskupa
do Menšieho Pražského města jsú přijati.

Přemluva.

Léto božie tisíc dvě stě osmdesát a šest Jitka
dcera Rudolfova říského. ješto Václavovi kniežeti
byla oddána, s mnoho lidmi tepru do Prahy při-
nesena a poctivě od žakovstva i od jiných lidí
přijata.

1285 Léto božie tisíc dvě stě osmdesát a sedm
1286 kněz Václav veliké vojsko lidí shromazdiv, vtrhl
do Moravy i zkazil tvrže zběhové a pokoj dobrý
zjednal.

1288 Léto božie tisíc dvě stě osmdesát a osm Vá-
clav kniežě měl byl s svú ženú syna i vzděl
jemu Ottakar, ale ihned v tom létě umřel jest.
1287 Toho léta dobyl jest hradu Holštýna, na němž

zběhové biechu. A toho léta onen Závíše křižov- 1287
ník jednu jeptišku stvrzenú pojal jest.

O větších přieběziech krále Václavových a o man- ství Kazimírově, jakož uslyšíš.

Léto božie tisíc dvě stě osmdesát a devět 1289
vévoda opolský ¹⁾ Kazimír [163^b] kniežeti Václa-
vovi i jeho náměstkóm i koruně Český své země
poddal a vzdal, jakž listové na to daní svědčie
túto řečí: Velikému a slovútnému kniežeti pánu
svému výbornému, králi Václavovi, služba má
věrná. Zajisté nyníšie i potomnie věci zname-
nav, jimžto král Ottakar dobré paměti i před-
kové jeho otci mému nákladni byli, jenž jim
slúžil, šlépejí otcě svého chtě následovati a po-
koj mně a mým poddaným chtě zjednati i synóm
mým budúcím, vévodství mému i lidem mým, a
chtě také od násilníkův obranu jmieti. sobě i mým
náměstkóm, jimžto častokrát snuzeni smy byli a
násilí trpěli, s rozmyslem i s radú i s povolením
mých synów Boleslava a Vladislava i také s po-
volením všech mých přátel i všech mých šlech-
ticów i pánów i všeho vévodství, ani připuzením,
ani pro moc, ani také pro strach, ale dobrovolně
mé lepšie i mých budúcích chtě rád viděti, jakž
bych najlěp mohl, tvěj, králi Václave, i tvých
všech budúcích králów českých moci a panství
sě poddávají, i mé syny i náměstky mé všechny
s mým vévodstvím, s hrady i s městy ohrazenými
i neohrazenými i se vším jměním mým i mých
pánów i mých všech lidí [164^a] s jednostajným
jich povolením, z nichžto někteří tuto nyníie jsú.
Pány mé všechny, šlechtice, vládyky, měščany
jiné lidi obecně všechny mého vévodství od man-
ství neb od jiného závázanie, jímžto mně i mým
budúcím byli závázáni, svobodny a prázdny jě
činíme, a jě nyníie obecně vzdávaji skrzě korú-
hev mú se všemi pány i se vším panstvím, ješto
ke mně a k mým synóm příslušeli jsú, neb pří-
služeti mohli, mým jměnem i všech mých budú-
cích k tvěj rucě, v tvú moc a v tvé panství,
jenž přijímáš ode mne i od tvých všech náměst-
kóv na věky vzdávaji. Také mým jměnem i všech
mých budúcích obecně všechny svobody, pomoci

*) V překladu českém vynechán odstavec o návštěvě Václavově u krále římského v Chebě. — ^{b)} Viz str. 172.

¹⁾ Lit., Vrat.; polský R, L.

1289 i listy ty, ješto předci moji měli, já měl nebo synové moji mieti mohli, až do tohoto času, takže nižádnému nebyli poddáni ani měli poddáni býti, kromě tebe, pane můj. Jemužto u v manstvie a v právo manové vévodstvie mé se vši ctí i se vším dóstojenstvím, se všemi šlechtici i pány i všemi jinými lidmi i se vším jiným právem беру a manstvie činím jakožto pánu mému. Pokoru také poslušenstvie službu i věrnost nynější přísahú činím před těmito svědky i tak to [164^b] zjednávaji: aby synové a náměstkové moji, jenžto po mně budú, viec potom z rukú tvú neb tvých budúcích to vévodstvie u manstvie přijímali a poslušenstvie věrú i přísahú svú slíbili. Nad to slibuji i mé budúcie v to zavazuji tobě i tvým náměstkóm, českým králóm, věrně pomáhati vši mocí i silú, kdyžkoli kážeš neb kází tvoji budúcí, který čas neb kolikrátkoli, jako věrní tvoji, jman neb pán který tvé země, zvlášče také všech práv zemských i duchovních i listov neb milostí papežových neb říských cesařov neb jiných kniežat polských neb kterýchžkoli, aby nižádnému jinému manstvie nečinil ani činili. Tomu všemu na svědectvie a na věčné potvrzení tento jistý list svobodně a dobrovolně tobě králi i tvým náměstkóm pod mů vlastní pečeti dávaji i pod pečeti dóstojných mužov, pražského i olomuckého biskupov a ctných kniežat Bolka vévody slezského a kněze Mikuláše opavského i jiných mnoho opatov, břevněvského, strahovského, kladrubského, osěčského i jiných rozličných proboštov, také i děkanov, k méj prosbě jsú přiloženi. Dálo se toto v Praze v králově sieni přede všemi pány a úředníky mé země i přede všemi také pány České země i zákonníky [165^a] i měščany i rozličnými jinými lidmi, jenž k tomu přivoláni byli toho měsíce ledna.

1289 Léto božie tisíc dvě sté devadesát, když Václav kniež Jitku pojal dceru Rudolfovu, sestru svú za jeho syna dal jest také, a tak ty smlúvy mezi otcem jeho a mezi Rudolfem říským skrzě přátelstvie jsú obnoveny. Rudolfus pak v deseti tisících hríven stříbra u věně Václavovi Cheb město se vši krajinú zastavil jest.

Toho*) léta ihned ten Rudolfus poslal posly k němu, chtě to zase jmieti. A Václav pak s svú

ženú Jitkú vzdvihl se sám k němu i přijal je 1290 u manstvie od něho. Znamenav také Rudolfus smlúvy podobné a spravedlivé jsúce, ješto mezi Ottakarem a vévodú slezským stalo se, jakž pověděno již napřed, že to jisté vévodstvie od staradávna skrzě české krále téměř jako vzdviženo bylo a pod daní neb platem českým kniežatóm platiti bylo vysazeno, svými listy těch smluv potvrdil v tato slova:

Hanfest.

Rudolfus z božie milosti říský král vždycky přisporitel, známo činím tiemto listem všem, že mezi Jindřichem, vévodú vratislavským a slezským, a mezi králem Václavem a mezi Ottakarem králem smlúva a zalíbenie takovéto stalo se jest. Jindřich dříve řečený pr[165^b]ve král Václav, aby naň země jeho spadla, kteroužto smlúvu my za spravedlnú a za sličnú majíce, jie z plnosti naše moci potvrzujem, tento list tomu na svědectvie davše. Dán a psán list tento v Erfordi toho měsíce října.

Že králové češčí od staradávna hlas také mají římského krále voliti a že to volenie z práva k nim příslušie, tento list zjevně ukazuje v tato slova.

Hanfest.

Rudolf z božie milosti král říský vždy přisporitel všem římského cesařstvie věrným, ktož list tento opatřie, milost svú a všecko dobré dává. Podle úřada našeho správně se mámy vzeptati, které právo u volení římského krále na kohož příslušalo by; pronežto vzeptali jsmy od šlechticov, od pánov i od kniežat říských, že na výborného krále českého volenie příslušie, a také z starého i z nového svědectvie došli smy toho, že šenkstvie na ně příslušie a na iżádného jiného dědičsky. Ten jistý hlas volenie a to právo šenkstvie zvěděli smy, že jim dědičsky příslušie i jich předkóm, dědóm, pradédóm i prapradédóm, ač také toho všeho chtiece je z budúce nehod snad někdy potvrzujemy a potvrzeno tiemto listem jmají jsúce, tak aby v to právo nižádný jiný [166^a] potom se nevpletl. Za by co marné, protivné neb

*) Viz str. 173.

1290 skřeklivé umnění které proti tomuto vzpáčeno bylo, jenž se nám nezdá, to z plnosti naše králové moci doplnijem. Též dání jako na onom devadesátého léta.

Přiemiľuva.

Skoro *) potom Jindřich vévoda slezský bez plodu umřel jest pacholíkoveho, i byla ta smlůva skrzě říského krále opět obnovena tiemto listem.

Hanfest.

Rudolf z božie milosti jako prve. Znamenavše věrné zaslúženie krále Václava českého i jeho přědkův dostoyným také darováním jeho darovati smy umyslili. Pronežto kněžstvie Vratislavské a Slezské. ježto Jindřich někdejší vévoda od nás od ciesařstvie měl u manstvie, ta jistá všěcka manstvie, ješto po jeho smrti ostala, kterážto k nám a k ciesařství příslušějí se vším jich příslušením i s jedním i s druhým právem, kterýmžkoli jmény jmenovati se mohou, králi českému dřiev řečenému i jeho budúcím od nás a od ciesařstvie jmajíce držěno býti jménem a obyčejem manovým dávamy k držění a k jmění tiemto listem. Dání jako na dřevniem i konec, točís tomu všemu na svědectvie list tenfo.

Ale kterakkolivěk listy tyto vešly byly, [166^b] však tehdy král Václav nebyl toho vévodstvie v pravém držení.

Přiemiľuva.

Téhož^b) léta král Václav Opavské vévodstvie, ješto otec jeho učinil byl Ottakar i dal Miklášovi synu svému rodilému, manstvie jemu odjal a vyhnal jej ven i měl je sobě. Toho času Kriřina¹) královská^c) a žandomířská vévodina, dcera bulkařského ciesaře, sestra Gunhutina mateře krále Václavovy, jenžto muž jejie Lešek vévoda ješče za živa proto, že plodu nejměl, s povolením svých pánův tě obě zemi po své smrti oddal jiej a ji mocnu učinil. A ona pak k králi Václavovi tě obě zemi dala jest i poslala k němu své pošly, aby se v ně uvázal. Jenž pro jiné věci pro pilné

sám nemoha jeti, Tobiašě biskupa poslal, an se 1291 jménem královým i uvázal. To když se tak stalo, přibrala se do Prahy ona a tak mnohé časy s králem bydlivši umřěla jest a u s Františka pohrabána podle sestry své královny mateře Gunhuty.

Přiemiľuva. Znamenaj.

Léto^d) božie tisíc dvě stě devadesát a jedno 1291 Rudolf řísky starostí i nemocí byl nadtrápen, jehožto když král Václav s svú ženú navštívil, dcerú jeho, v Erfordi, v Špíru umřel jest a tu mezi kniežaty římskými pohrabán.

Tobiaš biskup pražský od krále [167^a] do Polsky byl poslán, aby pokoj zjednal.

O nepokoji v Polsčě.

Léto^e) božie tisíc dvě stě devadesát a dvě 1292 poslové z Polsky k kniežeti Václavovi posláni, pravie, že nepřítel zemi hubie, pronežto s mnohem vtrhl jest tam i také s pomocí markrabínú Otty bramburského, jenž jemu na pomoc přijel byl, jehož ihned ta jistá polská kniežata potkala jsú, míru a pokojě žádajíce i sjednání. Tu pak v Polště Václav od bramburského markrabie rytieřem učinen. Odtavad vzdvihl se do Krakova, byl jest ode všech dobrotivě přijat a tak pokoj zjednav vtrhl přěd Siraz, ješto se Loktek tu zavřel bieše, i rozbil tu stany. A tak pak den s. Václava město obdržav, jal Loketka s některými jinými kniežaty. S tiem tak zemských věcí dobrě a sličně popósobiv s vítězstvím domův se vrátil zčestně.

Téhož léta Adolf hrabie z Mazova²)^f) říským volen a to způsobením Václavovým kniežete českého. Toho času kakžkolivěk sestru Albrechtovu vévody rakúského Václav jmějieše, proto však že jemu na věnných zemiech přěkážieše, svár veliký mezi nimi byl.

Přiemiľuva.

Léto božie tisíc dvě stě devadesát a tři 1293 Adolf říský král vtrhl do Víšně³)^g) mocně, jenž když [167^b] kniežě Václav povolán byl od něho, v Krytnhajmu^h) potkal jeho, a tu jsú pak smluvili

*) Viz str. 174. ^b) Viz str. 175 a 176. — ^c) Rozuměj krakovská. — ^d) Viz str. 176. — ^e) Překlad český velmi volný. — ^f) Rozuměj nassavský. — ^g) Rozuměj Mišně. — ^h) T. j. Grünhainu.

¹) kryfyna R, L. — ²) mazowa R, L. — ³) Wyffnye R.

1293 svatbu medzi synem ríiského krále Rupertem, a medzi Jitkú dceru kněže Václavovú.

Přiemluva.

Léto *) božie tisíc dvě stě devaddesát a čtyři Jitka žena Václavova mezi rakúským a mezi mu-žem svým pokoj zjedнала. b) Téhož léta Přemysl vévoda bazilienský c) proti kniežeti Václavovi s povolením papežovým k Polskéj zemi na krá-levstvie korunován. Ale u malém časě byl zabit. 1284 Téch časův kniežě toto jisté práva v zemi psaná 1285 chtělo rádo zachovati, ale páni bránili proto, aby se právo nerozmohlo a tak jich užítci zhylnuli by. Chtěl jest také tento Václav pařískou školu d) v Pražě mieti, ale někteří nešlechtníci rozra-
dili jsú.

Přiemluva.

1294 Léto božie tisíc dvě stě devaddesát a pět papež Celestinus papežstvie pro pokoru vzdal jest. Na jeho místě osmý Bonifacius vstúpil jest, ješto jedny knihy učinil u v práviech, jimžto Sext riekajú. Tohoto papeže Celestina vzdvihal jest Kliment pátý papež léto božie tisíc tři sta a tři-náct. Ale Bonifacius od Římanův jest zabit.

1298 Toho také léta židovstvo v němečských ze-
1296 mích zbito bylo. Toho léta toho měsiece března Dobeš [168a] biskup pražský umřel a pochován v Pražském kostele před oltářem s. Prokopa. Na jehožto místě vstúpil Řehoř děkan pražský. e)

Přiemluva.

1297 Léto božie tisíc dvě stě devaddesát a šest Albrecht vévoda rakúský s nákladem některých volencův proti Adolfovi římskému králi povstal a takž pak u boji zabil jeho. Potom sám mnohé 1308 bojé strojiv od svého strýčencě Jana ukrutně jest zabit. Zatiem pak ona Agnežka dcera Ottakarova, sestra Václavova, žena Rudolfova, jenž byl syn Rudolfův krále říiského, s nížto ten jistý Jan jmien byl, do Čech se vrátila a tu život svůj sko-nala a u s. Františka pochována.

Léto f) božie tisíc dvě stě devaddesát a sedm 1297 Václav šest mezdietma let v stáří byl, toho mě-siece črvna s svú ženú Jitú skrzě majtburského a mohučského arcibiskupy v Pražském kostele korunován jest slavně. Na tom korunování přé-mnoho jest kniežat bylo i z rozličných lidí vlastí. Po třetíem dni pak toho veselé roznemohla se králová těžkú nemocí a takž pak toho měsiece črvencě umřela jest a v Pražském kostele po-hrabána před kaplú s. Martina. Ale potom do kaply sva[168b]tého Šimona a s. Judy do no-vého kóru přenesena. S tú jistú Jit(k)ú měl jest syna jménem Václava, jenžto byl potom na uher-ské králevstvie korunován; měl jest s ní také tři dcery, jednu Annu, ješto Jindřichovi vévodě korutanskému a tirolskému hrabí oddána byla; druhú Elžbětu neb Elžku, ješto Janovi z Licem-burka králi českému dána byla u manželstvie; třetí Markletu, ješto vévodě Vratislavskému Bole-slavovi oddána byla.

Přiemluva.

Léto božie tisíc dvě stě devaddesát a osm 1298 Albrecht král říský dvór jest měl v Normbercě, tu kdež nade všěcky volencě u toho dvora krále Václava velmi přietelsky jest ctil, že ta čest nad jiné vynikáše. Nebo on svým úřadem šenkstvim římskému králi v svéj koruně králověj slúžil jest, kakžkolivěk toho z práva nejměl učinit. Neb jedno jakožto jiný volenec ne v královém okrá-šlení měl jest i má slúžiti v svém úřadě. A by ten jistý skutek nebyl na pohoršenie českým králóm, neb jest toho z práva byl neučinil, ale pro milost svého sestřěncě, hanfest ihned dal říský král, aby skrzě to on ani náměstkové jeho češčí králi pohoršenie neměli svému právu. Jeho hanfestu tuto psáti opustil sem, neb nenie potřeben.

Přiemluva o dalších věcech.

[169a] Toho e) také dvora římský král kú-penie a prodanie toho města Prna svým han-festem potvrdil jest a České zemi to město při-osobil, jakž slovo od slova tuto ukazuje.

*) Viz str. 177. — b) Za tím vynechána v českém překladě zpráva o úmrtí Jitky, dcery krále Václava II. —

c) Rozuměj kališský. — d) V textu latinském „generale studium“. — e) Tu vynechán dodatek o posvěcení jeho. —

f) Viz str. 178. — g) Viz str. 179.

Hanfest.

1298 My Albrecht z božie milosti král římský vždycy přispořitel, tiemto listem všem ohlašujem, že my k tomu trhu, ješto se mezi biskupem míšenským stal a kapitolú jeho a mezi králem Václavem o to město, jemuz dějí Perno s hradem i se vším, což k němu příslušie, své dobrotivé povolenie dávamy tak, jakž na jich listech plnějie psáno jest. Zjednávamy a ustavujem také to tak, aby to město k Českěj zemi věčným právem příležalo a přijednáno bylo. Na něžto tento list náš psáti a učiniti kázali smy.

O zaražení groší.

1300 Léto božie tisíc dvě stě devaddešát a devět. Léto božie tisíc tři sta Václav král český, markrabie moravský, polský a sandomírský vévoda toho měsiece čřvencě povolal šesti člověkův v tom dospělých z Florencie i kázal jim nový groš zaražiti, a halěř, jichžto dvanáste za groš platilo by. Neb dřevních těch časův častá měna byla jest lidem velmi škodlivá. Proněžto tento král milostný znamenav to, že jest škodlivá, kázal čistý peniez stříbrný [169^b] beze všie příměsky kovati.

Téhož léta z Polsky přijeli poslové, dávajíc věděti, že král umřel a jedínú dceru po sobě ostavil, i prosili jeho snažně, aby tu jistú dievku Elžbětu pojeti ráčil a v zemi se uvázati a jie od nepřátel obrániti. Král poradiv se s svými věrnými, sebrav vojsko veliké vtrhl do Polsky a tak všěcky nepřátely udatně ukrotil a králevstvie svému panství osobil. S tiem vzdvihl se do Hniezda a tak ku prosbě panské těch zemí arcibiskup hnězdský na králevstvie jeho koronoval. A tak zprávcí neb kapitána pana Hynka z Dubé Berku tu ostaviv do země České sčestně se jest vrátil.

Toho léta bylo jest léto milostné, pronežto mnoho lidí vzdvihlo se jest do Říma. *)

Přiemluva.

[Téhož ^b) léta Albrecht, bratr Ottův dlúhého, markrabie bramburský, umřel i pohrabán v Leníně a potom do Celi porty přinesen. Také Jan

bratr Ottův umřel jest, jenž kakžkoli malý byl, ale udatný. Ten Jan ostavil po sobě syna žáka Kunekina kanovníka, jemuz Rynovská země dána byla do života. Po jeho smrti k Woltmarovi se dostala. Onen Otta Šíp a Kunrat když z vězenie puščena byla, spolu se do své smrti držala, [170^a] ale Otta múdrě a udatně všicku zemi zpravoval, mnoho zemí, měst i hradův svým snaženstvím dobyl. A také mnoho bojův měv jednak s strýcem svým Dlúhým Ottú, když živ byl, jednak s Majtburčany, jednak s Slovany, jednak s Polany i s mnohými jinými. Tento Otta po smrti Dlúhého Otty, když jako k starosti přišel byl, vždycy s Heřmanem markrabí dobrotivě přebýval. Ona oba spolu s velikým vojskem králi Václavovi na pomoc proti římskému trhla sta byla, za něžto zemi Míšenskú od něho vzala, a potom o Poměranskú se směnila. Tato jistá s majtburským arcibiskupem války jměla, toho hradu Polte dobyla, potom s velikým vojskem do Slovan vtrhla a jednak všecku zkazila i hrad přetvrdý Eldenburg řečený tu udělala. Potom pak tento Otta když s Woltmarem všecko již markrabstvie zpravovala, stár jsa velmi umřel jest a v Kormenském klášteře pohrabán. Bratr jeho Konrát člověk byl sprostný a pokojný, po lovích a po pokoji stojí, když ta bratry oba živa byla. Tento Otta s kostelníeho sbožie s bramburského i s biskupa Woltada dani chtieše bráti, a on vzdvihl se k dvoru i obdržal na [170^b] oba klatbu, kterážto klatva až do smrti Konratovy trála jest. Zatiem pak dani ty snaty byly a klatba také přestala a Konrát umřel a v Chormenském klášteře pohrabán. A tak Woldmar dědicem ostal, na něhož se všecko dostalo.]

Biskup pražský umřel.

Léto ^c) božie tisíc tři sta a jedno toho měsiece zárijě Řehoř biskup umřel pražský, na jehožto místo Jan kanovník pražský syn Řehořův z Dražic vstúpil jest. 1301

Téhož léta Ondřej král uherský bez dětí umřel jest, i byli poslové znamenití z Uher k králi Václavovi posláni, prosiece jeho, aby syna svého Václava mladého jim za krále dal. Nebo král

*) Překlad podán zcela stručně s vypuštěním příčiny pouti do Říma. — ^b) Viz str. 180. — ^c) Viz str. 181.

1301 Václav byl jest priateľ krále uherského Ondřejě, neb prabába jeho sestra byla krále Ondřejova, jenž poradiv se s svými pány, dal jim syna svého, a oni přijemše jeho s velikú radostí na králevství koronovali slavně.

Toho léta když Bonifacius osmý papež od Říman zabit, arcibiskup burdegalský papežem volen jest, jenž tehdy v Franské zemi jsa, volení svému povoliv, přikázal kardinálům, aby k němu do Lukduna přijeli, a tuž pak odtavád dvór papežův do Aviona jest převeden. Ten papež Klimentem jest nazván byl.

Přímluva.

1302 Léto božie tisíc tři sta a dvě toho měs[171^a]ie-
ce serpna Gunhunta ¹⁾ sestra krále Václavova
druhého točíš jménem tiem v klášter v jeptiský
u sv. Jiří oblekla se. A když pak potom abba-
tyší byla, mnoho svobody klášteru učinila jest.

130¹ Léto ²⁾ božie tisíc tři sta a tři král Václav
druhý, tiem jménem šestý král český, Elžku dceru
Přemyslavovu krále polského, jenžto pojal byl,
s odpuštěním mohučského a hniezdského arci-
biskupův skrz Jindřicha biskupa Vratislavského
zjednal a způsobil byl, že u Pražském kostele
slavně jest korunována. Potom korunování měl
s ní dceru Agnežku, ješto potom Jindřichovi
Svidničskému vévodě oddána byla.

*O větších přibězích krále Václavových, což se
jemu těch časův přihodilo, tomu dobrému králi.*

Léto ³⁾ božie tisíc tři sta a čtyři Uhrové ne-
šlechtní, nejsúce pamětlivi své viery i svých
přisah, krále Václava mladého nechťeli jmiati,
ani jemu pomoci dáti. Jiného jménem Karla, syna
Karlova krále sicilského zvolili, jehož jim Boni-
facius papež dal byl. To král Václav uslyšav
otec jeho s velikým vojskem vzdvihl se do Uher
i poplenil je, Ostrihom město zkaziv až do Bu-
dína trhl. Tu vzem svého syna, domův se [171^b]
sčestně vrátil.

Těhož ⁴⁾ léta Albrecht římský král po smrti
Jitině králověj, poslal posly k králi Václavovi

chtě od něho Cheb, Míšni, Uhry a Polsko jmiati
a chtě aby jemu za šest let Hory postúpil, nebo
osmdesát tisícův hřiven dal jemu, a to jako
z práva desátkův, aby dal za dřevnie své přědky
i také budúcie, že ta jistá daň k ciesařství točíš
příslušala by správně. Kterýmžto poslům král
odpověděl, že toho učiniti nechce. Pronežto tento
jistý Albrecht vtrhl do země České a syn jeho
Rudolfus vévoda rakúský do Moravské, i pople-
nili je nepřátelsky. Potom vojsko oboje sešlo se
v hromadu i přitrhli k Hoře a tu stany rozbili.
Tehdy měšténé ti jistí vzemše radu i svařili z sazí
a z hnisu zemského i z jakýchs stříbrných pének
jedno svaření zelené velmi divné, jakž oni uměli,
i pustili po potoku dolův jako k vojsku blízko.
Pronežto ktož se napil, kón-li člověk-li, potom
rychle umřel. To když se tak stalo, zatím král
sebral lidí mnoho kudyž mohl, a s tiem tak
bramburského a míšenského markrabí s pěti tisíci
postavil v Hradišči a tu v krajinách těch okolo.
A jiné všecko vojsko okolo Hory zastavil, na
[172^a] zajtrie boj s nimi chtě jmiati. Tehdy říský
to uslyšav utekl přeč i s synem. Pronežto král
i ti, ješto na pomoc přijeli biechu, domův se
vrátili.

Léto ⁵⁾ božie tisíc tři sta a pět když král 1305
Václav Sbraslav založil byl před tiem a mnoho
jiného dobrého učinil byl, starostí jsa nadtrápen
zčestně jest umřel. Na jehož místo syn jeho
Václav, jenž jedinký dědic byl ostal, vstúpil jest,
a to byl král sedmý. Ten Václav pojal jest Fiolu
dceru z města tak řečeného vévody z Štětína. ⁶⁾

Přímluva

[Těch ⁷⁾ časův, jakž bramburská kronika
svědčí, Heřman syn Otty Dlúhého pojal dceru
Albrechtovu, říského krále, i j měl s ní syna
jednoho Jana a tři dcery. Jednu dal za Woldmara
vévoda Glokovského, třetí ⁸⁾ za Bertolda hrabí
z Hemnenberka. Ten jistý Heřman byl velmi
múdrý a velmi udatný a v bojích rozomný. Tak
se jeho slovútnost všudy byla roznesla. Tento
Hřman proti zěti svému Albrechtovi římskému

^{a)} Viz str. 182. — ^{b)} Viz str. 183. — ^{c)} Viz str. 184. ^{d)} Viz str. 185. — ^{e)} Rozuměj Těšina. — ^{f)} Viz str. 185 a 186.

¹⁾ V rkp. možno čísti i -nuta. — ²⁾ Tak R, druhú L.

1305 králi s Rudolfem vévodú saským^{a)} a takž pak ten hrad Rabštejn oblehl i zkazil jeho panství, jemužto však potom sestru svú Jitu dali s tím hradem Bělčic a což k němu přísluší. Potom vzdvihl se [172^{b)}] do Polsky, veliký jě díel sobě osobil jest, poručníkem synův Bolkových (byl), Frankonie a Pomeranie dobyl, štědrú ztravu měl, dvory činil, i pány i měšćany ochotně přijímal; mnohé těch věcí, což k dobrodružství přísluší, to jest páchal, silný životem i u mysli své byl. Ten Heřman když hrad Eldemberk dělal, rozmohl se jest a tak i umřel a v Lenínském klášteři pochován, jehožto všěcka země želela. Ten po sobě jediného syna ostavil Jana, jehožto ne Woldmarovi, ale čtyřem svým rádcem poručil byl.^{b)} Potom pak tyto poručníky odjednav některak přichýlil dietě k sobě. Zatiem pak tito jistí poručníci podle rady materiny tajně dietě od Woldmara vzeli i nesli na Špandov hrad, i hledali jeho snažně. Když pak o to rok měli po některém času máte řekla Janova, že o tom usnesení nic nevie. Pronežto Woldmar rozhněvav se i ukradl dietě s hradu. Ten Woldmar měl jest Heřmanovu dceru markrabinu, ale protože bezdětkyně byla, nižádného dietě po sobě neostavil. Ten Woldmar byl malý, ale sám rozličné šlechticě a pány se všeho světa u svého dvoru jměl; chlúbcě byl veliký a pyšník. Když od krále dacského passován před Roztokem^{c)} tím městem, taký byl náklad učinil a i hercóm dary dal, že skr[173^{a)}]žě to velmi byl se vzdvihl. S magnopolenským Jindřichem a s Rudolfem saským vévodú, jehož sestru jměl, ten Jindřich mnoho jest bojův strojil. Ten Woldmar sebrav vojsko veliké vtrhl do Stargardenské země i poplenil ji. Jedno městečko malé, řečené Woldek když oblehl byl, dlúho u něho ležav a mnoho škody na koniech i na jiných věcech měl a nic jest nevzal. Ten Woldmar markrabí míšenského byl jal, jemuž jest Míšenskú zemi za vyplacení vzdal. Ten^{d)} Woldmar blízko před svú smrtí již sňem se v hromadu majtburským arcibiskupem

Purgehartem protivníky všěcky ukrotil, tak 1305 najprve oni de alvenské ku pokoji připudili, hrad jich Arkilleven oblehše. Zatiem pak Jan markrabie Kateřinu dceru vévody glogovského pojal jest; kakžkolivěk mlád byl, však mysl jměl mužnú. Čtrnácte let maje sobě byl múdřých řečí i skutkův, přátelóm milostný, nepřatelóm ukrutný, ctných a šlechetných činův. Byl mládenec, jehožto buoh s tohoto světa brzo jest vzal.]

*O tom, ješto král Václav v Olomúci zabit,
o jiných mnohých přieběziech, jenž se v zemi dály.*

Léto^{e)} božie tisíc tři sta a šest toho měsiece 1306 února král Václav sestru svú Annu Jindřichovi korutanskému a tirolské[173^{b)}]mu vévodě oddal. Zatiem pak Loktek s pány a s měšćany svými uradiv se krakovské a zandomířské země lstivě od krále českého dobyl. Pronežto jeho smělost král chtě skrotiti shromazdiv vojsko vzdvihl se k Krakovu. A když na téj cestě přijel do Olomúce, v děkanovu domu se rozhostil. A když tak letního času v jediném čechlu a u pásce po sieni chodieše, jeden nešlechetný a nevěrný syn přistúpiv k královi, an se nic na něho nedomní, uhledav ten čas, v němž s ním ižádný nebyl, tři rány královi nožem smrtné učinil a s tím ihned utekl. A kakžkoli toho času nebyl viděn jest, kto by ten skutek spáchal, však té chvíle ihned skoro jeden rytíř jménem Kunrat z Počšteina¹⁾ urozením Durink vysunul se z sieni krvavý nůž v ruce nesa, jenž když bězieše, ti ješto před siení biechu, jeli jeho a ihned zabili. Tento jistý král toho měsiece serpna osmnácte let v stáři jsa, nižádného dědice neostavil po sobě. Zabit jest a v Olomúci pochován a potom do Sbraslavě přinesen. Po jeho smrti jako nejbližší Loktek dědic krále polského Přemyslava Polsko obdržal a Otta vévoda bavorský uherským králem byl volen, s nímžto Karel onen, syn sicilského krále [174^{a)}] Karla válku povzdvihl a tak pak po mnohém válení Karel vždy obdržal králevství.

^{a)} La in. text má znění: „nam contra socerum suum Albertum, reg. Rom. stetit inspecterritus cum Rudolfo, duce Sax. guerram fovens vallavit castrum Rabenstein et suis dominium devastavit etc.“ — ^{b)} Tu opět v českém textě několik řádků vypuštěno. — ^{c)} Rukopis má „rokem“. — ^{d)} Následující překlad jest velmi zkomolen. — ^{e)} Viz str. 187.

¹⁾ poczfteyna R.

Téhož léta k ochtábu světiej Maří všickni páni i měščené k volení nového krále obecně jsú svoláni. Tu na tom rocě mezi volením byla jest róznicě: jedni Rudolfa vévodu rakúského syna krále říského Albrechtova volili, a druzí Jindřicha vévodu korutanského, jenž tu také bieše. Většie strana, kakžkoli ne pevnějšie, rakúského volila bieše. Ano však korutanský dceru krále Václava Annu jmějieš za sobú, sestře této dvě Elžka a Markleta, přede všemi pány obecně prosily jsú, aby svého dědictvie, králevstvie točíš Českého, zbaveny nebyly, tak aby Rudolf nebyl volen, ale Jindřich aby králem byl korutanský. A tak *) s tú řečí ustavenie ciesařská (práva) ¹⁾ na svú stranu přivozováchu, ale nic to platno nebylo. Obec vždy voláše, aby Rudolf králem byl. Uslyšav zatiem král říský smrt krále Václavovu, s vojskem s velikým přitáhl, chtě tomu, aby syn jeho králem byl. Nebo jest byl král Václav syn sestry Albrechtovy říského. Pronež ten Albrecht s jedné strany a syn jeho s druhé vtrhli do Čech i rozbili stany své. Pronežto někteří páni i měščené uznamenavše sí[174^b]lu a moc otcovu i synovu, s velikú múdrostí volili jej králem. To vzvėdėv Korutanský s ženú svú tajně sě z Prahy přeč vzdvihl. Ten Rudolf královú Elžku, ženu krále Václavovu druhého, pojal jest, jenž byla dcera Vratislavova ^{b)} krále polského.

O tom, kterak někteří páni a zemené proti Rudolfovi sě byli vzdvihli, jenž v zemi nechtěl býti.

1307 Léto ^{c)} božie tisíc tři sta a sedm pan Bavor z Strakonic, jenž Zviekov držieše, a pan Vilém z Hazmburka nebo z Valdeka, jenž Křivoklát držieše, s svými, kohož mohli mieti, tomu volení Rudolfovu vzprotivili sě. Pronežto s velikým vojskem Horaždějovicě oblehl byl, jenž tu ležě, nadtrápen byl tú nemocí dissenteria, slove úplavice, a tak toho měsiece črvencě umřel jest, za jehožto duši králová Elžka ve jmě svatého Šimona a Judy oltář založila v kostele Pražském a on také v Pražském kostele jest pohrabán. Potom zemené sjeli sě do Prahy a tak v dvořě biskupově mluvili, kto by měl volen býti králem. Mezi ni-

mižto jeden pán Dobeš z Bechyně přede všemi táhl na to i jiné navodil, aby Fridrik brat Rudolfův králem byl. A když o to rozličné řeči i sice i onako byly, zatiem pak Oldřich z Lichtemburka toho rodu Ronovského, [175^a] protože ten Dobeš jinozemcě vinieše do země, těmito slovy jal sě mluvit a řka: O Dobeši, Dobeši, i kterak dlúho ty, ješto nepřietelé našich králův českých jsú, v králevstvie chceš voliti? Zatiem ihned s tiem dříve nežli řeč dokona, vysapiv meč svó i prodruží Dobešě přede všemi pány. Zatiem také ihned vnuk Oldřichův Hejman z Krušiny vnuka Dobešova ihned zabil jest. Pronežto byl veliký povyk a křik mezi pány, ano volají se všech stran a řkúce: Ba nechcemy, nechcemy Rakušanó: ale radějšie k královému pokolení našemu chcemy sě navrátiti. A tak ihned Jindřicha Korutanského na králevstvie volichu a poň poslachu. Vzvėdėv Albrecht římský král smrt syna svého, chtěl druhého syna králem učiniti. Takž pak s tiem úmyslem plavě sě z Habsburga do Šváb, jenž toho času tu bieše, od Jana syna Rudolfova někdašieho vévody rakúského, jenž starší byl bratr toho Albrechta, jest zabit, protože jemu otcova dielu nechtěl dáti, ješto naň slušalo. Pronežto naplnilo sě prorocťvie, ješto onen prvý Přemyslav vévoda český povėděl bieše a řka: Když mužský plod mój pohyne, vnuk mstití bude děda. Nebo tento Jan, ješto toho Albrechta zabil, jenž byl syn Rudolfův, kterýžto Rudolf u boji krále Otta [175^b]takara zabil byl, byl jest syn dcery Ottakarovy, pronežto děda svého i pomstil jest. Ale jest znamenati, že dříve než ten Albrecht zhy-nul byl, toho léta a toho měsiece srpna ten Jindřich Korutanský králem byl vzvolen i vládl potom zemí tři léta. Ale zle zemi spravoval, neb nic dobrého v zemi neučinil, kakžkoli těch časův Hora najvėčšieho užitka bieše, že veliké bohatstvie vzal, však nic sličného neučinil, ani pokojě lidem zjednal. Takž pak zatiem ten Albrecht říský když živ byl ješče, želel velmi, že sě jemu královstvie nedostalo, pronežto sebrav veliké vojsko, vtrhl do Čech i oblehl Kolín a Horu, jemužto pan Jindřich z Lipého a pan Jan z Vartmberka udatně sě opřeli a země bránili. Zatiem

^{a)} Zde překlad mnohem stručnějši. — ^{b)} Rozuměj Přemysla. — ^{c)} Viz str. 188 a 189.

¹⁾ Připsáno R.

pak Elžka králová Václavova, jenž Rudolf vévoda rakúský ji měl, také nakládajíc Albrechtovi tomu jistému, v sprostném rúsci s jedinou dievkú tajně z Prahy utekla, jenžto Fridrik vévoda podle Zderazě utkav na jejie hrady dovedl ji jest. Jenž ihned tomu římskému králi Hradec, Mýto a Chrudim otevřela, do kterýchžto měst, že na zimu král chtieše odjeti, Švábův a jiných nemilostných lidí napustil, jenž lúpeži a jinými rozličnými žádavami zemi poplenili [176^a] a jiným chudým lidem veliké škody učinili. Ten jistý Albrecht na léto umyslí jest byl do země vtrhnúti a ještě větší škodu Čechóm učiniti, ale zatím pak hanebně byl zabit, a tak jeho lidé, jenž v zemi byl ostavil, ke všem črtóm přeč utekli.

[Toho ^a) léta u vigiljí s. Maříe zvěstování, jakž kronika bramburská líčí, Jan markrabie umřel a v Lenínském klášteře pohrabán. Jeho všěcka země želela, neb jediný Woldmar ostal již byl. Když pak ten Woldmar ostal již byl a viděl, že již zhynuli ti, k nimž markrabstvie příslušieše, povolal k sobě Jindřicha syna markrabina, ješto Avelant příjmie měl, nad tú zemí řečenú Bělic, jenž se jemu v rozdielu dostala byla, učinil jej dědicem. Nebo k tomu všěch markrabí panstvie dostalo se bylo. Ten Woldmar vtrhl do Míšně a mnohé hrady i tvrze zkazil. Vtrhl také podle té vody proti Polanóm, ukrotil je, s Magopolenským Jindřichem boj také jměl jest, neb zemi jeho před tím zhubil byl. Pronežto když s obú stranú boj měli veliký, kakž koli s oné strany jich více bylo, však Woldmar s svými udatnějie činil a také rány trpěl, že za mrtva tu odejden. Nebo sedlákové biechu jeho obklíčili, chtiec [176^b] jej dobiti. Ale rytíř Wedske příhodiv se tu i odjal jim jeho.

Ten Woldmar umřel jest léto božie tisíc tři sta a devět a v Kormanském klášteře pohrabán. ^b)]

O zpravování Jindřichově Korutanského v České zemi.

¹³⁰⁷ Tento ^c) jistý Jindřich když králem byl volen
¹³¹⁰ českým, pět let svého zpravování zemí českú vládl. Ale za svého vládníe málo neb nic dobrého učinil, ano však Hora ani dřiev před tím ani

budúcích časův nikdy lepších užitkův nedávala na stříebře. Pronežto kakžkolivěk bezčíslné zboží odtavád jměl, ani sobě ani zemi nic dobrého neučinil, ani pokoje zjednal lidu svému. Toho času králová Elžběta Rakušanóm města svá věnná vzdala: Hradec, Mýto, Chrudim, Polic a Jaromír, jenž jest své vladaře kakés Šváby v nich zjednali, jenžto velmi zemi zhubili rozličnými nehodami ji pleniece.

Ten jistý Jindřich návodem některých měščan i pražských i horských v Praze veliký dvór volal, k němužto když se páni sjeli, ten Jindřich přenešlechtný radú a návodem naveden jsa těch měščan, pány jest zjémal, mezi nimižto někteří zbiti jsú a takž jeho dvór hanebně se jest dokonat. A když ti páni u vězení byli, po některém času bez vědníe svého kniežete s měšča[177^a]ny se smluvili a některým přátelstvím svatebním se zavázali. Nebo ten jistý pán z Lichtemburka dceru Jakubovu od věže pojal jest byl, a dcera Jindřichova staršieho z Lipého synu Ruthartovu oddána měla býti. A tak těmi věcmi i jinými zavázavše se v přiezeň, ti měščené, jakž před tím k vězení jim dopomohli, takéž k zproštění jich snažni byli. Pronežto stalo se jest tak, že páni potom tomu jistému Jindřichovi nikakž nechťeli dověřiti, ani k jeho dvoróm jezdití více; nie, ani za krále jeho chtěli jmieti. A s tím tak srdečně mysléc jeho ven vypuditi, proti němu těžké války búriechu. A když po tři léta to tak dalo se v zemi, tento jistý Jindřich markrabie míšenského prosil jest, aby na pomoc jemu přijel, slibuje jemu dobrý žold dáti; jenž s pěti sty helmův do Prahy přijel. ^d) A tak mezi Jindřichem a mezi pány byly veliké války. Mezi těmi přieběhy bál se ten jistý Korutanský, aby se jemu skrzě Elžku krále Václavovu dceru něco nepříhodilo nechutného, chtěl to předjíti, a tak i zjednal to, chtěl tu dievkú za jednoho pána jménem Bergov dáti, jenž tehdy s jeho strany bieše a jemu slúžieše, slibuje jemu dobré věno dáti. To když dievka ta zvěděla smutna jsúci násilně [177^b] velmi před tím Jindřichem, jenž zemí vládníeše, tehdy mluvila a řkúci takto: Chceš-li mě spravedlivě vdáti podle práva, nečin mne pohoršenějšie v mém pokolení, neb takto

^a) Viz str. 191–193. — ^b) V lat. textě končí se tu kniha první. — ^c) Viz str. 194. — ^d) Viz na str. 195 a 196.

¹³⁰⁷ nepohoršij mému rodu. Ale tak se mnú učiň,
¹³¹⁰ jakž by slušalo mému pokolení. Anebo nechť
 v zákon vejdu a bohu mému slúžím, jenžto ráda
 chci učiniti. Nad to pak učiníš-li co jiného na
 potupenie mému rodu, věz to jistě, žeť tvůj ne-
 přítel zjevný jsem. On ta slova uslyšav, na-
 stojieše silně tomu, aby ona jeho chtění povolila.
 Tehdy dievka to uslyševši a na něm tomu po-
 rozoměvši, že on na to tiskne, takto jest od-
 pověděla: Ponevadž tak špatnú mě chceš učiniti
 a mé pokolenie potupiti vždy myslíš, věziž to
 také zajisté, že vždy chci na to mysliti velmi
 snažně, abych tě z země vyklidila a přeč vy-
 pudila. A když ona řeč tu vymluvi, káza ji jieti
 a v Pražě poctivě držěti. Toto jistě dievky jětie
 nerozmyslné, byla jest přepilná příčina jeho
 z země vyhnání.

*O zpravování Jindřichovu a o utečení králové
 Elžky z vězení.*

Pronežto léto božie tisíc tři sta a osm tato
 dievka mladičká ale múdrá když za chvíli v tom
 vězení byla, smutna [178^a] jest byla a myslila
 snažně, kterak by svobodna mohla býti z toho
 vězení. Takž pak zatím čas a místo uhlédavši
 sobě s jedním knězem starým kaplanem svého
 otce Berengarian poradivši se tento čin neč vy-
 myšlenie svému zproscení učinila i nalezla, aby
 v noci k jedné bráně, jenžto jakž ona způsobila,
 měla otevřena býti, přišla tu, kdež probošt Vyše-
 hradský bratr jejie rodilý, ale točíš ne z téhož
 lože, jie samé druhé s koňmi velmi pilně čkal.
 A tak s tím v ten určený čas tato panna Elžka
 s jednu dievkú a s tímto starým knězem šle-
 chetným stráží svým v noci z vězení vzdvihli
 se, k bráně přišla i nalezla ji otevřenu a koně
 skrzě probošta přichystány. Pronežto ihned vsědši
 na ty koně, úprkem do Nymburka vzdvihla se.
 A když u městě byla, svolala k sobě všechny
 měščany i mluvila k nim těmito slovy múdrě
 velmi a řkúc: Vieste-li vy to, že otec můj, když
 živ byl, z tohoto městečka město jest hrazené
 učinil a tak vás povýšil? Aj toť sestře moji poctivě
 a důstojně sta vdáně, a ješče já jedinká sirotek
 ostavši, nechtěla sem Jindřichovi tomuto povoliti

věvodě, jenž jako pohyzditi chtě rodu mému,
 vdáti [178^b] mě chtě a já nechtěla, a potom sem
 až do tohoto času u vězení byla nemilostivě
 držána. A tak z toho vězení k Vám sem utekla
 vašeje viere i vašeje pomoci doufajíc. A tak všecku
 příhodu jim rozpravila. To když měščené uslyšeli,
 kakžkolivěk lekli se a smutni byli pro ten jih
 svár, však i pro sirobu této dievky i pro jejieho
 otce mnoho dobrého, jenž jim učinil, v svú obranu
 mile ji přijeli a slíbili jie ode všie nůž obrá-
 niti a vši sílu po niej státi. To když dívka usly-
 šala, z toho jim snažně poděkovala. Páni když
 zvěděchu, že dievka z vězení utekla, k nie jsú
 se sjeli, a o tom kterak by tohoto Jindřicha vy-
 hnali, radu vzěli, s tím tak proti němu většie
 války nežli dříve povzdvihli, a tak se všech
 stran vši mocí překážěti jemu se jeli, a v tom
 veliké vojsko lidí shromazdivše ku Pražě přitrhli,
 a na toho Jindřicha, jenž v Pražě bieš tehdy,
 mocně trhli. Proněžto stalo se jest takto, že na
 Hradčenech tu před hradem, jenž jest ještě zdi
 ani přiekopy obehnán nebieše. Mezi pány a mezi
 lidmi toho Jindřicha boj byl veliký; né, taká
 tieskeň bieše mezi vojskem, že mnozí i s koňmi
 i s oděním do přiekopův padáchu u předměstie.
 Naposledy pak páni boj obdrželi a těchto mnoho
 zbili a druhých zjímali a třetí na hrad [179^a]
 utekli k svému pánu, jenž na věži sedieše a na
 tuto na zlú příhodu hledieše. Pronežto tato jistá
 dievka s pomocí panskú těžké války proti tomuto
 Jindřichovi povzdvihla jest a o jeho vypuzenie
 z země mnoho mocí i mnohým myšlením myslila
 jest na každý den.

*O tom, kterak král Jan s královú sdán byl, a
 o jiných rozličných přebězích mezi tím.*

Pronežto *) toho léta páni s túto dievkú
 Elžbětú snažili se velmi snažně, aby jeho ven
 vypudili, a s tím tak jednostajně uradivše se,
 syna Jindřichova ciesařova říského sedmého tím
 jménem jmenovaného z Licmburga Jana, jenž
 jediný syn jemu bieše, tiejto dievcé umyslili za
 mužě vzieti a za něho ji vdáti. Po téj jistě radě
 a potom výmyslu znamenití páni češci s túto
 dievkú Elžkú do Říma byli poslali k ciesařovi

*) Viz str 196 až 198.

1310 římskému králi, kralovstvie České jemu vzdávající a synu jeho Janovi s túto dievkú Elžkú. Jichžto prosbám a jich vzdání Jindřich slavný říský král povolil té smlúvy, tak se státi jmajíce dopustil jest syna svého jim dav, jakž žádali. Pronežto páni poslali k Elžbětě tyto noviny, jie věděti dávající, jenžto pojemši s sobú pány věčšie do Špirského města, v němžto [179^b] tehdy král bieše, vesele jest přijela. Jenžto král Jindřich výborný velmi poctivě jest ji přijal a tak syna svého jediného Jana, jenž ve čtrnácti letech v stáří bieše, za ni jest oddal, a Elžka v šestinádcti letech byla. Tu pak po tom oddání svatbu velmi velikú a bohatú jměli. To když se tak stalo, král říský syna svého Jana mocí svú slavně v zemi Českú uvedl a tak pak oba i syna svého i Elžku se pány českými a s Petrem arcibiskupem mohučským, s Bertholdem hrabí z Hennemberga, s purkrabí normberským i s mnohými jinými pány německými poslal, aby toho Jindřicha Korutanského z země přeč vypudili. S tím když vrhli do Čech, ihned udatně Prahu oblehli, a když několik dnův leželi, Elžka pro svú velikú múdrosť mnohé měsčany jmějieše u městě, jenž jie velmi přejiechu, a tento Jindřich pro své bláznovstvie, ukrutnosť, mnohé nepřátely. Takž ona i hledala o tom tajně, aby brány jie mohly otevřeny býti. Takž pakž zatiem i sjednala to, že jednoho dne na úsvitě brána jim byla otevřena a jenžto všickni do města vjeli beze všie přiekazy.

Přiemluva.

Pronežto léto božie tři sta a deset lidé Jindřichovi i měsčené, jenž se jeho nádrželi [180^a], osadivše špitál na Malé Straně u svaté Mařie, tam byli utekli. Ale ihned toho dne krále Janovi lidé jeho dobyli. Takž pak toho měsiece prosince poradiv se tento Jindřich, v pól noci vzdvihl se do Korutan s svú ženú, točíš jako bezpečensťvie maje od krále i od králové. To když se stalo, jenž Prahu, ješto hlava jest, měl, všěcka jiná města i hradové jemu jsú se poddali beze všie odpory. Potom pak toho měsiece února Petr arcibiskup mohučský ku panskéj prosbě krále i královú jest koronoval, jakž toho obyčej jest.

biskup mohučský ku panskéj prosbě krále i královú jest koronoval, jakž toho obyčej jest.

Toho ^a) také času po smrti Albrechtově říského krále Viedeň a jiná města rakúská svým vévodám jeli se protiviti. A když uslyšeli, že Jindřich z Licemberga říským ¹) volen a syn jeho Jan králem českým učiněn, Fridrika, Lipolda, Jindřicha, Albrechta a Ottu syny onoho Albrechta říského z Rakús ven pudili, takže tu nic neměli jedinké Medelík a Sternberg ta hrady, a město Nové, jímžto od nich ti z Walsee páni vládniechu. A takž s tiem učinili sobě jednoho obecného vladaře neb vikáře po všech Rakúsiech až do přístie a do prikázanie Jindřicha říského krále, chtiec toho jmieti, kohož by jim on dal za vévodu. A takž o tom posly k němu slavně poslali. Tehdy tyto jisté [180^b] vévody to jest drie starější bratřie tomuto pilně rozoměvše a múdrú radu měvše, k Jindřichovi k králi římskému ²) spěšně se vzdvihli i přdstihli posly tyto jisté. Takž pak s králem rozmluvivše, slíbili jeho synu Janovi ta města, jenžto od svéj nevěsty měli věnná, i hrady Hradec, Mýto, Chrudim, Polic a Jaromír vrátiti a čtyřidceti tisícův hřiven stříbra dáti. A jeden z nich se dvěma sty helmův, donidž by u Vlašiech byl, na jeho službě býti. Ty věci a ty smlúvy, nevěda o jich sváru, přijal jest král naveden jsa rádcemi svými k zemiem jich jě navrátil. Potom pak tito druží poslové královi přijeli, ale nic nevželi. S tiem tak prikázáním páni a měsčené kniežatóm svým poddavše se, domův se všickni vrátili a vévody slib svóy královi i synu jeho Janovi věrně jsú splnili. Dálo se jest toto léto božie tisíc tři sta a jedenádcet.

Tuto jest umenšeno o Jindřichovi ciesaři něco nemnoho tak jakoby mělo státi.

To ^b) když se tak stalo, skoro ihned říský král vzdvihl se do Vlach, jenž v německých zemiech tři léta kraloval a vlaských dvě, s nímžto Lipold rakúský vévoda se dvěma stem helmův vzdvihl se jest a s ním tam až do jeho smrti byl. Tento jistý Jindřich sedmý tiem jménem najpr[181^a]ve

^a) Viz na str 197. — ^b) Viz na str. 198.

¹) říským R, římským Vrat — ²) říšskému Lit.; tak častěji bývá římský proti říšský.

beze všeho vzprocenie ani ktoré vzpory mesto Mediolánské jměl jest s jinými městy lambardskými. Potom pak když již u Medioláně bydlel, povyk neb rumor Mediolánští vzbudili u městě, ale však lidé římského krále přemohli jě. Tak pak ihned odtavad Mafeovi měščenovi mediolan-skému, jenž z města vyhnal byl před tím dříve a velmi již ochudl, město poručil zpravovati.

Toho *) času Cremonští a Brixsenští jemu se byli protivili, k nimžto on s vojskem přitrhl, ani se jemu na milost dali. Potom on jest v těch městech brány a zed zbořiv příkopův povětil. Potom přitrhl k Brixii, sedm měsícův tu ležal. Tu pak v tom ležení Gechara z Brofaga najmocnějšího měštěná, jehožto návodem vzprotivenie se stalo, v tom městě v jednom pobití jal jest a jeho jako nevěrného zrádci na kolo vzbítí kázal, a tak také město obdržal. Potom pak odtavad vzdvihl se do Janova a tu jest umřela Markleta žena jeho, brabanského vévody dcera, a u Bosákův tu v Janově, jakž slušalo pochována. Odtavad po moři připlul k Pizi a z Pizě až do Říma, tu kdež Ropert apulský král, protože se římskému králi protívíse, Římec točís menšie město římské velikým množstvím oděných [181^b] lidí osadil bieše. Proňežto v kostele s. Jana v Latrani ostienský kardinal s jinýma dvěma od Climenta papežě posláni jsúc do Říma, Jindřicha ciesaře léto božie tisíc tři sta a třináctého korunovali a pomazali jsú den s. Petra a s. Paula. Potom pak když korunován byl, s velikým vojskem, chtě se vzdvihnúti do Apulě a takž s tím úmyslem při jedné straně Senezie když s svým vojskem k Florenci přitrhl a město to oblehl, s tím poslal do němečských zemí, aby i král Jan i jiná kniežata všěcka s svými lidmi i s náklady svými jemu přijeli na pomoc. Zatiem pak Jindřich cesař v tom času z Florencie hnul se s svým vojskem v jednom městě bieše, řečeném Ron, nemocí jest byl nadtrápen a tak v Hospodinu jest umřel. Ty když žalostné noviny jest král Jan a jiná kniežata uslyšeli, již daleko jsúc na cestě, každý se domův vrátil. O skutciech toho ciesaře Jindřicha, ktož žádá viec věděti, kroniku čti římskú. Ale nynie buď dosti.

O přieběziech králových Janových a o porodu jeho dětí, a o jiných mnohých věcech mezi tím, znamenáž.

Zatiem ^{b)} pak král Jan po smrti otcě svého ¹³¹⁴ v sedmnácti letech v stáří jsa [182^a] měl s svú ženú Elžkú najprve Markletu dceru svú prvú léto božie tisíc tři sta a čtrnáste léto, jenžto jest potom za Jindřicha za vévodu vavorského byl oddal, s nížto ten vévoda měl byl syna, ale skoro umřel jest a ona viec dětí nemievala. Takž bez plodu i umřela jest ta jistá Markleta. Potom pak léto božie tisíc tři sta a patnáste král Jan s Elžkú svú ženú měl jest opět druhú dceru Jitku, jenžto synu Filipovu krále franského Janovi oddána jest byla, s nížto ten jistý Jan měl krále Karla syna franského a bratry jeho, to jest Lodvíka andekauenského ¹⁾ a Jana Baturitenského a Filipa burgunského vévody.

Téhož léta když ten jistý král Jan královstvie České zčestně zpravováše po smrti Jindřichově ciesařově mezi volenci cesařskými pro volenie krále římského veliký se jest svár stal. Proňežto trirský arcibiskup bratr Jindřichův ciesařův a Jan král český syn jeho a Petr arcibiskup mohučský Voldmara markrabí bramburského k své straně jako připudivše povoliti na poli blízko od Frankfurta podle té vody Mogam Lodvíka bavorského vévodu římským králem volili jsú. A tak pak když toho volenie potvrdili s velikým množstvím lidí do [182^b] Frankfurta jeli a jeho v královiej přípravě do města s sobú uvedli a tu v kostele s. Bartholoměje jakož obyčej jest, římským králem na oltář jeho vsadili. Odtavad pak vedli jeho do Cách a tu mohučský arcibiskup jeho zmazal na králevstvie a na králověj stolici prostřed města posadil. S druhé strany kolínský arcibiskup, Rothercug a Rudolf sacké knieže jednoho z vévod rakúských volili jménem Fridrika; také jsú zvolili římským králem. Jehož kolínský arcibiskup zpósobil a připravil, aby tajně do městce Binnen řečeném přijel, a tu u bosákův jeho koronoval a na královstvie pomazal. Proňežto oba krále s velikým vojskem na Rýn vytrhla, ale tu jsta se nesešla, ale každý z nich domův se vrátil.

*) Viz na str. 198   b) Viz str. 199.

¹⁾ andegauenského Vrat.

1316 Potom pak léta božieho tisíc tři sta a šestnáctého léta opět vojsko každý z nich veliké shromazdil a blíz od toho města Esselingen ob obě straně jedné řeky řečené Nectar ¹⁾). Lodvík s králem Janem s jinými svými a Fridrik také svými sešli jsú se každý svým vojskem. A když stáchu jedno řekú rozdělení jsúce, tehdy ihned zatiem na jednom brodu té vody cektování neb povyk je se býti, takže každý k svému odění se razí, druh na druhu jěchu se býti. A když na téj vodě jistěj to pobítie bieše u toho brodu, pól druhého tisíce koňov s obú stranú [183^a] jest pobito, takže ten vešken brod koňmi zbitými byl se zacpal, že k sobě nemohú nijakž dojít; ale s tiem tak rozlučivše se oba se domov vrátila. Téhož léta král Jan s svú ženú Elžkú v Pra[ze] měl syna svého prvorozeného jménem Václava, kterýžto Václav skrzě Karla krále franského na biřmování v kostele s. Dionysie blízko od Paříže Karlem jest nazván. Urodil se tento jistý Václav toho měsíce červencé den s. Bonifacie. Tento jistý Karel byl jest cesařem a tak jest čtvrtým Karlem cesařem nazván a králem českým jmenován. Potom pak léto božieho tisíc tři sta sedmého náctého král Jan zemi Českú a vévodství licemburské způsobiv tak jest bydlil, jakž ten čas záležal. Potom opět král Jan léto božieho tisíc tři sta osm] náctého jměl s svú ženú syna jménem Přemyslava, jenž ve dvú letú své starosti umřel a v Sbraslavi pohrabán.

O tom, kterak vévoda opavský Mikeš své sbožie podmanil, čte se.

1318 Léto ²⁾) božieho tisíc tři sta a osmnáctého král Jan Mikšovi synu Mikšovu vévody opavského, jenž byl syn krále (Václavov) ²⁾) někdejšieho rodilý, ale nedědický, jenž vyhnán byl z svého vévodství skrzě Václava krále českého syna jeho pravého, to jistě vě[183^b]vodství jemu jest navrátil, jakž list tento svědč' jenž on od něho u manství jest přijal.

Já Mikeš z božie milosti vévoda opavský známo činím tiemto listem všem, znamenav službu nynějších i budoucích i potomnější, jenžto smy učinili a učinímy, dá-li buoh, jeho šlechtivosti

nám a budoucím našim, dal jest věčně vévodství a zemi Opavskú s důstojenstvím se vším, se všemi hrady, se všemi městy i se všemi tvrzemi i se všemi vesnicemi i se vším obecně jiným i příjmením i příslušenstvím i se všemi právy i užitky u manství, jakž na jeho hanfestě, jenž nám na to plnějie toto všecko psáno jest. My pak za nás za samých, za budoucí naše přijímajíc od krále našeho vévodství toto i manství s jedním i s druhým slibujeme jemu i jeho budoucím královi českým many býti, jakožto praví manové pánu svému slibujeme také věrni, služebni a poslušni býti a jeho cti, tiemto listem a túto naši přísahú. Tak také to zjednávamy a tak to chcemy mieti, aby synové a budoucí naši od krále pána našeho i jeho také budoucích i náměstkův králův českých to manství a to vévodství přijímati mámy právem manovým; a jim přísahli věrnu býti a poslušnu věčných časův. Zavazujeme také sami [184^a] se i budoucí naše přísahami našimi i sliby, aby kdykolivěk král káže nebo náměstkové jeho kteréhožkolivěk času proti kterémužkolivěk člověku pomoci a pomoc dáti, když on koli káže nebo jeho budoucí káží, ší naši mocí i silú, jakožto věrný man i poddanec učiniti má, i k tomu ke všemu k jednomu i k druhému věčně s těmi se všemi věcmi, což práva manského jest, tak jako pravý man pánu svému učiniti jmá, se zavazujem i budoucí naše. To také zvláščě vymlouvujeme, umřemy-li my neb náměstkové naši bez dědicův spravedlivých točís bez synův, ihned to vévodství se všemi právy i se vším panstvím na krále českého neb na budoucí jeho vrátiti se má svobodně. Slíbili smy i slibujem nyní tohoto času naším jménem i budoucích našich, toto všecko věrně a právě věčně splniti a zachovati všemi činy.

Tito svědkové při tom jsú byli, Boleslav a Hynek vévody slezské, Oldřich hrabie z Hanova, Otta z Rolandie, Petr z Rozemberka největší komorník králův, Jindřich podkomoříe lipský, Oldřich z Žebráka purkrabie pražský, Beneš z Vartemberka šenk, Heřman z Miličina podstolý, Oldřich z Říčan sudí zemský, Tymo z Koldic, Jindřich z Lichtembur[184^b]ka, Heřman a bratr jeho Hynek synové Pótovi z Fridlant, a jiných pánův

^{a)} Viz str. 200.

¹⁾ Neger Lit. — ²⁾ Přetrženo a za to na kraji napsáno Primisla: Waczlawow L.

1318 mnoho rozličných českých. Dán a psán list tento v Praze toho měsíce črvna léta božieho tisíc tři sta osménáctého.

Kterak Ludvík s pomocí krále Janovú boj obdržal, jakož uslyšíš.

1322 Léto božie tisíc tři sta a bez jednoho dvaceti král Jan město Korličské s tú podkrajínú jeho, ješto odlúčeno bylo od Budišínského markrabstvie, k nemuž dávno príslušalo, od Jindřicha slezského vévody zase zemi České svobodně jest navrátil k věčnosti, jakž o tom v tajniciech králových listové plnějie jsú zachováni.

1322 Toho léta Ludvík bavorský a rakúský všicku svú moc a sílu shromazdili, každý chtě rád ciešařstvie dosieci. S Ludvíkem král Jan byl s [185^a] velmi velikým množstvím lidu svého jemu na pomoc. Takž pak blízko od Milndorfa sešli jsú sě v hromadu a špicě zjednavše i učinichu mezi sobú boj veliký a každý z nich vítězem žádaje býti, druh na druhu sě obořichu. Pronežto boj by veliký, takže s obú stranú mnoho jich by zbíto. Ale však s jedné strany více jich padáše rytieřov zbitých, točíš z Fridrikovy strany. Takž pak ten jistý Fridrik byl jest přemožen s svými lidmi a naposledy i jat. Král Jan v tom boji rytieřem byv, mnoho skutkov vítězkých učinil jest, své síly nelitujě a svú sílu, moc ukazujě. Byl jest také jal v tom boji král Jan jednoho Rakusicě jménem Jindřicha, bratra Fridrikova, vévodu rakúského. A tak Ludvík s pomocí krále Janovú boj jest obdržal. Slíbil jest tento jistý Ludvík byl králi Janovi pro takú pomoc, jenžto jemu učinil, bramburské markrabstvie dáti u manstvie, jenžto po smrti Woldmarově, jenž bez dětí umřěl, prázdno bieše a naň spadlo. A slíbil jemu byl dáti a prodati města tato za peníze: Aldemburg, Cvikavu a Kamennici, tak jako v zástavě to juieti. A ten jistý slib svými listy stvrdil a na to své listy byl dal. Těch všech slibov jemu ten jistý Ludvík nesplnil jest, jakž byl slíbil. Nebo to jisté markrabstvie byl jest dal synu svému Ludví[185^b]kovi a ta jistá města Míšenskému, jemuž svú dceru dal, u věně zastavil. Pronežto král Jan s tím Ludvíkem pro tu jistú

věc s velikú nelibostí rozjěl sě jest a domov sě vrátil, toho Jindřicha vévodu rakúského s sobú veda domov, jehož jal byl v boji. Jehožto na Křivoklátě poctivě držal, tu kdež syn jeho Král přebýváše.

Kterak mezi králem Janem a Ludvíkem válka sě povzdvihla, protože jemu Ludvík toho nesplnil slíbu.

Když *) pak toho léta král Jan domov sě 1319 vrátil byl, tím velmi nechuten jsa, že jehož Ludvík slíbil, toho jemu nesplnil, želel jest toho také, že Budišínské markrabstvie, města a hrady i to, což k němu příslušie s tú krajínú, od Čech odvráceny byly skrzě Ottu markrabí bramburského, jenž byl poručník krále Václavov, s tím pak s velikým množstvím lidí svými vtrhl do toho markrabstvie, a tak České zemi, jenž k němu příslušalo dědicky právě a spravedlivě, všeho toho zase dobyl svým vítězstvím a svú mocí. A tak byl trhl až do Kubína. lákajě lužické země také dobyti k království Českému. Odtavaď potom po všem domov sě vrátil. Zatiem pak s velikým vojskem vtrhl do Rakús i poplenil a zkazil ty krajiny všěcky tu v Rakúsech [186^a] až právě do Dunajě.

Tento ¹³¹⁸ b) jistý král Jan měl jest dvě sestře, z nichžto jedna měla krále uherského Karla, jenžto po dietěti i s dietětem umřela v těch omladcích. Po jejie pak smrti Vladislavovu dceru pojal krakovského, sandomířského a siradského vévody. Ten jistý Vladislav potom léto božie tisíc tři sta a dvaceti od Jana jedenástého papežě s pomocí krále uherského Roprechta krále silicského ¹⁾ toho papežě prikázáním točíš korunován jest a na králevstvie pomazán u všech zemích v Polště ²⁾ nebo v svých zemích polských. Tento jistý král uherský Karel s králem Janem s českým jal sě jest o tom jednati, kterak by vévoda rakúský Jindřich z vězenie vyproščen mohl býti. Takž pak jednav i zjednal to tiemto činem, aby králi Janovi čtrnácte tisícov hřiven stříbra dal, aby Znojem i jiná města v Moravě, jenž některak odlúčena biechu od země Moravské, prosta učinil, a aby také všěcky hanfesty,

*) Viz str. 201. — b) Viz str. 202.

¹⁾ sicilského Lit., Vrat. — ²⁾ U všech až Polště; ve Vrat. není.

1323 kterakžkoli jich dobyl, jenžto země České se do-
týkaly a oni je v svéj moci měli, aby navraceny
byly. Nad to více aby ve dvaceti tisícov hriven
tato města Loch a Weitrach s jich krajinami
v zástavě zastavil. Jenžto když tak bylo zjednáno
a zatvrzeno, vévoda byl propuštěn, jenž [186^b] tři
léta v králově vězení byl držán. A tak s králem
dobrotivě o všecko byl zjednan. Druhá sestra
krále Janova jménem Maria králi Karlovi fran-
skému byla oddána, jenž také po dietěti umřela.

*O větších přibězích králových Janových a o po-
slání do Francie syna jeho prvorozeného, jakož
uslyšíš.*

1321 Léto božie tisíc tři sta a jedno a dvaceti
v ochtáb hromnic vrátiv se z Licemburka král
Jan i učinil turnej. V tom jistém turneji pro
množství kniežat a pánov některak příhodů
svého oře uražen jest byl král.

Potom pak přes zimu a přes léto až právě
do sv. Jana křtitele zjednav králevství své,
vzdvihl se opět do Licemburka, nebo tam mnohem
raději bydléše nežli v Čechách.

Toho také léta Kunhuta abatyš svatojiřská
dcera krále Ottakarova umřela jest a tu po-
hrabána.

1322 Potom léto božie tisíc tři sta dvě a dvaceti
jměl jest král Jan s svú ženú Elžkú druhého
syna jménem Jana, jenž potom markrabí byl
moravským.

Toho léta sestra králové Elžky Markleta
žena Boleslavova vévody slezského umřela jest
a v Sbraslavi pohrabána.

Toho také léta král Jan vrátil se z Licem-
burka a dceru svú Markletu starší za Jindřicha
vévodu bavorského vdal jest, s nížto králová [187^a]
v Bavořích dlůhý čas byla máte jejie.

1323 Léto božie tisíc tři sta a třimezdcietna na
velikú noc dvě dcery pospolu urodila v tom mě-
stě Chamu, Annu a Elžku, z nichžto jedna jmé-
nem Anna rakúskému vévodě oddána jest, a druhá
ihned z mládí umřela jest.

Téhož léta král Jan vrátil se z Licemburka
do Čech syna svého Václava, když v sedmi le-
tech byl, dal jeho králi franskému Karlovi k se-

střenci svému do Franské země, jenž jemu to jmé 1323
dal Karel, jakož již povéděno. Ten jistý Karel
franský mieckovi svému Karlovi strýce svého
Karla valasského hrabie dceru usnubil jest jmé-
nem Blažnici¹⁾, jenž v sedmi letech byla v stáři.
Potom pak ihned po čtyřech letech ten jistý
Karel hrabie valaský ostaviv po sobě Filipa
syna svého umřel jest. Po němžto skoro král
franský vnuk jeho bez plodu umřel jest, točís
mužského. Protož pak království Franské k tomu
jistému Filipovi bratru Blažničinu pravým dědi-
ctvím přišlo jest. Tento jistý Král syn krále Ja-
nov s králem franským pět let bydlel jest a s Fi-
lipem dvě léta tam u Franciech. A tu se latin-
skému i franskému jazyku dobře naučil i také
psáti i čísti tu tomu všemu dobře obykl.

Léto božie tisíc tři sta a čtyřmezidcietna Jan 1324
papež druhý, tiem točís [187^b] jménem, Ludvíka
ciesaře činieše jako jiného nectného kaciere, pro
rozličné nešlechtné a ohavné skutky po všem
křesťanství klel jest zjevně a jeho odvrženého
učinil ode všeho dobrého.

Toho času král Jan okolo Licemburka všudy 1325
mnoho válek vítězných učinil jest. Potom ihned
na léto na druhé králová z Bavor átila se do
země i král Jan také do země se vrátil toho
času a chvilku přebýv v zemi, mnoho peněz shro-
mazdiv opět se přeč vzdvihl.

Léto božie tisíc tři sta a šestmezdcietna 132
Loktek král krakovský Litvanov, Rusov a poha-
nov poslal byl mnoho do Bramburg, jenžto velmi
mnoho škody učinil jest tam.

Téhož *) léta tělo krále Václava, jenž zabit
byl, králová Elžka bratra svého do Sbraslavi ká-
zala přinést z Moravy. Král franský tern z ko-
runy božie králové Elžce poslal jest po opatovi
z Valisach a to způsobením Královým a jeho pří-
pravu stalo se jest. Potom opět král Jan vzdvihl
se do Licemburka a tak po mnohých válkách
obdržaných s barenským vévodú po svéj vůli se
jest zjednal připudiv jeho k tomu Mecenské také
město i tu všicku vlast mnohými válkami hubil
jest, takže po jeho vůli, jakž jemu líbo bylo,
stalo se jest. Takéž i Leodinskému učinil byl,
[188^a] to všecko způsobiv k svéj libosti a vévod-
ství Lucemburské zjednav, do Čech se vrátil.

*) Viz str. 203 a 204.

¹⁾ Blanci Vrat.

O tom, kterak mezi králem Janem a vévodami slezskými mnohé hádanie bylo se vztrhlo, jakož uslyšíš, psáno.

Kterak král Jan okolnie země znova k Český zemi podmanil, tak jakž hanfesty svědčie a zápisové jich.

1327

Potom pak léto božie tisíc tři sta sedmezdietma v ochtáb s. Jana křstitele když se byl do Čech vrátil, mezi ním a mezi Boleslavem, Jindřichem a Vladislavem slezskými vévodami veliká se válka stala, takž že jeden druhému jakž najviece možieše, bieše na škodu. Takýto rozdiel mezi bratrěnci těmi stal se jest byl: Boleslav, jenž měl sestru králové Elžky jménem Markletu, ten jest měl Břeh a jiná města k tomu a hrady té krajiny, což k tomu příslušie. Ten Boleslav měl s tú ženú, dcerú krále Václavovú, měl dva syny: Václava a Lodvíka. Druhý bratr Jindřich měl město Vratislavské a Noviforenské s těmi krajiny se všemi. Třetí Vladislav měl město Lehnické s tím se vším podkrajím. Tento Boleslav bratr starší Vladislava bratra svého mlazšieho chtě jeho čiest rád mieti, dal k učení, jenž do třetieho svěcenie byl svěcen. Druhému pak Jindřichovi bratru svému, jenž sestru Rakúských měl, plodu s ní nejmaje [188^b] mužského, veliké nátisky jest činil. Kterýžto Jindřich vida, že bratru svému nemož odolati, ani se jemu obrániti, vzdvihl se k králi Janovi i smluvil s ním, aby jemu Kladsko do života dal, jako někdy Jindřichovi vévodě vratislavskému, jenž strýc byl jeho otcé, a po jeho smrti aby vévodstvie Vratislavské se vším na krále českého a na koronu českú ihned věčně spadlo. Tu smlúvu král velmi rád (král) přijal a tak Kladsko jemu dal. A tento Jindřich manstvie učinil sám sobú i s svými pány králi českému i s svými všemi měščany všech měst svých, a tak s tím i učinil jeho jista a bezpečna v téj smlúvě. A takž král Jan téj smlúvy, ješto někdy o tom smluvení byli, toho času jest dokonat. Neb po onoho Jindřicha smrti někdejšieho otcé těchto bratrěncův Jindřich řečený bříchatý v to vévodstvie byl se uvázal. A tak svým dědicóm byl se přijednal kakžkolivěk proti právu, neb Rudolf králi Václavovi byl té smlúvy potvrdil.

Toho také léta Břehský a Lehnický manstvie učinil králi českému.

Toho *) léta král Jan mnohá jiná kniežata 1327 tepru jako znova věčnými many jmajíce býti království [189^a] Českému přijednal jest, jakž tito líčie hanfestové:

Hanfest.

Já Bolek ¹⁾ z božie milosti vévoda opolský vyznávám tiemto listem, že sem pravý man velebného krále Jana českého a polského krále a hrabie lucemburgenského a zemi od něho Opolskú s měščeny opolskými i s hradem Kraskov i se všemi městy i se všemi lidmi i se vším manstím i s tím se vším, což k tomu příslušie, přijímaji což nynie jmám i potom moci budu mieti mým ménem i budúcích svých nebo mých u manstvie. Tak to zjednávamy také i chcemy tomu, aby budúcí i náměstkové naši to vévodstvie od krále mého Jana i náměstkův s jedniem i s druhým, což k tomu příslušie přijímamy v pravé manstvie, po smrti vévody toho, kterýž umřě v téj naší zemi tiem všiem obyčejem, jakž manové právo jest, jakož jsem já nynie tohoto času učinil, taktéž budúcí moji učiniti mají věrně a právě to jisté manstvie přijímajíc. Tomu na svědectvie tento list dal sem na se. Dán a psán jest list tento u Vratislavi na květnici.

Hanfest.

Týmž všiem obyčejem i týmž činem i řádem od Kozlanského vévody Vladislava dán jest a psán v Opavi list na také manstvie.

Hanfest.

Týž také od Kazimira těšínského vévody na jeho města i na [189^b] jeho hrady psán jest list.

Hanfest.

Týž také od Bolka vévody opolského a od pána z Falkemberka na jich města a na jich hrady i na jich země list psán jest a dán v Opavě ²⁾.

*) Viz str. 205.

¹⁾ Boleslav Lit. — ²⁾ V Lit. a Vrat. jest mezi těmito krátce zpomenutými hanfesty také stejný hanfest od Jana vévody Svítavského.

O věčích přieběziech krále Janových.

1328

To vše když se tak stalo, král Jan den s. Bernadéjě způsobiv svú zemi, vzdvihl se na Rýn. Potom pak léto božie tisíc tři sta a osmezdcietma tento jistý Ludvík, jenž od s. cirkvi odvržen byl v Římě s povolením Římanův skrzě biskupa benátského, jenž se s svú vlastní smělostí ostien-ským kardinalem činieše, na nepravé a na křivé ciesařstvie posvěcen jest. Ten jistý Ludvík s Římany, jenžto se jeho nádržiechu, pripravil jest, že mnoho nepravých kardinalův voleno jest, jenžto potom jednoho jménem Petra z Korbana volili sobě za papežě. Skrzě toho jistého nepravého papežě a jeho kardinály falešné, návodem toho Ludvíka mnoho zlého se stalo v svatěj cirkvi a zvláště u Vlašiech veliké pohoršenie na lidech i v svatěj viere, stalo se jest jeho nešlechetnú smělostí, jenž proti svatěj cirkvi jmějieše, ne-ctné a nepravé.

Toho léta dcera krále Janova Markleta do Bavor vzata od [190^a] svého mužě.

Toho *) také léta Karel král franský umřel jest bez plodu mužského. Na jehožto miesto Filip vstúpil, jakž již pověděno, jehož sestru Blanči Karel syn krále Janův jměl. Těch také časův král Filip franský s pomocí krále Janovú flandrské jest pobil. Toho také času král Jan z Licemburka vrátiv se do Čech toho měsiece srpna proti Fridrikovi a bratům jeho vévodám rakúským povzdvihl válku i vtrhl s velikým množstvím lidu do Rakús, a tak všechno až právě do Dunaje všudy vókol poplenil a zkazil. A tak potom skoro mnoho hradův a měst i tvrzí dobyl jest udatně.

1329

Potom pak když jeho moci nemohli odolati, an jim již přemnoho škody učinil s velikú práci po mnohých řečech jemu se pokorili a s ním v sjednání vešli. Tak pak král Jan vítězství obdržav, vesele se do Prahy vrátil. Potom s velikým množstvím toho měsiece listopada král Jan vtrhl do Prus a tak pak vtrhl byl tam do dolejších Litvanův i zbil jich velmi mnoho, a mnohých hradův jich dobyl a zbořil jě na překot svú mocí. A jednak tři tisíce jich zjímav vedl s sobú do Prus i kázal křtíti jě. Tak pak po mnohých vítězných skutciech, jimižto Hospodin nad jiné da-

rovati ráčil [190^b] domův se vrátil. Potom když u Vratislavi v svém městě byl král, tyto vévody, jakž tito hanfestové svědčie, manství jsou královi a České koruně učinili.

Hanfest.

Já Jan vévoda slezský z božie milosti pán štětínský tiemto listem znám se všem, protože pánu mému velebnému králi Janovi českému polskému, potom když byl přijal vévodství a zemi Vratislavskú, jeho smy rozhněvali, v téj zemi jemu škody činivše. Takž pak s povolením našich přátel i našich zemanův i měščan znamenavše užitek nynější i budoucí země naše a města i hrady, točíš Štětín, Lobín a Korin se všemi hrady i se vším, což k tomu příslušie, což nyníe jmámy i potom budem jmieti, v ruce krále našeho krále Jana i náměstkův našich jeho jménem i našich budoucích vzdávámy, aby proti nám potom pro ta dávná zavázání a zaviňenie skrzě krále ani skrzě koho jiného nižádná příčina hněvu opovržena nebyla, ani které nehody k našemu pohoršení byly vzpěčeny. A to jisté všechno sbožie naše i země s jedním i s druhým od krále našeho Jana u manství přijímámy i slibujemy naším jménem i budoucích našich králi Janovi i náměstkům jeho, jako naším spravedlným pá-nóm poslušni [191^a] a věrni býti, a jim vieru naši věrně zachovati. Tomu na svědčenie neb na svědectvie tento list dali smy na se. Dán jest list tento u Vratislavi léto božie tisíc tři sta dvadecti a devět.

Hanfest.

Známo buď všem nynějším i budoucím, že my Conrát z božie milosti vévoda slezský a hlohovský a pán olšinský pro zvláštní milost, jenžto k velebnému pánu našemu k králi Janovi českému a polskému a hrabí lucemburgenskému jmámy, s dobrým rozmyslem naším i přátel našich povolením své dobré i našich všech poddaných znamenavše nyníe i potom naším jménem i našich všech potomních i budoucích, man jeho i náměstkův jeho králův českých smy a chcemy býti věčně. A tak všechno sbožie naše se všemi právy

*) Viz str. 206.

1329 a svobodami, ješto od našich přědkův jmámy i potom budem jmiati podle Odry i okolo Odry s těmito městy: s Wartemberkem, s Olešnú, s Trebenicemi, s Trahemburkem, i s jinými mnohými, jenž slovú Winck, Herenstat, Milisschz ¹⁾, Lubest, Volav i s hrady, jenžto k nim příležie i s jinými také hrady, Plock, Prusnic i se vším jiným panstvím, se všemi vesnicemi i poplužími, se všemi many i manstvími, se všemi pány i panošemi i jinými lidmi, se všemi právy i dědinami, kterakž koli menují se, dobro[191^b]volně vzdávamy i přijímámy jě od něho u manstvie věčně, přísahu učinivše jemu věrni býti slibující pravým manstvím jako pánu pravému i jeho buducím králům českým slíbili smy i slibujeme věrni a poslušni býti, a proti každému člověku jemu pomoci věrně podle našeho moženie a síly s túto výmluvú, jenžto sobě zachovávamy, abychom staré tvrže bořiti mohli a nové dělati v našich zemích k našemu polepšení i našich lidí; sejdemy-li s tohoto světa neb buducí naši bez plodu mužského, tehdy ihned sbožie naše, země, města i hrady k bratrům našim k Jindřichovi vévodě slezskému, hlohovskému a zakanskému pánu a k Janovi vévodě slezskému hlohovskému a pánu Stětínskému a k jich dědicům má se navrátiti. Pakli oni zemrú po sobě plodu mužského neostaviec, ale ihned králi českému dědicky má přijíti. Toto vymlouvujeme, že budemy-li který súd s žakovstvem, s měščany, s židy neb s jinými lidmi jmiati, aby se v tom král ani buducí jeho nikakž nevázali. Pakli by páni nebo zemené naši podle listův králových nám na to daných před námi na tom súdu dosti mieti nechtěli, jenž by od nás vydán byl: tehdy svobodně před králem neb buducím jeho své nehody žalovati moci bu- [192^a]dú. Pakli my nebo buducí naši pohnání budem před krále neb před poručníka v Čechách neb v Polště, mámy odpoviedati (v) vratislavské zemi, ktož na ni žalovati bude a odpověděti mámy. Toto také vymlůvámy zvláště, že byli-li bychmy neb buducí naši nedostatky kterými kdy obtieženi a když bychmy prodati neb zastaviti chtěli které

krajinu neb panstvie kterému kniežeti nám rovnému nebo jinému, mimo jiné krále neb buducích jeho najprv k tomu pobiediti jmámy, jenž nechtěl-li by kúpiti ani v zástavě jmiati on, ale to kniežě, kteréž by u vás kúpilo nebo v zástavě mělo, u manstvie má jě od nás přijieti a jim vieru a poslušenstvie jako pravým pánóm svým zachovati. Pakli by nebyl kniežě, jenž by země své nejměl neb krajiny, ale od nás neb buducích našich u manstvie má to přijieti, kterúžto zástavu neb prodanie král český neb buducí jeho v týchž penězích vyplatiti moci budú. Také vymlouvujeme, (povolá-li nás král neb náměstkové jeho sobě na pomoc ven z Čech neb z Polsky, tak abychom přelišnú službú obtieženi nebyli, pomoc některakú má nám dáti.

Tomu všemu na svědectvie list tento na se smy [192^b] dali. Též danie jako na onom.

Opět jiný hanfest znamenaj.

Známo buď všem nynějším i buducím, že my Jindřich z božie milosti vévoda slezský a hlohovský a pán zakanský (atd.). Týž vešken obyčej na tomto listě, jako na Conrátově, jediné že města a hradové proměnu mají, tak jakož jeho sbožie záleží.

O odvolání zasě ciesařovu z jiných zemí.

Léto ^{a)} božie tisíc tři sta třidceti Václav Kar- 1330
rel prvorozený syn krále Janov s Blančí jeho ženú odvolán zasě domův z oněch zemí do Licemburku, tu kdež král Jan jeho příštíe čakał a jeho velmi poctivě přijal a tu pak jednak do roka přěbyl.

O smrti králové Elžky.

Téhož léta umřela jest králová Elžka žena krále Janova, máte Karlova toho dobré paměti ciesařě, a tak na Sbraslavi podle otcě pochována jest, jehož pane buože rač jim dáti všem nebeský přiebytek. Amen.

^{a)} Viz str. 207.

¹⁾ mylyffchz R, L.